

KAZALNIKI ZA SPREMLJANJE STANJA KULTURE V SLOVENIJI: METODOLOŠKI OKVIR

Nika Murovec
Tjaša Bartolj
Damjan Kavaš
Klemen Koman
Sonja Uršič

KAZALNIKI ZA SPREMLJANJE STANJA KULTURE V SLOVENIJI: METODOLOŠKI OKVIR

Dr. Nika Murovec
Dr. Tjaša Bartolj
Dr. Damjan Kavaš
Mag. Klemen Koman
Mag. Sonja Uršič

Ljubljana, 2026

KAZALNIKI ZA SPREMLJANJE STANJA KULTURE V SLOVENIJI: METODOLOŠKI OKVIR

Nika Murovec, Tjaša Bartolj, Damjan Kavaš, Klemen Koman, Sonja Uršič

© 2026 Inštitut za ekonomska raziskovanja, Ljubljana

Vse pravice pridržane. Nobenega dela tega gradiva se brez predhodnega privoljenja lastnikov avtorskih pravic ne sme reproducirati, shranjevati ali prepisovati v katerikoli obliki oziroma na katerikoli način, bodisi elektronsko, mehansko, s fotokopiranjem, snemanjem ali kako drugače.

Izdal in založil: Inštitut za ekonomska raziskovanja, Ljubljana

Oblikovanje naslovnice in tisk: Solos d.o.o., Ljubljana

Naklada: 50 izvodov

Knjižna zbirka: EkonomIERa, ISSN 2630-2896

Urednik: dr. Damjan Kavaš; sourednik: mag. Klemen Koman

Področje: Kultura in kreativni sektor

Monografija je nastala v okviru projekta CRP V5-24063: Kazalniki stanja kulture v Sloveniji, ki sta ga podprla Ministrstvo za kulturo ter Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije, in programskega stebra stabilnega financiranja, ki ga omogoča Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

008:001.8(497.4)

KAZALNIKI za spremljanje stanja kulture v Sloveniji:
metodološki okvir / Nika Murovec ... [et al.] ; [urednik Damjan
Kavaš, sourednik Klemen Koman]. - Ljubljana : Inštitut za
ekonomska raziskovanja, 2026. - (EkonomIERa. Kultura in
kreativni sektor ; 02/2026, ISSN 2630-2896)

ISBN 978-961-6906-89-0

COBISS.SI-ID 286296579

KAZALO VSEBINE

POVZETEK	1
UVOD.....	3
1 TEORETIČNA IZHODIŠČA ZA OBLIKOVANJE KAZALNIKOV SPREMLJANJA KULTURE.....	7
2 OBSTOJEČI TUJI PRIMERI NA PODROČJU METODOLOGIJE KAZALNIKOV SPREMLJANJA STANJA V KULTURI	17
2.1 Obstoječe prakse mednarodnih organizacij.....	17
2.1.1 UNESCO	17
2.1.2 EUROSTAT in Evropska komisija.....	25
2.1.3 OECD.....	31
2.1.4 UNCTAD.....	33
2.2 Prakse posameznih držav	39
2.2.1 Češka.....	39
2.2.2 Portugalska.....	43
2.2.3 Nemčija	49
2.2.4 Norveška.....	64
2.2.5 Hrvaška.....	71
2.3 Primerjava praks spremljanja kulture po državah	78
3 OBSTOJEČE PRAKSE SPREMLJANJA IN RAZPOLOŽLJIVI VIRI PODATKOV V SLOVENIJI.....	83
3.1 Obstoječe prakse spremljanja in kazalniki.....	83
3.1.1 Institucionalni in metodološki okvir spremljanja	83
3.1.2 Vsebina in kontinuiteta spremljanja	87
3.1.3 Spremljanje kulture in kazalniki na lokalni ravni.....	93
3.2 Ključni obstoječi viri podatkov	97
3.2.1 Viri in baze podatkov SURS.....	97
3.2.2 Viri Ministrstva za kulturo	103
3.2.3 Drugi viri	109

3.3	<i>Izzivi spremljanja kulture v Sloveniji: mednarodne primerjave, sistemske ovire in poti razvoja</i>	112
4	METODOLOŠKI OKVIR IN SISTEM KAZALNIKOV	117
4.1	<i>Steber A: Kultura za povezano družbo</i>	134
4.1.1	Kazalniki cilja A1 – Ohranjena in dostopna kulturna dediščina	134
4.1.2	Kazalniki cilja A2 – Krepitev slovenskega jezika in večjezičnosti	141
4.1.3	Kazalniki cilja A3 – Kulturna raznolikost in vključenost manjšin	149
4.1.4	Kazalniki cilja A4 – Aktivna participacija občinster v kulturi	153
4.2	<i>Steber B: Kultura kot javno dobro</i>	160
4.2.1	Kazalniki cilja B1 – Kakovostna, raznovrstna in dostopna umetnost	160
4.2.2	Kazalniki cilja B2 – Razvit sistem posredovanja kulturnih vsebin in zagotavljanja njihove dostopnosti	168
4.2.3	Kazalniki cilja B3 – Neodvisni, pluralni in kakovostni mediji	172
4.2.4	Kazalniki cilja B4 – Stabilno javno financiranje in odprava preknarnosti v kulturi.....	179
4.2.5	Kazalniki cilja B5 – Ekonomski prispevek kulture	182
4.3	<i>Steber C: Kultura za trajnostno prihodnost</i>	188
4.3.1	Kazalniki cilja C1 – Kultura kot dejavnik zdravja in dobrega počutja.....	188
4.3.2	Kazalniki cilja C2 – Kultura kot del trajnostnih mest in skupnosti.....	191
4.3.3	Kazalniki cilja C3 – Kultura kot orodje za zmanjševanje družbenih neenakosti	196
4.3.4	Kazalniki cilja C4 – Internacionalizacija in medsektorsko sodelovanje.....	200
5	SINTEZA METODOLOŠKEGA OKVIRA SPREMLJA-NJA KULTURE	205
5.1	<i>Konceptualna izhodišča in funkcije sistemskega spremljanja</i>	205
5.2	<i>Izziv razdrobljenosti in pomen mednarodne primerljivosti</i>	206
5.3	<i>Piramidni model kazalnikov</i>	206
5.4	<i>Analiza podatkovnih vrzeli in potreba po novih virih</i>	207
5.5	<i>Prispevek metodološkega okvira</i>	207

6	PRIPOROČILA ZA OBLIKOVANJE POLITIK IN INSTITUCIONALNI RAZVOJ	209
6.1	<i>Institucionalni okvir: Koordinacijska skupina</i>	<i>209</i>
6.2	<i>Podatkovna infrastruktura: Register administrativnih virov.....</i>	<i>209</i>
6.3	<i>Operativni načrt in pilotna implementacija</i>	<i>210</i>
6.4	<i>Trajnost in politična zaveza</i>	<i>210</i>
6.5	<i>Sklepne ugotovitve o implementaciji sistema</i>	<i>210</i>
7	SKLEP	213
	LITERATURA IN VIRI	217

Seznam uporabljenih kratic

AJPES	Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve
ANP	Aktivno in neaktivno prebivalstvo
BDP	Bruto domači proizvod
BDV	Bruto dodana vrednost
COFOG	Klasifikacija izdatkov države po namenih (<i>General government expenditure by function</i>)
COICOP	Klasifikacija individualne porabe po namenu (<i>Classification of Individual Consumption by Purpose</i>)
CPA	Klasifikacija proizvodov po dejavnosti (<i>Classification of Products by Activity</i>)
CPC	Centralna klasifikacija izdelkov (<i>Central Product Classification</i>)
CzK	Center za kreativnost
ČSÚ	Češki statistični urad (<i>Český statistický úřad</i>)
DESI	Indeks digitalnega gospodarstva in družbe (<i>Digital Economy and Society Index</i>)
DZS	Hrvaški Državni zavod za statistiko (<i>Državni zavod za statistiku</i>)
EBOPS	Razširjena statistika bilance plačil za storitve (<i>Extended Balance of Payments Services classification</i>)
EJR	Enotni javni razpisi
ESS	Evropska družboslovna raziskava (<i>European Social Survey</i>)
EU-SILC / SILC	Statistika EU o dohodku in življenjskih pogojih (<i>European Union Statistics on Income and Living Conditions</i>)
EUROSTAT	Statistični urad Evropske unije
EVS	Evropska raziskava vrednot (<i>European Values Study</i>)
FCS	Metodološki okvir za kulturno statistiko (<i>Framework for Cultural Statistics</i>)
FTE	Ekvivalent polne zaposlitve (<i>Full-Time Equivalent</i>)
FURS	Finančna uprava Republike Slovenije
HHI	Herfindahl-Hirschmanov indeks (uporabljen za merjenje tržne koncentracije)
HS	Harmonizirani sistem opisovanja in kodiranja blaga (<i>Harmonized System</i>)
ICATUS	Mednarodna klasifikacija dejavnosti za statistiko uporabe časa (<i>International Classification of Activities for Time-Use Statistics</i>)
INE	Portugalski Nacionalni statistični urad (<i>Instituto Nacional de Estatística</i>)

ISCO	Mednarodna standardna klasifikacija poklicev (<i>International Standard Classification of Occupations</i>)
ISIC	Mednarodna standardna industrijska klasifikacija vseh ekonomskih dejavnosti (<i>International Standard Industrial Classification</i>)
JAK	Javna agencija za knjigo
JSKD	Javni sklad RS za kulturne dejavnosti
KKE	Kulturni in kreativni ekosistem
KKI	Kulturne in kreativne industrije
KKS	Kulturni in kreativni sektor
KLASIUS	Klasifikacijski sistem izobraževanja in usposabljanja
LFS	Raziskava o delovni sili (<i>Labour Force Survey</i>)
MK	Ministrstvo za kulturo
MKM	Hrvaško Ministrstvo za kulturo in medije (<i>Ministarstvo kulture i medija</i>)
MOL	Mestna občina Ljubljana
MOM	Mestna občina Maribor
NACE	Statistična klasifikacija gospodarskih dejavnosti v EU (<i>Nomenclature of Economic Activities</i>)
NIPOS	Češki Narodni informacijski in svetovalni center za kulturo (<i>Národní informační a poradenské středisko pro kulturu</i>)
OECD	Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (<i>Organisation for Economic Co-operation and Development</i>)
PISA	Program za mednarodno ocenjevanje znanja učencev (<i>Programme for International Student Assessment</i>)
ReNPK	Resolucija o Nacionalnem programu za kulturo
RSF	Novinarji brez meja (<i>Reporters Sans Frontières</i>), avtorji indeksa svobode medijev
SDG	Cilji trajnostnega razvoja (<i>Sustainable Development Goals</i>)
SFC	Slovenski filmski center
SIGIC	Slovenski glasbenoinformacijski center
SKD	Standardna klasifikacija dejavnosti
SLAPP	Strateške tožbe zoper novinarje za onemogočanje javnega udejstvovanja (<i>Strategic Lawsuits Against Public Participation</i>)
SLOGI	Slovenski gledališki inštitut
SPR/L	Statistični poslovni register
SRDAP	Statistični register delovno aktivnega prebivalstva
SURS	Statistični urad Republike Slovenije
ToC	Teorija sprememb (<i>Theory of Change</i>)

UMAR	Urad RS za makroekonomske analize in razvoj
UNCTAD	Konferenca Združenih narodov za trgovino in razvoj (<i>United Nations Conference on Trade and Development</i>)
UNESCO	Organizacija Združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo (<i>United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization</i>)
ZVKDS	Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije
ZZZS	Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije

POVZETEK

Monografija predstavlja razvoj celovitega metodološkega okvira za vzpostavitev stabilnega, usklajenega in mednarodno primerljivega sistema spremljanja stanja kulture v Sloveniji. Raziskava je metodološko utemeljena na pristopu **Teorije sprememb (ToC)**, ki omogoča logično povezovanje med vložki, učinki, rezultati in dolgoročnimi vplivi, kar je bistvenega pomena za prehod od zgolj administrativnega spremljanja k sistemskemu vrednotenju javnih politik. V okviru mednarodne primerjave so bile analizirane prakse ključnih referenčnih okvirjev (UNESCO in Eurostat) ter nacionalni sistemi spremljanja na Češkem, Portugalskem, v Nemčiji, na Norveškem in na Hrvaškem.

Analiza slovenskih praks razkriva, da obstoječi sistem temelji pretežno na institucionalnih podatkih, medtem ko primanjkuje kazalnikov, ki bi zajemali širše družbene rezultate in dolgoročne vplive kulturnih intervencij. Razpršenost podatkovnih virov, terminološka neusklajenost ter odsotnost prostorske dimenzije v administrativnih evidencah predstavljajo ključne sistemske izzive.

Ključni rezultat študije je **metodološko ogrodje kazalnikov, ki vključuje nabor za tri sklope kulturne politike (povezana družba, kultura kot javno dobro in trajnostna prihodnost)** in temelji na Teoriji sprememb. Ogradje uvaja **piramidni model kazalnikov**, ki omogoča logično razmejitev ravni merjenja (vložki, učinki, rezultati, vplivi) ter združuje mednarodno primerljive kazalnike z nacionalno specifičnimi elementi, kot so ljubiteljska kultura in vloga občin. Študija prav tako identificira kritične podatkovne vrzeli, zlasti na področju digitalnih kulturnih praks, motivov za participacijo in percepcije dostopnosti kulture, ter utemeljuje potrebo po novih raziskovalnih instrumentih.

Na podlagi ugotovitev študija podaja **smernice za politiko, ki vključujejo ustanovitev koordinacijske skupine pod okriljem Vlade in institucionalizacijo sistema v okviru nacionalnih razvojnih dokumentov**. Priporočila vključujejo vzpostavitev registra administrativnih virov na Ministrstvu za kulturo, formalizacijo nacionalne matrike kazalnikov kot referenčnega okvira, vključitev prostorskih označevalcev v evidence ter razvoj nacionalnega digitalnega portala za interaktivno vizualizacijo podatkov. Takšna sistemska ureditev bo omogočila argumentirano odločanje in jasno umeščanje kulture kot integralnega dela trajnostnega razvoja Slovenije.

UVOD

Oprelitev kulture predstavlja eno najbolj zapletenih raziskovalnih vprašanj. V literaturi se kultura pogosto omenja kot eden najtežje opredeljivih pojmov (Williams, 1977), kar se odraža v raznolikosti pristopov: od antropoloških definicij, ki kulturo razumejo kot celoto življenjskih praks, vrednot in verovanj, do ožjih sektorskih opredelitev, ki se osredotočajo na umetnost in kulturno produkcijo. Med številnimi poskusi sistematizacije velja posebej omeniti Throsbyjev (2001) model koncentričnih krogov, ki je zaradi svoje jasnosti in uporabnosti postal eden najpogostejše uporabljenih v kulturni ekonomiki. Model omogoča povezavo med jedrnimi umetniškimi dejavnostmi in širšimi kreativnimi industrijami ter je postal referenčno izhodišče za številne nacionalne in mednarodne statistične prakse.

Ta konceptualna širina ima pomembne posledice za oblikovanje statističnih sistemov in sistemov kazalnikov. Medtem ko UNESCO v svoji normativni opredelitvi kulturo razume kot »celoto značilnih duhovnih, materialnih, intelektualnih in čustvenih potez družbe ali socialne skupine« (UNESCO, 2001), je za operativne potrebe statistike nujna redukcija na bolj ozko določene enote opazovanja. Tako so se v praksi razvili različni modeli, od pristopa kulturnih domen v UNESCO FCS (2009¹) do novejšega osnutka Framework for Cultural Statistics 2025^{2,3}, ki uvaja pojem kulturnega in kreativnega ekosistema ter kot osnovno enoto analize postavlja kulturne prakse.

Razlika med konceptualno definicijo (teoretično, normativno) in operativno definicijo (merljivo, statistično) je bistvena. Prva zajema celoten razpon kulturnih pojavov in njihov pomen za identiteto, vrednote in družbeni razvoj, druga pa omogoča njihovo kvantitativno spremljanje in primerljivost skozi klasifikacijske sisteme (npr. NACE oz. SKD, ISCO oziroma SKP, CPC oz. CPA). Brez takšne

¹ https://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/unesco-framework-for-cultural-statistics-2009-en_0.pdf

² https://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/Draft_2025_UNESCO_FCS_Part_I.pdf

³ https://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/Draft_2025_UNESCO_FCS_Part_II.pdf

standardizirane pretvorbe koncepta v merljive enote je primerljivo spremljanje na nacionalni in mednarodni ravni praktično nemogoče.

Težave pri enotni opredelitvi se nadaljujejo tudi na ravni posameznih sektorjev, kjer se pojavljajo različna razumevanja osnovnih enot opazovanja in merjenja. Ravno ta razpršenost je eden ključnih razlogov, da evropski pristopi v zadnjih letih poskušajo oblikovati širše, bolj vključujoče definicije.

V novejših evropskih metodoloških pristopih se definicija kulturnih in kreativnih sektorjev širi tudi na t. i. kreativne poklice (angl. *creative occupations*), torej na poklicne skupine, katerih delo temelji na ustvarjalnosti, ne glede na sektor zaposlitve. Tak pristop omogoča bolj realistično oceno prispevka ustvarjalnosti h gospodarstvu in zaposlovanju, saj presega klasično sektorsko delitev dejavnosti (Evropska komisija, 2022).

Izpostaviti je treba tudi različne pristope ključnih mednarodnih akterjev. UNESCO razvija globalna ogrođja, katerih cilj je zagotoviti celovit pogled na kulturo v njenem družbenem, gospodarskem in trajnostnem kontekstu. Posebej aktualna sta Culture|2030 Indicators⁴, ki kulturo umešča v cilje trajnostnega razvoja, in osnutek Framework for Cultural Statistics 2025^{2,3}, ki v ospredje postavlja kulturne prakse ter uvaja modularni pristop k spremljanju kulturnih pojavov. Eurostat, nasprotno, oblikuje operativne klasifikacije in kazalnike za potrebe držav članic EU. Njegov Guide to Culture Statistics⁵ (2018) zagotavlja standardizirano podlago za primerljivost podatkov znotraj Evropske unije ter predstavlja obvezno referenco tudi za Slovenijo, saj se morajo nacionalne statistike usklajevati z evropskim statističnim sistemom.

Merjenje kulture predstavlja kompleksen izziv, ki izhaja iz večstranskih sistemskih omejitev na področju zbiranja, obdelave in uporabe podatkov. Podatki o kulturi so pogosto razpršeni med različnimi institucijami, teritoriji in področji kulture ter so shranjeni v ločenih podatkovnih zbirkah. Takšna fragmentacija otežuje medinstitucionalno in medsektorsko sodelovanje ter otežuje oblikovanje celovitega razumevanja družbenih, gospodarskih in razvojnih učinkov kulture. K razdrobljenosti podatkov dodatno prispeva tudi prisotnost neustreznih oziroma

⁴ <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000371562>

⁵ <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/9433072/KS-GQ-18-011-EN-N.pdf/72981708-edb7-4007-a298-8b5d9d5a61b5?t=1544174403000>

nekakovostnih podatkovnih nizov (časovnih vrst), ki so pogosto nepopolni, med seboj neskladni ali zastareli. Posledično je bistveno oteženo oblikovanje zanesljivih analitičnih uvidov ter priprava dokazov, podprtih s podatki, ki bi lahko služili kot podlaga za sprejemanje odločitev. Poleg tega je velik del procesov spremljanja in vrednotenja na področju kulture še vedno pretežno ročen in izrazito delovno intenziven. Takšna praksa omejuje možnosti razširljivosti, zmanjšuje učinkovitost ter podaljšuje čas priprave analitičnih podlag. K temu pomembno prispeva tudi pomanjkanje standardiziranih meril, kazalnikov in metodologij, kar otežuje primerljivost rezultatov med različnimi organizacijami, programi in teritoriji (mednarodna, nacionalna, regionalna, lokalna raven)⁶.

Pomembnost vzpostavitve enotnega ogrodja za spremljanje kulture izhaja iz potrebe po razdrobljenosti podatkov na eni strani in preseganju ozkega fokusa na kratkoročne učinke (npr. število obiskovalcev ali dogodkov) po drugi strani, ki so v dosedanjih praksah prevladovali. Če želimo razumeti širše vplive kulture – od gospodarskih prispevkov in zaposlenosti do vplivov na kakovost življenja, socialno kohezijo, zdravje ali okoljsko trajnost – moramo vzpostaviti metodologijo, ki bo sledila logiki teorije sprememb (*ToC*): od vložkov (*inputs*) in aktivnosti ter njihovih neposrednih učinkov (*outputs*) do rezultatov (*outcomes/results*) in vplivov (*impacts*).

Za Slovenijo se kot najbolj smiselna kaže zasnova hibridnega sistema: jedro, usklajeno z mednarodnimi okviri (Eurostat, UNESCO), ki zagotavlja primerljivost in kontinuiteto, ter dopolnilni nabor kazalnikov, ki zajema posebnosti slovenskega kulturnega prostora. Le tako bo mogoče oblikovati celostno sliko kulture kot družbenega, gospodarskega in identitetnega pojava ter zagotoviti trdno osnovo za oblikovanje in vrednotenje kulturnih politik.

Metodološka zasnova monografije temelji na integraciji analitičnih, empiričnih in participativnih raziskovalnih pristopov, ki v kombinaciji s pristopom Teorije sprememb (*ToC*) vzpostavljajo strokovno podlago za razvoj sistema spremljanja kulture. Raziskava vključuje primerjalno analizo mednarodnih praks, izvedeno prek študij primerov evropskih držav in strokovnih posvetov s področja kulturne statistike ter evalvacijskih sistemov. Pomemben metodološki sklop predstavlja

⁶ https://culturenext.eu/wp-content/uploads/Culture-Next_PolicyPaper_03_SDGLab_MeasuringCulture-1.pdf

poglobljena kabinetna analiza slovenskega strateškega in podatkovnega okvira, ki zajema statistične in administrativne vire, vključno s poročili javnih zavodov, Ministrstva za kulturo in nevladnih organizacij. Ti viri omogočajo vpogled v dejanske mehanizme izvajanja kulturne politike, ugotovitve pa so empirično validirane s participativnimi metodami, kot so odprti vprašalniki, polstrukturirani intervjuji in tematske delavnice z deležniki.

Na teh podlagah se dokument metodološko naslanja na pristop teorije sprememb, ki omogoča logično povezovanje med vložki, aktivnostmi, učinki, rezultati in vplivi. Tak pristop omogoča, da se spremljanje kulture ne omeji zgolj na zbiranje podatkov, temveč prispeva k razumevanju, kako različni mehanizmi in akterji soodločajo o dolgoročnih spremembah v kulturnem sistemu. Teorija sprememb omogoča razvoj celovitega analitičnega okvira, ki povezuje kratkoročne in dolgoročne spremembe z dejavniki, ki jih povzročajo, ter tako krepi razumevanje vzročnih razmerij med intervencijami in družbenimi spremembami (Weiss, 1995; Vogel, 2012). Poleg tega pristop spodbuja sprotno refleksijo in prilagajanje ukrepov na podlagi opaženih trendov in rezultatov, kar prispeva k večji učinkovitosti, ustreznosti in transparentnosti kulturnih politik (Mayne, 2017). Na ta način teorija sprememb deluje kot orodje za strateško učenje in izboljševanje javnih politik na področju kulture, saj omogoča spremljanje vplivov kulturnih procesov na širše družbene in razvojne cilje. V kontekstu Agende 2030 za trajnostni razvoj se tak pristop skladno z načeli UNESCO (2017) izkazuje kot ključen za razumevanje, kako kultura prispeva k družbeni koheziji, inovativnosti in trajnostni preobrazbi. Tako logika teorije sprememb, ki jo priporočata tudi Evropska komisija (Evropska komisija, 1999) ter OECD (Schumann, 2016), predstavlja tudi osnovo za predlagani metodološki okvir spremljanja kulture v Sloveniji.

V nadaljevanju dokument najprej predstavi najbolj relevantne prakse mednarodnih organizacij ter primere spremljanja v izbranih državah (Češka, Hrvaška, Portugalska, Nemčija in Norveška). Sledi pregled obstoječih praks, kazalnikov in virov podatkov v Sloveniji. Na podlagi pregleda in primerjave opredelimo ključne izzive spremljanja kulture v Sloveniji ter smiselne poti razvoja. V zadnjem, vsebinskem poglavju tako pristopimo k oblikovanju predloga sistema spremljanja kulture, ki je zasnovan na teoriji sprememb in kombinaciji mednarodnih ter nacionalno specifičnih kazalnikov.

1 TEORETIČNA IZHODIŠČA ZA OBLIKOVANJE KAZALNIKOV SPREMLJANJA KULTURE

Vzpostavitev sistema kazalnikov spremljanja kulture zahteva jasno teoretično/metodološko zasnovo, ki zagotavlja konsistentnost, primerljivost in uporabnost.

Sistem spremljanja je sestavljen iz (Nared & Kavaš, 2009, str. 18):

- zbiranja in analiziranja finančnih, statističnih in projektnih podatkov, pri čemer se uporabljajo ustrezni kazalniki, ki so sredstvo za merjenje uspešnosti izvajanja aktivnosti oziroma ukrepov;
- vzpostavitev in delovanja ustreznih nadzornih organov;
- vseh oblik poročanja (letna, končna in vmesna poročila).

Pri vzpostavitvi sistema spremljanja imajo izredno pomembno vlogo kazalniki. Kazalnik (angl. *indicator*) je specifična, opazna in merljiva informacija, ki prikazuje stanje, spremembo ali napredek, povezan z logiko ukrepa ali politike. S kazalniki merimo napredek pri uresničevanju ciljev, ocenjujemo uspešnost posameznih ukrepov ter zagotavljamo osnovo za odločanje in prilagajanje aktivnosti (Schumann, 2016).

Kazalnik je lahko kvantitativen ali kvalitativen, vendar mora biti vedno opredeljen tako, da omogoča zanesljivo, ponovljivo in objektivno merjenje (OECD, 2002; Evropska komisija, 2017). Predstavlja skupek meritev določene spremenljivke skozi čas in/ali lokacijo. Je informacija, ki je pomembna za izvajanje programa in je lahko statističen podatek ali pa druga informacija. Značilnosti dobrega kazalnika so naslednje (Kavaš, 2014):

- specifičnost: izbran kazalnik mora ustrezati namenu, za katerega je izbran. Prilagojen mora biti posamezni intervenciji;
- merljivost: kazalniki morajo biti taki, da jih lahko merimo (kvantitativni). Tudi če so kvalitativni, jih moramo izraziti na merljiv način;
- dosegljivost: kazalniki morajo biti dosegljivi bodisi glede na cilj, ki ga merijo, bodisi glede časa, ki je na voljo za uresničitev postavljenega cilja;
- realnost: vrednosti kazalnika morajo biti postavljene realistično. Cilji ne smejo biti previsoki, saj so potem nerealni, niti prenizki;

- normativnost: treba je imeti tudi referenčno vrednost (normativnost). Ta se določa na osnovi značilnosti ukrepa in na osnovi domačih in tujih izkušenj (angl. *benchmarking*).
- časovna omejenost: tako kot vsak cilj mora imeti tudi vsak kazalnik časovno opredelitev. Pomembno je, da je podatek relativno nov;
- jasnost: kazalnik mora biti jasno definiran in način merjenja mora biti jasno določen. Biti mora razumljiv vsem uporabnikom;
- zanesljivost: merjenje kazalnika mora biti zanesljivo.

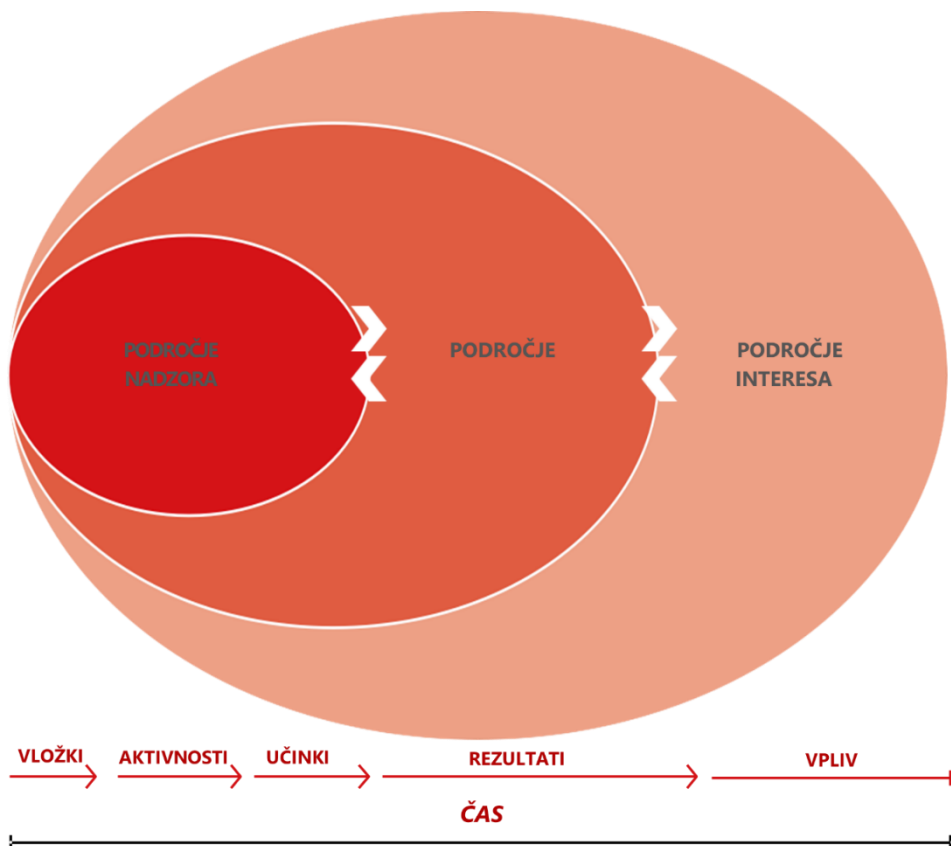
Ločimo naslednje vrste kazalnikov (Schumann, 2016):

1. VIRI/VLOŽKI (angl. *inputs*): viri, prispevki, naložbe. Kazalniki vložka se uporabljajo za merjenje količine sredstev, ki so dodeljena ukrepu/akcijskemu načrtu/programu/javni politiki. So merilo napora. Tipičen kazalnik so porabljeni sredstva ali število ljudi. Ti kazalniki ne dajejo nobenih informacij, ali so sredstva porabljena učinkovito in uspešno. Kažejo le intenzivnost izvajanja ukrepa/akcijskega načrta/programa/javne politike, zato jih je treba običajno uporabljati v kombinaciji s kazalniki učinka in kazalniki rezultata.
2. UČINKI (angl. *outputs*): učinki so neposredni »proizvodi« aktivnosti (dejavnosti, storitve, dogodki in izdelki), ki dosežejo ciljno skupino in vodijo do učinkov. Kazalniki učinka spremljajo, kako učinkovito se ukrepi/akcijski načrti/programi/javne politike izvajajo. Pri tem je poudarek na količinah, medtem ko ne merijo napredka k samim ciljem. Kazalniki učinkov merijo količine in odgovarjajo na vprašanje: »Kaj smo naredili oziroma zagotovili?«
3. REZULTATI (angl. *results/outcomes*): rezultati predstavljajo spremembe, ki se zgodijo zaradi učinkov, torej spremembe v vedenju, znanju, zmogljivostih, odnosih, praksah, organizacijskih procesih ali uspešnosti ciljnih skupin. Kazalniki rezultatov merijo učinkovitost intervencije oziroma napredek k doseganju ciljev.
4. VPLIVI (angl. *impacts*): vplivi so širše, dolgoročne in trajnejše posledice izvedenih intervencij, in sicer na ravni družbe, ekonomije, sistema, okolja ali celotnih skupnosti. Vplivi se pogosto pojavijo po daljšem časovnem obdobju in zahtevajo kompleksnejše metode ocenjevanja, saj nanje vplivajo mnogi dejavniki, ne le obravnavani ukrep.

Za spremljanje ukrepov/akcijskih načrtov/programov/javnih politik (intervencij) je najbolj pomembno razlikovanje rezultatov od učinkov. Medtem ko kazalnik

učinka meri »Kaj?«, pa kazalnik rezultata meri »Zakaj?«. Kazalniki rezultatov torej vedno merijo nekaj, za kar ni povsem zagotovljeno, da bo ukrep/akcijski načrt/program/javna politika dosegla. Najtežje je vrednotenje vplivov, kar je razvidno iz naslednje slike.

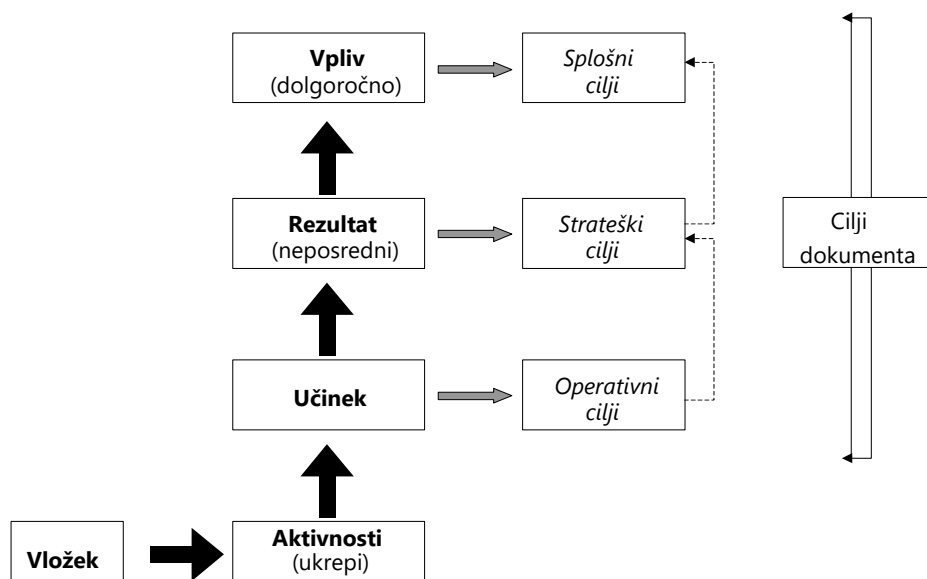
Slika 1: Vrste kazalnikov in možnost nadzora doseganja zastavljenih vrednosti

Vir: <https://www.pointbeststrategies.com/blog/understanding-your-work-through-spheres-of-impact>

Pri določanju kazalnikov je koristno slediti konceptualni logiki programiranja (intervencijska logika), ki je prikazana na naslednji sliki. Konceptualna logika programiranja sledi sosledju: vložek, aktivnost, učinek, rezultat in vpliv, kar omogoča, da lahko spremljamo uspešnost izvajanja določenega projekta/programa/akcijskega načrta/strateškega dokumenta.

Slika 2: Konceptualna logika programiranja

Vir: Evropska komisija, 1999.

Podobno sosledje uporabljajo tudi pristopi, kot je logični okvir in teorija sprememb. Razlika med pristopi je v njihovi linearnosti oziroma nelinearnosti zaporedja. Tako je glavna razlika med teorijo sprememb (angl. *Theory of Change* oz. *ToC*) in logičnim okvirom (angl. *logframe*) v tem, da teorija sprememb ponuja celovit in celosten pogled na to, kako pride do spremembe, medtem ko logični okvir ponuja jedrnat in strukturiran pogled na to, kaj projekt ali program počne. Teorija sprememb je bolj prilagodljiva in primerna za zapletene in dinamične kontekste, kjer na spremembe vplivajo različni mehanizmi in akterji ter se projekti/ukrepi/programi/politike nanašajo na dolgoročne spremembe, ki jih ni mogoče enostavno izmeriti. Logični okvir je bolj linearen, saj predpostavlja neposredno in predvidljivo razmerje med vložki, dejavnostmi, rezultati, učinki in vplivi⁷. Teorija sprememb je znana tudi pod imeni intervencijska logika, okvir rezultatov (angl. *Outcomes Framework*) in preslikava koristi (angl. *Benefits Mapping*)⁸.

⁷ <https://www.enablersofchange.com.au/how-theories-of-change-and-logframes-differ/>

⁸ <https://evaluationhub.education.govt.nz/theory-of-change/a-theory-of-change/>

Teorija sprememb opisuje, kako in zakaj naj bi pobuda ali program deloval in se tako uporablja tako pri spremljanju (angl. *monitoring*) kot pri vrednotenju (angl. *evaluation*). Obrazloži predpostavke, ki stojijo za temi povezavami, in sicer kako bodo vložki pripeljali do zelenih učinkov in kako bodo ti učinki vodili do zelenih rezultatov. Z drugimi besedami, pojasnjuje, kako bo prišlo do spremembe. Teorija sprememb ponudi odgovor na vprašanje: Kakšna je sprememba, za katero si prizadevamo in kaj (prepričanja, aktivnosti, pristopi) mora biti izpolnjeno, da do te spremembe pride? Služi kot orodje za načrtovanje in refleksijo ter jo je treba redno pregledovati in prilagajati (testiranje predpostavk, merjenje prebojev in ponovno ocenjevanje tempa sprememb)⁹. Proces uporabe teorije sprememb je običajno sestavljen iz več korakov (Funnell, Rogers 2011; Astbury, Leeuw 2010):

1. Oprelitev teorije sprememb – oblikuje se model, ki povezuje aktivnosti programa z rezultati in učinki. To je lahko obstoječi uradni logični okvir ali pa se pripravi na razpoložljivih dokumentih in intervjujih.
2. Preverjanje predpostavk – izpostavijo se ključne hipoteze, ki so nujne za delovanje programa. Na primer predpostavka, da bodo podjetja res uporabila subvencije za inovacije na način, ki vodi k rasti produktivnosti.
3. Zbiranje podatkov – uporabijo se različne metode (kvantitativne in kvalitativne) za preverjanje, ali se je pričakovani proces sprememb res zgodil.
4. Analiza in razlaga – rezultati se povežejo nazaj s teorijo sprememb: kaj je delovalo, kaj ni, kateri dejavniki so bili ključni, kje so bile napačne predpostavke.

Koraki teorije sprememb so naslednji:

1. Oprelitev težave, vključno z ugotovljenimi osnovnimi vzroki in deležniki. Vprašanje: Kaj poskušamo spremeniti in zakaj?
2. Oprelitev zelenega končnega cilja (vpliv). Kaj želimo doseči na dolgi rok?
3. Oprelitev rezultatov in učinkov, ki so potrebni za dosego zelenega končnega cilja (vpliva). Vprašanje: Kakšne spremembe morajo nastati, da dosežemo končni cilj?
4. Določitev aktivnosti. Vprašanje: Katere aktivnosti vodijo do rezultatov?
5. Prepoznavanje glavnih predpostavk. Kako veljavne ali negotove so? Obstajajo štiri vrste predpostavk:

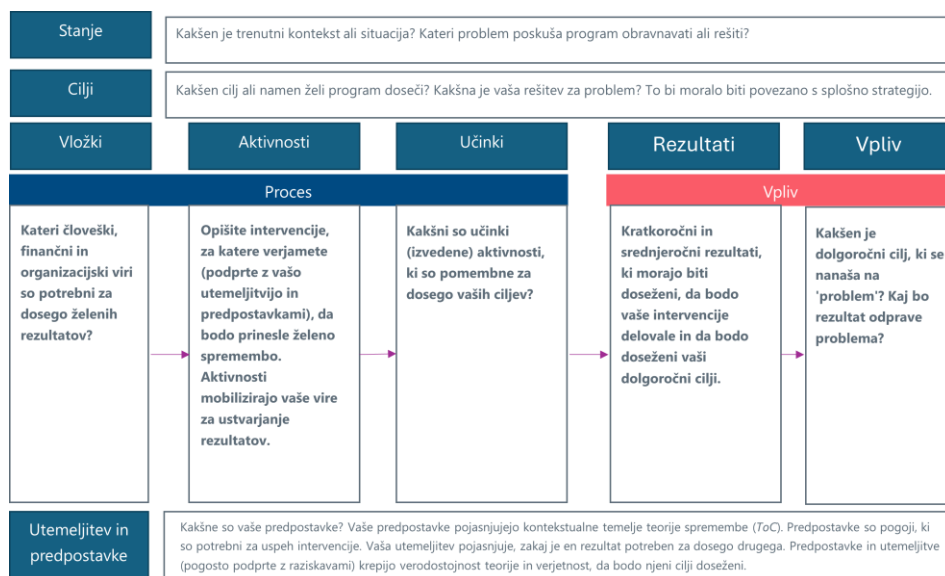
⁹ <https://www.gov.si/zbirke/projekti-in-programi/razogljicimo-slovenijo/osmisljanje/>.

- a) predpostavke o vzročnih povezavah med vložki, učinki, rezultati in vplivi;
- b) predpostavke o splošnem pogledu na dejavnike sprememb;
- c) predpostavke o sistemih prepričanj v družbi, ki vplivajo na presojo o tem, kaj je primerno in izvedljivo v določenem kontekstu;
- d) predpostavke o kontekstu, v katerem bo intervencija izvedena.

Teorija sprememb uporablja povratno mapiranje, znano kot "pot spremembe". "Pot sprememb" grafično prikazuje proces sprememb in deluje kot ogrodje, okoli katerega so razviti drugi elementi teorije. Pristop teorije sprememb je prikazan na sliki 3.

Slika 3: Teorija sprememb – intervencijska logika

Teorija sprememb je podlaga za predlagani metodološki okvir za spremljanje kulture v Sloveniji. Metodološki okvir temelji na izbranih mednarodnih pristopih, predvsem na UNESCO-ovih in Eurostatovih standardih za spremljanje kulture, dopolnjenih s predlogi, predstavljenimi v študiji Measuring the Cultural and Creative Sectors in the EU (2022). Študija poudarja potrebo po vzpostavitvi enotnega metodološkega sistema, ki presega zgolj ekonomske kazalnike in vključuje tudi družbene ter razvojne razsežnosti kulture. Predlagani slovenski model sledi tem izhodiščem, saj združuje mednarodno primerljive strukture kazalnikov z elementi, prilagojenimi nacionalnemu kontekstu in razpoložljivim

podatkovnim virom. Osnovna predpostavka predlagane metodologije je, da želimo z javnimi politikami doseči spremembe. Spremembe lahko razumemo le, če sistematično spremljamo vložke, aktivnosti, učinke, rezultate in vplive. Metodološki model teorije sprememb omogoča razumevanje povezav med ukrepi in spremembami. To vključuje identifikacijo predpostavk, povezovanje vzročno-posledičnih razmerij med ravnmi sistema ter povratno mapiranje rezultatov. V kontekstu kulture to pomeni, da spremljanje ne meri le neposrednih učinkov (npr. števila prireditvev ali obiskovalcev), temveč tudi posredne in dolgoročne spremembe, kot so dostopnost, participacija, družbena kohezija. Evropske smernice (Evropska komisija, 2022) inovativnost in trajnost obravnavajo kot presečni dimenziji, ki povezujeta kulturne in kreativne dejavnosti z digitalnim prehodom, zeleno transformacijo in družbenimi inovacijami. V tem okviru inovativnost ni le rezultat kulturnih politik, temveč tudi njihov ključni dejavnik sprememb – način, kako kultura spodbuja eksperimentiranje, sodelovanje in nove oblike družbene vrednosti.

Za oblikovanje predloga kazalnikov in metodologije so bila upoštevana spodaj navedena splošna načela:

1. Opredelitev jasne logike med možnimi učinki ukrepa, kazalniki učinka in kazalniki rezultatov.
2. Poudarek na kazalnikih vpliva in rezultata, saj so ti praviloma odsotni v obstoječih strateških dokumentih s področja kulture. Predlagano je omejeno število kazalnikov rezultatov in vpliva, in sicer tisti, ki zajemajo najpomembnejše načrtovane rezultate in vplive.
3. Izpuščene so aktivnosti, saj so te odvisne od intervencije, imajo pa izredno pomembno povezavo s kazalniki, saj kazalniki učinka temeljijo na izvedenih aktivnostih.
4. Pri izbiri in oblikovanju kazalnikov je bil zasledovan SMART pristop, kar pomeni, da morajo biti kazalniki (Evropska komisija, 2023): S – specifični (angl. *Specific*): jasno opredeljeni in usmerjeni k določenemu cilju; M – merljivi (angl. *Measurable*): podatke je mogoče zbrati in izmeriti; A – dosegljivi (angl. *Achievable*): realistični glede na vire in okoliščine; R – relevantni (angl. *Relevant*): smiselno povezani z namenom intervencije; T – časovno opredeljeni (angl. *Time-bound*): vključujejo časovni okvir spremljanja.
5. Pri izboru kazalnikov je upoštevano načelo ekonomičnosti: zbiranje podatkov o vrednosti kazalnikov na podlagi zanesljivih in dostopnih virov, brez znatnih

dodatnih upravnih bremen za upravičenca ali za upravljanje programa. Upravno breme in stroški, povezani z zbiranjem in obdelavo relevantnih podatkov, so lahko precejšnji. Če kazalnik zahteva zbiranje novih podatkov, je treba pretehtati, ali pridobitev kakovostnejših podatkov upravičuje stroške njihovega zbiranja. Če je informacijska vrednost novega kazalnika majhna ali pa je zbiranje podatkov zelo drago, je morda smiselno celo popolnoma opustiti uporabo takega kazalnika. Tako se predlog kazalnikov spremljanja kulture opirata na že vzpostavljene statistične in administrativne vire, vključuje pa tudi nove kazalnike, ki merijo družbene in razvojne učinke kulture, ki jih trenutno ni mogoče meriti v okviru obstoječih statistik. Zato metodološki okvir predvideva kombinacijo kvantitativnih kazalnikov in kvalitativnih presoj (npr. prek anket, evalvacij in študij primerov).

6. Izbrani kazalniki morajo biti skladni z merili RACER (so relevantni, sprejeti, verodostojni, preprosti in zanesljivi).

Čeprav to ni vedno mogoče, je priporočljivo, da za zagotovitev doslednega spremljanja v čim večji meri ohranimo enake kazalnike skozi celotno obdobje trajanja intervencije. Če je treba, dodamo nove kazalnike oziroma dopolnimo/opustimo stare le, če se pokaže potreba. Podobno velja, če spreminjamo zasnovo intervencije, saj to lahko vodi v spremembo sistema kazalnikov. Podobno velja tudi, če poenostavimo sistem spremljanja.

Vzpostavitev sistema spremljanja in njegovo izvajanje sta ključna za uspešno in učinkovito izvajanje intervencij, vendar prinašata številne izzive¹⁰:

1. Kakovost in razpoložljivost podatkov: eden glavnih izzivov pri spremljanju je zagotavljanje kakovosti in razpoložljivosti podatkov. Natančni in pravočasni podatki so bistveni za učinkovito spremljanje. Vendar pa je zbiranje podatkov lahko zahtevno zaradi različnih dejavnikov, kot so pomanjkanje virov, neustrezna infrastruktura in slabe prakse upravljanja s podatki.
2. Pomanjkanje zmogljivosti in strokovnega znanja: učinkovito spremljanje zahteva usposobljeno osebje z znanjem s področja zbiranja, analize in poročanja podatkov. Vendar pa organizacijam, ki so odgovorne za spremljanje izvajanja politik, pogosto primanjkuje kadrov in strokovnega znanja. To lahko omejuje učinkovitost procesa spremljanja.

¹⁰ <https://pubadmin.institute/public-policy-and-analysis/monitoring-public-policy-implementation>

3. Odpor do sprememb: spremljanje pogosto vključuje spremembe obstoječih procesov in praks, kar lahko povzroči odpor med deležniki, ki se ne želijo prilagoditi. Premagovanje tega odpora zahteva učinkovito komunikacijo in vključevanje deležnikov.

Vzpostavljen sistem spremljanja predstavlja temelj/izhodišče za vrednotenje intervencije. Ustreznega vrednotenja brez kakovostnih informacij o spremljanju dejanskega izvajanja ni mogoče izvesti, saj če ni ustreznih in zanesljivih informacij o napredku in kakovosti izvajanja, obstaja tveganje, da bo vsako izvedeno vrednotenje napačno razlagalo razloge za uspeh ali neuspeh intervencije.

2 OBSTOJEČI TUJI PRIMERI NA PODROČJU METODOLOGIJE KAZALNIKOV SPREMLJANJA STANJA V KULTURI

Spremljanje kulture z uporabo kazalnikov je temelj sodobnega oblikovanja kulturnih politik. Za države, ki želijo oblikovati stabilen in mednarodno primerljiv sistem, sta ključnega pomena dostop do zanesljivih referenčnih okvirov in zagotovitev kontinuiranosti zbiranja podatkov. Brez tega kazalniki ne morejo odražati dolgoročnih sprememb in vplivov kulture na družbo. Kazalniki namreč niso le orodje za sprotno merjenje rezultatov, temveč omogočajo tudi razumevanje širših procesov in vplivov – od gospodarskega prispevka kulture do njenega pomena za družbeno kohezijo, participacijo in kakovost življenja.

V nadaljevanju poglavja so predstavljeni različni referenčni okvirji in prakse, ki se uporabljajo na nacionalni in mednarodni ravni. Najprej se osredotočimo na mednarodne organizacije, relevantne z vidika spremljanja kulture. Pri tem je poseben poudarek namenjen primerjavi med evropskim (Eurostat) in UNESCO-vim pristopom k oblikovanju kazalnikov. Skupaj s pregledom nacionalnih praks Češke, Portugalske, Norveške, Nemčije in Hrvaške, je postavljena osnova za oblikovanje slovenskega modela, ki mora hkrati slediti mednarodni primerljivosti in upoštevati nacionalne posebnosti.

2.1 Obstoječe prakse mednarodnih organizacij

2.1.1 UNESCO

V besedilu povzemamo ključne elemente UNESCO pristopov k merjenju in spremljanju kulture, kot izhajajo iz okvirjev Culture|2030 Indicators (2019)¹¹ in UNESCO Framework for Cultural Statistics (FCS 2025, 1. in 2. del, osnutek)^{12,13}.

¹¹ <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000371562>

¹² https://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/Draft_2025_UNESCO_FCS_Part_I.pdf

¹³ https://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/Draft_2025_UNESCO_FCS_Part_II.pdf

2.1.1.1 Konceptualni in metodološki okvir

UNESCO je razvil dva ključna mednarodna okvirja, ki se dopolnjujeta in sta namenjena zagotavljanju robustnih konceptualnih in metodoloških orodij za prepoznavanje, karakterizacijo in kvantifikacijo raznolikih družbeno-ekonomskih vplivov kulture. Cilj je podpreti oblikovanje politik na podlagi dokazov in zagotoviti primerljivost podatkov na nacionalni in mednarodni ravni.

Culture|2030 Indicators (UNESCO, 2019)

Ta okvir je posebej zasnovan za merjenje in spremljanje prispevka kulture k nacionalnemu in lokalnemu izvajanju ciljev trajnostnega razvoja (SDG) iz Agende 2030. Kultura se pri tem obravnava dvojno: kot samostojni sektor ter kot presečni dejavnik, ki prispeva k doseganju različnih ciljev trajnostnega razvoja in vpliva na številna druga politična področja. Okvir dopolnjuje globalne kazalnike, dogovorjene v Agendi 2030, in spodbuja povezave med različnimi cilji.

Struktura in dimenzije: okvir vključuje 22 kazalnikov, ki so razdeljeni v štiri tematske sklope, usklajene s petimi "P-ji" Agende 2030 (Ljudje, Planet, Blaginja, Mir, Partnerstva) in stebri trajnostnega razvoja:

- **Okolje in odpornost:** meri vlogo kulture pri trajnostnih človeških naseljih, kulturni in naravni dediščini ter urbanih okoljih. Povezuje se s cilji, kot so Cilj 11.4 (kulturna in naravna dediščina), Cilj 13.1 (podnebna odpornost) in Cilj 12.b (trajnostno upravljanje turizma).
- **Blaginja in preživetje:** ocenjuje prispevek kulture k vključujočim in trajnostnim gospodarstvom. Povezuje se s cilji, kot sta Cilj 8.3 (delovna mesta, podjetništvo in inovacije) in Cilj 8.9 (politike za trajnostni turizem).
- **Znanje in spretnosti:** osredotoča se na vlogo kulture pri izgradnji znanja in spretnosti, prenosu kulturnih vrednot in spodbujanju kulturne raznolikosti skozi izobraževanje. Prispeva k ciljem, kot sta Cilj 4.4 (spretnosti za zaposlovanje) in Cilj 4.7 (spretnosti za trajnostni razvoj).
- **Vključenost in participacija:** preučuje sposobnost kulture za izgradnjo socialne kohezije, spodbujanje vključenosti in omogočanje participacije. To je pomembno za cilje, kot sta Cilj 10.2 (socialna vključenost) in Cilj 16.7 (participativno odločanje).

Okvir izrecno omenja kulturo v SDG 11, Cilj 4 ("Okrepiti prizadevanja za zaščito in ohranjanje svetovne kulturne in naravne dediščine"). Poleg tega kulturo obravnava kot gonilo in omogočevalca trajnostnega razvoja, saj prispeva transversalno k številnim SDG.

UNESCO Framework for Cultural Statistics (FCS) (UNESCO, 2025)

FCS 2025 je najnovejši in celovit konceptualni in metodološki okvir za lažjo družbeno-ekonomsko analizo znotraj širšega kulturnega in kreativnega ekosistema (KKE). Objavljen je bil septembra 2025 na konferenci Mondiacult v Barceloni. Njegovi primarni cilji so vzpostavitev enotnega področja za kulturno statistiko, spodbujanje kulturne raznolikosti in zagotavljanje statističnih orodij za merjenje prispevka kulture k vključujoči rasti, socialni koheziji, dobremu počutju in varovanju okolja.

FCS presega ozko, sektor-centrično razumevanje kulture in sprejema bolj celostno razumevanje, ki ceni kulturne prakse in njihovo intrinzično vrednost. KKE je definiran kot "univerzum analize za družbeno-ekonomske študije", ki obsega širok krog akterjev, vključno z umetniki, družbenimi skupinami, kulturnimi skupnostmi, občinstvom ter različnimi javnimi in zasebnimi posredniki.

Kulturne prakse so opredeljene kot primarna enota analize za družbeno-ekonomske študije. Kategorizirane so v:

- **Umetniške prakse:** koraki, ki jih umetniki sprejmejo za ustvarjanje kulturnih in kreativnih izdelkov, motivirani z umetniškimi spretnostmi, prepoznavanjem in socialno angažiranostjo, ne zgolj ekonomskimi dejavniki.
- **Prakse žive dediščine:** procesi, s katerimi kulturne skupine in skupnosti identificirajo, varujejo, ščitijo in prenašajo svojo kulturno in naravno dediščino, s poudarkom na prenosu znanja in občutku pripadnosti. Njihov primarni cilj ni ustvarjanje blaga in storitev v tradicionalnem tržnem smislu.
- **Prakse kulturne participacije:** različna dejanja občinstva skozi celoten proces ustvarjanja vrednosti, ki presegajo pasivno potrošnjo do aktivne vključenosti in soustvarjanja. Identificirane so štiri ravni angažiranosti: opazovanje, povečana angažiranost, množično izvajanje (angl. *crowdsourcing*) in soustvarjanje.

Ta pristop priznava, da kultura ustvarja raznolike oblike estetskih, duhovnih, izobraževalnih, inovativnih, socialnih in ekonomskih vrednosti, ki presegajo preproste ekonomske izračune.

Posodobljeni model ustvarjanja vrednosti: FCS uvaja nov model, ki preoblikuje tradicionalni "kulturni cikel" z integracijo digitalnega okolja (vključno z generativno umetno inteligenco, družbenimi omrežji, e-trgovino) in prepoznavanjem zapletenih povezav med različnimi kulturnimi praksami. Poudarja, kako se osrednji, podporni in povezovalni akterji medsebojno povezujejo za ustvarjanje vrednosti, s kulturno participacijo, postavljeno v jedro tega procesa.

Modularni pristop: okvir sprejema t. i. modularni pristop, ki državam omogoča postopno izvajanje posameznih vsebinskih sklopov (modulov) glede na njihove institucionalne, finančne in podatkovne zmožnosti. Gre torej za fleksibilnost v obsegu izvajanja, vendar ne v vsebinskih definicijah. Ključne klasifikacije in definicije kulture so namreč jasno določene in enotne za vse države, modularnost pa državam omogoča, da vpeljujejo merjenje posameznih področij (npr. kulturne dediščine, kulturne participacije, digitalne kulture) postopoma, v skladu z lastnimi potrebami in prioritetami. S tem UNESCO omogoča, da se države vključujejo v sistem na različni ravni razvitosti, ne da bi se pri tem ogrozila mednarodna primerljivost podatkov.

FCS v KKE vključuje naslednje sektorske enote:

- **Kulturna in naravna dediščina:** zajema prakse žive dediščine.
- **Kulturne in kreativne industrije (KKI):** predstavljajo enote (formalne in neformalne), kjer umetniki, izvajalci in ustvarjalci sodelujejo pri preoblikovanju kreativnih idej v kulturne in kreativne izdelke. To vključuje avdiovizualne dejavnosti, oblikovanje, založništvo, glasbo, uprizoritvene umetnosti, vizualne umetnosti in multimedijo.
- **Kulturno znanje:** namenjeno je opolnomočenju skupnosti in manjšin z zagotavljanjem praktičnega konceptualnega okvira za družbeno-ekonomsko analizo njihove nesnovne kulturne dediščine. Vključuje ohranjanje jezikov, kulinarike, obrti, biokulturnih praks in ljudskih športov.
- **Multimedija:** nov sektor, ki vključuje družbena omrežja, wikije, bloge in videoigre.

- **Prečne sektorje (angl. *transversal ecosystems*):** kulturno upravljanje, kulturni turizem in oglaševanje, ki poudarjajo vlogo javnih, neprofitnih in zasebnih akterjev.

2.1.1.2. Vrste kazalnikov

Oba UNESCO okvirja za ocenjevanje prispevka kulture uporabljata kombinacijo kvantitativnih in kvalitativnih podatkov. Kazalnike lahko razvrstimo v naslednje skupine:

Ekonomski kazalniki:

- **Delež kulture v BDP:** meri prispevek zasebne in formalne kulturne produkcije h gospodarstvu. Cilj FCS je bil omogočiti oceno prispevka kulture k BDP, saj so se pretekle statistične operacije osredotočale predvsem na to.
- **Zaposlenost v kulturi:** število ljudi, zaposlenih v kulturnih in kreativnih industrijah in kulturnih poklicih, kot odstotek celotne zaposlenosti. FCS v 3. poglavju podrobno opisuje spremenljivke za merjenje zaposlenosti v KKE.
- **Javni izdatki za kulturo:** delež javnih izdatkov, namenjenih kulturnim in kreativnim dejavnostim, in letni javni proračun ter izdatki za kulturne in kreativne industrije. FCS določa spremenljivke za merjenje kulturnih in kreativnih izdatkov. SDG Indikator 11.4.1, ki meri izdatke na prebivalca za ohranjanje dediščine, je neposredna uporaba tega okvirja za merjenje prispevka kulture k trajnostnemu razvoju.
- **Trgovina s kulturnimi dobrinami in storitvami:** izvoz kulturnih dobrin in storitev kot odstotek celotnega izvoza. FCS vključuje merjenje mednarodne trgovine s kulturnimi dobrinami in storitvami.

Sektorski/statistični kazalniki:

- **Število kulturnih ustanov in infrastruktura:** meri raznolikost in distribucijo kulturnih objektov, kot so knjižnice, muzeji, galerije in prizorišča za uprizoritvene umetnosti. FCS pomaga pri opredelitvi enot za preučevanje kulturnih in naravnih dediščinskih sektorjev in KKI.
- **Dediščina:** FCS poudarja procese varovanja dediščine in izraze dediščine kot enote za študij družbeno-ekonomskih učinkov. Culture2030 vključuje kazalnike o trajnostnem upravljanju dediščine.

- **Izobraževanje:** kulturno in umetniško izobraževanje ter kulturno usposabljanje. FCS identificira kulturno in umetniško izobraževanje kot prečni sektor, ki zagotavlja prenos nesnovne kulture in umetniških spretnosti.

Socialni in participativni kazalniki:

- **Kulturna participacija:** meri obseg javne uporabe odprtih prostorov za kulturne namene, obiske kulturnih znamenitosti, udeležbo na kulturnih prireditvah, individualne kulturne dejavnosti in uporabo interneta za kulturne namene. FCS jo obravnava kot temeljni, prečni proces, ki se osredotoča na angažiranost občinstva in soustvarjanje.
- **Dostopnost do kulture:** razpoložljivost kulturne infrastrukture glede na distribucijo prebivalstva.
- **Umetniška svoboda:** kontrolni seznam o stopnji podpore umetniški svobodi in statusu umetnika.
- **Participativni procesi:** ocenjuje priložnosti za civilno družbo in strokovnjake v kulturnem sektorju za sodelovanje pri oblikovanju in izvajanju kulturnih dejavnosti ter politik.

Presečni kazalniki:

- **Dobro počutje** (angl. *well-being*): preučuje posredne družbeno-ekonomske vplive KKE na dobro počutje, vključno z zdravjem in človekovim razvojem.
- **Večjezičnost:** odstotek ur pouka, namenjenih večjezičnosti v osnovnem in srednjem šolstvu.
- **Vplivi digitalizacije:** vključuje vpliv digitalnega okolja, vlogo platform, umetne inteligence, e-trgovine in družbenih omrežij na kulturno dejavnost. FCS vključuje sektor multimedije.
- **Kulturni turizem:** obravnavan je kot prečni podporni sektor, ki prispeva k sistemom ustvarjanja, produkcije, razširjanja in potrošnje kulturnih in kreativnih izdelkov, z neposrednimi in posrednimi učinki na okolje in lokalne skupnosti.
- **Trajnostno upravljanje dediščine:** vloga kulture pri trajnostnih naseljih, kulturni in naravni dediščini, prilagajanju na podnebne spremembe in odpornosti. FCS obravnava varovanje okolja kot posredni učinek.

2.1.1.3 Baze podatkov in viri

UNESCO se opira na kombinacijo nacionalnih statistik, administrativnih virov in anket ter predvideva uporabo masovnih podatkov (angl. *big data*) (digitalna participacija). Osrednji nosilec mednarodne koordinacije zbiranja podatkov je UNESCO Institute for Statistics (UIS).

FCS za zagotavljanje združljivosti in primerljivosti podatkov med državami uporablja mednarodno priznane klasifikacije:

- **ISIC Rev. 5** (Mednarodna standardna industrijska klasifikacija vseh ekonomskih dejavnosti): za klasifikacijo ekonomskih dejavnosti;
- **CPC Rev. 3** (Centralna klasifikacija izdelkov): za kulturne proizvode in storitve;
- **HS 2022** (Harmonizirani sistem opisovanja in kodiranja blaga): za mednarodno trgovino s kulturnimi dobrinami;
- **EBOPS 2025** (Razširjena statistika bilance plačil za storitve): za mednarodno trgovino s kulturnimi storitvami;
- **ISCO 2008** (Mednarodna standardna klasifikacija poklicev): za kulturne poklice;
- **ICATUS 2016** (Mednarodna klasifikacija dejavnosti za statistiko uporabe časa): za kulturno participacijo.

Okvirja integrirata podatke iz mehanizmov periodičnega poročanja UNESCO konvencij o kulturi (npr. Konvencije iz let 1954, 1970, 1972, 2001, 2003, 2005).

Okvirja predvidevata uporabo masovnih podatkov, zlasti za digitalno participacijo in razumevanje produktivnih dejavnosti v digitalnem svetu.

2.1.1.4 Primerjalna prednost UNESCO pristopa

UNESCO pristop k merjenju kulture in njenega prispevka k trajnostnemu razvoju ponuja več prednosti:

- **Večnivojska uporaba:** Kazalniki so uporabni tako na nacionalni kot na regionalni in lokalni oz. mestni ravni, kar omogoča prilagoditve specifičnim lokalnim razmeram. Culture|2030 kazalniki so posebej zasnovani za izvajanje na obeh ravneh, z adaptacijami za lokalne potrebe.

- **Poudarek na dolgoročnih učinkih:** Okvirja poudarjata dolgoročne učinke, kot so socialna kohezija, dobro počutje in trajnost. FCS posebej obravnava neposredne in posredne družbeno-ekonomske učinke KKE.
- **Standardizacija klasifikacij:** Uporaba mednarodno priznanih klasifikacij zagotavlja primerljivost podatkov in omogoča vključitev v nacionalne statistične sisteme, kot so satelitski računi za kulturo.
- **Modularni pristop:** FCS 2025 s svojim modularnim pristopom omogoča državam, da izberejo enote, spremenljivke in metodologije, ki so v skladu z njihovimi edinstvenimi kulturnimi konteksti, političnimi prednostnimi nalogami, statističnim strokovnim znanjem in razpoložljivimi viri. To zagotavlja fleksibilnost in prilagodljivost.
- **Orodje za spodbujanje napredka:** Culture|2030 kazalniki so zasnovani kot aspiracijsko orodje, ki državam in mestom pomaga pri ocenjevanju lastnega napredka skozi čas, ne pa za normativno ocenjevanje ali rangiranje. Cilj je prepoznavanje priložnosti za izboljšanje.
- **Podpora oblikovanju politik na podlagi dokazov:** Okvirja zagotavljata ključne informacije, ki podpirajo prepoznavanje kulture kot javnega dobra in omogočajo oblikovanje, izvajanje, vrednotenje in razširjanje politik na podlagi dokazov.
- **Celovit obseg:** Okvirja presegata ozko, sektor-centrično razumevanje kulture, da bi vključila celostno razumevanje kulturnih praks in KKE, kar omogoča bolj niansirano analizo.
- **Transverzalni pristop:** Kultura je integrirana v različne sektorje javne politike, vključno z izobraževanjem, okoljem, socialno vključenostjo in zdravjem, kar poudarja njen širok vpliv.
- **Vključevanje enakosti spolov:** Kjer je mogoče, se zbirajo podatki, razčlenjeni po spolu, in se upoštevajo vidiki spolov pri politikah, zakonodaji in postopkih.

2.1.1.5 UNESCO kazalniki po logiki teorije sprememb (ToC)

UNESCO prvenstveno ponuja statistični in klasifikacijski okvir in ne evalvacijskega, zato ne uporablja formalnega modela teorije sprememb. Kljub temu njegov konceptualni okvir implicitno sledi podobni logiki. V spodnji tabeli smo to skušali prikazati tako, da smo posamezni ravni, skladni s ToC, pripisali primere UNESCO kazalnikov.

Raven ToC	Vrsta kazalnika	UNESCO primer	Opomba
Vložki	Ekonomski/institucionalni	Javni izdatki za kulturo, prostori za kulturo.	Zajem financiranja, infrastrukture.
Aktivnosti	Sektorski	Organizacija kulturnih dogodkov, izobraževanja.	Operativna raven dejavnosti.
Učinki	Sektorski/participacijski	Obiski muzejev, kulturna produkcija, trgovina.	Merljivi učinki.
Rezultati	Socialni/ekonomski	Kulturna participacija, zaposlenost, dostopnost.	Srednjeročni rezultati.
Vplivi	Družbeni/trajnostni/ekonomski	Socialna kohezija, dobro počutje, vpliv na BDP.	Dolgoročni vplivi.

2.1.2 EUROSTAT in Evropska komisija

2.1.2.1 Konceptualni in metodološki okvir

Eurostat se je v devetdesetih letih, na pobudo Sveta ministrov za kulturo, začel sistematično ukvarjati s statistiko kulture. Najprej je bil vzpostavljen pilotni projekt LEG-Culture, nato pa je projekt ESSnet-Culture (2009–2012) razvil celovit metodološki okvir¹⁴, ki danes predstavlja temelj za evropske kulturne statistike. Gre za metodologijo, ki se naslanja na UNESCO-v Framework for Cultural Statistics, vendar je prilagojena evropskemu kontekstu. Ta metodologija, ki so jo v zadnjih letih nekoliko spremenile Eurostatove delovne skupine za statistiko kulture, je podrobno predstavljena in v praksi uporabljena v priročniku Guide to Eurostat culture statistics – 2018 edition¹⁵. Medtem ko UNESCO kulturo definira zelo široko, saj vključuje tudi naravno dediščino, turizem in šport, je Eurostat

¹⁴ https://ec.europa.eu/assets/eac/culture/library/reports/ess-net-report_en.pdf

¹⁵ <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/9433072/KS-GQ-18-011-EN-N.pdf/72981708-edb7-4007-a298-8b5d9d5a61b5?t=1544174403000>

zavestno izbral bolj operativno definicijo, ki je uporabna predvsem za harmonizacijo uradnih statistik držav članic.

Pomembno dopolnitev obstoječega okvira predstavlja raziskovalni projekt *Measuring the Cultural and Creative Sectors in the EU (2022)*¹⁶, ki ga je sofinancirala Evropska komisija (DG EAC) v sodelovanju z Eurostatom. Projekt nadgrajuje okvir ESSnet-Culture z razširitvijo pojma kulture na širše kulturne in kreativne sektorje (KKS) ter predlaga posodobljeno razvrstitev dejavnosti po klasifikaciji NACE. Vključenih je deset novih dejavnosti, šest pa izključenih, da bi bila zagotovljena večja skladnost z razmerami v digitalni ekonomiji. Posebej poudarja vključitev dejavnosti, povezanih z oblikovanjem, modno industrijo, oglaševanjem in programsko opremo, ki jih tradicionalna kulturna statistika pogosto ne zajema. Projekt tako dopolnjuje obstoječi okvir ESSnet-Culture z vidika metodologije in definicij ter krepi povezavo med Eurostatom in Evropsko komisijo pri razvoju skupnega statističnega pristopa na ravni EU. eOkvir ESSnet-Culture obsega deset kulturnih domen (dediščino, arhive, knjižnice, knjige in tisk, vizualne umetnosti, uprizoritvene umetnosti, avdiovizualne in multimedijske vsebine, arhitekturo, oglaševanje in obrt) ter šest funkcij kulturnega cikla (ustvarjanje, produkcijo oziroma izdajateljsko dejavnost, distribucijo in trgovino, ohranjanje, izobraževanje ter upravljanje/regulacijo). Na ta način kultura ni razumljena le kot skupek področij, temveč kot kombinacija vsebin in funkcij, kar omogoča podrobnejše zajemanje kazalnikov. V zadnjih letih poteka posodobitev okvira, ki se zaključuje leta 2025 in bo upoštevala novo klasifikacijo gospodarskih dejavnosti NACE Rev. 2.1. Namen prenove je tudi zajem novih oblik digitalne kulture, kot so pretočne platforme, podkasti, digitalne umetniške prakse in vplivneži. To je v skladu z UNESCO-vim pristopom, ki prav tako integrira digitalno okolje (vključno z generativno umetno inteligenco, družbenimi omrežji in e-trgovino) v svoj posodobljeni model ustvarjanja vrednosti. V primerjavi z UNESCO-vim pristopom, ki pogosto normativno razširi koncept kulture, pa je Eurostat osredotočen na to, kako nove dejavnosti ustrezno klasificirati in jih vključiti v harmonizirane evropske podatke.

¹⁶ <https://alf.website/en/publications/measuring-the-cultural-and-creative-sectors-in-the-eu>

2.1.2.2 Vrste kazalnikov

Eurostat objavlja harmonizirane podatke v domeni kulture, razdeljene na več vsebinskih sklopov:

- **Zaposlenost v kulturi:** delež zaposlenih v kulturi, struktura po ISCO, sektor zaposlitve po NACE, značilnosti zaposlitve (stalna, samozaposleni, polni delovni čas).
- **Podjetja v kulturi:** število in velikost podjetij, dodana vrednost, promet (SBS, BD).
- **Mednarodna trgovina:** uvoz/izvoz kulturnih dobrin in storitev (Comext, EBOPS).
- **Kulturna participacija:** obiski, uporaba interneta za kulturo, časovno vedenje (EU-SILC, ankete o prostem času).
- **Poraba gospodinjev:** izdatki za kulturne dobrine in storitve, harmonizirani indeks cen.
- **Javni izdatki:** proračunski podatki po klasifikaciji COFOG.

Navedeni kazalniki so ključni kazalniki, ki jih spremlja tudi UNESCO, kar kaže na skupno razumevanje glavnih dimenzij kulture. Vendar pa UNESCO-v okvir vključuje tudi širše, bolj kvalitativne in transverzalne kazalnike, kot so umetniška svoboda, dobro počutje, večjezičnost, dostopnost do kulture in participativni procesi. Ti kazalniki so zasnovani za merjenje širših družbenih in razvojnih učinkov kulture, ki jih Eurostatov operativni statistični okvir ne zajema neposredno. eProjekt Measuring the Cultural and Creative Sectors in the EU (2022) vključuje tudi kazalnike, povezane z **digitalno produkcijo, distribucijo in potrošnjo kulturnih vsebin**. V ta namen je bil oblikovan sklop novih digitalnih kazalnikov, ki dopolnjujejo obstoječe Eurostatove zbirke podatkov (npr. kazalniki DESI in podatkovni nizi o spletnih nakupih, pretakanju in digitalni uporabi vsebin).

Vse relevantne harmonizirane podatke Eurostat objavlja tudi v obliki t. i. »spletne (online) publikacije« Culture statistics¹⁷, kjer so dostopne podrobne razlage metodologij, kazalnikov in baze podatkov.

¹⁷ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Culture_statistics

2.1.2.3 Podatkovni viri in klasifikacije

Za zbiranje in usklajevanje podatkov Eurostat uporablja kombinacijo več virov:

- EU-LFS (Labour Force Survey) – zaposlenost v kulturi;
- SBS/BD (Structural Business Statistics, Business Demography) – podjetja v kulturi;
- Comext, ITGS – trgovina z dobrinami;
- EBOPS – storitve;
- EU-SILC in ankete o porabi časa – kulturna participacija;
- COFOG, COICOP, PRODCOM – javni izdatki, potrošnja in proizvodnja.

Eurostat vseh podatkov ne zbira neposredno, temveč jih črpa tudi iz zasebnih in zunanjih virov – npr. podatkov o kulturni dediščini (iz World Heritage List, European Heritage Label, EGMUS ipd.).

Nekatere raziskave, kot so HETUS (anketa o porabi časa) imajo desetletno frekvenco in v njih ne sodelujejo vse države, kar omejuje časovne serije. Tudi EU-SILC moduli za participacijo so na *ad hoc* podlagi vsakih nekaj let. Te omejitve vplivajo na zmožnost spremljanja trendov na nacionalni ravni.

Temeljne klasifikacije so NACE Rev. 2/2.1 za dejavnosti, ISCO-08 za poklice, COFOG za izdatke ter COICOP za potrošnjo. Eurostat razlikuje med teoretičnim in operativnim obsegom: v teoretičnem okvirju so vključene vse dejavnosti, ki so lahko kulturne, operativni pa je omejen na tiste, za katere podatki dejansko obstajajo.

V okviru projekta *Measuring the Cultural and Creative Sectors in the EU (2022)* je bilo predlagano tudi mikro-povezovanje klasifikacij gospodarskih dejavnosti (NACE), poklicev (ISCO) in proizvodov ali storitev (CPA). Tak pristop omogoča podrobnejši prikaz kulturnih in kreativnih dejavnosti ter natančnejše vrednotenje ustvarjene dodane vrednosti. Predlagano povezovanje omogoča boljše ujemanje administrativnih in statističnih evidenc po skupnih identifikatorjih ter s tem izboljšuje primerljivost med sektorji in državami članicami EU.

Eurostat pri določanju obsega kulture uporablja previden in pragmatičen pristop. Aktivnosti in poklice, ki so le delno kulturni (npr. 'vodje športnih, rekreacijskih in kulturnih centrov', ISCO skupina 1431), pogosto izključi iz ocen, če je kulturni delež nemogoče zanesljivo določiti. Vendar pa nekatere delno kulturne kode

NACE, kot sta 'Založništvo knjig, periodike in drugih založniških dejavnosti' (NACE 58.1) in 'Knjižnice, arhivi, muzeji in druge kulturne dejavnosti' (NACE 91), obravnava kot *v celoti kulturne*. To se zgodi zaradi pomanjkanja podrobnejših podatkov na štirimestni ravni NACE, ki bi omogočili ločitev nekulturnih komponent. Takšen kompromis preprečuje izključitev pomembnih kulturnih sektorjev iz statistike, čeprav lahko povzroči rahlo precenjevanje. Pri zaposlenosti v kulturi pa se delno kulturni poklici ali dejavnosti vključijo v statistiko, če se s križanjem klasifikacij NACE in ISCO ugotovi, da oseba s takšnim poklicem deluje v popolnoma kulturnem ekonomskem sektorju – ali obratno. Razumevanje teh metodoloških kompromisov je bistveno za vsak nacionalni sistem spremljanja kulture.

2.1.2.4 Posebnosti in odprta vprašanja

Posebnost Eurostata je močan poudarek na harmonizaciji med državami članicami, kljub temu pa države članice pogosto uporabljajo nacionalne prilagoditve metodologij in definicij, kar otežuje primerljivost. Eurostat se pri pridobivanju podatkov iz različnih držav sooča tudi s težavami pri zaupnosti podatkov, zlasti pri podrobnih ekonomskih dejavnostih.

Medtem ko UNESCO s svojimi okvirji oblikuje globalne normative in kulturo postavlja tudi kot družbeni razvojni dejavnik, Eurostat deluje predvsem kot operativni koordinator evropskih statističnih podatkov.

V zadnjih letih so se pojavile razprave o vzpostavitvi enotnega okvirja za merjenje kulturnih in kreativnih sektorjev (KKS), saj države uporabljajo različne definicije, katere dejavnosti sodijo v kulturo. Digitalna kultura in delno kulturne dejavnosti (npr. oglaševanje, oblikovanje, arhitektura) so posebej občutljiva področja, pri katerih še ni dosežen konsenz.

V prihodnosti se razvija tudi možnost vzpostavitve evropskih satelitskih računov za kulturo, ki bi omogočili bolj celovito spremljanje ekonomskega pomena sektorja.

V tej razpravi pomembno vlogo prevzema tudi Evropska komisija, ki skupaj z Eurostatom razvija pobude za vzpostavitev enotnega evropskega statističnega okvira za kulturne in kreativne sektorje. Poročilo *Measuring the Cultural and Creative Sectors in the EU (2022)* dopolnjuje prizadevanja Eurostata in potrjuje, da

bo prihodnji evropski okvir za spremljanje kulture in KKS moral temeljiti na kombinaciji obeh pristopov – Eurostatovih harmoniziranih statističnih virov in širšega razumevanja kulturnih ter kreativnih industrij, ki ga spodbuja Evropska komisija. Skupni cilj teh prizadevanj je oblikovanje usklajenega sistema kazalnikov, ki bo zajemal tako kulturne kot kreativne vidike, vključno z digitalnimi in tržnimi inovacijami.

2.1.2.5 Eurostat kazalniki in predlog kazalnikov študije za EK (2022)

Eurostatov sistem kazalnikov formalno ne temelji na modelu teorije sprememb, čeprav njegove podatkovne zbirke prav tako pokrivajo celoten logični okvir kulturnega procesa – od vložkov, do aktivnosti, učinkov, rezultatov ter širših gospodarskih in družbenih vplivov, kot s primeri prikazujemo tudi v spodnji tabeli.

Raven ToC	Vrsta kazalnika	Primer	Opomba
Vložki	Ekonomski/ institucionalni	Javni izdatki za kulturo (COFOG), finančni tokovi; investicije v digitalno infrastrukturo.	Na voljo agregati v gov. finance statistics.
Aktivnosti	Sektorski	Organizacija kulturnih dejavnosti in kulturno izobraževanje (EU-SILC, ankete o prostem času), inovacijski projekti v KKS.	Deloma prek nacionalnih raziskav, NACE.
Učinki	Sektorski/ ekonomski	Število podjetij v kulturi (SBS/BD), kulturna produkcija, digitalna distribucija kulturnih vsebin.	NACE, CPA, ISCO – mikro-povezovanje klasifikacij.
Rezultati	Socialni/ ekonomski	Zaposlenost v kulturi (EU-LFS), kulturna participacija, poraba gospodinjstev, spremljanje prekarnosti in samozaposlenih v KKS.	ISCO – mikro-povezovanje poklicev in dejavnosti za določitev KKS.
Vplivi	Ekonomski/ družbeni	Mednarodna trgovina s kulturnimi dobrinami/storitvami, delež kulture v BDP, prispevek KKS k digitalni in trajnostni preobrazbi gospodarstva.	NACE, CPA – povezano z mednarodno trgovino in satelitskimi računi za kulturo (CSA); delno zajeto, delno v razvoju.

Opomba: Kazalniki, ki izhajajo iz uradnih virov Eurostata (npr. EU-LFS, SBS, COFOG, COICOP, Comext), so vključeni v harmonizirano bazo Eurobase in so del rednih evropskih statističnih serij. Določeni novi ali dopolnilni kazalniki (npr. digitalna kultura, inovacije v KKS) so še v fazi razvoja in niso del uradnih Eurostatovih serij.

2.1.3 OECD

2.1.3.1 Konceptualni in metodološki okvir

OECD nima enotnega, univerzalnega statističnega okvira za kulturo, primerljivega z UNESCO-vim Framework for Cultural Statistics ali Eurostatovim ESSnet-Culture. Njihovo delo se razvija bolj projektno in tematsko, s poudarkom na ekonomskih ter družbenih učinkih kulture in kreativnih sektorjev ter na vplivu velikih dogodkov. Že v študiji iz leta 2007 (Measurement of the Economic and Social Importance of Culture) je OECD opozoril na razdrobljenost nacionalnih definicij in metod, kar otežuje mednarodne primerjave.

Kasnejši dokument The Culture Fix (2022) je pomemben preboj, saj združuje obstoječe evidence in razvija metodološki okvir za kulturne in kreativne sektorje (KKS). KKS opredeljuje kot zelo raznolike dejavnosti, ki segajo od kulturnih institucij (muzeji, knjižnice, gledališča) do tržnih dejavnosti (film, glasba, založništvo, oblikovanje, arhitektura), vključno z razvijajočimi se digitalnimi vsebinami in storitvami pretakanja. Poudarja pa, da med državami ni enotne definicije KKS, kar otežuje primerljivost statistik. OECD zato pri svojih analizah pogosto uporablja Eurostatove definicije in klasifikacije (NACE, ISCO) ter jih dopolnjuje z lastnimi raziskavami in regionalnimi podatkovnimi bazami.

Poleg tega OECD razvija tudi pristop k merjenju učinkov globalnih dogodkov (olimpijske igre, evropske prestolnice kulture, svetovne razstave ipd.), kjer se osredotoča na ekonomske, socialne in okoljske kazalnike. Gre za bolj aplikativni okvir, ki dopolnjuje priporočilo OECD o globalnih dogodkih in lokalnem razvoju (2018).

2.1.3.2 Vrste kazalnikov

OECD-jev nabor kazalnikov lahko razdelimo v dve večji skupini:

1. **Kazalniki kulturnega in kreativnega sektorja** (KKS) (The Culture Fix):

- **zaposleni v KKS:** delež zaposlenih, značilnosti dela, samozaposleni, prekarnost;
- **podjetja v KKS:** število, velikost, dodana vrednost, rast;
- **financiranje:** javni izdatki, poraba gospodinjstev, zasebno in filantropsko financiranje;
- **kulturna participacija:** ankete o udeležbi, poraba gospodinjstev;

- **regionalne posebnosti:** primeri regij, kot so Emilia-Romagna, Flandrija, Glasgow, Klaipėda.

2. **Kazalniki vpliva globalnih dogodkov (Impact Indicators Guide, 2023):**

- **ekonomski:** neto gospodarski učinek, ustvarjena delovna mesta, delež pogodb z lokalnimi dobavitelji;
- **socialni:** stopnja participacije ciljnih skupin, vpliv na zdravje in dobrobit, vključenost ranljivih skupin;
- **okoljski:** ogljični odtis, delež odpadkov, spremembe trajnostnih vedenj.

2.1.3.3 Podatkovni viri

OECD nima lastne stalne zbirke uradnih statističnih podatkov za kulturo, temveč uporablja kombinacijo različnih virov:

- Eurostatove in nacionalne statistike (npr. podatki o zaposlenosti, podjetjih, porabi gospodinjstev);
- OECD-jeve lastne baze podatkov za regije in mesta (npr. OECD Regional Database);
- mednarodne ankete in projekti, kot so PIAAC (Survey of Adult Skills), ankete o kulturni participaciji in primerjalne študije;
- študije primerov in pilotski projekti (npr. Flandrija, Glasgow, Klaipėda).

2.1.3.4 Posebnosti in odprta vprašanja

Posebnost OECD je, da deluje bolj analitično in politično usmerjeno, manj pa statistično-standardizacijsko kot UNESCO ali Eurostat. OECD povezuje kulturo s širšimi cilji: lokalni razvoj, inovacije, zaposlovanje, družbena vključenost in dobrobit. Veliko poudarka namenja prekarnosti zaposlitve, digitalizaciji in inovacijam, ki so v KKS še posebej izrazite. Pri metodologiji se opira na obstoječe klasifikacije (NACE, ISCO, COICOP), vendar opozarja na nedoslednosti in pomanjkanje granularnih podatkov, predvsem na regionalni ravni. OECD se osredotoča tudi na investicijski vidik kulture, in sicer kultura naj ne bi bila strošek, temveč strateška investicija v gospodarski in družbeni razvoj.

2.1.3.5 OECD kazalniki po logiki ToC

OECD se osredotoča na merjenje učinkov kulturnih politik in je tako tudi prevzel evalvacijsko terminologijo ToC, saj ta model uporablja tudi kot osnovo za svoj sistem kazalnikov. Primere prikazujemo v spodnji tabeli.

Faza ToC	Vrsta kazalnikov	Primeri (OECD)
Vložki	Ekonomski/finančni	Javni izdatki za kulturo (delež proračuna), gospodinjstva poraba, različni viri financiranja (npr. zasebno in filantropsko financiranje).
Učinki	Sektorski/podjetniški	Število in rast podjetij v KKS, regionalna porazdelitev, število izvedenih kulturno-kreativnih projektov (lokalno, nacionalno), število kulturnih dogodkov in festivalov z javno podporo.
Rezultati	Družbeni/zaposlitveni	Spremembe v zaposlenosti v kulturi, stopnji prekamnosti, digitalnih veščinah, participaciji.
Vplivi	Ekonomski/socialni/okoljski	Neto učinek globalnih dogodkov, ustvarjena delovna mesta, ogljični odtis, vključenost ciljnih skupin.

2.1.4 UNCTAD

2.1.4.1 Konceptualni in metodološki okvir

UNCTAD se ukvarja predvsem s področjem trgovine in razvoja, njegov program za kreativno ekonomijo¹⁸ pa ponuja mednarodni okvir za spremljanje trgovine s kulturnimi in kreativnimi dobrinami ter storitvami. Ključna novost je v letu 2024 prenovljen statistični in metodološki okvir za merjenje kreativne ekonomije¹⁹, ki združuje mednarodne klasifikacije (ISIC, CPC, HS, BPM6) ter predlaga enotno zasnovo za spremljanje vpliva kreativnih industrij in njihove vloge v mednarodni trgovini. Ta okvir je posebej uporaben, saj ponuja metodološka priporočila za nacionalne statistične sisteme, ki želijo bolj sistematično zajemati izvoz in uvoz kulturnih ter kreativnih dobrin in storitev. Poleg tega UNCTAD redno pripravlja globalna poročila ter vodi dostopno podatkovno bazo UNCTADstat²⁰, namenjeno spremljanju trgovinskih tokov kulturnih in kreativnih sektorjev. Čeprav so ta poročila pomembna za razumevanje trendov, je za oblikovanje kazalnikov za

¹⁸ <https://unctad.org/topic/trade-analysis/creative-economy-programme/creative-economy-network>

¹⁹ https://unctad.org/system/files/official-document/ditctsce2024d1_en.pdf

²⁰ <https://unctadstat.unctad.org/datacentre/>

Slovenijo najbolj relevanten prav prenovljeni metodološki okvir, saj omogoča, da se slovenska statistika pri spremljanju kulturne ekonomije uskladi z globalnimi priporočili.

UNCTAD kreativno ekonomijo obravnava skozi izrazito trgovinski objektiv. Definira jo precej širše kot UNESCO ali Eurostat, saj poleg tradicionalnih kulturnih dejavnosti vključuje tudi t. i. kreativne industrije brez neposredne kulturne komponente (npr. programsko opremo, modno industrijo, oglaševanje, digitalne platforme, videoigre)²¹. V središču so cikli ustvarjanja, produkcije in distribucije dobrin ter storitev, ki temeljijo na kreativnosti in intelektualnem kapitalu. Takšna opredelitev presega pojem kulturnih in kreativnih sektorjev (KKS), kjer se običajno zajema ožje kulturne domene, povezane z umetnostjo, dediščino in izobraževanjem. Ta razlika pomeni, da je UNCTAD-ova definicija bistveno širša od definicij, ki jih uporabljata UNESCO ali Eurostat.

UNCTAD se v tehničnem poročilu iz leta 2024 opira na usklajene mednarodne klasifikacije: ISIC Rev. 5 za dejavnosti, CPC za proizvode, HS 2022 za trgovino z blagom in EBOPS 2010 za trgovino s storitvami. Pojasni tudi spremembe v primerjavi s prejšnjimi različicami (npr. ISIC Rev. 5 zajema muzeje in knjižnice bolj podrobno, HS 2022 posodablja knjiženje kreativnih dobrin). Poročilo Creative Economy Outlook 2022 razloži UNCTADov mandat (Bridgetown Covenant, Resolucija GS 74/198) in poudari, da UNCTAD spremlja trge kreativnih dobrin in storitev na osnovi globalnih klasifikacij in sodelovanja z drugimi organizacijami. Poročilo iz leta 2024 nadgrajuje analize iz leta 2022 z novejšimi podatki in razširjenim pregledom globalnih trendov, s posebnim poudarkom na digitalizaciji, umetni inteligenci ter novih vzorcih v mednarodni menjavi kreativnih dobrin in storitev.

2.1.4.2 Operativne definicije

- Seznam kreativnih industrij (ISIC Rev. 5): UNCTAD-ov konsolidiran nabor približno 74 industrij (ISIC 4-mestno) in dodatne proizvodne dejavnosti, ki pomembno prispevajo h kreativnim dobrinam (npr. obrt, oblikovanje).
- Trgovina s kreativnimi dobrinami (HS 2022): posodobljen seznam približno 230 tarifnih postavk na 6-mestju HS, razvrščen v 7 skupin (knjige

²¹ https://unctad.org/system/files/official-document/ditctsce2024d2_en.pdf

in založništvo, avdiovizualno, glasba in vizualne umetnosti, dizajn in obrti itd.).

- Trgovina s kreativnimi storitvami (EBOPS 2010): UNCTAD loči 6 glavnih skupin, med njimi so programska oprema (angl. *software*), raziskave in razvoj, avdiovizualne in informacijske storitve, oglaševanje ter kulturne in rekreacijske storitve.

2.1.4.3 Vrste kazalnikov

- Kazalniki trgovine: vrednosti in stopnje rasti izvoza/uvoza kreativnih dobrin in storitev; deleži v celotni trgovini; analize po produktnih skupinah in storitvenih kategorijah; top izvozniki in uvozniki; saldi; struktura po regijah.
- Sektorski/industrijski kazalniki (opisno): Outlook 2024 prikazuje tematske sektorje (avdiovizualno, knjige, glasb, igre, vizualne umetnosti, oglaševanje, arhitektura) in trende prihodkov, digitalizacije ter prehoda s fizičnih dobrin na digitalne storitve.

2.1.4.4 Podatkovne baze in dostop

- UNCTADstat Data Centre: uradno mesto za podatke UNCTAD, kjer so na voljo serije o mednarodni menjavi kreativnih dobrin in storitev (<https://unctadstat.unctad.org/datacentre/>).
- Creative Economy Programme & Network: predstavitvena stran programa, ki pojasnjuje cilje (analiza trgovinskih podatkov, tehnična pomoč, mreženje) in združuje deležnike v Creative Economy Network (<https://unctad.org/topic/trade-analysis/creative-economy-programme/creative-economy-network>).

2.1.4.5 Posebnosti in odprta vprašanja

UNCTAD je primarno trgovinska organizacija in je usmerjen v pripravo javnih politik. Njegova posebnost je širša definicija kreativne ekonomije, ki presega okvir kulturnih in kreativnih sektorjev (KKS), saj vključuje tudi industrije, kot so programska oprema, moda in digitalne platforme. Poudarek je na mednarodni trgovini z dobrinami in storitvami, vendar Outlook 2024 uvaja tudi podrobnejše sezname dejavnosti in produktov (ISIC, CPC). UNCTAD opozarja na omejitve: pri storitvah je težko razločiti podrobnosti, pri blagovnih klasifikacijah pa ločiti ročno

od industrijske proizvodnje. Posebna tema je dematerializacija – številne nekdane dobrine (glasba, knjige, igre) postajajo digitalne storitve, kar spreminja naravo merjenja.

2.1.4.6 UNCTAD kazalniki po fazah ToC

UNCTAD ne uporablja formalnega modela teorije sprememb, vendar njegova metodologija sledi podobni logiki, kar omogoča razvrščanje teh kazalnikov tudi v okvir ToC, kot prikazujemo v spodnji tabeli.

Faza ToC	Primeri kazalnikov	Primarni vir/standard
Vložki	Vlaganja v digitalno infrastrukturo, R&R, izdatki za IKT podpora kreativnim storitvam.	Opisno v Outlook 2024; nacionalni SNK/ESS.
Učinki	Izvoz/uvoz kreativnih dobrin (HS 2022) in storitev (EBOPS 2010).	UNCTADstat, HS 2022, EBOPS 2010.
Rezultati	Strukturni premiki: rast deleža storitev, digitalizacija, regionalne specializacije.	Creative Economy Outlook 2022/2024.
Vplivi	Prispevek k trajnostnemu razvoju: zaposlovanje, diverzifikacija izvoza, vplivi digitalizacije in AI.	Creative Economy Outlook 2024.

2.1.5 Primerjava praks mednarodnih organizacij

	Eurostat (in študija za EK)	UNESCO	OECD	UNCTAD
Institucija in mandat	Statistični urad EU; zagotavlja primerljivost statistike v državah članicah.	Specializirana agencija ZN za kulturo; oblikuje globalne standarde in indikatorje.	Mednarodna organizacija za ekonomsko sodelovanje in razvoj; fokus na politikah in analizah. Fokus je na analitični in politični usmerjenosti, pri čemer deluje manj statistično-standardizacijsko kot UNESCO ali Eurostat.	Konferenca ZN za trgovino in razvoj; mandat za spremljanje globalne trgovine in razvojne politike, s poudarkom na analizi dinamike kreativnih industrij, trendov mednarodne trgovine, digitalizacije in intelektualne lastnine.
Definicija kulture	Kultura kot ekosistem/KKS: Okvir ESSnet-Culture (2012) opredeljuje kulturo operativno (10 domen in 6	Kultura kot ekosistem (KKE): dediščina, KKI, kulturne prakse; široko pojmovanje, vključno z digitalno participacijo.	OECD obravnava kreativno ekonomijo (KE) in kulturne in kreativne sektorje (KKS). Opredeljuje jih širše kot UNESCO ali	Kreativno ekonomijo obravnava skozi trgovinski objektiv. Opredeljuje jo širše kot UNESCO ali

	Eurostat (in študija za EK)	UNESCO	OECD	UNCTAD
	funkcij). Projekt EK (2022) je usmerjen v oblikovanje novega okvira za KKS.		Eurostat. Opredelitev vključuje cikle ustvarjanja, produkcije in distribucije dobrin in storitev, ki temeljijo na kreativnosti in intelektualnem kapitalu.	Eurostat, saj vključuje cikle ustvarjanja, produkcije ter distribucije dobrin in storitev, ki temeljijo na kreativnosti in intelektualnem kapitalu.
Metodološki okvir (klasifikacije, definicije)	Okvir se posodablja (zaključek predviden 2025) zaradi nove klasifikacije NACE Rev. 2.1 in vključitve novih digitalnih oblik kulture. Evropske klasifikacije: ISCO (poklici), NACE (dejavnosti), COFOG (javna poraba), COICOP (izdatki gospodinjstev), UOE (izobraževanje).	Framework for Cultural Statistics (2009, posodobitev 2025), ki temelji na uveljavljenih klasifikacijah (ISIC Rev.5, CPC Rev.3, HS 2022, EBOPS 2025, ISCO 08, ICATUS 2016); Culture 2030 Indicators.	Okvir za merjenje gospodarskega in socialnega pomena kulture (2007); metodologije za merjenje učinkov kulturnih, športnih in poslovnih dogodkov (2023). Razvija tudi metodološki okvir za KKS. Opira se na obstoječe mednarodne klasifikacije, kot so NACE, ISCO, COFOG in COICOP	Creative Economy Programme; posodobljene mednarodne klasifikacije za povezovanje industrij, proizvodov in trgovinskih tokov. Metodologija povezuje ISIC, CPC ter HS/EBOPS.
Področja spremljanja	Poudarek je na merjenju ekonomskega pomena (zaposlenost v kulturi, podjetja v kulturi ...), kulturna participacija, izdatki gospodinjstev; javna poraba; izobraževanje; kulturna dediščina, uporaba IKT za kulturne namene. Pri posodabljanju (EK, 2022) se KKS deli na glavne kulturne dejavnosti, kulturne industrije in kreativne storitve.	FCS: kulturni in kreativni ekosistem Culture 2030 Indicators spremlja štiri stebre: okolje in odpornost; blaginja in živahnost; znanje in sposobnosti; vključenost in participacija.	Ekonomski vplivi kulturnih in kreativnih sektorjev; učinki kulturnih dogodkov; inovacije, digitalizacija. Izrazit poudarek namenja tudi vprašanjem, kot so prekarnost zaposlitve, digitalizacija, vključenost ranljivih skupin (socialni kazalniki globalnih dogodkov) in kulturna participacija.	Trgovina s kulturnimi in kreativnimi dobrinami in storitvami; razvoj kreativne ekonomije, analiza ekonomskih vidikov, digitalizacije, AI.
Tipični kazalniki	Delež zaposlenih v kulturi; število podjetij; dodana	Kazalniki: kulturna infrastruktura; delež kulture v BDP;	Delež KKS v BDV; delež podjetij v KKS; kulturna in kreativna	Kazalniki trgovine: vrednosti in stopnje rasti

	Eurostat (in študija za EK)	UNESCO	OECD	UNCTAD
	vrednost podjetij in promet v kulturi; izvoz/uvoz kulturnih dobrin; poraba gospodinjstev za kulturo; javni izdatki; uporaba interneta za kulturne namene.	zaposlenost v kulturi; trgovina s kulturnimi dobrinami; javni in zasebni izdatki na prebivalca za ohranjanje kulturne in naravne dediščine; participacija; umetniška svoboda. Merjenje vključuje kombinacijo statističnih kazalnikov in kontrolnih seznamov, ki zajemajo kvalitativne podatke o politikah, pravnih okvirih in procesih upravljanja.	zaposlenost; kazalniki financiranja (javni izdatki, poraba gospodinjstev); kazalniki gospodarskih, socialnih in okoljskih učinkov dogodkov.	izvoza/uvoza kreativnih dobrin in storitev; delež kreativnih storitev v celotnem izvozu storitev; top izvozniki in uvozniki; analize po produktnih skupinah in storitvenih kategorijah
Glavni viri podatkov	Kombinacija harmoniziranih EU raziskav in administrativnih virov: EU-LFS (zaposlenost); SBS/BD (podjetja); COMEXT/EBOPS (trgovina); EU-SILC, HETUS, ICT Survey (participacija); COFOG (javni izdatki).	Nacionalni statistični uradi, ministrstva za kulturo, administrativni viri, ankete, masovni podatki (digitalna participacija).	Kombinacija virov: Eurostatove in nacionalne statistike (zaposlenost, podjetja, poraba gospodinjstev). OECD-jeve lastne baze podatkov za regije in mesta (npr. OECD Regional Database). Mednarodne ankete (npr. PIAAC) in študije primerov/pilotni projekti.	UNCTADstat podatkovne serije, radni podatki, posredovani v UN COMTRADE Database, eksperimentalni nabor podatkov (UNCTAD-WTO); nacionalne trgovinske evidence, WIPO in WTO.
Frekvenca in kontinuiteta	Letno ali bienalno; časovne serije od začetka 2000-ih let. Podatki se objavljajo v tematskih publikacijah in Eurobase (spletna podatkovna baza). Participacija se meri <i>ad hoc</i> (npr. EU-SILC 2006, 2015, 2022)	Okvir, ne zbira lastnih podatkov; metodologija za nacionalne/regionalne prilagoditve.	<i>Ad hoc</i> študije in priročniki; ni rednega letnega zbiranja, delo se razvija projektno in tematsko.	Redna globalna poročila; dolgoročne časovne vrste za trgovinske tokove. Poročila se posodablajo z najnovejšimi podatki.
Uporabnost/primerljivost	Relativno visoka primerljivost v EU; osrednje izhodišče za vse članice EU. Primerljivost kljub temu otežena zaradi nepopolne	Globalna primerljivost; poudarek na dolgoročnih učinkih (socialna kohezija, trajnost, dobro počutje); vezava na	Uporabno kot dopolnitev Eurostat/UNESCO; poudarek na gospodarskih učinkih. Pomembno za <i>benchmarking</i> in	Ključno za trgovinsko in ekonomsko dimenzijo; manj neposredno uporabno za kulturne politike.

	Eurostat (in študija za EK)	UNESCO	OECD	UNCTAD
	harmonizacije članic. Projekt EK (2022) želi odpraviti razlike v definicijah KKS, saj te ustvarjajo zmedo med uporabniki in ovirajo primerljivost.	SDG cilje; dopolnitev evropskim praksam.	učenje (na primer na področju kulturne participacije). Primerljivost je pogosto otežena zaradi nedoslednosti in pomanjkanja granularnih podatkov, zlasti na regionalni ravni.	Primerljivost je otežena zaradi neujemanja definicij in pomanjkanja podrobnih podatkov za storitve.
Možnost prenosa v Slovenijo	Obvezno za Slovenijo kot članico EU; neposredna podlaga za kazalnike.	Priporočljivo kot metodološko ogrodje; možno integrirati s podatki SURS, MK, občin.	Prenosljivo v SI kot dopolnitev: metodologije za merjenje učinkov kulturnih projektov in dogodkov.	Uporabno kot dopolnitev: spremljanje izvoza/uvoza kulturnih dobrin in storitev v SI.

Z vidika oblikovanja kazalnikov za Slovenijo sta UNESCO in Eurostat ključna okvirja:

- UNESCO ponuja celovit metodološki okvir za merjenje vplivov kulture v povezavi s trajnostnim razvojem;
- Eurostat zagotavlja operativno primerljivost in dostopnost podatkov, ki jih Slovenija že zbira, in poroča na ravni EU.

OECD in UNCTAD lahko temu okvirju nudita pomembno dopolnitev: OECD z metodologijami za merjenje gospodarskih in družbenih učinkov kulturnih projektov, UNCTAD pa s podatkovnimi nizi o mednarodni trgovini kulturnih dobrin in storitev.

Skupaj ti štirje okvirji tvorijo celosten mednarodni referenčni sistem, na katerem je mogoče graditi hibridni sistem kazalnikov za Slovenijo, tj. povezati mednarodno primerljivost z domačimi posebnostmi in zagotavljati redno spremljanje skozi čas.

2.2 Prakse posameznih držav

2.2.1 Češka

Češka je po svoji ureditvi spremljanja kulturnih podatkov ena izmed najbolj sistematično urejenih držav v srednji Evropi. To je razvidno tako z vidika

institucionalizacije in zakonske podlage, kontinuitete spremljanja in javne dostopnosti kot tudi usklajenosti z mednarodnimi praksami.

2.2.1.1 Institucionalni okvir

Uradni izvajalec oziroma nosilec spremljanja kulturnih statistik je **Národní informační poradenské středisko pro kulturu (NIPOS)**²², javni zavod, ki deluje pod Ministrstvom za kulturo Češke republike in ima pooblastilo po zakonu o državnih statističnih službah, kar zagotavlja formalno kontinuiteto zbiranja podatkov²³. Njegova naloga je zbiranje, obdelava in objava statističnih podatkov o kulturi, poleg tega pa za ministrstvo izvaja tudi raziskovalne in svetovalne dejavnosti. NIPOS vsako leto pripravlja obsežno publikacijo *Culture Statistics in the Czech Republic*, ki vsebuje podatke o številnih področjih: gledališčih, muzejih, knjižnicah, kulturni dediščini, vizualni umetnosti, ljubiteljski kulturi ipd. Pri svojem spremljanju NIPOS uporablja predvsem administrativne evidence in vprašalnike, s katerimi podatke pridobiva neposredno od kulturnih ustanov.

Poleg NIPOS pomembno vlogo igra tudi **Český statistický úřad (ČSÚ)**²⁴, ki je nacionalni urad za statistiko in skrbi za kulturno statistiko v skladu z nacionalnim statističnim zakonom, po katerem ima izključno pravico zbirati in objavljati uradno državno statistiko. V okviru tega vodi nacionalne statistične raziskave tudi na področju kulture, posebej pa je pomemben za ankete o kulturni participaciji (del raziskav o življenjskem slogu in prostem času), ekonomiko kulture (zaposlovanje v kulturi ter gospodarske dejavnosti po klasifikacijah NACE in ISCO) in nacionalne račune (kulturni BDP, javni izdatki za kulturo.) ČSÚ torej prispeva makrostatistiko in uradno primerljive podatke, skladne tudi z Eurostat in UNESCO.

2.2.2.2 Vsebina in kontinuiranost spremljanja

V češkem sistemu kulturne statistike se NIPOS in ČSÚ smiselno dopolnjujeta v logiki pristopa od spodaj navzgor (angl. *bottom-up*) in od zgoraj navzdol (angl. *top-down*). NIPOS, kot organizacijska enota Ministrstva za kulturo, zbira podrobne sektorske podatke od spodaj navzgor, in sicer neposredno iz kulturnih ustanov, ČSÚ pa zagotavlja uradno nacionalno statistiko od zgoraj navzdol, vključno s

²² <https://www.nipos.cz/>

²³ <https://www.statistikakultury.cz/>

²⁴ <https://csu.gov.cz/>

širšimi ekonomskimi kazalniki (delež BDP kulture, zaposlovanje, javni izdatki) in anketami o participaciji. Skupaj tvorita dvojni sistem, v katerem NIPOS prinaša globino in sektorsko specifičnost, ČSÚ pa primerljivost in mednarodno usklajenost. Prav ta kombinacija zagotavlja Češki enega najbolj stabilnih in celovitih sistemov spremljanja kulture v Evropi.

NIPOS vsako leto izdaja publikacijo *Culture Statistics in the Czech Republic*, pri čemer zbira in analizira podatke za obdobje približno 20 let. Takšna redna, letna poročila omogočajo sistematično spremljanje trendov v času in zagotavljajo pregled nad ključnimi kulturnimi sektorji. Poleg tega NIPOS vsako leto pripravlja tudi publikacijo *Základní statistické údaje o kultuře v ČR*, ki zajema podrobnejše analize za različna področja. Omenjeni publikaciji NIPOS sta javno dostopni na posebni platformi NIPOS, namenjeni izključno kulturni statistiki²⁵.

NIPOS s svojimi statistikami pokriva institucionalni sektor (npr. muzeji in galerije – število razstav, obiskovalci, nove pridobitve; gledališča – število predstav, premier, obiskovalci; knjižnice – število članov, obseg izposoje, digitalne storitve), kulturne prireditve (glasba – število koncertov, obiskovalci; festivali – število prireditev, trajanje, obiskovalci; razstave – število organiziranih razstav, tipologija in obiskanost) ter tudi ljubiteljsko kulturo (število društev in skupin, prireditev in članov). Takšno tematsko razčlenjevanje nudi dokaj celosten vpogled v kulturno dogajanje na Češkem in omogoča poglobljeno spremljanje vsakega segmenta kulturnega sektorja posebej.

ČSÚ²⁶ ta sektorska poročila dopolnjuje z rednimi raziskavami in ekonomsko statistiko, pri čemer pokriva predvsem makroekonomske in družbene kazalnike. Med najpomembnejšimi so nacionalni računi in javne finance (delež BDP iz kulture, javna sredstva za kulturo, izdatki gospodinjstev za kulturo), trg dela v kulturi (število zaposlenih v kulturnem sektorju, razčlenjeno po spolu, starosti, tipu zaposlitve; struktura poklicev po klasifikaciji ISCO) ter kulturna participacija (ankete, ki spremljajo delež prebivalcev, ki so obiskali kulturni dogodek ali ustanovo, uporabljali kulturne storitve ali se sami udeleževali v umetniških dejavnostih). Poleg tega ČSÚ vodi tudi statistike o kulturni produkciji in trgovini

²⁵ <https://www.statistikakultury.cz>

²⁶ <https://csu.gov.cz/kultura-media-sport>

(izvoz in uvoz kulturnih dobrin in storitev) ter izobraževanju na področju umetnosti in kulture (delež študentov v kulturno-umetniških disciplinah).

Povezava z mednarodnimi praksami je jasno izražena: češka statistika kulture se sistematično usklajuje z metodologijo Eurostata in upošteva priporočila UNESCO. To omogoča, da so podatki primerljivi na ravni EU in globalno, hkrati pa ostajajo dovolj podrobni za nacionalne potrebe.

2.2.1.3 Posebni projekti merjenja

Poleg rednega letnega spremljanja kulturnih kazalnikov NIPOS-a in ČSÚ-ja se na Češkem izvajajo tudi dodatne raziskave in projekti, ki razširjajo vpogled v kulturni sektor in ponujajo dragoceno dopolnilo k standardnemu statističnemu poročanju. Ti projekti predstavljajo nazoren primer inovativnih orodij za podporo kulturni politiki, strateškemu načrtovanju in lokalnim uvidom.

Med najpomembnejšimi projekti na tem področju so **projekti mapiranja kulturnih in kreativnih industrij** (KKI), ki so potekali v dveh obdobjih. Prvo mapiranje KKI je vodil Arts and Theatre Institute (IDU). Projekt je podrobno analiziral kulturne in kreativne industrije na nacionalni, regionalni in mestni ravni. Rezultati projekta²⁷ med drugim zajemajo opredelitev sektorjev, metodologijo za mapiranje, makroekonomske učinke ter sektorske študije (npr. arhitektura, film, igre, vizualna umetnost, obrt ipd.), vključeni pa so bili tudi pilotni lokalni projekti (Brno, Zlín, Pardubice, Plzeň in Olomouc), ki so skušali prepoznati kreativne grozde in vpliv kulturnih projektov na lokalno gospodarstvo.

Na dosežke prvega raziskovalnega projekta se je navezal drugi, novi projekt mapiranja KKI (2022–2025)²⁸, ki ga v okviru Nacionalnega načrta za okrevanje in odpornost koordinira Ministrstvo za kulturo Češke. V ospredju tega projekta je priprava enotne metodologije (razvite posebej za ta namen) mapiranja KKI na Češkem, vključno s pripravo nacionalne strategije podpore KKI. Vzporedno poteka posodabljanje analiz KKI za vseh 14 čeških regij in priprava regionalnih strategij podpore KKI. Posebna vrednost novega projekta je, da zagotavlja podatkovno osnovo za oblikovanje regionalnih in nacionalnih kulturnih politik ter

²⁷ <https://www.culturenet.cz/coKmv4d994Swax/uploads/2017/10/Mapping-Cultural-and-Creative-Industries-in-the-Czech-Republic.pdf>

²⁸ <https://www.kreativnicesko.cz/en/culture-data>

vključuje analize potreb posameznih sektorjev (glasba, arhitektura, oblikovanje, igre in drugi). Zaključek projekta leta 2025 bo ponudil svež in strateško usmerjen pregled razvoja KKI na Češkem.

Drugi pomemben poseben projekt je vzpostavitev **satelitskih računov za kulturo**²⁹, ki ga skupaj izvajata NIPOS in ČSÚ. Gre za metodološko orodje, ki omogoča kvantifikacijo ekonomskega pomena kulture v nacionalnih računih. Satelitski računi vključujejo podatke o vseh finančnih tokovih, povezanih s kulturo, tj. javnih izdatkih, prihodkih kulturnih institucij, zasebni potrošnji, investicijah in zaposlenosti, ter jih umeščajo v širši okvir nacionalnega gospodarstva. Na ta način je mogoče oceniti delež kulture v BDP, njen vpliv na zaposlovanje in dodano vrednost kulturnih dejavnosti. Češka se je s tem projektom uvrstila med redke države, ki sistematično uporabljajo satelitske račune za kulturo (letno poročanje od leta 2009 dalje), kar pomembno dopolnjuje klasično statistiko in omogoča oblikovanje argumentov o gospodarski teži kulturnega sektorja.

2.2.2 Portugalska

Statistično raziskovanje kulture na Portugalskem ima izrazito široko in celostno zasnovo. **Nacionalni statistični urad (INE)** z rednimi publikacijami ne ponuja zgolj suhoparnih števil, temveč ustvarja poglobljen vpogled v delovanje celotnega kulturnega in kreativnega sektorja. Pri tem se ne omejuje na tradicionalne dimenzije, kot so muzeji, gledališča ali knjižnice, ampak enakovredno vključuje tudi digitalno kulturo, ki postaja vse pomembnejši del kulturne krajine.

2.2.2.1 Institucionalni okvir

Na Portugalskem nacionalni statistični urad (INE) letno izvaja statistično raziskovanje na področju kulture in objavlja publikacijo *Estatísticas da Cultura*.

Osrednji namen teh raziskav je podpora oblikovanju kulturnih politik. Zanesljivi in primerljivi podatki omogočajo odločevalcem, da sprejemajo ukrepe na podlagi dejanskih trendov in potreb, namesto na podlagi domnev ali parcialnih informacij. INE s tem krepi vlogo statistike kot orodja, ki kulturi daje merljivo in otipljivo

²⁹ <https://www.statistikakultury.cz/satelitni-ucet-kultury/>

razsežnost ter omogoča, da se oblikujejo politike, usmerjene v večjo dostopnost in pravičnejšo razporeditev kulturnih virov.

Pomemben vidik raziskav je tudi njihova primerljivost skozi čas in med državami. Ker so kazalniki usklajeni na evropski in mednarodni ravni, se lahko vključujejo v širše primerjalne analize. Tako je mogoče spremljati razvoj kulturnih praks v daljšem obdobju, pa tudi umeščati portugalske posebnosti v evropski in globalni kontekst.

Poleg tega raziskave zajemajo različne ravni kulturnega polja od ekonomije kulture in zaposlovanja v kreativnih industrijah, prek dediščine in participacije občinstev, do digitalne kulture in javnih financ. S tem gradijo sliko, ki presega parcialne vidike in ponuja celovit pogled na kulturo kot družbeni, gospodarski in identitetni pojav.

2.2.2.2 Vsebina in kontinuiranost spremljanja

Sistem kazalnikov letnih poročil INE je zasnovan tako, da meri dimenzije kulture Portugalske na celovit in večdimenzionalen način. Vključuje statistične podatke o kulturnem in kreativnem sektorju Portugalske, temeljne informacije iz rednih statističnih zbiranj portugalskega statističnega urada ter tudi administrativnih virov.

Letna poročila Estatísticas da Cultura običajno vključujejo ključne dimenzije kulturne statistike, predstavljene v naslednji tabeli.

Dimenzija/tema	Kaj je merjeno/vključeno
Izobraževanje	Usposabljanja, izobraževalni programi s kulturnega področja; število študentov, vključenih v izobraževanje pri kulturnih predmetih.
Zaposlenost	Število zaposlenih v kulturnih in kreativnih dejavnostih, značilnosti teh zaposlenih (izobrazba, starost).
Cene (indeks cen kulturnih dobrin/storitev)	Indeks potrošniških cen kulturnih dobrin in storitev.
Število podjetij v kulturnem/kreativnem sektorju	Podjetja, ki delujejo v kulturnih dejavnostih, kreativnih panogah (npr. založbe, galerije, produkcijska podjetja).
Mednarodna trgovina s kulturnimi dobrinami	Izvoz in uvoz kulturnih dobrin.

Dimenzija/tema	Kaj je merjeno/vključeno
Kulturna participacija	Participacija občinstva v kulturnih dejavnostih – obisk kulturnih dogodkov, poraba kulturnih dobrin, digitalna participacija.
Kulturna dediščina	Podatki o objektih kulturne dediščine, obiskovalcih, upravljanju kulturne dediščine.
Likovne umetnosti, tisk, publikacije periodične, avdiovizualno in multimedijsko	Zbirajo se podatki o likovni umetnosti, avdiovizualnih medijih, literaturi, periodičnem tisku, razstavah, predstavah, kinu, snemanjih, radiodifuziji ipd.
Financiranje javnih kulturnih dejavnosti	Javne investicije v kulturo, proračuni občin, stroški kulturnih programov, sredstva, ki jih namenja država ali lokalne oblasti.
Kulturna potrošnja	Koliko denarja ali drugih virov (npr. časa) porabijo gospodinjstva za kulturne dejavnosti.

Najnovejša publikacija statističnega urada Portugalske Estatísticas da Cultura (2023, 2024) se poleg ostalih kulturnih statistik osredotoča na analizo kulturne participacije na Portugalskem, pri čemer posebno pozornost namenja digitalni kulturi. Temelji na podatkih raziskave o kulturnih praksah (2020) (opisana v nadaljevanju) in jih dopolnjuje z novejšimi trendi in podatkovnimi viri.

Osnovna ideja je, da se kulturna participacija danes razume večdimenzionalno:

- kot dostop in udeležba v tradicionalnih kulturnih dejavnostih (muzeji, koncerti, branje ipd.);
- kot digitalna participacija (pretakanje vsebin, spletni obiski kulturnih dogodkov, družbena omrežja);
- kot ustvarjalno/amatersko udejstvovanje (glasba, pisanje, vizualne umetnosti).

Dokument sledi cilju oceniti, kako se digitalna preobrazba odraža na kulturnih praksah, in hkrati omogoča podlago za oblikovanje nacionalnih kulturnih politik.

2.2.2.3 Posebni projekti merjenja

Raziskava o kulturnih praksah (2020)

S pomočjo raziskave Survey of Cultural Practices in Portugal 2020 (Pais idr., 2020) so na Portugalskem želeli pridobiti statistično reprezentativne podatke o kulturnih praksah prebivalcev Portugalske (15 let in več, vključno z Azori in Madeiro). Raziskava naj bi:

- ponudila orodje kulturnim institucijam za razumevanje občinstev;
- služila oblikovalcem kulturnih politik pri pripravi strategij;
- omogočila mednarodne primerjave kulturnih praks;
- zajela tudi spremembe, ki jih je povzročila pandemija covida-19, ko so bile kulturne ustanove zaprte, digitalna participacija pa se je povečala.

Raziskava meri širok spekter dejavnosti: internet in medije, branje, obiske knjižnic, muzejev, spomenikov, kina, koncertov, festivalov, umetniške prakse, ljubiteljsko ustvarjanje, prostovoljstvo.

Kazalniki zajemajo:

- udeležbo, pogostost, načine sodelovanja;
- kontekst (sam, z družino, prijatelji, doma ali v tujini);
- motive in ovire za kulturno udeležbo.

Oblikovani so bili tudi kazalniki, ki merijo stopnjo vključenosti in angažiranosti (amatersko ustvarjanje, deljenje kulturnih vsebin, spletna interakcija, članstvo v društvih ipd.). Raziskava je bila zastavljena tako, da omogoča primerljivost z drugimi državami, saj so bili uporabljeni že preizkušeni mednarodni kazalniki, ki so jih prilagodili portugalskemu kontekstu.

Podatkovni viri in zasnova kazalnikov kulturne participacije

Osnovni koncept portugalskega sistema kazalnikov o kulturni participaciji temelji na empiričnem anketnem raziskovanju, ki meri večdimenzionalne vidike kulturne participacije, ob upoštevanju socialnih neenakosti in digitalne transformacije. Koncept je zasnovan tako, da je hkrati primerljiv na evropski ravni in uporaben za nacionalne kulturne politike.

1. Povezava z evropskimi in nacionalnimi strategijami

Portugalci so pri razvoju sistema kazalnikov izhajali iz priporočil UNESCO in Eurostata, hkrati pa so želeli oblikovati kazalnike, ki so relevantni tudi za oblikovanje nacionalnih kulturnih politik. To pomeni, da so kazalnike vezali na:

- dostopnost kulture,
- udeležbo prebivalcev,
- raznolikost kulturnih praks,
- družbeno-ekonomske pogoje, ki vplivajo na dostop in participacijo.

2. Temelj na empiričnem anketiranju

Ključni element sistema je bil obsežen vprašalnik, ki meri kulturne prakse in potrošnjo prebivalcev. Pri tem je pomembno, da takšen pristop omogoča:

- kvantitativno spremljanje trendov skozi čas;
- primerljivost z drugimi državami;
- zajemanje širokega spektra dejavnosti (branje, obiskovanje muzejev, koncertov, kinematografov, digitalna kultura, ljubiteljske prakse ipd.).

3. Večdimenzionalni pristop

Kazalniki niso enodimenzionalni (npr. samo "obiski muzejev"), temveč gradijo večdimenzionalni profil kulturne participacije, kjer se meri:

- frekvenca (pogostost udeležbe),
- intenzivnost (koliko časa ali sredstev posameznik vloži),
- raznolikost (število različnih kulturnih praks, v katerih sodeluje),
- dostopnost (ali ima posameznik realne možnosti sodelovati, npr. geografsko, ekonomsko, digitalno).

4. Analitični poudarek na družbeni neenakosti

Poseben konceptualni temelj je bil, da kulturna participacija ni homogena. Sistem kazalnikov je bil zgrajen tako, da omogoča razčlenitev rezultatov glede na:

- starost, spol, izobrazbo, dohodek;
- geografsko lego (urbano–ruralno);
- družbene skupine.

Tako se razkrivajo neenakosti v dostopu in oblikujejo politike za njihovo zmanjšanje.

5. Digitalna dimenzija

Ker je raziskava potekala v času, ko je digitalizacija močno vplivala na kulturne prakse (tudi zaradi pandemije), je bil v koncept vključen tudi posebni sklop kazalnikov digitalne participacije (npr. gledanje filmov prek spleta, poslušanje glasbe na platformah, spletni obiski kulturnih dogodkov).

Shema glavnih sklopov kazalnikov kulturne participacije

Področje	Primeri kazalnikov/merjenih praks	Pomen
Branje	Branje knjig, časopisov, revij; raba e-knjig.	Merjenje navad branja kot temeljne oblike kulturne participacije.
Avdiovizualne prakse	Obisk kina, gledanje filmov doma, poslušanje glasbe (CD, radio, streaming), uporaba digitalnih platform.	Spremljanje porabe avdiovizualnih vsebin v fizičnem in digitalnem okolju.
Umetniške prakse (udeležba)	Obisk koncertov, gledališča, plesnih predstav, oper, razstav.	Merjenje udeležbe pri živih umetniških dogodkih in visoki kulturi.
Kulturna dediščina	Obisk muzejev, spomenikov, arheoloških najdišč, kulturnih poti.	Kazalniki stika z materialno in nematerialno dediščino.
Amaterske in ustvarjalne prakse	Igranje instrumenta, petje v zboru, slikanje, pisanje, gledališka igra, fotografija.	Spremljanje ustvarjalnega udeleštvojanja posameznikov.
Digitalna kultura	Spletni obiski kulturnih dogodkov, pretakanje vsebin, raba družbenih omrežij za kulturo.	Merjenje participacije prek digitalnih kanalov in spletnih platform.
Medijska potrošnja	Televizija, radio, internet (kulturne vsebine).	Poraba kulturnih vsebin prek množičnih medijev.
Družbeni in družinski kontekst	Skupna udeležba v kulturi (s prijatelji, družino), kulturne navade v gospodinjstvu.	Analiza socialne dimenzije kulturne participacije.
Ovira in dostop	Ekonomske, geografske, časovne in digitalne ovire za udeležbo.	Prepoznavanje dejavnikov, ki omejujejo kulturno udeležbo.
Sociodemografski okvir	Starost, spol, izobrazba, dohodek, zaposlitveni status, kraj bivanja (urbano/ruralno).	Analitični okvir za preučevanje razlik v dostopu do kulture.

Kazalniki so razporejeni tako, da omogočajo celovit vpogled v kulturno participacijo, tj. od pasivne potrošnje (gledanje, poslušanje) do aktivnega ustvarjanja (amaterske umetnosti), pri čemer se posebej meri tudi digitalna dimenzija in družbene razlike v dostopu.

Tematske analize o kulturnih in ustvarjalnih praksah – »Notas Estatísticas«

T. i. »Notas Estatísticas« so kratke, tematske statistične analize, ki se nanašajo na določene vidike kulturne in ustvarjalne prakse, izobraževanja, podjetništva, participacije in podobno. Pripravlja jih portugalski urad za strateško načrtovanje, evalvacijo in politike na področju kulture (GEPAC). Namen teh analiz je dopolniti

obsežnejše redne publikacije (npr. *Estatísticas da Cultura*), s čimer se osvetlijo aktualne teme ali spremembe, prednostne problematike in pridobijo vpogledi, ki so relevantni za oblikovalce politik in javnost. Tematske analize GEPAC-a imajo posebno vrednost prav zato, ker omogočajo hiter, a hkrati poglobljen vpogled v izbrane vidike kulturnega in kreativnega sektorja. Njihova moč je v tem, da ni treba čakati na obsežne letne publikacije, saj aktualne podatke in trende ponujajo v bolj dostopni obliki. Za oblikovalce politik to pomeni, da lahko pravočasno zaznajo ključne spremembe, kot je denimo vpliv digitalizacije na kulturne prakse, gibanja na trgu dela v kulturnem sektorju ali pa spremembe v številu in strukturi kulturnih podjetij.

Pomen teh analiz presega zgolj praktično uporabo za odločevalce. S tem ko so javno dostopne, prispevajo tudi k večji transparentnosti in krepitvi zaupanja v kulturne politike. Raziskovalci, strokovnjaki in širša javnost dobijo vpogled v najnovejše statistične podatke, ki so usklajeni z evropskimi standardi in zato primerljivi tudi v mednarodnem kontekstu.

Tematske analize prav tako služijo kot opozorilni mehanizem. Njihova osredotočenost na specifične teme omogoča, da se pravočasno izpostavijo področja, kjer so potrebne dodatne politike ali ciljani ukrepi – bodisi za spodbujanje kulturne participacije, za podporo podjetjem v ustvarjalnem sektorju bodisi za krepitev izobraževalnih in infrastrukturnih kapacitet. Na ta način so »*Notas Estatísticas*« več kot le zbirka števil; so orodje strateškega usmerjanja kulturnega razvoja in most med podatki ter odločitvami. V zadnjih nekaj letih so tematske analize vključevale teme, kot so: analiza podjetij v kreativnem in kulturnem sektorju – rast, struktura, pomen v gospodarstvu; analiza visokošolskega izobraževanja s področja kulture – število študentov, razdelitev po disciplinah, primerjava s povprečjem EU; analiza zaposlenosti v kulturnem sektorju – pregled trendov števila in deležev zaposlenih v kulturi.

2.2.3 Nemčija

2.2.3.1 Institucionalni okvir

Značilnost Nemčije je močan poudarek na zveznih deželah, ki zaradi ustavne razdelitve pristojnosti zagotavljajo velik del podatkov za spremljanje kulturnega sektorja. Za zbiranje in objavo kulturnih podatkov na regionalni ravni so pristojni Statistični uradi posameznih zveznih dežel. Za zagotavljanje primerljivih podatkov

na državni ravni je zato ključno usklajevanje med deželami. Pomembno koordinacijsko vlogo pri razvoju primerljive kulturne statistike na državni ravni ima Stalna konferenca ministrov za kulturo nemških zveznih dežel **Kultursministerkonferenz – KMK**³⁰, ki pripravlja tudi priporočila in usmeritve za področje kulture, nima pa zakonodajnih pristojnosti.

Po letu 2007 je Nemčija začela obsežen proces prenove spremljanja kulture, ki je bil zasnovan kot odziv na priporočila posebne parlamentarne komisije Enquete-Kommission »Kultur in Deutschland« (2007³¹), ki je pozvala k razvoju usklajenega in primerljivega sistema kulturne statistike za Nemčijo. Projekt prenove je potekal v več fazah in pod skupnim okriljem **Zvezne komisarke za kulturo in medije** (*Bundesregierung für Kultur und Medien – BKM*), Konference ministrov za kulturo (KMK) in **Zveznega statističnega urada (Destatis)**. Pobuda se imenuje »Bundesweite Kulturstatistik«. Njena temeljna značilnost je bila postopno uvajanje sprememb – najprej pregled obstoječih podatkov, nato priprava tematskih analiz po posameznih kulturnih področjih (Spartenberichte) in končno oblikovanje poenotenega sistema kazalnikov.

Proces odlikuje izrazita koordinacija med ravnmi oblasti (zvezno, deželno, občinsko) ter močna vloga metodološkega usklajevanja v okviru stalne delovne skupine Arbeitskreis Kulturstatistik. Gre za osrednje svetovalno in koordinacijsko telo, ki sicer nima zakonsko določenega mandata, a deluje kot forum za usklajevanje pristopov in vsebin med ključnimi institucijami. V njem sodelujejo predstavniki Zveznega statističnega urada (Destatis), statističnih uradov dežel, ministrstev za kulturo, mestnih združenj (kot je Deutscher Städtetag) ter Odbora za kulturno politiko pri Nemškem kulturnem svetu (Kupoge). Skupina povezuje financerje projekta Bundesweite Kulturstatistik in prostovoljno vključene deležnike iz kulturnega sektorja. Redno se sestaja (običajno dva- do trikrat letno) in razpravlja o mejnikih, nadaljnjem razvoju ter konkretnih nalogah. Med letoma 2014 in 2018 je skupini predsedovalo hessensko ministrstvo za kulturo, nato pa je vodenje prevzelo Ministrstvo za znanost, raziskave in kulturo dežele Brandenburg.

³⁰ <https://www.kmk.org/kmk/kultusministerkonferenz.html>

³¹ <https://dserver.bundestag.de/btd/16/070/1607000.pdf>

Izvedba projekta Bundesweite Kulturstatistik je temeljila na posebnem projektnem dogovoru vseh omenjenih strani. 7. člen Zveznega zakona o statistiki (Bundesstatistikgesetz, BStatG), ki omogoča izvajanje t. i. poskusnih oziroma razvojnih statistik (Pilotstatistiken), pa je služil kot pravna podlaga za pilotno raziskavo o glasbenih festivalih. Ta člen Zveznemu statističnemu uradu (Destatis) dovoljuje, da v sodelovanju z deželnimi statističnimi uradi začasno preizkuša nove oblike zbiranja podatkov in metodološke pristope, preden postanejo del redne uradne statistike.

V okviru projekta so bili med letoma 2016 in 2022 poleg glasbenih festivalov pripravljeni poglobljeni tematski pregledi še za sedem kulturnih področij (muzeji in arhivi, dediščina, film, t. i. sociokultura, vizualne in uprizoritvene umetnosti, literatura in tisk). Te pilotne preglede (Spartenberichte) je pripravljala Destatis, pri čemer so različne kulturne organizacije in institucije predstavljale pomembne partnerje, ki so prostovoljno priskrbeli podatke za posamezna področja (npr. Institut für Museumsforschung za muzeje, Deutsche Bühnenverein e.V. za gledališče ...). Kjer je le bilo možno, so bili ti podatki združeni z uradnimi statistikami, skušali pa so tudi vključiti smernice EU za kulturno statistiko. Tematski pregledi so predstavljali temeljne gradnike kasnejšega sistema, saj so opredelili obstoječe kazalnike, pokazali vrzeli v podatkih in predlagali skupno metodologijo za nadaljnje spremljanje. Po uspešnih pilotnih izvedbah je bil na njihovi podlagi leta 2023 pripravljen prvi celoviti pregled kazalnikov za celotni kulturni sistem – »Kulturindikatoren 2023/24«. To pomeni prehod iz poskusnega v stalni del sistema spremljanja kulture v Nemčiji. Kulturindikatoren je namreč vsakoletna publikacija, ki združuje ugotovitve vseh področij in vzpostavlja strukturiran okvir kazalnikov. Kot konceptualni okvir je bil pri izgradnji tega sistema sicer uporabljen model teorije sprememb (angl. *theory of change* oz. *ToC*) (input–output–outcome–impact), ki pa kasneje ni bil nadalje implementiran v projektnih aktivnostih in je služil zgolj kot analitična usmeritev za razvoj primerljivega sistema kazalnikov na različnih področjih kulture.

Trenutno je projekt Bundesweite Kulturstatistik v tretji fazi (2023–2027), v kateri Destatis v sodelovanju z BKM in KMK preverja učinkovitost uvedenega sistema, zlasti z vidika uporabnikov podatkov. S pomočjo anket med javnimi ustanovami in raziskovalci ugotavljajo, kje še obstajajo vrzeli in katere podatke je treba za celovito spremljanje sistematično vključiti v uradne zbirke. Prav tako potekajo razprave o tem, kako zagotoviti trajnost in institucionalno kontinuiteto projekta

Bundesweite Kulturstatistik po letu 2027³². Namesto Spartenberichte, ki so svojemu testnemu namenu odslužili, se trenutno razvojno delo Destatisa osredotoča na razvoj novih, strojno berljivih in redno objavljenih statističnih produktov, ki temeljijo na metodoloških temeljih, vzpostavljenih s temi pilotnimi študijami.

V tesnem sodelovanju s statističnimi uradi na deželni ravni je tako Destatis osrednja institucija, odgovorna za zbiranje in objavljane uradne kulturne statistike v Nemčiji³³. Destatis vsako leto objavi celovito statistiko kulturnih dejavnosti v publikaciji Kulturindikatoren, vsako drugo leto pa tudi poročilo o financiranju kulturnih dejavnosti Kulturfinanzbericht. Vir podatkov o statistiki kulture so poleg uradnih podatkov (mikrocensus, statistika poklicnega izobraževanja, visokega šolstva in davka na dodano vrednost) tudi podatki različnih združenj in institucij, ki jih predstavljamo v nadaljevanju.

Za področje kulturnih in kreativnih industrij je odgovorno Zvezno ministrstvo za gospodarstvo in podnebje **Bundesministerium für Wirtschaft und Klimaschutz – BMWK**. V sodelovanju s komisarjem zvezne vlade za kulturo in medije (BKM) BMWK koordinira iniciativo za kulturno in kreativno industrijo (Initiative Kultur- und Kreativwirtschaft), ki jo je vlada leta 2007 ustanovila z namenom krepitev konkurenčnosti in podpore malim kulturnim podjetjem in svobodnim ustvarjalcem.³⁴ Ena od nalog iniciative je tudi redno, letno spremljanje stanja in razvoja kulturnih in kreativnih industrij v Nemčiji. Na podlagi zbranih podatkov za BMWK pripravlja letno monitoring poročilo o stanju in razvoju kulturnih in kreativnih industrij (Monitoringbericht Kultur- und Kreativwirtschaft).

Inštitut za muzejske raziskave pri Državnih muzejih v Berlinu **Institut für Museumsforschung – IfM**³⁵ vsako leto izvaja celovito statistično raziskavo muzejev vseh vrst po celotni državi in letno objavlja statistiko o muzejih v Nemčiji.

³² <https://www.destatis.de/DE/Service/Hauptstadtkommunikation/Zukunft/kulturstatistik.html>

³³ https://www.destatis.de/DE/Themen/Gesellschaft-Umwelt/Bildung-Forschung-Kultur/Kultur/_inhalt.html

³⁴ <https://www.bundeswirtschaftsministerium.de/Redaktion/DE/Dossier/kultur-und-kreativwirtschaft.html>

³⁵ <https://www.smb.museum/en/museums-institutions/institut-fuer-museumsforschung/functions/museum-statistics/>

Sodelovanje muzejev v statistiki IfM je prostovoljno, a je v praksi široko sprejeto in sodelovanje visoko, saj so rezultati pomembni tako za kulturno politiko kot tudi za same muzeje. Obsežen nabor kazalnikov zajema npr. število muzejev, zbirke, razstave, število zaposlenih in obiskovalcev, dodatne dejavnosti muzejev in finančne podatke. Raziskava velja za najbolj celovito in reprezentativno zbirko podatkov o muzejih v Nemčiji, njene podatke pa redno uporabljajo državni statistični urad (Destatis), kulturne organizacije in raziskovalne ustanove. Kompetenčna mreža za knjižnice **Kompetenznetzwerk für Bibliotheken – KNB** je odgovorna za pripravo statistike knjižnic Deutsche Bibliotheksstatistik (DBS)³⁶. V statistiko so zajete javne in znanstvene knjižnice v Nemčiji, od leta 2021 pa tudi šolske knjižnice. KNB skrbi za pripravo vprašalnika, opredelitev kazalnikov in standardov ter zagotavljanje strokovne primerljivosti podatkov na nacionalni in mednarodni ravni. Za tehnično in operativno izvedbo DBS je odgovoren visokošolski knjižnični center zvezne dežele Severno Porenje-Vestfalija Hochschulbibliothekszentrum (HBZ), ki upravlja spletno platformo DBS, organizira zbiranje in obdelavo podatkov ter zagotavlja dostopnost rezultatov v obliki baz, tabel in poročil. Nemško gledališko združenje **Deutscher Bühnenverein**³⁷ je odgovorno za pripravo gledališke statistike, v katero so zajeta gledališča, orkestri in festivali, tako članov kot nečlanov združenja. Zbrane podatke letno predstavi v publikacijah Theaterstatistik in Werkstatistik. Prva vsebuje pregled ključnih ekonomskih podatkov o gledališčih, koncertnih orkestrih ter festivalih, druga pa podaja pregled vseh profesionalnih gledaliških produkcij in produkcijskih festivalov določene sezone. Zbrani podatki služijo gledališčem kot orodje za upravljanje in načrtovanje svojih dejavnosti, združenju pa za kulturnopolitične in organizacijske naloge. Statistiko redno uporabljajo Destatis in statistični uradi na deželni ravni. Filmski podporni sklad **Filmförderungsanstalt – FFA**³⁸ je osrednja institucija za statistiko in analizo nemškega filmskega in kino trga. Podatke pridobiva na podlagi stalnega poročanja kinematografov, distributerjev in tržno-raziskovalnih inštitutov ter z lastnimi raziskavami. Letne analize vključujejo ključne kazalnike o obisku kinodvoran, prihodkih, cenah vstopnic, tržnem deležu nemških filmov in razvoju kino infrastrukture. Najpomembnejše statistične podatke letno objavlja v publikaciji "Das Kinojahr" in

³⁶ <https://www.oebib.de/bibliotheken/statistik/dbs-deutsche-bibliotheksstatistik>

³⁷ <https://www.buehnenverein.de/de/aufgaben-ziele>

³⁸ <https://www.ffa.de/marktdaten.html>

brošuri "Das Kinojahr KOMPAKT". Poleg tega FFA izvaja tematske raziskave, kot sta letna raziskava o obiskovalcih kinematografov Kinobesucher*innen in raziskava o art kinu, ki ponujata vpogled v strukturo občinstva, gledalske navade ter ekonomski položaj segmenta art kina. Konzorcij javnih radiotelevizij **ARD/ZDF** že vrsto let redno letno objavlja študije o uporabi medijev in digitalnih vsebin. Tri glavne publikacije na tem področju, to so ARD/ZDF–Massenkommunikation Langzeitstudie (od leta 1964), ARD/ZDF–Massenkommunikation Trends (od leta 2017) in ARD/ZDF–Onlinestudie (od leta 1997), so leta 2024 združili v eno – ARD/ZDF–MedienStudien³⁹. Študija spremlja navade uporabe medijev ter nove trende in inovacije na področju medijev. Skupaj vsi našteti akterji tvorijo stabilen institucionalni okvir za spremljanje kulturnih dejavnosti in zagotavljajo primerljive, redno posodobljene kazalnike o kulturnem sektorju v Nemčiji. Pri vzpostavljanju enotnega sistema spremljanja kulture je bilo med najzahtevnejšimi nalogami usklajevanje terminologije in metodoloških pristopov. V dokumentih projekta Bundesweite Kulturstatistik je večkrat poudarjeno, da so zvezne dežele in posamezna kulturna področja sprva uporabljali različne izraze in klasifikacije, kar je oteževalo primerljivost podatkov. Ker so lahko uporabljali le že obstoječe podatke, je bil cilj vsake faze projekta harmonizacija podatkov. V začetni fazi (2014–2018) so se tako osredotočili na vzpostavitev skupnega terminološkega okvirja in okvirja kazalnikov (Merkmalsraster), ki je služil kot register kazalnikov, definicij in klasifikacij. Na tej osnovi so določili nabor osnovnih kazalnikov, obveznih za vsa področja, ter jih postopoma preizkušali v pilotnih Spartenberichtih, preden so bili vključeni v končni sistem Kulturindikatoren. Merkmalsraster je bil ključno orodje za zagotovitev metodološke enotnosti. Z njim so poenotili osnovne pojme, denimo izraze »Veranstaltung« (dogodek) ali »Teilnahme« (udeležba), in s tem omogočili, da imajo podatki o kulturi enako vsebino in pomen v vseh kulturnih panogah ter v vseh zveznih deželah. Pomembna ugotovitev, do katere je pripeljala že prva pilotna študija, je, da je le malo možno narediti v zvezi z nekonsistentnostmi v definicijah in podatkih, če nisi lastnik oziroma odgovoren za zbiranje podatkov in nimaš mandata, da bi jih zbiral sam.

³⁹ <https://www.ard-zdf-medienstudie.de/>

2.2.3.2 Vsebina in kontinuiranost spremljanja

Nemški sistem spremljanja kulture je rezultat desetletnega procesa postopnega povezovanja obstoječih virov, ne pa enkratnega statističnega projekta. Današnji redni izračuni kazalnikov kulture (Kulturindikatoren) so neposredni rezultat dolgoletnega metodološkega usklajevanja in poglobljenih analiz v okviru Spartenberichtov. Destatis in zvezne dežele danes uporabljajo standardizirano metodologijo, razvito v prvem desetletju projekta, kar omogoča primerjavo med panogami, deželami in skozi čas. Poročili Kulturfinanzbericht⁴⁰ in Kulturindikatoren⁴¹ skupaj tvorita jedro nacionalnega sistema, ki združuje finančne, kadrovske in participacijske kazalnike ter s tem vzpostavlja model, primerljiv z evropskimi in UNESCO standardi. **Kazalniki na ravni celotnega kulturnega sistema (Destatis/KMK)** Državni statistični urad (Destatis) v sodelovanju s statističnimi uradi zveznih dežel na letni ravni zbira in objavlja podatke za področje kulture. Te statistike so združene v obsežni publikaciji **Kulturindikatoren** (kompakt oziroma auf einen Blick), ki zajema devet glavnih področij: glasbo, knjižnice/muzeje/arhive, nepremično kulturno dediščino, film/TV/radio, uprizoritvene umetnosti, literaturo in tisk, izobraževanje na področju umetnostnih ved in trg dela v kulturi, javne in zasebne izdatke za kulturo ter IKT v gospodinjstvih. Podatki omogočajo primerjave med zveznimi deželami in med leti. Pregled področij in kazalnikov, zajetih v poročilu Kulturindikatoren 2023/24, je prikazan v spodnji tabeli.

⁴⁰ https://www.destatis.de/DE/Themen/Gesellschaft-Umwelt/Bildung-Forschung-Kultur/Kultur/Publikationen/_publikationen-innen-kulturfinanzbericht.html

⁴¹ https://www.destatis.de/DE/Themen/Gesellschaft-Umwelt/Bildung-Forschung-Kultur/Kultur/Publikationen/_publikationen-innen-kulturindikatoren.html

Področje	Kazalniki
Glasba	Število orkestrov in članov orkestra Število obiskovalcev koncertov javno financiranih orkestrov Učenci v javnih glasbenih šolah
Knjižnice, muzeji, arhivi	Število knjižnic Izposoje in število obiskovalcev Število muzejev Število obiskovalcev muzejev Število arhivov in obseg arhivskega gradiva
Varstvo nepremične kulturne dediščine	Javni izdatki za varstvo nepremične kulturne dediščine Število arhitektov in urbanistov
Film, televizija, radio	Število kinematografov Število obiskovalcev kinematografov Čas predvajanja kulturnih programov na javni TV/radiu
Uprizoritvene umetnosti	Število sedežev v javnih gledališčih Število obiskovalcev gledališč
Literatura in tisk	Število prvih izdaj knjig Prodane naklade naročniških časopisov
Izobraževanje in trg dela v kulturi	Vpis v umetniške predmete v srednjih splošnih šolah in gimnazijah Tuji študenti v umetnostnih vedah Razmerje med številom študentov in učiteljev v umetnostnih vedah Diplomanti v umetnostnih vedah Tečaji na ljudskih univerzah na področju kulture in ustvarjanja Vajeniški programi v kulturi Delež zaposlenih v kulturi Zavarovani v Skladu za socialno varnost umetnikov (<i>Künstlersozialkasse</i>) Povprečna urna postavka v kulturi
Javni in zasebni izdatki	Javni izdatki za kulturo Izdatki gospodinjstev za kulturne dobrine in storitve
IKT in zabavna elektronika	Stopnja opremljenosti zasebnih gospodinjstev z napravami zabavne elektronike Stopnja opremljenosti zasebnih gospodinjstev z internetno povezavo in osebnim računalnikom

Podatki s področja kulturne statistike so na voljo tudi v spletni podatkovni bazi nemškega Zveznega statističnega urada (Destatis) GENESIS-Online⁴².

⁴² <https://www-genesis.destatis.de/datenbank/online/statistics>

Vsako drugo leto Destatis v sodelovanju s statističnimi uradi dežel pripravi tudi finančno poročilo za področje kulture **Kulturfinanzbericht**⁴³. Cilj kulturno-finančnega poročila je zagotoviti pregled nad javnimi izdatki za umetnost in kulturo v Nemčiji ter spremljati njihov razvoj skozi čas. Poročilo analizira: i) razporeditev javnih izdatkov za kulturo med zvezno ravno (Bund), deželami in občinami; ii) razporeditev javnih izdatkov po področjih kulture; iii) prihodke javnih kulturnih ustanov iz zasebnih virov in izdatke gospodinjstev za kulturo; iv) število zaposlenih in samozaposlenih v kulturnih poklicih ter njihovo vključenost v poseben socialnovarstveni sistem »Künstlersozialkasse«.

Kazalniki na ravni posameznih kulturnih dejavnosti

Muzeji (IfM): Inštitut za raziskave muzejev (IfM) vodi dve ključni podatkovni bazi. Prva je institucionalna baza muzejev Institutionen-Datenbank (Museen und Träger), ki vsebuje podatke o muzejih, njihovih ustanoviteljih in zbirateljskih usmeritvah. Z rednim anketiranjem vseh muzejev podatkovno bazo nenehno posodablja in širi. Druga baza vsebuje podatke o razstavah. Podatki omogočajo informacije o vsebini in temah razstav, njihovem trajanju, organizatorjih itd.⁴⁴

IfM letno objavlja publikacijo Statistische Gesamterhebung⁴⁵, ki je najobsežnejši vir o temeljnih značilnostih muzejev v Nemčiji. Sistematično prikazuje podatke o:

- številu muzejev v Nemčiji (po tipih in zveznih deželah),
- obisku muzejev,
- posebnih razstavah (število, trajanje),
- dodatnih dejavnostih muzejev (pedagoški programi, izobraževalne dejavnosti).

⁴³ https://www.destatis.de/DE/Themen/Gesellschaft-Umwelt/Bildung-Forschung-Kultur/Kultur/Publikationen/_publikationen-innen-kulturfinanzbericht.html

⁴⁴ <https://www.smb.museum/museen-einrichtungen/institut-fuer-museumsforschung/forschung/datenbanken/>

⁴⁵ <https://www.smb.museum/museen-einrichtungen/institut-fuer-museumsforschung/forschung/publikationen/zahlen-und-materialien-aus-dem-institut-fuer-museumsforschung/>

Knjižnice: Podatkovna baza nemških knjižnic Deutsche Bibliotheksstatistik – DBS⁴⁶ vsebuje podatke o javnih in znanstvenih knjižnicah v Nemčiji in se redno, letno posodablja. Od leta 2021 se v DBS zbirajo tudi podatki o šolskih knjižnicah. V bazi so na voljo podatki o mreži knjižnic po vrstah knjižnic, številu obiskov, zbirkah, izposojah, organiziranih prireditvah in dogodkih, zaposlenih in financah.⁴⁷ Zbrani podatki omogočajo vpogled v razvoj knjižničarstva, prepoznavanje trendov pri ponudbi in uporabi javnih knjižnic, služijo skupaj z drugimi podatki kot kazalniki uspešnosti, pokažejo vrzeli v dostopu do knjižnic ter predstavljajo osnovo za načrte in strategije razvoja knjižnic.

Gledališče: Nemško gledališko združenje Deutscher Bühnenverein letno zbira statistiko za področje gledališke dejavnosti. Letno objavlja publikaciji Theaterstatistik in Werkstatistik, kjer celovito predstavi zbrane kazalnike za posamezno gledališko sezono (od 1. septembra do 31. avgusta). Publikacija Theaterstatistik⁴⁸ vsebuje podroben pregled ključnih ekonomskih podatkov o javno financiranih in zasebnih gledališčih, koncertnih orkestrih ter festivalih v Nemčiji (vključuje tudi osnovne statistike za javne gledališke ustanove v Avstriji in Švici). Podatki so predstavljeni na ravni posameznih ustanov ter združeno na ravni zveznih dežel in celotne države. Gledališka statistika letno spremlja naslednje ključne kazalnike: število odrov, število sedežev, nosilci in pravnoorganizacijska oblika; število predstav po vrstah (opera, ples, drama itd.) ter število obiskovalcev; število zaposlenih (stalno in občasno); prihodki, odhodki in javne subvencije; cene vstopnic. Vključena je tudi statistika za orkestre. Najnovejša publikacija (za gledališko leto 2022/2023) prvič vključuje tudi podatke svobodnih produkcijskih hiš ter podatke o neenakosti v plačilu med spoloma (angl. *Gender Pay Gap*).

Publikacija Werkstatistik⁴⁹ podaja pregled vseh profesionalnih gledaliških produkcij in produkcijskih festivalov določene sezone. Gledališke produkcije razvršča po zvrsteh (od opere, muzikala, dramatike, plesa/baleta do digitalnega gledališča) in vključuje podatke o številu uprizorjenih del, premier, ponovitev in repertoarnih predstav ter številu obiskovalcev. Je dragocen vir za analizo

⁴⁶ <https://www.oebib.de/bibliotheken/statistik/dbs-deutsche-bibliotheksstatistik>

⁴⁷ <https://service-wiki.hbz-nrw.de/spaces/DBS/pages/78577673/Deutsche+Bibliotheksstatistik+DBS+und+%C3%96sterreichische+Bibliotheksstatistik+%C3%96BS>

⁴⁸ <https://www.buehnenverein.de/de/theaterstatistik>

⁴⁹ <https://www.buehnenverein.de/de/werkstatistik>

repertoarjev in gledaliških trendov, saj vključuje tudi tabele in grafe z najpogostejše izvajanimi deli in ustvarjalci. Za spremljanje digitalnega gledališča se zaradi njegovih posebnosti (pretočno predvajanje oz. *streami*, spletne predstave) uporabljajo drugačni kazalniki kot za ostale zvrsti.

Film: Filmski podporni sklad Filmförderungsanstalt – FFA letno zbira statistiko za področje kinematografov. Informacije pridobiva na podlagi stalnega poročanja o prihodkih in obiskih s strani kinodvoran in filmskih distributerjev ter s pomočjo lastnih anket in raziskav. Najpomembnejše statistične podatke vsakega kino leta objavlja v publikaciji Das Kinojahr (in brošuri Das Kinojahr KOMPAKT), ki vsebuje celovito statistično analizo nemškega kino trga, njegove trende, infrastrukturo in filmsko produkcijo. Ključni kazalniki kino trga zajemajo število prodanih vstopnic, promet in povprečno ceno vstopnice; podatki so razčlenjeni po velikosti kinematografov in po zveznih deželah. Za področje infrastrukture kinematografov so prikazani podatki o številu kinematografov, dvoran in sedežev ter številu odprtij in zaprtij kinematografov. Obsežen del poročila je namenjen analizi predvajanih filmov in vsebuje lestvice najbolj gledanih filmov, statistiko vseh predvajanih filmov (število predvajanih filmov, prodane vstopnice), ki je razčlenjena po državah izvora in po kategorijah (igrani, dokumentarni, animirani, filmi za otroke). Poročilo vsebuje tudi podatke o javnem financiranju filma v Nemčiji (po področjih financiranja, npr. produkcija, distribucija, razvoj scenarijev, igre, in po institucijah, ki sredstva dodeljujejo).

Mediji in digitalna raba (ARD/ZDF): Konzorcij javnih radiotelevizij ARD/ZDF že desetletja redno, letno spremlja rabo medijev in digitalnih vsebin v Nemčiji. Podatke zbira z anketo med prebivalci, starimi 14 let in več. V raziskavi medijev ARD/ZDF-MedienStudien⁵⁰ letno spremlja navade uporabe medijev po vrstah medijev (video, avdio, tekstovni mediji, internet, družbena omrežja in igre, uporaba naprav) ter nove trende in inovacije na področju medijev. Spremlja kazalnike, kot so dnevna in tedenska uporaba medijev, pogostost uporabe in časovna intenzivnost, običajno razčlenjeno po starostnih skupinah uporabnikov. Tabela v nadaljevanju povzema kazalnike, ki se spremljajo po vrstah medijev.

⁵⁰ <https://www.ard-zdf-medienstudie.de/>

Vrsta medija	Kazalniki
Video	Tedenska uporaba video storitev Dnevna uporaba video storitev Deleži časa uporabe po formatih in starostnih skupinah Primerjava uporabe videotek in plačljivih pretočnih storitev (po starostnih skupinah) Tržni deleži ponudnikov
Avdio	Dnevna uporaba avdio storitev Deleži časa poslušanja (po formatih in starostnih skupinah) Uporaba pretočnih avdio storitev
Tekstovni mediji	Tedenska uporaba tekstovnih medijev (po starostnih skupinah) Dnevna uporaba tekstovnih medijev
Internet, družbena omrežja in igre	Penetracija interneta (po starostnih skupinah) Uporaba interneta (po vrstah rabe) Uporaba aplikacij (e-pošta, zemljevidi, iskalniki, enciklopedije, UI orodja, kot je npr. ChatGPT) Uporaba družbenih omrežij (po starostnih skupinah) Igranje računalniških iger
Uporaba naprav	Dnevna uporaba naprav (TV/Smart TV, pametni telefon, radio, prenosnik, tablica, igralna konzola) po starostnih skupinah

Kulturno-kreativne industrije: BMWK vsako leto objavi monitoring poročilo o stanju in razvoju kulturnih in kreativnih industrij Monitoringbericht Kultur- und Kreativwirtschaft⁵¹, ki je rezultat rednega, letnega spremljanja kulturno-kreativnega sektorja v okviru iniciative Initiative Kultur- und Kreativwirtschaft. V poročilu je analizirano število podjetij, število in struktura zaposlenih ter ustvarjeni prihodki po podpodročjih kulturnih in kreativnih industrij: arhitektura, knjižni trg, oblikovanje (dizajn), film, umetnostni trg (art market), gledališče/uprizoritvene umetnosti, glasba, tisk/mediji, radio in TV, oglaševanje ter programska oprema/igre.

2.2.3.3 Posebni projekti merjenja

Poleg tematskih poročil (nem. *Spartenberichte*), ki so del uradnega projekta Bundesweite Kulturstatistik, v Nemčiji nastaja tudi vrsta dopolnilnih raziskav in analiz, ki jih izvajajo strokovne ustanove in raziskovalni inštituti. Te raziskave

⁵¹ <https://www.bundeswirtschaftsministerium.de/Redaktion/DE/Publikationen/Kultur-und-Kreativwirtschaft/Monitoringberichte/monitoringbericht-kultur-und-kreativwirtschaft-2024.html>

metodološko dopolnjujejo uradno statistiko in omogočajo celovitejše spremljanje kulturnega sektorja.

Tematska poročila (Spartenberichte)

Ključni del reforme spremljanja kulture v Nemčiji predstavljajo t. i. tematska poročila po posameznih kulturnih področjih (Spartenberichte), ki jih od leta 2016 dalje v okviru projekta Bundesweite Kulturstatistik pripravlja Statistični zvezni urad (Destatis) v sodelovanju z ministrstvom za kulturo (BKM), Konferenco ministrov za kulturo (KMK) in statističnimi uradi zveznih dežel. Vsako poročilo predstavlja pilotno študijo za določeno kulturno panogo in služi kot testni primer za metodološko poenotenje podatkov, klasifikacij in kazalnikov. V pripravo posameznih Spartenberichtov so bile aktivno vključene različne zvezne dežele, ki so prevzele vlogo nosilk za posamezno področje (npr. Hessen za glasbo, Brandenburg za varstvo kulturne dediščine, Spodnja Saška za film). S tem se zagotavlja, da proces ni centraliziran, temveč decentralistično razvit in centralistično usklajen prek stalnega delovnega telesa Arbeitskreis Kulturstatistik.

Glavni namen teh poročil je bil uskladiti metodologijo zbiranja podatkov za različna področja kulture, prepoznati vrzeli v obstoječih virih, predlagati kazalnike, ki so primerljivi med deželami, in oblikovati osnovo za vzpostavitev nacionalnega sistema kazalnikov kulture (Kulturindikatoren), ki se redno posodablja od leta 2023 naprej.

Poročila Spartenberichte so bila pripravljena za osem glavnih področij kulturnega sistema⁵²: glasbo, muzeje/knjžnice/arhive, arhitekturo in varstvo kulturne dediščine, film/televizijo/radio, t. i. sociokulturo in kulturno vzgojo, likovno umetnost, uprizoritvene umetnosti ter literaturo in tisk. Za posamezne sektorje so v nadaljevanju nastale tudi dodatne raziskave, ki dopolnjujejo podatke uradnih statistik in omogočajo bolj poglobljeno razumevanje posameznih kulturnih področij. Te študije pogosto nastajajo v sodelovanju med Destatisom, deželnimi statističnimi uradi in raziskovalnimi institucijami (npr. IfM – Institut für Kulturpolitik, Büro für Kulturwirtschaftsforschung Köln).

⁵² https://www.destatis.de/DE/Themen/Gesellschaft-Umwelt/Bildung-Forschung-Kultur/Kultur/Publikationen/_publikationen-innen-spartenberichte.html

Dopolnilne raziskave in tematske študije

Poleg uradnih poročil v okviru projekta Bundesweite Kulturstatistik se v Nemčiji izvaja več pomembnih dopolnilnih raziskav, ki prispevajo k boljšemu razumevanju posameznih kulturnih področij in dopolnjujejo sistem spremljanja kulture. Te raziskave izvajajo državni uradi, strokovna združenja in raziskovalne ustanove ter so pomemben del širše raziskovalne infrastrukture kulture.

Med pomembnejše sodijo naslednje raziskave:

- Zeitverwendung für Kultur und kulturelle Aktivitäten (2016 in 2024)⁵³ – je posebna publikacija Destatis, ki je bila prav tako izvedena v okviru Bundesweite Kulturstatistik in ki na podlagi raziskave porabe časa (ZVE) analizira, koliko časa in kdo ga namenja različnim kulturnim dejavnostim. Omogoča vpogled v kulturno participacijo in razlikovanje med družbenimi skupinami glede na spol, starost, izobrazbo in dohodek. Ker Nemčija nima stalne ankete o kulturni participaciji, ta raziskava predstavlja ključni posredni vir za spremljanje vedenjskega vidika kulturne rabe in posredno prispeva k razumevanju družbenih učinkov kulture (angl. *impact*).
- Der ökonomischer Fussabdruck von Museen (IfM)⁵⁴ – analiza ekonomskih učinkov muzejev, vključno z njihovim vplivom na dodano vrednost, zaposlenost in turizem; raziskava omogoča prvi celoviti vpogled v gospodarske učinke in vplive muzejev v Nemčiji. Gre za enkratno, projektno raziskavo, ki ni del redne statistike, vendar pomembno prispeva k razumevanju vpliva (angl. *impact*) na sektorski ravni – pokaže, kako kulturne institucije ustvarjajo dodano vrednost in širše družbene koristi, ki jih uradna statistika sicer ne zajema.
- Eiszeit? Studie zum Musikleben vor und in der Corona-Zeit⁵⁵ – raziskava, ki jo je izvedel Zentrum für Kulturforschung (ZfKf) po naročilu Deutscher Musikrat in preučuje vpliv pandemije na glasbeno življenje v Nemčiji.

⁵³ https://www.destatis.de/DE/Themen/Gesellschaft-Umwelt/Bildung-Forschung-Kultur/Kultur/Publicationen/Downloads-Kultur/zeitverwendung-kultur-5216202229004-1_2024142.pdf?__blob=publicationFile&v=4

⁵⁴ <https://zenodo.org/records/15740537>

⁵⁵ https://www.musikrat.de/fileadmin/redaktion/Media/Publicationen/DMR_Eiszeit_Studie.pdf

- Studie zur wirtschaftlichen und sozialen Lage der Soloselbstständigen und hybrid Erwerbstätigen in der Kultur- und Kreativwirtschaft (BMWK/BKM)⁵⁶ – raziskava o ekonomskem in socialnem položaju samozaposlenih in hibridnih delavcev v kulturi in kreativnih industrijah, s poudarkom na dohodkih, socialni varnosti in dostopu do podpore.
- Das Einkommen der Autor/innen in Deutschland – Ein Datenreport auf der Basis der amtlichen Statistik (2023)⁵⁷ – raziskava združenja Ver.di/VS, ki na podlagi uradnih statističnih podatkov analizira dohodkovni položaj avtorjev in avtoric.
- Relevanzmonitor Kultur (2023–2025)⁵⁸ – raziskava, ki meri vrednost in pomen kulture v družbi ter zadovoljstvo prebivalcev z ukrepi kulturne politike. Gre za anketo med osebami, starimi 18 let in več v Nemčiji, v kateri anketirance povprašajo o njihovem mnenju o ponudbi kulture in kulturnih dejavnosti na lokalni ravni, o povezanosti z lokalnimi kulturnimi institucijami, o kulturni participaciji in pogostosti obiskov različnih kulturnih prireditev, o njihovih pričakovanjih in željah glede kulture (vključno z dostopnostjo, formati, participacijo) ter o tem, kako po njihovem mnenju kultura vpliva na družbo. Raziskava je bila prvič izvedena leta 2023, nato ponovno leta 2025, načrtuje pa se tudi nadaljnje ponovitve vsakih nekaj let za spremljanje razvoja stališč in trendov. Raziskava je zelo pomembna z vidika merjenja družbenega vpliva kulture (angl. *impact*), ki ga Nemčija sicer ne meri v okviru uradne letne serije kazalnikov Kulturindikatoren. Relevanzmonitor Kultur je namreč neodvisna raziskava, ki jo izvajata zasebna fundacija (Liz Mohn Stiftung) v sodelovanju z javnim partnerjem (Landesmedienanstalt NRW) in neodvisnim raziskovalnim inštitutom (forsa). Čeprav ne sodi med uradne statistike, se rezultati pogosto uporabljajo kot dopolnilni vir za razumevanje družbenih učinkov kulture in kot podlaga za politične razprave. Rezultati projekta služijo tudi kot osnova za načrtovanje občinskih kulturnih politik. Tak tip raziskave bi bil lahko uporaben tudi za

⁵⁶ <https://www.bundeswirtschaftsministerium.de/Redaktion/DE/Publikationen/Kultur-und-Kreativwirtschaft/studie-wirtschaftliche-lage-solo-selbststaendige.html>

⁵⁷ <https://kunst-kultur.verdi.de/literatur/vs/+ +co++d991b24a-8a30-11ef-af6e-852580bdd060>

⁵⁸ <https://liz-mohn-stiftung.de/projekt/relevanzmonitor-kultur/>

slovenske občine, ki želijo spremljati zadovoljstvo prebivalcev z javnimi kulturnimi programi.

2.2.4 Norveška

2.2.4.1 Institucionalni okvir

Osrednja institucija, odgovorna za statistiko kulturne dejavnosti, je **Nacionalni statistični urad Norveške (Statistisk sentralbyrå ali SSB)**⁵⁹. SSB, da zagotovi celovito statistiko, pridobiva podatke iz različnih virov. Ti viri vključujejo ankete med prebivalstvom (npr. anketa o kulturni udeležbi – Kulturbruksundersøkelsen), registrske podatke iz uradnih evidenc, podatke, ki jih posredujejo javne institucije in interesne organizacije (kot so muzeji in knjižnice) ter statistike javnih izdatkov, ki zajemajo porabo vseh ravni oblasti (državnih, regionalnih in lokalnih) za kulturo.

SSB upravlja tudi **KOSTRA (Kommune-Stat-Rapportering)**⁶⁰ – nacionalni sistem poročanja občin in regij, ki vključuje informacije o več področjih javnih storitev, vključno s kulturo. Namenjen je spremljanju, kako občine in regije uporabljajo svoja sredstva in izvajajo storitve. Podatki KOSTRE so javno dostopni na spletni stran SSB in omogočajo analizo na ravni občin in regij ter v daljšem časovnem obdobju.

Poleg SSB pomembno vlogo na področju statistike kulturnih dejavnosti igra tudi **Direktorat za kulturo in umetnost (Kulturdirektoratet)**⁶¹, ki je glavna vladna agencija za izvajanje kulturne politike. Poleg financiranja in razvojnih programov je direktorat tudi svetovalni organ centralni vladi v zadevah, povezanih s kulturo. Direktorat upravlja širok spekter podpornih shem (Norveški kulturni sklad, državne umetniške štipendije, Avdio-vizualni sklad) ter zbira administrativne podatke za področje statistike muzejev, ki se nato uporabljajo tudi v uradni statistiki SSB.⁶²

⁵⁹ <https://www.ssb.no/en/>

⁶⁰ <https://www.ssb.no/en/offentlig-sektor/kostra/statistikk/kostra-kommune-stat-rapportering>

⁶¹ <https://www.kulturdirektoratet.no/english>

⁶² <https://www.ssb.no/en/kultur-og-fritid/kultur/statistikk/museum-og-samlingar>

Omeniti velja še **Direktorat za kulturno dediščino** (Riksantikvaren)⁶³, ki je odgovoren za izvajanje nacionalne politike na področju kulturnih spomenikov, območij in krajin ter je svetovalec regionalnim in lokalnim oblastem. Direktorat upravlja nacionalno zbirko podatkov o kulturnih spomenikih in kulturnih območjih, ki so zaščiteni v skladu z zakonom, Askeladden. Vzdržuje tudi portal Kulturminnesøk⁶⁴, ki je javno odprt iskalnik kulturne dediščine.

2.2.4.2 Vsebina in kontinuiteta spremljanja

Spremljanje kulturne dejavnosti na Norveškem temelji na več med seboj povezanih virih in institucijah, ki zagotavljajo tako nacionalni kot lokalni vpogled.

Kot je bilo omenjeno, ima osrednjo vlogo Nacionalni statistični urad Norveške (Statistisk sentralbyrå, SSB), ki poleg rednega, letnega zbiranja, urejanja in objavljanja podatkov o kulturni dejavnosti pripravlja tudi obsežno letno publikacijo Kulturstatistikk⁶⁵. Publikacija združuje podatke iz lastnih anket SSB, administrativnih registrov ter iz poročil kulturnih institucij in interesnih organizacij ter daje celovit pregled razpoložljive statistike za različna kulturna področja – od javnih izdatkov za kulturo na vseh ravneh oblasti, preko zaposlovanja in podjetniške demografije v kulturnih in kreativnih industrijah, do dejavnosti muzejev, knjižnic, filmskega in medijskega sektorja, športa in verskih skupnosti. Od leta 2023 izhaja v digitalni obliki, s ciljem, da se zagotovi večja ažurnost in dostopnost podatkov. Tabela v nadaljevanju povzema področja in kazalnike, ki jih publikacija pokriva.

⁶³ <https://riksantikvaren.no/en/>

⁶⁴ <https://riksantikvaren.no/vare-digitale-tjenester/>

⁶⁵ <https://www.ssb.no/kultur-og-fritid/kultur/kulturstatistikk>

Področje	Primeri kazalnikov/merjenih praks
Javni izdatki za kulturo	Državni, regionalni in lokalni proračunski izdatki za kulturo
Kulturna in kreativna dejavnost kot gospodarski sektor	Zaposlenost, podjetja (število podjetij, prihodek), demografija podjetij, prostovoljstvo
Glasba, gledališče in druge uprizoritvene umetnosti	Število prireditev in obiskovalcev, javni izdatki
Muzeji in zbirke	Velikost zbirk, število obiskovalcev, število razstav, gospodarski kazalci
Knjižnice	Število izposojenih knjig, obiskovalci knjižnic, število dogodkov
Knjige	Število izdaj, naklada, prodaja, bralne navade prebivalstva
Časopisi, revije	Število izdaj, naklade, način izdaje (tiskani in digitalni)
Film in kino	Število in struktura obiskovalcev, prihodki od vstopnic, subvencije za film oz. podporo filmskemu sektorju
TV in radio	Uporaba televizije in radia; vključno s storitvami pretakanja (angl. <i>streaming</i>) avdio in video vsebin
Šport in prostočasne dejavnosti	Število lokalnih društev, članstvo, ponudba športnih in prostočasnih dejavnosti
Verske in svetovnonazorske skupnosti	Članstvo v cerkvi in drugih verskih organizacijah

Kulturdirektoratet (Direktorat za kulturo in umetnost) zbira in SSB-ju letno posreduje administrativne podatke za muzeje in zbirke, kar vključuje podatke o muzejski infrastrukturi (muzeji in kulturnozgodovinske stavbe), številu zaposlenih, številu obiskovalcev, številu organiziranih razstav in drugih dogodkov ter prihodkih in izdatkih. Te podatke letno objavlja SSB v publikaciji Kulturstatistikk (SSB) ter Kulturdirektoratet v publikaciji Statistikk for museum oziroma v digitalni obliki⁶⁶.

V tabeli v nadaljevanju so povzeti ključni kazalniki muzejev, ki jih objavlja Kulturdirektoratet.

⁶⁶ <https://www.kulturdirektoratet.no/en/publications/statistikk-for-museum-2023>

Tematski sklop	Kazalniki
Organizacija in ekonomski kazalniki	Število muzejev po pravno-organizacijski obliki Število in vrsta prizorišč Prihodki in odhodki (znesek, struktura)
Zaposleni	Število in struktura zaposlenih (po spolu in funkcijah)
Obiskovalci	Število in struktura obiskovalcev (po vrstah prizorišč, domači/tujci)
Razstave in posredovanje	Število razstav Število pedagoških programov, delavnic in drugih prireditev Sodelovanje z drugimi institucijami
Raziskave in razvoj	Raziskovalni in razvojni projekti Publikacije in strokovni prispevki muzejev
Zbirke	Skupno število predmetov v zbirkah Nove pridobitve Registracija predmetov Digitalizacija in spletna dostopnost zbirk
Regionalni podatki	Vsi kazalniki (zaposleni, finance, obiski, zbirke, razstave) po regijah

Direktorat upravlja tudi nacionalni register nesnovne kulturne dediščine kot odprto spletno stran, na kateri posamezniki lahko prispevajo svoje vsebine.⁶⁷ Kulturdirektorat redno objavlja raziskave, poročila, evalvacije in druga gradiva, ki vsebujejo tudi statistične podatke in analize za področje kulturne dejavnosti na Norveškem.

Riksantikvaren (Direktorat za kulturno dediščino) dopolnjuje sliko kulturnega sektorja s podatki o kulturnih spomenikih, območjih in krajini, ki so dostopni preko registra Askeladden. Dostop do te zbirke podatkov je omogočen zaposlenim v upravljanju kulturne dediščine na nacionalni, regionalni in lokalni ravni, zaposlenim v javni upravi, svetovalcem, raziskovalcem in študentom. Ostali lahko uporabljajo javno dostopno podatkovno zbirko kulturminnesøk⁶⁸, ki temelji na podatkih iz zbirke podatkov Askeladden ter prispevkih posameznikov.

Podatke na nacionalni ravni dopolnjujejo podatki o kulturi na lokalni ravni. Za spremljanje kulturnega razvoja na lokalni ravni služi KOSTRA (KOMMUNE-STAT-RAPPORTERING) – nacionalni sistem poročanja občin in regij, ki omogoča podrobno

⁶⁷ <https://www.immaterieellkulturarv.no/en/>

⁶⁸ <https://www.kulturminnesok.no/>

analizo proračunskih tokov in dejavnosti v občinah in regijah. Za področje kulture se letno spremljajo⁶⁹ podatki o knjižnicah (gradivo, izposoje, dogodki, obiskovalci), kulturnih centrih (število, delovanje, obiskovalci), kinematografih (število, kapaciteta, obiskovalci, število filmskih projekcij in obiskanost), šolah na področju kulture (število, kapaciteta, učenci), financiranju kulturnih programov in športnih društev. KOSTRA tako dopolnjuje časovne serije podatkov na nacionalni ravni s podatki na lokalni ravni, ki omogočajo primerljivost med občinami in regijami.

SSB poleg tega redno izvaja anketne raziskave o kulturni participaciji. Že od leta 1991 izdaja poročilo Kulturbarometeret⁷⁰, ki temelji na reprezentativni anketni raziskavi⁷¹ o sodelovanju v kulturnem življenju (Kulturbruksundersøkelsen). Poročilo Kulturbarometeret nudi pregled o dostopu do kulturnih dejavnosti in udeležbi prebivalstva v različnih kulturnih dejavnostih, kot so kino, gledališče, koncerti, muzeji, knjižnice in športni dogodki. Analizirani so naslednji vidiki: oddaljenost do najbližjega kraja, kjer so na voljo različne kulturne dejavnosti; branje knjig; sodelovanje v in uporaba različnih kulturnih dejavnosti, pri čemer je analiziran tudi vidik uporabe digitalnih oblik kulturne ponudbe; nezadovoljene potrebe in ovire pri uporabi kulturnih dejavnosti. V preteklosti (v obdobju 1991–2016) se je raziskava izvajala skupaj z anketo o uporabi medijev in je potekala na vsaka štiri leta, od leta 2021 dalje pa se izvaja kot samostojna anketa (z možnostjo sodelovanja v obliki spletne ali telefonske ankete) in se izvaja vsako drugo leto. Zaradi svoje dolgoročne kontinuitete nudi dragocen vpogled v spreminjanje kulturnih navad prebivalcev in dostopnosti kulture skozi čas. Na ta način se nacionalne, lokalne in tematske statistike dopolnjujejo: SSB skrbi za konsistentne, letno posodobljene zbirke podatkov, Kulturdirektoratet in Riksantikvaren zagotavljata poglobljene vsebine za specifične segmente, KOSTRA pa omogoča primerjave na občinski in regionalni ravni. Skupaj tvorijo celovit sistem, ki

⁶⁹ https://www.ssb.no/en/statbank/list/kultur_kostr

⁷⁰ <https://www.ssb.no/en/kultur-og-fritid/kultur/statistikk/norsk-kulturbarometer>

⁷¹ Za raziskavo v letu 2023 je bil izbran nacionalno reprezentativni glavni vzorec 6.000 oseb, starih 9 let in več. Poleg tega je bil dodatni vzorec 3.000 oseb iste starostne skupine izbran med priseljenci in osebami, katerih starši so priseljenci. Raziskava je bila izvedena v prvem in tretjem četrtletju, pri čemer je bila polovica obeh vzorcev izvedena v vsakem od obeh četrtletij. Več o metodologiji raziskave je dostopno na: <https://www.ssb.no/kultur-og-fritid/kultur/artikler/kulturbruksundersokelsen-2023.dokumentasjonsnotat>

Norveški omogoča stabilno spremljanje stanja in trendov v kulturi ter primerljivost z evropskimi in mednarodnimi praksami.

2.2.4.3 Posebni projekti merjenja

Raznolikost v kulturi (SSB za Kultur- og likestillingsdepartementet):

pomemben dopolnilni projekt v okviru norveškega sistema spremljanja kulture je projekt »Raznolikost v kulturi«, ki ga Statistični urad Norveške (SSB) izvaja za Ministrstvo za kulturo in enakost (Kultur- og likestillingsdepartementet)^{72, 73}. Namen projekta je vključiti demografske dimenzije v obstoječe kulturne statistike in s tem zagotoviti vpogled v zastopanost različnih skupin med občinstvom. S tem se obstoječe serije (Kulturstatistikk, Kulturbarometeret) razširjajo z novimi presečnimi vprašanji, ki omogočajo analizo po spolu, starosti, izobrazbi, priseljenem ozadju, invalidnosti ter drugih vidikih raznolikosti. Med ključnimi kazalniki so med drugim:

- delež udeležencev kulturnih dejavnosti z imigrantskim ozadjem;
- delež žensk med udeleženci;
- delež obiskovalcev kulturnih ustanov z invalidnostjo;
- delež mladih (9–15 let in 16–24 let), ki sodelujejo v kulturnih dejavnostih;
- delež starejših (67–79 let in 80+ let), ki se udeležujejo kulturnih dogodkov;
- delež prebivalcev, ki navajajo zdravstvene težave ali preveliko razdaljo kot glavno oviro pri dostopu do kulture;
- delež prebivalcev, ki uporabljajo digitalne kulturne vsebine.

Projekt se metodološko naslanja na kombinacijo anket (npr. Kulturbarometeret) z namenskim vzorčenjem demografskih skupin (npr. priseljencev), administrativnih registrov (ki zagotavljajo podatke o izobrazbi, dohodku, spolu in priseljenem ozadju) in poročanjem kulturnih institucij. Tako omogoča vpogled ne le v to,

⁷² https://www.ssb.no/kultur-og-fritid/kultur/artikler/kulturbbruksundersokelsen-2023.dokumentasjonsnotat/_attachment/inline/9dad9641-0e2d-4f13-adfe-2a2e5177ddb5:8c9bd83433ed9048243b606e8bb512c75d1b2253/NOT2024-27.pdf

⁷³ https://www.ssb.no/kultur-og-fritid/kultur/artikler/norsk-kulturbrometer-2023/_attachment/inline/f544a7ce-41f9-46e8-ac0d-fc4e09be1e97:9e379a32642db01ceb2329600ba6aee395adb719/SA174_web.pdf

koliko ljudi sodeluje v kulturnem življenju, temveč tudi, kdo so ti ljudje in katere so morebitne ovire za njihovo udeležbo.

Raziskava Kartlegging av kunst- og kultursektorens arbeid med mangfold (Rambøll, 2022)⁷⁴ predstavlja prvo raziskavo raznolikosti v norveškem umetniškem in kulturnem sektorju. V raziskavo je bilo povabljenih 490 organizacij s področja glasbe, literature, scenskih umetnosti, vizualne umetnosti in muzejev, na koncu pa je sodelovalo 321 organizacij (66-odstotni odziv). Poleg spletne ankete so raziskovalci izvedli še devet poglobljenih intervjujev z izbranimi organizacijami. Kazalniki, uporabljeni v raziskavi, so temeljili na samoporočanju organizacij. Merili so naslednje vidike: a) ali imajo organizacije formalno zastavljene cilje na področju raznolikosti; b) na katerih področjih izvajajo ukrepe (vsebina/program, sodelovanje s partnerji ali umetniki, delo z občinstvom/bralci/obiskovalci, interni ukrepi v organizaciji); c) usmerjenost na različne skupine (starostne skupine, socialno-ekonomsko ozadje, osebe z imigrantskim ozadjem, spolna usmerjenost, osebe z invalidnostjo, narodne manjšine); d) kateri so ključni dejavniki in ovire za uresničevanje raznolikosti v organizaciji. Kot ključne dejavnike so organizacije navedle podporo vodstva, vključevanje raznolikosti v redno dejavnost, prioriteto doseganja raznolikega občinstva, gradnjo raznolikih partnerstev, razumevanje potreb ciljnih skupin in odprto komuniciranje ciljev, kot največje ovire za uresničevanje raznolikosti pa so organizacije navajale pomanjkanje finančnih sredstev in strokovnega znanja. Raziskava je tako zagotovila prvi obsežnejši vpogled v to, kako kulturne organizacije na Norveškem razumejo in uresničujejo raznolikost. Raziskava med drugim kaže, da ima 87 odstotkov norveških umetniških in kulturnih organizacij uvedene posebne ukrepe za spodbujanje raznolikosti programske vsebine ter med zaposlenimi/ustvarjalci in obiskovalci. Največji premiki se dogajajo na programskem nivoju, pri čemer institucije z jasnimi cilji dosegajo boljše rezultate, medtem ko je merjenje raznolikosti občinstev in zaposlenih/ustvarjalcev še vedno zahtevno, kar je posledica pomanjkanja ustreznih podatkov in etičnih pomislekov. Hkrati pa mnogi odgovarjajo, da so finance in strokovno znanje ovire za njihovo delo z raznolikostjo, mnogi pa imajo težave pri odgovarjanju na vprašanja o raznolikosti obiskovalcev.

⁷⁴ <https://www.kulturdirektoratet.no/publikasjoner/kartlegging-av-kunst-og-kultursektorens-arbeid-med-mangfold>

Satelitski/razširjeni računi⁷⁵: SSB ima izkušnje s satelitskimi računi za področje neprofitnih organizacij/prostovoljstva, med njimi tudi za sektor kulture in športa. Satelitski računi omogočajo pregled sektorja in prikazujejo prispevek neprofitnih organizacij k bruto domačemu proizvodu, način financiranja njihovih dejavnosti in vrednost prostovoljnega dela. To krepi institucionalno zmogljivost nacionalnega statističnega urada za morebitni razvoj kulturnih satelitskih računov po priporočilih UNESCO/UNECE.

2.2.5 Hrvaška

Hrvaška ima centraliziran, a postopno posodobljen sistem spremljanja kulture, ki ga vodita Ministrstvo za kulturo in medije (Ministarstvo kulture i medija – MKM) in Državni zavod za statistiko. Sistem temelji predvsem na administrativnih virih in rednih statistikah, ki pokrivajo institucionalne in produkcijske vidike kulture, medtem ko sistematično merjenje družbenih učinkov še ni vzpostavljeno. Čeprav so podatkovne serije stabilne, sistem še vedno zaznamujeta razdrobljenost in omejena integracija raziskovalnih virov, kar omejuje njegovo analitično vrednost.

2.2.5.1 Institucionalni okvir

Na Hrvaškem področje kulturne politike in spremljanja kulture ureja **Ministrstvo za kulturo in medije Republike Hrvaške (MKM)**⁷⁶, ki ima osrednjo vlogo pri oblikovanju, koordinaciji in izvajanju nacionalnih strateških usmeritev. V zadnjih letih je država naredila pomemben korak k sistematičnejšemu pristopu z vzpostavitvijo Nacionalnega plana razvoja kulture i medija 2023–2027⁷⁷, ki predstavlja prvi celovit strateški dokument po več kot dveh desetletjih. Načrt je bil sprejet decembra 2023 skupaj z Akcijskim planom za obdobje 2023–2024⁷⁸. Z njim se je Hrvaška vključila v proces strateškega načrtovanja, usklajen z Nacionalno razvojno strategijo Hrvaške do 2030, s čimer je kulturni sektor umeščen v širši okvir družbenega in gospodarskega razvoja. Akcijski načrt

⁷⁵ <https://www.ssb.no/en/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/nasjonalregnskap/statistikk/satellittregnskap-for-ideelle-og-frivillige-organisasjoner>

⁷⁶ <https://min-kulture.gov.hr/>

⁷⁷ https://min-kulture.gov.hr/UserDocImages/dokumenti/Nacionalni%20plan%20razvoja%20kulture%20i%20medija/Nacionalni%20plan_objava.pdf

⁷⁸ https://min-kulture.gov.hr/UserDocImages/dokumenti/Nacionalni%20plan%20razvoja%20kulture%20i%20medija/Akcijski%20plan_objava.pdf

vzpostavlja povezavo med posameznimi cilji in t. i. Biblioteko kazalnikov (*Biblioteka pokazatelja*), nacionalnim registrom kazalnikov, ki ga koordinira pristojno telo in predstavlja osnovo za usklajeno spremljanje vseh strateških dokumentov na državni ravni. Ena od prioritet Akcijskega načrta je izboljšanje statističnega in upravljskega okvira za kulturo, kar vključuje pogostejše zbiranje in usklajevanje podatkov v sodelovanju z Državnim zavodom za statistiko.

Publikacija Pregled kulturnog razvoja i kulturnih politika u Republici Hrvatskoj (MKM, 2022⁷⁹) predstavlja prvo celostno analizo kulturnega sistema po letu 2003 in je izpostavila fragmentiranost kulturne politike, pomanjkanje dolgoročne vizije ter odsotnost mehanizmov za sistematično vrednotenje učinkov. Nacionalni plan 2023–2027 se neposredno naslanja na te ugotovitve in določa ukrepe za izboljšanje koordinacije, digitalizacijo procesov in razvoj merljivih kazalnikov. Dokument vključuje srednjeročne cilje, ukrepe ter kazalnike učinkov in rezultatov. Ti so razdeljeni po ključnih tematskih sklopih: kulturno ustvarjanje in produkcija, varstvo kulturne dediščine, knjižnična, arhivska in muzejska dejavnost, razvoj kulturnih in kreativnih industrij ter pluralizem in razvoj medijev. Dokument predvideva sistem spremljanja in vrednotenja, ki naj bi omogočil merjenje napredka po posameznih ciljih, čeprav mehanizmi za izvajanje še niso v celoti vzpostavljeni (Ministarstvo kulture i medija RH, 2023). Posebej poudarja pomen participativnega pristopa, saj je bil pripravljen v sodelovanju z različnimi deležniki, vključno z javnimi zavodi, strokovnimi združenji in civilno družbo, preko javnega posvetovanja v okviru platforme e-Savjetovanje.

Institucionalni okvir za izvajanje kulturne politike je hierarhično zasnovan. Na nacionalni ravni ima MKM pristojnost za pripravo zakonodaje, strateških dokumentov in javnih razpisov, medtem ko so za implementacijo številnih ukrepov odgovorne javne ustanove (npr. Hrvaški državni arhiv, Nacionalna in univerzitetna knjižnica v Zagrebu, mreža muzejev in galerij). Na lokalni ravni imajo pomembno vlogo županije in mestne občine, ki sprejemajo lastne kulturne programe in sofinancirajo del dejavnosti. Sistem spremljanja kulture je večinoma administrativno naraven in temelji na podatkih, ki jih zbira **Državni zavod za statistiko** (DZS⁸⁰), dopolnjujejo pa ga evidence in registri ministrstva, kot sta

⁷⁹ <https://min-kulture.gov.hr/UserDocImages/dokumenti/Pregled%20kulturnog%20razvoja%20i%20kulturnih%20politika%20u%20Republici%20Hrvatskoj.pdf>

⁸⁰ <https://dzs.gov.hr/>

Register kulturnih dobrin (Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske⁸¹) in **Geoportal kulturnih dobrin RH** (Geoportal kulturnih dobara RH⁸²). Čeprav takšen sistem omogoča redno spremljanje osnovnih kazalnikov, kot so število institucij, obiskovalcev in zaposlenih, pa še vedno primanjkuje podatkov o širših družbenih učinkih in kakovosti kulturne participacije.

Kljub napredku, ki ga prinaša novi strateški okvir, se Hrvaška še vedno sooča z izzivi, značilnimi za »prehodne« kulturne sisteme: omejenimi finančnimi in kadrovskimi kapacitetami, neenotno podatkovno infrastrukturo ter pomanjkanjem evalvacijskih praks. Nacionalni plan vzpostavlja visoka pričakovanja – uspešnost njegovega izvajanja bo odvisna predvsem od tega, v kolikšni meri bo vzpostavljen sistem spremljanja, ki bo omogočal merjenje rezultatov in učinkov kulturnih politik ter njihovo povezovanje z drugimi razvojnimi področji.

2.2.5.2 Vsebina in kontinuiranost spremljanja

Spremljanje kulture na Hrvaškem temelji predvsem na uradnih statističnih virih Državnega zavoda za statistiko (DZS⁸³), ki že več desetletij sistematično zbira podatke o institucionalnih in produkcijskih vidikih kulturnih dejavnosti. Statistični program vključuje redne letne objave po posameznih področjih, in sicer za knjižnice, arhive, muzeje in galerije, kinematografijo, radijsko in televizijsko dejavnost ter živo uprizoritveno umetnost. Serije so v večini primerov kontinuirane vsaj od začetka 2000-ih let in omogočajo spremljanje dolgoročnih trendov glede obsega dejavnosti, števila zaposlenih, obiskovalcev, ustanov in vse pogostejše tudi osnovnih finančnih kazalnikov. Kazalniki so razvrščeni na kazalnike učinkov in rezultatov, ki se spremljajo letno prek poročil o izvajanju Nacionalnega načrta, kar predstavlja prvi formaliziran sistem spremljanja učinkov kulturne politike na Hrvaškem.

Zbiranje podatkov poteka prek standardiziranih statističnih obrazcev, ki jih DZS usklajuje z metodologijo Eurostata in v določenem obsegu tudi z UNESCO Framework for Cultural Statistics (FCS). V skladu s tem pristopom so kazalniki usmerjeni predvsem v merjenje učinkov, kot so število izvedenih predstav, izdanih

⁸¹ <https://registar.kulturnadobra.hr/#/>

⁸² <https://geoportal.kulturnadobra.hr/>

⁸³ <https://podaci.dzs.hr/hr/podaci/kultura/>

naslovov, ogledov filmov ali obiskovalcev muzejev, manj pa v rezultate (*outcomes*), povezane s spremembami v kulturnih praksah in dostopu do kulturnih vsebin. DZS sicer redno vključuje nove vsebinske module – npr. digitalizacijo gradiv v knjižnicah, prilagoditev muzejev obiskovalcem s posebnimi potrebami ali delež lastnih prihodkov kulturnih ustanov – vendar teh nadgradenj ne spremlja celovita evalvacija kulturne politike.

Podatkovni sistem dopolnjujejo administrativni viri Ministrstva za kulturo in medije, med katerimi izstopata Register kulturnih dobrin in Geoportal kulturnih dobrin, ki omogočata prostorsko in vsebinsko spremljanje zaščitenih enot kulturne dediščine. V zadnjem obdobju se je razširil tudi obseg javno dostopnih informacij o financiranju kulture, predvsem prek poročil o razdelitvi sredstev in seznamov akterjev, ki prejemajo podporo, kar prispeva k večji transparentnosti, ne pa nujno k večji analitični vrednosti za spremljanje učinkov.

Na ravni posameznih področij so opazne razlike v intenzivnosti in kontinuiteti spremljanja. Najbolj sistematično so pokrita področja knjižnične in muzejske dejavnosti, kjer DZS zagotavlja dolgoročne časovne vrste in vključuje tudi podatke o zaposlenih, obiskovalcih in zbirkah. Podatki o uprizoritvenih umetnostih in filmski produkciji so razpoložljivi, vendar z nekoliko večjimi prekinitvami in občasnimi spremembami metodologije. Kazalniki o kulturni participaciji prebivalcev so omejeni – v nacionalni statistiki jih nadomeščajo posredni podatki (npr. obisk kulturnih institucij), saj Hrvaška trenutno ne izvaja redne ankete o kulturnih praksah na ravni prebivalstva. Posamezne raziskave, kot so študije Instituta Ivo Pilar o kulturni participaciji mladih (Mustapić, Milas & Dergić, 2022), nudijo dopolnilne vpogled v kulturne prakse, vendar gre za enkratne projekte, ki niso vključeni v nacionalni sistem spremljanja kulture.

Znotraj institucionalnega sistema spremljanja ni vzpostavljenega enotnega koordinacijskega telesa, ki bi povezovalo statistične, administrativne in raziskovalne podatke. Posamezni deli sistema delujejo razmeroma avtonomno: DZS kot statistični nosilec, MKM kot upravni organ ter kulturne institucije kot primarni vir podatkov. Čeprav Nacionalni plan predvideva oblikovanje mehanizmov za spremljanje in vrednotenje doseženih ciljev, je ta proces še v začetni fazi. V praksi se spremljanje kulture na Hrvaškem zato osredotoča predvsem na opis dejavnosti in porabo sredstev, manj pa na merjenje rezultatov in vplivov kulturnih politik.

Čeprav DZS redno objavlja podatke o obisku kulturnih institucij, ti služijo predvsem kot posredni kazalniki kulturne udeležbe. Hrvaška namreč nima vzpostavljenega rednega nacionalnega raziskovalnega programa, ki bi sistematično meril kulturne prakse prebivalcev. Posamezne ankete in raziskave predstavljajo dragocene, a občasne dopolnitve, ki ne omogočajo časovne primerljivosti. Kulturna participacija zato ostaja področje z omejeno podatkovno pokritostjo in brez vzpostavljene kontinuitete merjenja⁸⁴.

Preglednica spodaj povzema glavna področja in vrste kazalnikov, ki jih Hrvaška trenutno vključuje v sistem spremljanja kulture. Temelji predvsem na uradnih statistikah DZS in administrativnih evidencah MKM.

Ključna področja in kazalniki spremljanja kulture na Hrvaškem

Področje	Primeri kazalnikov / merjenih vsebin
Knjižnice	Število knjižnic in izposojevališč; število obiskovalcev; število članov; število izposojenih enot (tiskanih, elektronskih); dogodki v knjižnicah; delež digitaliziranih gradiv. (DZS, KUL-2024-1-2).
Muzeji in galerije	Število muzejev in galerij; število obiskovalcev; število razstav; velikost zbirk; delež digitaliziranih zbirk; prihodki od lastne. dejavnosti (DZS, KUL-2024-2-1; MKM, Registar kulturnih dobrar).
Arhivi	Število arhivov in obseg arhivskega gradiva; dostopnost arhivskega gradiva; število uporabnikov arhivov; obseg digitaliziranega gradiva. (DZS, KUL-2024-5-1).
Kinematografija	Število kinematografov in dvoran; število ogledov; prihodki od prodaje vstopnic; število predvajanih filmov po državi izvora; obisk na prebivalca. (DZS, KUL-2024-4-1).
Radio in televizija	Število radijskih in televizijskih postaj; trajanje programov po vsebini (kulturni, informativni, izobraževalni); delež kulturnih vsebin v programskem času. (DZS, KUL-2024-3-1).
Uprizoritvene umetnosti	Število izvedenih predstav; število obiskovalcev; struktura repertoarja po zvrsteh; javni izdatki za gledališča in orkestre. (MKM, poročila o financiranju kulture).
Kulturna dediščina in njena digitalizacija	Število registriranih kulturnih dobrin; prostorska razporeditev po vrstah dediščine; projekti obnove in zaščite; javni izdatki za varstvo dediščine; delež

⁸⁴ https://www.culturalpolicies.net/country_profile/croatia-6-1/

Področje	Primeri kazalnikov / merjenih vsebin
	digitaliziranega gradiva, število enot v eKultura portalu. (Registar kulturnih dobara RH, Geoportal kulturnih dobara RH).
Kulturne in kreativne industrije	Število podjetij v KKI; zaposlenost; prihodki in dodana vrednost; delež KKI v BDP; mednarodna trgovina s kulturnimi dobrinami. (Eurostat, UNCTAD, IRMO analize).
Kulturna participacija	Obisk kulturnih institucij (muzeji, kina, gledališča); udeležba v ljubiteljskih dejavnostih; digitalna participacija; kulturne prakse mladih. Ni rednega merjenja kulturne participacije – posredni kazalniki DZS in posamezne ankete.
Javno financiranje	Državni, regionalni in lokalni izdatki za kulturo; delež kulture v javnih izdatkih; sredstva po področjih; število prejemnikov sofinanciranja. (MKM, državni proračun).

2.2.5.3 Posebni projekti merjenja

Na Hrvaškem ni vzpostavljenega stalnega programa posebnih raziskovalnih ali eksperimentalnih merenj, ki bi dopolnjevali redno statistiko kulture. Sistem spremljanja temelji skoraj izključno na administrativnih virih in rednih statistikah DZS, zato so projekti, ki niso zajeti v ta okvir, večinoma časovno omejeni in financirani posamično, bodisi znotraj projektov Ministrstva kulture in medijev bodisi prek raziskovalnih institucij, kot sta Institut za razvoj in mednarodne odnose (IRMO) in Institut društvenih znanosti Ivo Pilar.

Med redke obsežnejše primere lahko štejemo raziskavo **Pregled kulturnog razvoja i kulturnih politika u Republici Hrvatskoj** (MKM, 2022), ki je bila izvedena kot pripravljalna podlaga za Nacionalni plan. Gre za eno najcelovitejših poskusov sinteze stanja kulturnega sistema v zadnjih dveh desetletjih, s poudarkom na zakonodajnem okviru, upravljanju kulturnih institucij, financiranju in razvoju kulturnih in kreativnih industrij. Dokument sicer ni bil zasnovan kot kontinuirani sistem kazalnikov, vendar predstavlja pomemben presek podatkov in analiz, uporaben za nadaljnje vrednotenje kulturne politike.

Dopolnilne vpogleds zagotavljajo tudi občasne raziskave, kot je študija Instituta Ivo Pilar o kulturni participaciji mladih (2023), ter tematske analize posameznih institucij, zlasti Muzejskega dokumentacijskega centra in Hrvatskega restauratorskega zavoda, ki obravnavajo digitalizacijo, varovanje dediščine in dostopnost kulturnih vsebin.

Občasno se pojavljajo tudi tematske analize in poročila posameznih kulturnih institucij ali strokovnih združenj, denimo v muzejskem sektorju (Muzejski dokumentacijski centar) in na področju kulturne dediščine (Hrvatski restauratorski zavod). Ti dokumenti obravnavajo specifične segmente, kot so digitalizacija zbirk, varovanje premične dediščine ali dostopnost kulturnih vsebin, vendar gre večinoma za opisne preglede in ne za sistematično merjenje učinkov in rezultatov.

V primerjavi z nekaterimi drugimi evropskimi državami ima Hrvaška torej razmeroma omejen nabor posebnih merenj kulture, saj doslej ni bilo vzpostavljeno trajno sodelovanje med statističnimi organi, raziskovalnimi ustanovami in kulturnimi institucijami. Nacionalni plan sicer predvideva oblikovanje mehanizmov spremljanja in vrednotenja ter razvoj kazalnikov, kar nakazuje možnost, da se bodo v prihodnje začeli tudi ciljno usmerjeni raziskovalni projekti. Za zdaj pa kontinuiranih merenj kulturnih praks ali celovitih sektorskih analiz, ki bi dopolnjevale uradno statistiko, Hrvaška še nima.

2.3 Primerjava praks spremljanja kulture po državah

Elementi / država	Češka	Portugalska	Nemčija	Norveška	Hrvaška
Institucije/model (kdo, »od spodaj navzgor«/»od zgoraj navzdol«)	NIPOS/NIK (»od spodaj navzgor«, sektorski podatki) + ČSÚ (»od zgoraj navzdol«, uradna statistika). Hibridni model.	Instituto Nacional de Estatística (INE) – »od zgoraj navzdol« nacionalna statistika; GEPAC (Ministrstvo za kulturo) kot analitični organ, ki povezuje kazalnike s cilji kulturne politike. Model spremljanja temelji na pristopu »od zgoraj navzdol«, dopolnjenem z interpretacijo podatkov v povezavi s strateškimi cilji (<i>policy-driven model</i>).	Hibridni model, ki združuje koordinacijo »od zgoraj navzdol« (Destatis, BKM, KMK) in »od spodaj navzgor«, prispevek deželnih in sektorskih institucij. Sistem temelji na sodelovanju med zvezno in deželno ravno ter na prostovoljni vključitvi kulturnih organizacij. Visoka stopnja koordinacije, vendar sistem ni centraliziran.	Nacionalni statistični urad (Statistik centralbyrå/SSB) – nosilec rednih statistik in anket + direktorat za kulturo in umetnost (Kulturdirektoratet) – administrativno poročanje muzejev + Riksentikvaren – podatki o kulturni dediščini. Model spremljanja temelji na pristopu »od zgoraj navzdol« ter centraliziranim zbiranju podatkov, ki pa se v praksi dopolnjuje s sistemom KOSTRA za povezovanje lokalne in nacionalne ravni.	Državni zavod za statistiko (DZS) – »od zgoraj navzdol« nacionalna statistika; Ministrstvo za kulturo in medije (MKM) – podatki za kulturo administrativni podatki. Centraliziran model brez ločenega analitičnega organa.
Področja spremljanja (primeri kazalnikov v oklepajih)	Institucionalni sektor (muzeji – obiskovalci, zbirke; gledališča – predstave, premiere, obiski; knjižnice –	Široka pokritost: izobraževanje (programi, usposabljanja); zaposlovanje v kulturi;	Devet vsebinskih področij: glasba, muzeji/knjižnice/arhivi, varstvo dediščine, film/TV/radio,	Javni izdatki za kulturo (državni, regionalni, lokalni); kulturne in kreativne dejavnosti kot gospodarski sektor	Knjižnice (člani, izposoja); muzeji (obiski, razstave, zbirke); arhivi (uporabniki,

Elementi / država	Česka	Portugalska	Nemčija	Norveška	Hrvaška
	članstvo, izposoja, digitalne storitve); kulturne prireditve (glasba – koncerti, obisk; festivali – št. dogodkov, trajanje, obiskovalci; razstave – št. tipologija, obisk); ljubiteljska kultura (št. društev, prireditev, članov); založništvo (št. naslovov, naklade, periodika).	indeks cen kulturnih dobrin/storitev; podjetja (založbe, produkcija); mednarodna trgovina s kulturnimi dobrinami; kulturna dediščina (obiski muzejev, spomenikov); avdiovizualne in likovne umetnosti, žive predstave, radiodifuzija; digitalna participacija (pretakanje, spletni dogodki, družbena omrežja); javne investicije in občinski izdatki; kulturna potrošnja (obiski, prihodki).	uprizoritvene umetnosti, literatura in tisk, izobraževanje in trg dela, javni in zasebni izdatki, IKT in digitalna kultura. Kazalniki vključujejo podatke o kulturni ponudbi in udeležbi (npr. število obiskovalcev, dogodkov, del), človeških virov (zaposleni, samozaposleni ...), finančnih tokovih (izdatki države, občin in gospodinjstev), infrastrukturi (število kulturnih ustanov) ter digitalizaciji (uporaba kulturnih spletnih in arhivskih storitev).	(zaposlenost, podjetja, prihodki, prostovoljstvo); muzeji in zbirke (organiziranost, finance, obiskovalci, razstave, zbirke, digitalizacija); knjižnice (izposoje, obiskovalci, dogodki); knjige, časopisi, revije (izdaje, naklade, bralne navade, prehod na digitalno); film in kino, TV in radio (obisk, prihodki, subvencije, uporaba pretočnih storitev); glasba, gledališče, druge uprizoritvene umetnosti (prireditve, obisk); šport, prostčasne dejavnosti in verske skupnosti (članstvo, dejavnosti).	digitalizacija); film in kino (ogledi, prihodki); RTV (program, delež kulturnih vsebin); živa umetnost (predstave, obisk); dediščina (registrirana, digitalizacija).
Frekvenca in kontinuiteta	Letna poročila NIPOS od ~2000 dalje; časovne serije 20+ let; ČSU satelitski račun	Letna poročila INE »Estatísticas da Cultura« (od 2000 naprej, vsako leto);	Redne publikacije vključujejo zbirko kazalnikov (Kulturindikatoren) in	Kulturbarometeret / Kulturbruksundersøkelsen: od 1991, kontinuirano; od	Letne publikacije DZS po posameznih področjih, kontinuirano od

Elementi / država	Česka	Portugalska	Nemčija	Norveška	Hrvaška
	kulture od 2009 (12 izdaj do 2020).	dopolnjena z raziskavo o kulturnih praksah (2020), ki meri večdimenzionalno participacijo (udeležba, intenzivnost, raznolikost, dostopnost).	bielanli finančni pregledi (Kulturfinanzbericht). Sistem se stalno dopolnjuje z občasnimi sektorskimi in tematskimi raziskavami, ki poglajljajo posamezna področja.	2021 samostojno, na dve leti. Kulturstatistikk (SSB): letna publikacija (od 2023 v digitalni obliki). Statistikk for museum (Kulturdirektoratet): letno zbiranje (npr. 104 muzeji v 2023). KOSTRA: letno poročanje občin in regij.	začetka 2000-ih let; primerljive časovne serije za knjižnice (metodološke spremembe omejujejo primerljivost), muzeje, film in RTV.
Posebni projekti	Mapiranje KKI 2011–2015 (IDU); Mapiranje KKI 2022–2025 (Ministrstvo za kulturo, 14 regij); Satelitski račun kulture (NIPOS + ČSÚ).	Survey of Cultural Practices 2020 (ICS ULisboa + INE); redne publikacije INE o digitalni kulturi (Estatísticas da Cultura 2023, 2024); tematske analize GEPAC (Notas Estatísticas).	Pilotne študije Spartenberichte (2016–2022); raziskave o porabi časa, družbenem vplivu (Relevanzmonitor Kultur), in ekonomskih učinkih muzejev.	Raznolikost v kulturi (SSB za Kulturdirektoratet + Rambøll, 2022): Satelitski račun za neprofitne organizacije in prostovoljstvo (ključno s kulturo in športom).	Pregled kulturnog razvoja i kulturnih politika u RH (MKM, 2022) – podlaga za Nacionalni plan; posamezne sektorske analize.
Usklajenost z Eurostat/UNESCO	Močna usklajenost z Eurostatom (LFS, COFOG, COICOP, ISCO/NACE) in UNESCO (Culture 2030 Indicators:	Kazalniki so usklajeni z Eurostatom (Klasifikacije ISCO, NACE, COICOP, COFOG) ter metodološko povezani z UNESCO	Močna usklajenost z Eurostatom (ISCO, NACE, COFOG, COICOP) in UNESCO	Delna usklajenost z EU in UNESCO – čeprav Norveška ni članica EU, uporablja iste klasifikacije, sodeluje z Eurostatom in poroča o delno primerljivih podatkih.	Delna metodološka usklajenost z Eurostatom (COFOG, NACE, ISCO) in konceptualna povezava z UNESCO

Elementi / država	Česka	Portugalska	Nemčija	Norveška	Hrvaška
	participacija, BDP, dediščina).	(večdimenzionalna participacija, digitalna kultura, dostopnost).		Ankete o participaciji imajo nacionalne posebnosti. Primerljivost z UNESCO je posredna/vsebinska, brez formalnega ogrodja oz. sklicevanja na UNESCO metodologijo.	Culture2030 Indicators.
Dobre prakse za prenos v SI	Hibridni model, redna letna poročila, satelitski račun kot nadgradnja. Izvedljivo z okrepljeno koordinacijo med SURS in MK.	Letna poročila in anketne raziskave kot osnova; posebej uporabna vključitev digitalne participacije in večdimenzionalnega merjenja udeležbe. Smiselno za nadgradnjo obstoječega sistema SURS in dopolnitev nacionalnih/lokalnih politik.	Koordinacijski model, strukturiran sistem kazalnikov; zgleda procesa usklajevanja in poenotenja za nadgradnjo slovenskega spremljanja kulture.	Model KOSTRA kot zgled za povezovanje lokalne in nacionalne ravni. KOSTRA sicer ni omejen na področje kulture, vendar tudi na tem področju omogoča dopolnjevanje nacionalnih časovnih serij s primerljivimi lokalnimi podatki, omogočena je analiza razlik med občinami in regijami. Prenosljiv tudi anketni modul o kulturni participaciji.	Model rednega zbiranja statističnih podatkov in delitve kazalnikov na rezultate in učinke; uporabno za vzpostavitev enotnega nacionalnega sistema spremljanja.

3 OBSTOJEČE PRAKSE SPREMLJANJA IN RAZPOLOŽLJIVI VIRI PODATKOV V SLOVENIJI

Pregled obstoječih praks in razpoložljivih kazalnikov je ključen korak pri oblikovanju nacionalnega sistema spremljanja kulture. Slovenija že razpolaga z vrsto podatkovnih virov, od uradnih statistik, ki jih pripravlja Statistični urad RS, do administrativnih evidenc Ministrstva za kulturo ter posameznih lokalnih programov in poročil o izvajanju. Poleg tega so pomemben vir tudi kazalniki in analize, ki jih pripravljajo nevladne in raziskovalne organizacije.

Namen tega poglavja je sistematično predstaviti, kateri kazalniki se na področju kulture že spremljajo, kateri so manjkajoči in kaj so razlogi za morebitne vrzeli v podatkovnem sistemu. Posebna pozornost se namenja tudi lokalni ravni.

Na ta način smo dobili celovit pregled trenutnega stanja v Sloveniji in identificirali ključne pomanjkljivosti, ki jih je treba nasloviti pri oblikovanju novega metodološkega okvira. Ugotovitve iz tega pregleda tako neposredno služijo kot podlaga za naslednji korak – razvoj modela kazalnikov za Slovenijo, ki je hkrati primerljiv na evropski in globalni ravni ter relevanten za slovenski kulturni prostor.

3.1 Obstoječe prakse spremljanja in kazalniki

3.1.1 Institucionalni in metodološki okvir spremljanja

V Sloveniji redno spremljanje kulture temelji na kombinaciji več virov in institucij. **Statistični urad RS (SURS)** je osrednja institucija na področju uradne statistike, ki v okviru nacionalnega statističnega programa in statističnih registrov, ki jih vodi (npr. Statistični poslovni register, Statistični register delovno aktivnega prebivalstva ...) zbira tudi podatke o kulturnih dejavnostih in zaposlenih v kulturi, čeprav omenjene zbirke niso namenjene izključno kulturnemu področju. SURS zbira tudi podatke o kulturni vključenosti oz. participaciji znotraj mednarodne raziskave SILC z občasnim modulom. Poleg tega SURS na podlagi poročanja kulturnih ustanov zbira podatke o muzejih in galerijah ter kulturnih prireditvah v ustanovah z odrsko dejavnostjo. Na njihovi pripravlja letne statistike za glavna področja kulturnega življenja⁸⁵.

⁸⁵ <https://www.stat.si/StatWeb/Field/Index/12>

SURS podatke objavlja in skrbi za njihovo metodološko skladnost, v zadnjih letih pa je pripravil tudi eksperimentalne satelitske račune za kulturo⁸⁶. Metodologijo za satelitske račune je oblikoval na temelju mednarodnih praks, pri čemer pa jo je prilagodil našemu okolju, saj mednarodno usklajene metodologije ni. Rezultati ponujajo podatke za temeljno kulturo, ki obsega pet kulturnih področij (kulturna dediščina, uprizoritvena umetnost, vizualna umetnost, knjige in periodika, avdiovizualna dejavnost) in za celotno kulturo (oz. kulturo v širšem smislu, ki poleg temeljne zajema še štiri kulturna področja, to so oglaševanje, arhitektura in oblikovanje, izobraževanje na področju kulture ter področje presečno in nerazvrščeno). Metodologija je tesno povezana s področjem nacionalnih računov, natančneje s tabelami ponudbe in porabe, kar omogoča prikaz ekonomske strukture kulture in njenega pomena v gospodarstvu na podlagi ključnih makroekonomskih kazalnikov: deleža kulture v proizvodnji, vmesni potrošnji, dodani vrednosti, BDP, strukturo proizvodnje in ponudbe ter porabe proizvodov kulture, zaposlenost v kulturi itd. S satelitskimi računi tako lahko ovrednotimo prispevek kulture k slovenskemu gospodarstvu, ponudijo pa tudi strukturni pregled po področjih kulture.

Zelo pomembno vlogo pri spremljanju kulture ima tudi **Ministrstvo za kulturo (MK)**, ki vodi več administrativnih evidenc in javnih razvidov (npr. razvid muzejev⁸⁷, razvid medijev⁸⁸, razvid samostojnih novinarjev⁸⁹, razvid samozaposlenih v kulturi⁹⁰). MK zbira tudi finančne podatke⁹¹, ki omogočajo vpogled v porabo javnih sredstev in izvajanje kulturne politike, vendar večinoma niso objavljeni v obliki sistematičnih časovnih vrst. Prav tako MK vodi tudi zbiranje poročil in programov dela za vse javne zavode, vendar ti podatki niso del enotnega informacijskega sistema. Sistem je vzpostavljen po posameznih področjih, kar povzroča razdrobljenost in omejuje primerljivost med sektorji. Z nedavno sprejetim Akcijskim načrtom za kulturo je MK začelo uvajati tudi sistem kazalnikov, vezanih na strateške cilje kulturne politike. S tem MK prevzema vlogo

⁸⁶ <https://www.stat.si/StatWeb/news/Index/13212>

⁸⁷ <https://remk.ekultura.gov.si/razvid/muzeji>

⁸⁸ <https://remk.ekultura.gov.si/razvid/mediji>

⁸⁹ <https://remk.ekultura.gov.si/razvid/novinarji>

⁹⁰ <https://remk.ekultura.gov.si/razvid/samozaposleni>

⁹¹ <https://www.gov.si/drzavni-organi/ministrstva/ministrstvo-za-kulturo/o-ministrstvu/sekretariat/sluzba-za-proracun-in-finance/>

ključnega nosilca spremljanja kulturne politike na ravni ciljev in učinkov, kar predstavlja pomemben korak k vzpostavitvi celovitejšega okvirja spremljanja.

Pomembno dopolnitev na področju spremljanja kulture v zadnjih letih predstavlja **Center za kreativnost (CzK)**⁹², ki je pripravil obsežno statistično analizo kulturnih in kreativnih industrij (KKS)⁹³ ter tudi posamezne sektorske analize⁹⁴ na podlagi podatkov SURS, MK, pa tudi lastnih anketnih podatkov (*bottom-up*). Študije CzK razširjajo pogled na kulturo v smeri inovacij, podjetništva in povezovanja z drugimi sektorji ter ponujajo tudi kazalnike, ki niso vključeni v uradno statistiko, so pa zelo pomembni za razumevanje verige vrednosti (npr. število podjetij, prihodki iz prodaje na domačem in tujem trgu, izvoz, število zaposlenih ...). Analiza temelji predvsem na ekonomskih in sektorskih kazalnikih, ki jih postavlja v primerjavo z drugimi gospodarskimi dejavnostmi. Posebej dragoceno je, da analiza KKS vzpostavlja metodološki okvir spremljanja, ki kulturo povezuje s širšimi cilji gospodarskega razvoja. S tem se dopolnjujejo obstoječi uradni kazalniki in zagotavlja celovitejši vpogled v razvoj kulturnega in kreativnega ekosistema.

V širšem kontekstu je treba omeniti tudi **Urad RS za makroekonomske analize in razvoj (UMAR)**, ki v svojih letnih *Poročilih o razvoju*⁹⁵ vključuje kazalnike kulture kot del širšega sistema spremljanja razvoja. Najpogosteje se osredotoča na kulturno participacijo prebivalcev (delež prebivalcev, ki obiskujejo kulturne ustanove), ki se obravnava skupaj z drugimi kazalniki kakovosti življenja in socialne vključenosti. UMAR pri tem ne zbira lastnih podatkov, temveč uporablja predvsem uradne podatke SURS ter druge nacionalne in mednarodne statistične vire, ki jih interpretira in umešča v širši razvojni okvir. Posebej pomembno je, da UMAR te kazalnike umešča v strateški okvir – med kazalnike razvoja Slovenije in v Indeks trajnostne in vključujoče blaginje (SIWB), s čimer kulturo povezuje z uresničevanjem ciljev Strategije razvoja Slovenije 2030. Tako kultura ni obravnavana izolirano, temveč je prikazana kot sestavni del dolgoročnega razvoja, blaginje in družbene odpornosti.

⁹² <https://czk.si/>

⁹³ <https://czk.si/program/raziskava-kks/>

⁹⁴ <https://czk.si/gradiva/>

⁹⁵ <https://www.umar.gov.si/publikacije/porocilo-o-razvoju>

Pomembno je poudariti tudi **vlogo občinske oziroma lokalne ravni**, kjer se kažejo zelo velike razlike med posameznimi občinami v obsegu in razvitosti spremljanja kulture. Ker so ti pristopi pogosto nesistematični in med seboj težje primerljivi, lokalno raven obravnavamo posebej, v svojem poglavju 3.1.3.

Poleg že omenjenih virov pomemben del podatkovne krajine predstavljajo tudi **sektorski deležniki oziroma vsebinski upravljalci podatkov**. Gre za organizacije, ki delujejo na posameznih področjih kulture, izvajajo strokovne, razvojne ali raziskovalne naloge in pri tem posredno ustvarjajo določene evidence ali zbirke podatkov, povezane z lastnimi dejavnostmi. Sem sodijo na primer **Javni sklad za kulturne dejavnosti (JSKD)**, **Slovenski gledališki inštitut (SLOGI)**, **Slovenski filmski center (SFC)**, **Javna agencija za knjigo (JAK)**, **Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije (ZVKDS)** ali **Slovenski glasbenoinformacijski center (Sigic)**. Ob njih delujejo številni **digitalni portali in arhivi**, kot so **Cobiss**, **dLib**, **Kamra**, **Culture.si**, **Kulturnik**, **Dedi**, **Situla**, **SiGledal**, **Postaja DIVA**, **Arhitekturni vodnik**, **Artservis** in drugi. Takšni viri zbirajo denimo podatke o knjižni in glasbeni produkciji, kulturnih dogodkih, ustvarjalcih, ljubiteljski kulturi ter o dostopnosti kulturne dediščine. Viri nastajajo znotraj rednih strokovnih dejavnosti organizacij in zato ne sledijo enotni metodologiji. Kljub temu lahko pomembno dopolnijo obstoječe statistične podatke, saj pogosto zajemajo področja, ki v uradnih evidencah niso sistematično zajeta, na primer sodobno umetnost, nevladni sektor, ljubiteljsko kulturo in digitalno produkcijo. Težavo predstavlja dejstvo, da so ti podatki le redko javno dostopni ali sistematično objavljeni.

Model spremljanja kulture v Sloveniji je pretežno zasnovan kot pristop od zgoraj navzdol (angl. *top-down*), ki zagotavlja kontinuiteto, standardiziranost in mednarodno primerljivost podatkov. Ne temelji na enem samem osrednjem nosilcu, temveč na kombinaciji statističnih in administrativnih virov. Pri tem ima SURS ključno vlogo na področju uradne statistike, saj skrbi za metodološko skladnost in primerljivost z mednarodnimi standardi, pa tudi za redne objave podatkov. Pomemben delež prispeva tudi Ministrstvo za kulturo, ki poleg administrativnih evidenc in finančnih podatkov razvija kazalnike, vezane na strateške cilje kulturne politike, ter tako prevzema vlogo ključnega nosilca spremljanja na ravni ciljev in učinkov. Model dopolnjujejo analitične raziskave Centra za kreativnost ter razvojno usmerjeni kazalniki UMAR. Kljub temu sistem temelji predvsem na podatkih iz institucij in administrativnih virov, zato so

kulturne prakse prebivalcev, zlasti neinstitucionalne in digitalne oblike participacije, še vedno sistematično premalo zajete, čeprav bi prav njihovo redno spremljanje v okviru pristopa od spodaj navzgor (angl. *bottom-up*) dopolnilo obstoječi okvir in omogočilo celovitejši vpogled.

3.1.2 Vsebina in kontinuiteta spremljanja

Statistični urad RS (SURS)

SURS ima v slovenskem sistemu spremljanja kulture osrednjo vlogo, saj zagotavlja redne časovne serije za glavna področja kulturnega življenja. Njegovo spremljanje temelji na nacionalnem statističnem programu, pri čemer se uporablja kombinacija lastnih statističnih raziskovanj in administrativnih virov. SURS tudi poroča Eurostatu, kar zagotavlja evropsko primerljivost in omogoča vključevanje v širše analize.

- Muzeji in galerije (KU-MZ): SURS od muzejev in galerij letno zbira podatke o obiskovalcih, razstavah, zbirkah, programih za otroke in mladino, dostopnosti (npr. prilagoditve za senzorno ovirane osebe) in zaposlenih. Raziskava poteka od leta 1954, v sedanji obliki od leta 2000, kar zagotavlja zelo dolge in stabilne časovne serije. Podatki se objavljajo v SiStat96, vključujejo absolutne in relativne vrednosti ter so metodološko usklajeni z drugimi evropskimi praksami.
- Odrska dejavnost (KU-ODER): Od leta 2016 se letno zbirajo podatki o dejavnosti kulturnih domov, gledališč, oper, poklicnih orkestrrov in zborov ter drugih izvajalcev v javnem interesu. Merijo se obseg programov, nova dela, koprodukcije, prihodki od prodanih vstopnic, struktura občinstev (otroci, mladina), dostopnost za ranljive skupine in zaposleni. Pred letom 2016 so obstajale ločene raziskave za posamezne ustanove, zato podatki niso povsem primerljivi. Od uvedbe raziskave KU-ODER pa so na voljo enotne in kakovostnejše serije.
- Življenjski pogoji – kulturna participacija (SILC): V okviru ankete o življenjskih pogojih (SILC) SURS meri kulturno participacijo prebivalcev (obiski kina, športnih prireditev ali tekem, kulturnih prireditev, kulturnih ali zgodovinskih znamenitosti). Gre za mednarodno usklajeno raziskovanje (Eurostat), ki omogoča primerjave med državami. Izvaja se

⁹⁶ <https://pxweb.stat.si/SiStat/sl>

letno, zato so na voljo kontinuirane časovne serije, vendar pa vse vsebine niso vključene v vsakoletni vprašalnik. Kulturna participacija oz. kulturna vključenost je ena izmed t. i. modularnih vsebin, ki se ponavljajo v določenih presledkih. Zato so podatki o kulturni participaciji v podatkovni bazi SURS (in v Eurostatovi bazi) za Slovenijo na voljo le za leto 2006, 2015 in leto 2020.

- Satelitski računi za kulturo: Leta 2024 je SURS pripravil eksperimentalne satelitske račune za kulturo za leti 2019 in 2022. Metodologija temelji na nacionalnih računih in omogoča prikaz ekonomskega pomena kulture (delež kulture v proizvodnji, vmesni potrošnji, dodani vrednosti, BDP ter zaposlenosti). Posebej so ločeni podatki za »temeljno kulturo« in »celotno kulturo«. Ker gre za eksperimentalne podatke, kontinuiteta še ni zagotovljena, čeprav obstaja možnost nadaljnje institucionalizacije.

SURS eksplicitno ne uporablja terminologije teorije sprememb (*ToC*), vendar s svojimi kazalniki zajema različne ravni v tej logiki: na ravni vložkov meri vire in kapacitete (npr. zaposleni, sredstva, infrastruktura kulturnih ustanov), na ravni učinkov meri obseg dejavnosti (npr. število prireditev, razstav, premier, prihodke od prodanih vstopnic), na ravni rezultatov meri spremembo v udeležbi prebivalcev (npr. obiski kulturnih ustanov in prireditev v okviru ankete SILC), deloma pa z eksperimentalnimi satelitskimi računi prispeva tudi h kazalnikom, ki jih poleg rezultatov lahko razumemo tudi kot ocene vplivov (ekonomski pomen kulture za BDP, dodano vrednost in zaposlenost).

Ministrstvo za kulturo

Spremljanje na Ministrstvu za kulturo se vsebinsko nanaša na dva nivoja: operativni in strateški. Operativni nivo zajema redno zbiranje podatkov o izvajanju kulturnih dejavnosti, strateški nivo pa je bil vzpostavljen z Akcijskim načrtom za kulturo, ki prvič sistematično povezuje kazalnike s strateškimi cilji kulturne politike.

MK že vrsto let spremlja izvajanje kulturnih dejavnosti prek obveznih poročil prejemnikov sredstev in lastnih evidenc. Ti podatki omogočajo dober vpogled v sektorsko raven in so osnova za analizo učinkov javnega financiranja. **Spremljanje na operativni ravni** vključuje kazalnike o:

- izvedenih dejavnostih (npr. število dogodkov, prireditev, festivalov, izobraževanj);
- dosegu (npr. število obiskovalcev, udeležencev, povprečni obiski);
- produkciji (npr. izdane knjige in revije, prevodi, e-knjige, zvočne knjige, filmi, premierne uprizoritve);
- finančnih rezultatih (npr. prihodki po virih, lastni prihodki, stroški);
- kadrovskih vidikih (npr. zaposleni, sodelavci po pogodbah, samozaposleni, delež mladih);
- podpornih dejavnostih (npr. štipendije, mentorski programi, prostorska infrastruktura).

Ti kazalniki se večinoma zbirajo na letni ravni in so vezani na razpisna oziroma programska obdobja. Metodološko se podatki zbirajo z uporabo standardiziranih obrazcev, prilagojenih posameznim področjem ali tipom izvajalcev. Vsebina obrazcev je deloma primerljiva med sektorji, a praviloma zasnovana tako, da odraža specifične potrebe posamezne dejavnosti. Kontinuiteta je običajno dobra in zagotovljena z večletno uporabo enakih obrazcev znotraj posameznega programskega obdobja (npr. obrazci JPR-VP). Pri prehodih na nova programska obdobja pa pogosto pride do sprememb v strukturi kazalnikov, kar nekoliko otežuje neposredno primerljivost. Kljub temu tovrstni podatki omogočajo dober vpogled v razvoj kulturnih dejavnosti v okviru javnega financiranja. Prednost takšnih kazalnikov je stabilnost in primerljivost skozi čas, slabost pa razdrobljenost in omejena povezava s strateškimi cilji. Ti podatki večinoma tudi niso javno dostopni, temveč se objavljajo le v agregirani obliki (npr. letna poročila).

Akcijski načrt za kulturo do 2027⁹⁷ predstavlja velik premik, saj prvič sistematično določa **kazalnike spremljanja na ravni strateških ciljev in ukrepov**. Kazalniki so zasnovani po logiki teorije sprememb (vložki–aktivnosti–učinki–rezultati–vplivi) in pokrivajo številna področja, kot so dostopnost in participacija, ustvarjalnost, digitalizacija, kulturna vzgoja ter mednarodna prisotnost. Primeri vključujejo: število izvedenih promocijskih aktivnosti, število dogodkov, obseg uporabnikov

⁹⁷ https://www.gov.si/assets/ministrstva/MK/FOTO/2025/Info-Grafika-Web-Akcijski-nacrt_FitMaxWzlwMDAsMjAwMCwiYTczNTU1NTU1OCJd.jpg

digitalnih vsebin, delež mladih med udeleženci, število programov kulturne vzgoje, število mednarodnih projektov in koprodukcij.

S tem MK uvaja novo dimenzijo spremljanja, ki presega zgolj administrativne evidence in omogoča povezavo med financiranjem in dejanskimi učinki kulturne politike. Kontinuiteta teh kazalnikov je v začetni fazi, a daje osnovo za razvoj stabilnih časovnih vrst in mednarodno primerljivost. Pomembno je poudariti, da kazalniki iz Akcijskega načrta za kulturo ne obstajajo ločeno, temveč se morajo v praksi opirati prav na obstoječe operativne vire. Npr.:

- kazalniki dostopnosti in participacije – merjeni z obiskom prirediteljev (JSKD, JPR-VP ...);
- kazalniki ustvarjalnosti – npr. podprte izdaje in prevodi (JAK), premierne produkcije (JPR-VP) ...;
- kazalniki digitalizacije – npr. podatki o e- in zvočnih knjigah (JAK), digitalizirani fondi iz razvidov;
- kazalniki mednarodne prisotnosti – npr. podatki o koprodukcijah (SFC) in mednarodnih projektih;
- kazalniki kadrovskih zmogljivosti – podatki o zaposlenih in samozaposlenih (npr. JPR-VP, razvidi).

Na ta način akcijski načrt nadgrajuje obstoječi sistem spremljanja, saj operativni viri zagotavljajo podatkovno osnovo, akcijski načrt pa omogoča strateško povezavo s cilji in učinki.

Skupaj obstoječi administrativni viri in akcijski načrt tvorijo **hibridni sistem spremljanja kulture**. MK ima s tem na voljo tako sektorsko (statistični podatki, administrativne evidence) kot strateško raven (cilji in kazalniki akcijskega načrta), kar je velik korak k celovitemu in primerljivemu spremljanju kulturne politike. Skladno z logiko *ToC* kazalnike MK lahko razporedimo po različnih ravneh, od vložkov (npr. obseg proračunskih sredstev) do učinkov (npr. uprizoritve, izdane knjige, število mednarodnih projektov in koprodukcij) in rezultatov (npr. povečanje deleža mladih med udeleženci), medtem ko kazalniki, s katerimi bi spremljali vplive, niso posebej opredeljeni.

Center za kreativnost (CzK)

Posebno vlogo v zadnjih letih ima Center za kreativnost (CzK), ki je pripravil obsežno statistično analizo kulturnih in kreativnih industrij (KKS) ter sektorske

analize po posameznih področjih. Z vidika spremljanja in kazalnikov je pomembna predvsem prva, torej Statistična analiza stanja kulturnega in kreativnega sektorja v Sloveniji 2008–2017 (Murovec, Kavaš, Bartolj, 2020)⁹⁸, ki je najbolj celovita. Analiza temelji na enotni metodologiji in omogoča vpogled v daljše časovno obdobje (2008–2017), kar zagotavlja primerljivost skozi čas, pa tudi med posameznimi področji KKS in v odnosu do drugih gospodarskih sektorjev. V letu 2025 je v pripravi nova statistična analiza KKS.

CzK je opredelil devet sektorjev KKS, to so arhitektura, oblikovanje, oglaševanje, vizualne umetnosti, glasba, knjige in založništvo, film in avdiovizualna dejavnost, mediji ter dediščina. Opredelitve so osnovane na mednarodnih praksah, vendar se pri tem pojavljajo metodološke težave, na katere analiza opozarja:

- Razmejitev sektorjev znotraj SKD: klasifikacija gospodarskih dejavnosti ne omogoča vedno natančne identifikacije KKS (npr. oblikovanje je združeno s tehničnim projektiranjem, arhitektura z gradbeništvom).
- Nove oblike delovanja: hitro razvijajoči se segmenti, kot so igre, digitalne platforme in interaktivni mediji, niso jasno uvrščeni v obstoječe klasifikacije.
- Samozaposleni in prekarni delavci: v KKS je nadpovprečno veliko samozaposlenih, ki so pogosto slabše zajeti v registrih.
- Primerljivost z mednarodnimi praksami: popolna skladnost z Eurostatom/UNESCO/WIPO ni mogoča tudi zaradi odsotnosti konsenza o sami definiciji KKS. Za namen konkretne raziskave je bila opredelitev usklajevana med CzK in MK in prilagojena Sloveniji, posledično pa se ne sklada povsem z definicijami drugih mednarodnih organizacij.

Kazalniki, ki jih uporablja CzK, so predvsem ekonomski in sektorski, pri čemer dopolnjujejo uradno statistiko s poudarkom na verigi vrednosti in primerjavah z drugimi gospodarskimi dejavnostmi. Po logiki *ToC* se ti kazalniki razvrščajo pretežno med učinke (npr. število podjetij v KKS, prihodki podjetij v KKS) in vplive (npr. delež kulture v BDV, delež zaposlenih v KKS). Posebna prednost analize je, da z enotno metodologijo ponuja časovne serije za celoten KKS, kar do sedaj v uradnih statističnih virih ni bilo na voljo. Pomembna omejitev pa je, da gre pri CzK

⁹⁸ <https://czk.si/program/raziskava-kks/>

za projektne analize, zato kontinuiteta ni zagotovljena v enaki meri kot pri uradni statistiki.

Urad za makroekonomske analize in razvoj (UMAR)

UMAR spremljanje kulture umešča v širši okvir kakovosti življenja, družbene vključenosti in trajnostne blaginje. Kulturni kazalniki se pri UMAR ne pojavljajo kot samostojni sklop, temveč so integrirani v Poročilo o razvoju in Indeks trajnostne in vključujoče blaginje (SIWB)⁹⁹.

UMAR najpogosteje uporablja kazalnik udeležbe na kulturnih prireditvah, ki je prikazan skupaj z drugimi kazalniki učenja in vseživljenjske vključenosti. V Statistični prilogi 2025 pa sta med družbenimi kazalniki vključena tudi delež kulturnih prireditev, izvedenih na gostovanjih v tujini, ter povprečno število obiskov kulturnih prireditev na prebivalca.

Podatki so povzeti iz uradnih statistik (SURs, Eurostat). UMAR ne zbira lastnih podatkov, temveč jih interpretira v kontekstu strateških ciljev države. Pomembno je, da so ti kazalniki umeščeni v Indeks trajnostne in vključujoče blaginje (SIWB) ter v spremljanje Strategije razvoja Slovenije 2030. Na ta način je kultura obravnavana kot del dolgoročnega razvoja, socialne vključenosti in družbene odpornosti, ne le kot samostojni sektor.

Če na kazalnike pogledamo z vidika teorije sprememb (ToC), UMAR ne spremlja vložkov ali učinkov, kot so javna sredstva ali število dogodkov, temveč se osredotoča na višje ravni: rezultate (npr. participacija in dostop do kulturnih vsebin) in vplive (družbeni učinki kulture, mednarodna prisotnost, umeščenost v SIWB).

Kontinuiteta je zagotovljena prek redne letne priprave Poročila o razvoju in Statističnih prilog. Vendar pa UMAR v veliki meri temelji na razpoložljivosti podatkov iz nacionalne in evropske statistike, kar pomeni, da je doseg kulturnih kazalnikov omejen na tiste, ki jih redno zbirata SURs in Eurostat.

⁹⁹ <https://www.umar.gov.si/publikacije/porocilo-o-razvoju>

3.1.3 Spremljanje kulture in kazalniki na lokalni ravni

Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo (ZUJIK), kot krovni zakon o kulturi, lokalne skupnosti zavezuje, da vsaka štiri leta sprejmejo lokalni program za kulturo kot strateški načrt razvoja. Pri tem lokalnim skupnostim, ki niso mestne občine, ni treba sprejeti lokalnega programa za kulturo, če opredelijo javni interes na področju kulture, prioritete, ukrepe ter cilje in kazalnike za njihovo doseganje v kakšnem drugem dokumentu razvojnega načrtovanja lokalne skupnosti. Slovenske občine imajo znotraj svojih razvojnih dokumentov različno razvite sisteme spremljanja kulture. Posebej seveda izstopa **Ljubljana** kot največja mestna občina, ki ima v primerjavi z drugimi mestnimi občinami najbolj razvit in sistematičen pristop k spremljanju kulture. Strategija razvoja kulture v MOL 2024–2027¹⁰⁰ vključuje namensko poglavje »Statistika kulturnega dogajanja, spremljanje in poročanje«, v katerem je predvidena okrepitev metodologije, izražena želja po sodelovanju z MK in SURS ter opredelitev kazalnikov na sistemski ravni (npr. »kakovost pridobljenih podatkov«). Poleg tega številni sektorski cilji nosijo svoje specifične kazalnike, kot so »število izvedenih rezidenc«, »število obiskovalcev« ali »mapiranje kulturnih četrti«. Ljubljana v svojih obsežnih programih kulture tako vključuje posebne sklope za spremljanje izvajanja, ki vsebujejo natančno določene kazalnike, razdeljene po področjih kulture. Takšen sistem MOL omogoča neposredno vezavo kazalnikov na strateške cilje, spremljanje trendov v daljšem obdobju ter vključuje tudi lokalno-specifične kazalnike, ki jih sicer ni mogoče najti v državnih statistikah. To Ljubljano uvršča v vlogo modela, ki bi lahko služil kot zgled drugim mestnim občinam pri razvoju lastnih sistemov spremljanja kulture.

Podobno kot Ljubljana ima tudi **Mestna občina Maribor (MOM)** v svojem Lokalnem programu za kulturo 2024–2027¹⁰¹ vzpostavljene spremljevalne kazalnike, vendar so ti manj obsežni in manj celostno povezani s strateškimi cilji kot v prestolnici. Ti so vezani predvsem na akcijski načrt, kjer se pri posameznih ukrepih določijo merila napredka – od razpisov in rezidenčnih programov do investicij v kulturno dediščino ter podpore kulturnim in kreativnim industrijam.

¹⁰⁰ <https://www.ljubljana.si/assets/Uploads/Strategija-razvoja-kulture-v-MOL-2024-2027.pdf>

¹⁰¹ https://maribor.si/wp-content/uploads/2024/07/Lokalni-program-za-kulturo-v-Mestni-obcini-Maribor-v-obdobju-2024-2027_junij24_SPLET.pdf

Tak pristop omogoča spremljanje izvedbe na operativni ravni in prinaša preglednejši vpogled v izvajanje lokalne kulturne politike, čeprav obseg in povezanost kazalnikov s strateškimi cilji ostajata ožja kot v Ljubljani. MOM hkrati v novem programu eksplicitno naslavlja težave iz prejšnjega obdobja, ko informacijska podpora za sistematično spremljanje še ni bila vzpostavljena, kar kaže na zavestno prizadevanje za krepitev tega področja.

V mestnih občinah in manjših lokalnih skupnostih se sistemi spremljanja kulture razvijajo različno. Kljub temu da imata Ljubljana in Maribor najbolj razvite in sistematične pristope k spremljanju, ki vključujejo širok nabor specifičnih kazalnikov in aktivno sodelovanje deležnikov, imajo tudi številne druge občine v svojih lokalnih programih kulture širše nabore kazalnikov (npr. Celje¹⁰², Velenje¹⁰³, Koper¹⁰⁴, Nova Gorica¹⁰⁵, Jesenice¹⁰⁶, Ajdovščina¹⁰⁷ ...). Te občine presegajo zgolj osnovne finančne podatke in število obiskovalcev ter vključujejo participacijo občanov, dostopnost kulturnih vsebin, čezmejno sodelovanje, digitalno dimenzijo in dolgoročne vplive na ohranjanje dediščine ter razvoj skupnosti, vendar pa njihovi kazalniki niso vedno kvantificirani na operativni ravni. Tako se na primer širši pristop k spremljanju kulture v Kopru¹⁰⁸ odraža v aktivnostih in področjih, ki jih občina spremlja, kot so razvoj kulturnega turizma, spodbujanje bralne pismenosti z različnimi akcijami, mednarodne gledališke koprodukcije in festivalska dejavnost ter obnova in oživljanje nesnovne in snovne dediščine. Nekatere manjše občine, kot je na primer Šentjernej, pa kljub temu izkazujejo razvit in sistematičen pristop k spremljanju, ki se opira na konkretne, merljive kazalnike in presega zgolj osnovne. Ti vključujejo število učencev glasbene šole, aktivnih članov knjižnice, izposojenega gradiva ter realiziranih projektov in

¹⁰² https://moc.celje.si/images/Datoteke/Program_za_Kulturo_Mestne_Obcine_Celje_OBLIKA4.pdf

¹⁰³ https://www.velenje.si/app/uploads/2023/03/lpk_program_2022_objava-splet.pdf

¹⁰⁴ <https://www.koper.si/wp-content/uploads/2019/12/Lokalni-program-kulture-Mestne-ob%C4%8Dine-Koper-2019-2023.pdf>

¹⁰⁵ https://www.nova-gorica.si/file/15807048615678321_lpk-mong-2019-2023.pdf

¹⁰⁶ https://www.jesenice.si/obcina-jesenice/razvojni-dokumenti/item/download/14601_3f55de6c6a49514bb2b95cce6e8a38b2

¹⁰⁷ https://www.ajdovscina.si/mma/lokalni_program_kulture_v_obcini_ajdovscina_za_obdobje_20222025pdf/2021111508481492/?m=1636962494

obiskov ljubiteljskih kulturnih društev, kar omogoča dejansko merjenje napredka. Na drugi strani pa za nekatere večje občine, kot sta tudi Novo mesto in Kranj, razpoložljivi dokumenti kažejo, da spremljanje še vedno ostaja bolj osredotočeno na osnovne finančne podatke in obiske kulturnih ustanov ter prireditev. To zagotavlja osnovne informacije o obsegu kulturne dejavnosti, a brez poglobljenega vpogleda v širše učinke, zato bi lahko ravno te občine največ pridobile z enotnejšim nacionalnim okvirom kazalnikov.

Precej nestandardna in neenotna je tudi razdelitev kazalnikov po posameznih področjih kulture – vsaka občina uporablja nekoliko drugačno logiko. Najbolj razdelano in dosledno je to urejeno v MOL (sistemski in sektorski kazalniki) ter delno v MOM (vezano na akcijski načrt), medtem ko imajo druge občine bolj naključno ali institucijsko zasnovo (npr. knjižnice, gledališča, arhivi), kar otežuje primerljivost in oblikovanje skupnega okvira.

Na splošno velja, da imajo manjše občine skromnejše kazalnike, ki so večinoma omejeni na spremljanje finančnih izdatkov za kulturo in obisk kulturnih institucij ter dogodkov, in jih pogosto ne delijo po posameznih dejavnostih. Ta raznolikost poudarja tudi neusklajenost določenih statističnih podatkov na državni in občinski ravni, kar nekatere občine pripisujejo dejstvu, da v sosvetu za kulturo pri Statističnem uradu RS ni predstavnikov lokalnih skupnosti¹⁰⁹.

Za ponazoritev razlik in podobnosti med posameznimi mestnimi občinami spodaj podajamo preglednico, ki povzema ključne kazalnike spremljanja kulture. Razvrstili smo jih po logiki teorije sprememb (vložki–aktivnosti–učinki–rezultati–vplivi), kar omogoča primerjavo med Ljubljano, Mariborom in ostalimi občinami.

¹⁰⁹ <https://www.ljubljana.si/assets/Uploads/Predlog-Strategije-razvoja-kulture-v-MOL-2024-2027.pdf>

Kazalniki spremljanja na lokalni ravni

Področje/ ToC raven	Ljubljana (MOL)	Maribor (MOM)	Druge občine z razvitim sistemom spremljanja (npr. Šentjernej, Jesenice, Nova Gorica)	Ostale občine in z manj razvitim sistemom spremljanja
Vloži	Javni proračun po programih; EU sredstva; zasebna vlaganja.	Javni razpisi; načrt investicij v dediščino.	Finančna sredstva za knjižnično gradivo, JSKD, kulturno dediščino.	Osnovni izdatki občinskega proračuna za kulturo.
Aktivnosti	Organizacija festivalov, rezidenc, novih produkcij; podpora NVO.	Prenova razpisov; delavnice; novi mednarodni projekti.	Število premier, koprodukcij, literarnih večerov, pedagoški programi, raziskave.	Osnovne dejavnosti javnih zavodov.
Učinki	Št. dogodkov, premier, razstav, publikacij; št. brezplačnih dogodkov.	Št. mednarodnih projektov, rezidenc, podpornih programov.	Kazalniki za participacijo (mladi, ranljive skupine), knjižnice, gledališča, čezmejni projekti.	Obiski muzejev, knjižnic, gledališč; št. prireditvev.
Rezultati	Povečana udeležba otrok, mladih; mednarodna gostovanja.	Večja razpršenost kulturnih vsebin; povečano število konzorcijev; povečano število koprodukcij.	Izboljšanje: socialne dostopnosti, čezmejne dostopnosti, digitalne participacije.	Povečano število obiskovalcev.
Vplivi	Dolgoročna rast participacije; krepitev identitete; mednarodna prepoznavnost.	Strategija razvoja KKS; trajnostno upravljanje dediščine.	Ohranitev kulturne dediščine; bralna pismenost; čezmejno sodelovanje; EPK.	Ohranjanje osnovne infrastrukture; lokalna identiteta.

3.2 Ključni obstoječi viri podatkov

3.2.1 Viri in baze podatkov SURS

SURS kot nacionalni statistični organ skrbi za zbiranje, obdelavo in objavo uradnih podatkov o kulturi v skladu z Zakonom o državni statistiki in evropskim statističnim programom. V okviru tega ima vzpostavljene različne vire podatkov, ki omogočajo (tudi) spremljanje kulturnih dejavnosti:

Muzeji in galerije¹¹⁰ (KU-MZ):

- Nosilec raziskovanja: SURS.
- Enota opazovanja: javni in zasebni muzeji, galerije in muzejske zbirke (institucije, ki so vpisane v razvid muzejev ali opravljajo galerijsko dejavnost).
- Poročevalske enote: javni zavodi, zavodi, društva in druge organizacije, ki opravljajo muzejsko ali galerijsko dejavnost ter so vključene v seznam SURS. Torej ne vsi muzeji v širšem smislu, ampak samo tisti, ki ustrezajo definiciji v metodologiji.
- Način zbiranja podatkov: letni statistični vprašalnik, anketni popis (vse enote v populaciji).
- Spremenljivke: obiskovalci, število razstav, zbirke in nove pridobitve, pedagoški programi, programi za otroke/mladino, dostopnost za senzorno ovirane, zaposleni po profilih.
- Časovna serija: od 1954, v sedanji obliki od 2000.
- Pomen za spremljanje: ključni vir za spremljanje obiska in dejavnosti muzejev ter galerij; pomemben za participacijo in dostopnost kulturne dediščine.

Odrska dejavnost¹¹¹ (KU-ODER):

- Nosilec raziskovanja: SURS.
- Enota opazovanja: organizacije, ki opravljajo odrsko dejavnost (gledališča, opere, balet, plesne skupine, orkestri, zbori, kulturni domovi, če so registrirani kot izvajalci v javnem interesu).

¹¹⁰

¹¹¹ <https://www.stat.si/StatWeb/File/DocSysFile/12504>

- Poročevalske enote: javni zavodi in druge institucije, ki izvajajo odrsko dejavnost v skladu s klasifikacijo dejavnosti SURS.
- Način zbiranja podatkov: letni statistični vprašalnik, anketni popis populacije izvajalcev.
- Spremenljivke: število novih del (premiere) in vseh del (po zvrsteh), koprodukcije, gostujoče prireditve, število brezplačnih prireditev, prihodki od vstopnic, občinstvo (otroci, mladina), število prostorov in sedežev, dostopnost, število virtualnih prireditev in ogledov, izobraževalni programi in udeleženci, zaposleni po profilu (umetniški, tehnični, administrativni), prihodki po virih, stroški (po virih).
- Časovna serija: v sedanji obliki od 2016; prej ločene raziskave, ne povsem primerljive.
- Pomen za spremljanje: osrednji vir za spremljanje obsega in strukture odrske produkcije; pomemben za analizo dostopnosti in kulturne ponudbe.

Anketa o življenjskih pogojih – modul kulturna participacija¹¹² (EU-SILC):

- Nosilec raziskovanja: SURS.
- Enota opazovanja: gospodinjstva in posamezniki stari 16+ let, ki prebivajo v izbranih gospodinjstvih.
- Poročevalske enote: člani izbranih gospodinjstev (anketirani posamezniki).
- Način zbiranja podatkov: vzorčna anketna raziskava, osebno anketiranje (CAPI), telefonsko anketiranje (CATI) in iz administrativnih ter drugih zbirk.; mednarodno usklajena (Eurostat).
- Spremenljivke: obisk kina, športnih prireditev, kulturnih prireditev, kulturnih in zgodovinskih znamenitosti; razlogi za neudeležbo; sociodemografske značilnosti anketirancev.
- Časovna serija: modul o kulturi vključen v letih 2006, 2015 in 2022.
- Pomen za spremljanje: edini vir, ki neposredno meri vedenjske vzorce prebivalstva glede kulturne udeležbe; omogoča evropske primerjave.

¹¹² <https://www.stat.si/StatWeb/File/DocSysFile/12498>

Input-output tabele¹¹³ (tabele ponudbe in porabe):

- Nosilec raziskovanja: SURS.
- Enota opazovanja: proizvodi in dejavnosti v gospodarstvu (okvirno 100–120 produktnih skupin).
- Poročevalske enote: podatki so zbrani iz različnih primarnih virov (industrija, trgovina, kmetijstvo, turizem, zunanja trgovina, zaposlovanje, davki).
- Način zbiranja podatkov: kombinacija številnih statistik in administrativnih virov, metodološko združena v nacionalne račune.
- Spremenljivke: proizvodnja, vmesna potrošnja, bruto investicije v osnovna sredstva, sredstva za zaposlene, davki na proizvode, drugi davki na proizvodnjo, subvencije, izdatki za končno potrošnjo, uvoz in izvoz, trgovske marže in transportne marže.
- Časovna serija: pripravljene letno, z zamikom 2–3 let.
- Pomen za spremljanje: temelj za satelitske račune za kulturo.

SRDAP – Statistični register delovno aktivnega prebivalstva¹¹⁴:

- Nosilec raziskovanja: SURS.
- Enota opazovanja: vse delovno aktivne osebe v Sloveniji (zaposleni, samozaposleni, kmetje ipd.).
- Poročevalske enote: posredno – ZZZS (M-1, M-2, M-3 obrazci), AJPES, FURS, eCRP in drugi registri.
- Način zbiranja podatkov: integracija administrativnih virov v enoten statistični register.
- Spremenljivke: demografski podatki, poklic, izobrazba, status zaposlitve, delodajalec, dejavnost, vrsta zaposlitve (tudi samozaposleni v kulturi), teritorialne enote, delovne migracije.
- Časovna serija: ažuriran sproti, podatki na voljo letno.
- Pomen za spremljanje: glavni vir za spremljanje zaposlenosti v kulturi; vključuje tudi samozaposlene.

¹¹³ <https://www.stat.si/statweb/File/DocSysFile/8290>

¹¹⁴ <https://www.stat.si/StatWeb/File/DocSysFile/9538>

SPR/L – Statistični poslovni register¹¹⁵ (podjetja in organizacije):

- Nosilec raziskovanja: SURS.
- Enota opazovanja: pravne osebe in podjetniki (ok. 220.000 enot), vključno z nevladnimi organizacijami, zavodi, samostojnimi ustvarjalci.
- Poročevalske enote: posredno – AJPes (PRS), FURS (DDV), SRDAP.
- Način zbiranja podatkov: integracija administrativnih virov.
- Spremenljivke: identifikacija, dejavnost (NACE), število zaposlenih, prihodki od prodaje.
- Časovna serija: posodobljena letno.
- Pomen za spremljanje: kljub omejenemu naboru spremenljivk v primerjavi s poslovnim registrom AJPes pomemben, ker poleg podjetij vključuje tudi samostojne ustvarjalce, NVO, zavode.

ŠOL-ŠTUD – Vpis študentov v višješolsko in visokošolsko izobraževanje¹¹⁶:

- Nosilec raziskovanja: SURS.
- Enota opazovanja: posamezni študent, vpisan v višješolski ali visokošolski program (okoli 80.000 letno).
- Poročevalske enote: posredno – eVŠ (Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in inovacije) in CEUVIZ (Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje).
- Način zbiranja podatkov: integracija administrativnih virov, popoln zajem brez anketiranja.
- Spremenljivke: področje izobraževanja (ISCED 2011), starost, spol, način študija (redni/izredni), stalno prebivališče, vrsta programa.
- Časovna serija: letno od 1945, popolna primerljivost od 2004 dalje.
- Pomen za spremljanje: omogoča vpogled v terciarno izobraževanje po področjih in demografskih značilnostih; pomemben vir za spremljanje kadrovskega potenciala kulturnega sektorja (študiji umetnosti, humanistike, oblikovanja).

ANP – Aktivno in neaktivno prebivalstvo¹¹⁷ (Labour Force Survey / LFS):

- Nosilec raziskovanja: SURS.

¹¹⁵ <https://www.stat.si/StatWeb/File/DocSysFile/13826>

¹¹⁶ <https://www.stat.si/StatWeb/File/DocSysFile/14379>

¹¹⁷ <https://www.stat.si/StatWeb/File/DocSysFile/7788>

- Enota opazovanja: osebe, stare 15 let ali več, ki živijo v zasebnih gospodinjstvih v Sloveniji.
- Poročevalske enote: gospodinjstva, izbrana z verjetnostnim vzorcem iz Centralnega registra prebivalstva (CRP); v vzorec je vsako četrletje vključenih približno 8.000 gospodinjstev.
- Način zbiranja podatkov: rotirajoče panelno raziskovanje), izvedeno skozi vse leto; kombinirano osebno anketiranje (CAPI) in telefonsko anketiranje (CATI); dopolnjeno z administrativnimi viri (MNZ – CRP, FURS – dohodnina, ZRSZ – register brezposelnih).
- Spremenljivke: demografske značilnosti, opravljanje dela v referenčnem tednu, delovni čas, dodatno delo, izobrazba, usposabljanje, zdravje in oviranost, iskanje dela, prostovoljno delo (v modulu 2019).
- Časovna serija: od 1993 (letno), neprekinjeno četrletno od 1997 dalje; raziskava je bila celostno prenovljena leta 2021, kar je povzročilo manjši prelom v seriji zaradi sprememb uteževanja po izobrazbi.
- Metodološki okvir: raziskava temelji na Uredbi (EU) 2019/1700 in je del evropskega programa Labour Force Survey (LFS); vključuje panelno uteževanje, desezoniranje in kalibracijo izobrazbe.
- Pomen za spremljanje: glavni nacionalni vir za spremljanje trga dela; omogoča razčlenitev po poklicnih skupinah in dejavnostih (SKP, SKD), zato je ključna tudi za spremljanje kulturnih poklicev, samozaposlenih v kulturi in prekarnih oblik dela; vključuje tudi kazalnike prostovoljskega dela in neformalnih oblik dela.

IKT-GOSP – Uporaba informacijsko-komunikacijskih tehnologij v gospodinjstvih in pri posameznikih¹¹⁸ (EU ICT):

- Nosilec raziskovanja: SURS (v okviru programa Eurostat – *ICT Usage in Households and by Individuals*).
- Enota opazovanja: posamezniki, stari 16–74 let, in gospodinjstva, v katerih ti prebivajo.
- Poročevalske enote: gospodinjstva in posamezniki, izbrani z verjetnostnim vzorcem iz Centralnega registra prebivalstva.

¹¹⁸ <https://www.stat.si/StatWeb/File/DocSysFile/8271>

- Način zbiranja podatkov: letna vzorčna anketa (CAWI oz. osebno anketiranje s pomočjo računalnika/CATI oz. telefonsko anketiranje) po enotni metodologiji Eurostata.
- Spremenljivke: dostop do interneta, uporaba interneta po namenih (e-uprava, e-trgovina, e-izobraževanje, e-zdravje, kulturne vsebine), digitalne veščine, varnost in zasebnost.
- Časovna serija: letno od 2004, s tematskimi moduli (npr. umetna inteligenca 2021, spletne storitve 2023).
- Pomen za spremljanje: glavni vir za spremljanje digitalne vključenosti in dostopa do spletnih kulturnih vsebin; dopolnjuje uradne kazalnike digitalne družbe (DESI, Eurostat).

COFOG – Izdatki sektorja država po namenih¹¹⁹ (General government expenditure by function):

- Nosilec raziskovanja: SURS (v okviru sistema nacionalnih računov – ESA 2010).
- Enota opazovanja: posamezna transakcija institucionalnih enot sektorja država (centralna in lokalna raven, ZPIZ, ZZSZ).
- Viri podatkov: bilance javnih financ (državni in občinski proračuni, skladi socialne varnosti), zaključni računi proračunskih uporabnikov, administrativni in statistični viri (R-RD-IZV, ZZSZ, ZPIZ).
- Način zbiranja podatkov: integracija administrativnih in statističnih virov; razvrstitev po klasifikaciji COFOG v skladu z metodologijo ESA 2010.
- Spremenljivke: izdatki po funkcijah države (COFOG 01–10) v mio EUR in % BDP; vključuje COFOG 08 – Rekreativna, kultura in religija (kulturne storitve, knjižnice, muzeji, dediščina, šport, religija).
- Časovna serija: letno; primerljivost zagotovljena od vključitve v ESA 2010 (2001 dalje).
- Pomen za spremljanje: glavni vir za spremljanje javnih izdatkov za kulturo, rekreacijo in dediščino; uporablja se tudi kot vhodni vir pri satelitskih računih za kulturo.

¹¹⁹ <https://www.stat.si/statweb/File/DocSysFile/8285>

3.2.2 Viri Ministrstva za kulturo

a) Javni razvidi in registri

Ministrstvo za kulturo (MK) vodi več javnih razvidov in registrov:

- **Razvid muzejev**¹²⁰ je evidenca muzejev, ki izpolnjujejo osnovne prostorske, finančne in kadrovske zahteve za hranjenje dediščine in njenega varstva v skladu s 87. členom Zakona o varstvu kulturne dediščine (ZVKD-1). Muzeji, ki opravljajo državno javno službo, morajo biti vpisani v razvid muzejev. V razvid se lahko vpisujejo tudi muzeji, ki ne opravljajo državne javne službe muzejev, izpolnjujejo pa zahteve. Razvid vsebuje podatke o zaporedni številki vpisa, nazivu muzeja, naslovu, tipu in datumu vpisa.
- **Razvid medijev**¹²¹ V razvid medijev so na podlagi obvezne priglasitve vpisani mediji, ki delujejo v Republiki Sloveniji in izpolnjujejo pogoje, ki jih določa Zakon o medijih (Zmed-1). V razvidu so zbrani osnovni podatki o medijih v Republiki Sloveniji (zaporedna številka vpisa, medij, izdajatelj, naslov in odgovorna oseba). Namen razvida medijev je zagotoviti pregled nad medijsko krajino ter strukturo in lastništvom izdajateljev medijev v Republiki Sloveniji. Zaradi uveljavitve novega Zakona o medijih je v pripravi nov razvid medijev.
- **Razvid samostojnih novinarjev**¹²² vsebuje podatke o samozaposlenih novinarjih v Republiki Sloveniji (ime, priimek, zaporedna številka vpisa in datum vpisa). Podlaga za ustanovitev in vodenje razvida samostojnih novinarjev sta Zakon o medijih in Uredba o postopku in podrobnejših merilih za pridobitev statusa samostojnega novinarja in za vodenje razvida kot javne knjige.
- **Razvid samozaposlenih v kulturi**¹²³ je evidenca ustvarjalcev na področju kulture, ki samostojno opravljajo specializiran poklic s področja kulture in so kot taki registrirani v razvidu. Vsebuje podatke o imenu, priimku ter področju kulturne dejavnosti. Zaradi uveljavitve novele Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo so v pripravi posodobitve.

¹²⁰ <https://remk.ekultura.gov.si/razvid/muzeji>

¹²¹ <https://remk.ekultura.gov.si/razvid/mediji>

¹²² <https://remk.ekultura.gov.si/razvid/novinarji>

¹²³ <https://remk.ekultura.gov.si/razvid/samozaposleni>

Pravno podlago poleg tega predstavlja tudi Uredba o samozaposlenih v kulturi.

- **Register kulturne dediščine**¹²⁴ je osrednja zbirka podatkov o dediščini v Sloveniji. Sestavljajo ga: register nepremične kulturne dediščine, register nesnovne kulturne dediščine in register premične kulturne dediščine. MK ga vodi zaradi informacijske podpore izvajanju varstva dediščine, namenjen pa je tudi predstavljanju in raziskovanju dediščine ter vzgoji, izobraževanju in razvijanju zavesti javnosti o dediščini. Z vpisom v register dobi vsaka enota evidenčno številko dediščine (EŠD), ki se uporablja v vseh postopkih varovanja kulturne dediščine. Poleg opisnih podatkov vsebuje tudi geolokacijske podatke. V register nepremične kulturne dediščine je vpisana vsa nepremična kulturna dediščina, ne glede na vrsto, tip, obseg, lastništvo ali varstveni status enote. Obseg registra, njegovo vodenje in uporabo podrobno ureja pravilnik o registru kulturne dediščine (Uradni list RS, št. 66/ 2009).

b) Finančni podatki

MK zbira tudi **finančne podatke**¹²⁵, ki omogočajo vpogled v porabo javnih sredstev in izvajanje kulturne politike. Od leta 2002 naprej, ko je MK začelo redno uporabljati enotni računovodski sistem državne uprave MFERAC, tako objavlja letna poročila o programih in projektih, ki jih je ministrstvo financiralo ali sofinanciralo.

Poročila sistematično prikazujejo realizacijo državnega proračuna za kulturo po različnih kriterijih, in sicer po proračunskih postavkah in programih, vrstah izvajalcev (javne ustanove, agencije, skladi, NVO, fizične osebe, profitne organizacije) in vsebinskih področjih kulture (uprizoritvene umetnosti, glasba, vizualne umetnosti, mediji, dediščina, jezik, ljubiteljska kultura ipd.).

¹²⁴ <https://www.gov.si/teme/register-kulturne-dediscine/>

¹²⁵ <https://www.gov.si/drzavni-organi/ministrstva/ministrstvo-za-kulturo/o-ministrstvu/sekretariat/sluzba-za-proracun-in-finance/>

c) Administrativni dokumenti

Pomemben del obstoječe podatkovne infrastrukture za spremljanje kulture predstavljajo **administrativni dokumenti** MK, ki jih pripravljajo izvajalci kulturnih programov v okviru javnega financiranja. Ti dokumenti vključujejo:

- letna poročila, programe dela in finančne načrte javnih zavodov,
- poročila in prijavne obrazce nevladnih organizacij (NVO) ter
- razpisne in poročevalske obrazce Ministrstva za kulturo.

Administrativna dokumentacija skupaj tvori **vertikalni sistem spremljanja**, od prijavnih podatkov (EJR), prek izvedbenih poročil NVO in samozaposlenih, do institucionalnih poročil javnih zavodov. Kljub različnim funkcijam ti dokumenti obravnavajo podobne vsebinske, finančne in kadrovske elemente, kar omogoča njihovo potencialno integracijo v skupni informacijski sistem spremljanja kulture.

Javni zavodi

Naša analiza je zajela širok nabor obrazcev, ki jih Ministrstvo za kulturo uporablja za letno spremljanje delovanja javnih zavodov na vseh področjih kulture – od hraniteljskih (muzeji, knjižnice, arhivi, ZVKDS) do izvedbenih (gledališča, opera, balet, Cankarjev dom), podpornih (JSKD, JAK, SFC) in posebnih zavodov narodnih skupnosti.

Obrazci združujejo vsebinske in finančne podatke o programih, obiskovalcih, produkciji, kadrih, digitalizaciji, mednarodnih sodelovanjih in dostopnosti. Kljub **vsebinski bogatosti** se med področji kaže izrazita **heterogenost struktur in kazalnikov**. Uporabljajo se različne terminologije, metodologije in oblike kazalnikov, kar onemogoča neposredno primerjavo ali agregacijo podatkov.

Le redki obrazci sledijo logiki vložki–učinki–rezultati–vplivi, večina pa ostaja na ravni operativnih kazalnikov (npr. število premier, obiskovalcev, restavriranih predmetov, izdanih publikacij). Za razvoj enotnega sistema bi bilo zato treba standardizirati osnovne kazalnike in vzpostaviti digitalno zbirko, ki bi omogočila primerljivost med področji.

Nevladne organizacije (NVO)

Drugi temeljni del sistema spremljanja kulture predstavljajo nevladne organizacije in samozaposleni, ki delujejo izključno prek razpisnih mehanizmov. Njihove

dejavnosti se spremljajo z naborom prijavnih obrazcev, zahtevkov za izplačilo in vsebinsko-finančnih poročil. Sistem zajema skoraj vsa področja kulturne politike, od umetnosti in kulturne dediščine do medijev, jezikovne politike in kulturne raznolikosti, ter obsega več kot sto različnih dokumentov.

Čeprav so vsi razpisi zasnovani po enotnem administrativnem vzorcu (enaki tipi obrazcev, struktura zahtevkov, priloge o dokazilih), se vsebina in globina poročanja med področji močno razlikujeta. Večina poročil vključuje podobne osnovne elemente:

- finančne kazalnike (viri, stroški, struktura financiranja),
- programske kazalnike (število dogodkov, obiskovalcev, izvedenih dejavnosti),
- kadrovske kazalnike (število sodelujočih, razmerje med zaposlenimi in samozaposlenimi, vključevanje mladih ustvarjalcev) ter
- v nekaterih primerih elemente dostopnosti in sodelovanja občinstev.

Sistem kot celota je **kvantitativno bogat**, vendar **metodološko razdrobljen**, saj definicije kazalnikov niso usklajene, obrazci pa niso digitalno povezani. Poročanje poteka ločeno po posameznih razpisih, brez skupne baze podatkov, kar omejuje možnost primerjav in analitične uporabe zbranih informacij.

Posamezni razpisi že nakazujejo smer razvoja sodobnejših oblik spremljanja. Pri projektih, ki se sofinancirajo iz evropskih sredstev ali vključujejo družbene vsebine, se pojavljajo **elementi samoevalvacije, socialni in demografski kazalniki** ter spremljanje **vplivov projektov** (npr. v razpisih za kulturno raznolikost in v projektih podpornega okolja, ki sledijo evropskim kohezijskim kazalnikom). V nekaterih drugih razpisih, kot so medijski, so cilji pluralnosti, dostopnosti ali deleža lastne produkcije sicer jasno zapisani, vendar se v poročilih večinoma spremljajo le opisno, brez sistematičnih kvantitativnih kazalnikov. Podobno velja tudi za program Ustvarjalna Evropa, ki uporablja evropsko terminologijo ciljev, učinkov in rezultatov, vendar ta logika v slovenskem sistemu ni operativno prenesena v spremljanje. Tak primer kaže, da so metodološke osnove že postavljene, vendar se spremljanje v praksi ustavi pri administrativni in finančni ravni.

V večini razpisnih in poročevalskih mehanizmov se spremljajo predvsem vložki, kot so finančni in kadrovske viri, ter **izvedene aktivnosti in njihovi neposredni**

učinki, medtem ko kazalniki **rezultatov** in **vplivov** v slovenskem sistemu spremljanja kulture večinoma niso razviti. Le posamezna področja, kot sta kulturna raznolikost ali projekti podpornega okolja, vključujejo elemente spremljanja družbenih vplivov, vendar ti ostajajo izjeme brez skupnega metodološkega okvira.

Prijavni obrazci iz sistema EJR

Tretji sklop administrativnih virov predstavljajo prijavni obrazci iz sistema enotnih javnih razpisov (EJR). Ti obrazci služijo kot osnovni vhodni mehanizem za zbiranje podatkov o prijavljenih kulturnih projektih, programih in investicijah. Njihov primarni namen je administrativno evidentiranje projektov in upravljanje razpisnih postopkov, ne pa spremljanje izvedbe ali vrednotenje učinkov.

Večina obrazcev sledi poenoteni strukturi, ki vključuje identifikacijske podatke o prijavitelju (naziv, matična številka, transakcijski račun, kontaktne osebe), opis projekta (naslov, cilji, povzetek, trajanje), finančni in terminski načrt ter vrsto standardnih izjav o izpolnjevanju razpisnih pogojev. Na posameznih področjih so obrazci razširjeni z dodatnimi elementi, kot so podatki o ciljnih skupinah, partnerstvih, pričakovanih rezultatih ali trajnosti projekta, vendar ti ostajajo večinoma opisni in niso zasnovani kot sistematično merljivi kazalniki. Z vidika spremljanja kulture prijavni obrazci iz EJR zajemajo vložke, torej finančne vire, kadrovske in organizacijske kapacitete, trajanje projektov ter število načrtovanih aktivnosti, in le v omejenem obsegu učinke, kot so število predvidenih dogodkov, udeležencev ali partnerskih sodelovanj. Kazalniki rezultatov in učinkov v teh obrazcih niso vključeni. Sistem EJR obrazcev je zato mogoče razumeti kot **vhodno raven administrativnega spremljanja**, ki omogoča zanesljivo identifikacijo projektov in prijaviteljev, a ne zagotavlja podatkov o njihovi izvedbi ali doseženih učinkih.

Sklep

Administrativni viri so **najobsežnejši, a najmanj integrirani del sistema spremljanja kulture**. Javni zavodi, nevladne organizacije in razpisni sistemi Ministrstva za kulturo ustvarjajo velik obseg podatkov o delovanju kulturnega sektorja, vendar ti niso metodološko povezani.

Obrazci za javne zavode omogočajo redno spremljanje izvajanja javne službe, a večinoma ostajajo na ravni operativnih kazalnikov. Obrazci za nevladne

organizacije in samozaposlene zajemajo širši nabor vsebinskih in finančnih podatkov, vendar le redko vključujejo kazalnike rezultatov in učinkov. Obrazci iz sistema EJR pa predstavljajo vhodno raven spremljanja, namenjeno administrativni evidenci projektov. Skupni izziv vseh treh sklopov je, da sistem kot celota spremlja predvsem **vloške in izvedene aktivnosti oziroma njihove učinke**, ne pa **rezultatov in družbenih vplivov**. Kljub temu da se na posameznih področjih že pojavljajo obetavni primeri (zlasti pri kulturni raznolikosti, medijih, podpornih programih in projektih, povezanih z evropskimi sredstvi), trenutni sistem omogoča predvsem **spremljanje izvajanja (monitoring)**, ne pa tudi **vrednotenja (evalvacija)**. Obrazci za javne zavode omogočajo redno spremljanje izvajanja javne službe, a večinoma ostajajo na ravni operativnih kazalnikov. Obrazci za nevladne organizacije in samozaposlene zajemajo širši nabor vsebinskih in finančnih podatkov, vendar le redko vključujejo kazalnike rezultatov in učinkov. Obrazci iz sistema EJR pa predstavljajo vhodno raven spremljanja, namenjeno administrativni evidenci projektov. Za vzpostavitev sistema vrednotenja bi bilo treba razviti kazalniški okvir, ki presega administrativne evidence in vključuje družbene, razvojne ter kulturne učinke. **Prvi korak k takšnemu sistemu bi moral biti vzpostavitev registra administrativnih virov**, ki bi povezal vse obstoječe obrazce, evidence in kazalnike Ministrstva za kulturo v enoten okvir. Tak register ne bi bil le seznam dokumentov, temveč urejena zbirka podatkov, definicij in področij uporabe, dopolnjena z analizo vsebinskih prekrivanj in možnostjo digitalne povezljivosti. Na ta način bi bilo mogoče zagotoviti metodološko usklajen in dolgoročno vzdržen sistem, ki bi iz obstoječih administrativnih evidenc ustvaril celovit vir za spremljanje učinkov kulturne politike.

Dodajanje **prostorskega označevalca** (npr. občina ali regija izvajanja) bi omogočilo povezavo med državnimi administrativnimi evidencami in lokalnimi programi kulture ter podprlo oblikovanje kazalnikov **kulturne dostopnosti in regionalne enakosti**.

3.2.3 Drugi viri

BibSiSt¹²⁶ – Bibliotekarski informacijski sistem Slovenije

- Nosilec raziskovanja/upravljavalec zbirke: Narodna in univerzitetna knjižnica (NUK). Enota opazovanja: knjižnice (splošne, visokošolske, specialne; v prihodnje tudi šolske knjižnice), vključene v nacionalni sistem BibSiSt.
- Poročevalske enote: knjižnice, ki letno poročajo o dejavnosti prek sistema BibSiSt Online.
- Način zbiranja podatkov: spletni vmesnik BibSiSt Online, vzpostavljen leta 2007; knjižnice same vnesejo podatke, NUK skrbi za metodološki nadzor in obdelavo.
- Spremenljivke: število članov, izposoj, obiskov, enot gradiva, katalogiziranih zapisov, elektronskih virov, prireditev ipd.
- Časovna serija: sistematično zbiranje podatkov o knjižnicah v Sloveniji poteka več kot petdeset let, digitalno pa so podatki v sistemu BibSiSt Online dostopni od leta 2007.
- Pomen za spremljanje: glavni vir za spremljanje delovanja knjižnic in bralne kulture; dopolnjuje uradne statistike SURS o knjižnični dejavnosti in omogoča podrobnejši vpogled v uporabo knjižničnih storitev na lokalni ravni.

ESS – Evropska družboslovna raziskava¹²⁷

- Nosilec raziskovanja: Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani (nacionalni koordinator), v sodelovanju z mednarodno krovno organizacijo ESS ERIC.
- Enota opazovanja: posameznik, star 15 ali več let, s stalnim prebivališčem v Sloveniji.
- Poročevalske enote: izbrani posamezniki v vzorcu, ki ga tvori verjetnostni vzorec gospodinjstev iz registra prebivalcev.
- Način zbiranja podatkov: osebni intervju (računalniško podprt/pisno podprt) v vsakem valu; raziskava poteka v približno dveletnih intervalih in je mednarodno primerljiva.

¹²⁶ <https://bibsist.si/>

¹²⁷ <https://www.europeansocialsurvey.org/>

- Spremenljivke: stališča in vrednote o delu, družini, religiji, politiki, zaupanju v institucije, kulturi, prostem času, okolju in družbeni solidarnosti.
- Časovna serija: Slovenija sodeluje od prvega vala; valovi vzorčenja vključujejo 2002/03 (ESS1), 2004/05 (ESS2), 2006/07 ... do najnovejšega vala 2023/24 (ESS11).
- Pomen za spremljanje: omogoča spremljanje stališč, vrednot in vedenjskih vzorcev prebivalstva v Sloveniji in njihovo mednarodno primerljivost; primeren vir za razumevanje družbenoekonomskih in kulturnih sprememb.

EVS – Evropska raziskava vrednot¹²⁸

- Nosilec raziskovanja (v Sloveniji): Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani (v okviru mednarodnega projekta European Values Study (EVS) in v sodelovanju s Fundacijo EVS in Univerzo Tilburg, Nizozemska).
- Enota opazovanja: posameznik, star 18 let ali več, s stalnim prebivališčem v Sloveniji.
- Poročevalske enote: prebivalci, izbrani z verjetnostnim vzorcem gospodinjstev iz Registra prebivalstva.
- Način zbiranja podatkov: osebni intervjuji (CAPI); občasno raziskovanje, izvajano vsakih približno 9–10 let kot občasni modul v okviru ESS po enotni mednarodni metodologiji.
- Spremenljivke: stališča in vrednote o delu, družini, religiji, politiki, zaupanju v institucije, kulturi, prostem času, okolju in družbeni solidarnosti.
- Časovna serija: valovi raziskave 1990, 1999, 2008, 2017; nov val (2025–2026) v pripravi.
- Pomen za spremljanje: omogoča mednarodno primerjavo vrednotnih sprememb v daljšem obdobju in vpogled v kulturne orientacije prebivalstva, vključno z odnosom do umetnosti, zaupanjem v kulturne institucije in oblikami participacije.

¹²⁸ <https://europeanvaluesstudy.eu/methodology-data-documentation/>

PISA – Program za mednarodno ocenjevanje znanja učencev¹²⁹

- Nosilec raziskovanja: Državni izpitni center (RIC) v sodelovanju z Ministrstvom za vzgojo in izobraževanje ter OECD.
- Enota opazovanja: učenec, star 15 let, ki obiskuje osnovno ali srednjo šolo v Sloveniji.
- Poročevalske enote: izbrane šole in učenci v stratificiranem verjetnostnem vzorcu (v Sloveniji pribl. 6.000–7.000 učencev iz 180 šol na val).
- Način zbiranja podatkov: standardizirano računalniško testiranje (CBT) in vprašalniki za učence, šole in učitelje; izvaja se vsake 3 leta.
- Spremenljivke: dosežki pri branju, matematiki in naravoslovju; socialno-ekonomski položaj, kulturni kapital družine, bralne navade, digitalna pismenost in globalne kompetence.
- Časovna serija: Slovenija sodeluje od 2000 (PISA 2000, 2022; naslednji val 2025).
- Pomen za spremljanje: omogoča mednarodno primerjavo izobraževalnih dosežkov in analizo kulturnega kapitala, bralne kulture in digitalnih navad mladih; podatki javno dostopni prek OECD PISA Data Explorer in OECD.Stat.

RSF – Indeks svobode medijev¹³⁰

- Nosilec raziskovanja: Reporters Sans Frontières (RSF) – mednarodna nevladna organizacija s sedežem v Parizu.
- Enota opazovanja: posamezna država (180 držav in ozemelj, vključno s Slovenijo).
- Poročevalske enote: strokovnjaki, novinarji, raziskovalci, pravniki in aktivisti za človekove pravice, ki sodelujejo v letni anketi RSF.
- Način zbiranja podatkov: kombinacija kvantitativnih podatkov (napadi, aretacije, umori, cenzura, nadzor) in kvalitativne ankete z več kot 120 vprašanji; raziskava se izvaja vsako leto.
- Spremenljivke: pet tematskih področij – politični kontekst, pravni okvir, gospodarsko okolje, sociokulturni kontekst, varnost novinarjev; skupni rezultat izražen na lestvici 0–100 (višja vrednost = večja svoboda medijev).

¹²⁹ <https://www.oecd.org/en/about/programmes/pisa.html>

¹³⁰ <https://rsf.org/en/index>

- Časovna serija: od 2002; od leta 2022 prenovljena metodologija z enotno točkovno lestvico in indeksom po petih dimenzijah.
- Pomen za spremljanje: glavni mednarodni kazalnik svobode medijev, pluralnosti in neodvisnosti novinarstva; omogoča oceno širšega kulturnega in demokratičnega okolja, v katerem delujejo mediji in ustvarjalci; pogosto uporabljen v analizah kulturnih in komunikacijskih politik.

3.3 Izzivi spremljanja kulture v Sloveniji: mednarodne primerjave, sistemske ovire in poti razvoja

Mednarodni pregledi jasno kažejo, da se spremljanje kulture razvija v smeri večdimenzionalnih sistemov, ki presegaajo zgolj merjenje osnovnih ekonomskih in institucionalnih kazalnikov. Novi okvir UNESCO FCS 2025^{131, 132} ponuja celovit analitični pristop, ki pomaga državam pri zagotavljanju zanesljivih in primerljivih podatkov ter se sproti prilagaja spremembam v mednarodnih klasifikacijah. Njegova dodana vrednost je v tem, da upošteva nove pojave, digitalizacijo, umetno inteligenco in družbene dimenzije kulture, ter povezuje kulturni in kreativni ekosistem z modeli ustvarjanja vrednosti. Eurostat¹³³ zagotavlja harmonizirane kazalnike za kulturno izobraževanje, zaposlenost, podjetja in potrošnjo, kar omogoča primerljivost na ravni EU. OECD¹³⁴ prispeva metodologije za merjenje gospodarskih in družbenih učinkov kulturnih projektov, UNCTAD¹³⁵ pa podatkovne nize o mednarodni trgovini kulturnih dobrin in storitev. Skupaj ti štirje okvirji tvorijo referenčni sistem, na katerem lahko Slovenija gradi hibridni model kazalnikov, s katerim bi lahko povezali mednarodno primerljivost z domačimi specifikami in zagotovili redno spremljanje v daljšem časovnem obdobju.

Slovenija ima sicer že vzpostavljen sistem spremljanja kulture, ki pa ni celovit. Temelji pretežno na podatkih iz institucij in administrativnih virov. Dobro so

¹³¹ https://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/Draft_2025_UNESCO_FCS_Part_I.pdf

¹³² https://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/Draft_2025_UNESCO_FCS_Part_II.pdf

¹³³ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/culture>

¹³⁴ <https://doi.org/10.1787/991bb520-en>

¹³⁵ https://unctad.org/system/files/official-document/ditctsce2024d1_en.pdf

pokrite muzejske, knjižnične in odrske ustanove, precej slabše pa neinstitucionalne dejavnosti, ljubiteljska kultura ter individualne kulturne prakse prebivalcev, zlasti v digitalnem okolju. Rednih reprezentativnih anket o kulturnih praksah nimamo, zato so podatki o motivih, ovirah in oblikah participacije razdrobljeni. Poskusi merjenja so pogosto sporadični, vezani na projekte ali razpise, izvajajo jih različni nosilci, ki pri tem uporabljajo različne definicije in metodologije, kar vodi v razdrobljenost in omejuje primerljivost skozi čas. Dosedanja analiza kaže, da razdrobljenost slovenskega sistema spremljanja kulture ne izhaja iz pomanjkanja podatkov, temveč iz njihove administrativne razpršenosti, terminološke neusklajenosti in odsotnosti prostorske dimenzije, ki bi omogočala primerjavo med občinami. Vse navedeno predstavlja ključne izzive za prenovo sistema spremljanja kulture v Sloveniji. Problematika odsotnosti enotne definicije kulturnega področja seveda ni specifična Slovenije. Primerjava med državami pokaže, da so bile v preteklosti prakse raznolike, kar otežuje mednarodno primerljivost. V tem pogledu UNESCO s svojimi metodološkimi okviri (FCS 2025, Culture|2030) ponuja predvsem konceptualno podlago in smernice za širše razumevanje kulture ter njene povezave z razvojem, medtem ko Eurostat določa operativne standarde, po katerih se dejansko zbirajo podatki v državah članicah. Zato se zdi smiselno, da tudi Slovenija v čim večji meri sledi predvsem njegovi zadnji operativni definiciji (usklajeni z NACE 2025), ki bo tudi osnova za prihodnje zbiranje podatkov na ravni EU. Nujno namreč je, da se tudi znotraj države vzpostavi operativna oziroma statistična definicija, ki jo uporabljajo vse relevantne institucije in ki zagotavlja (nacionalno in mednarodno) primerljivost osnovnih podatkov med leti. Skladno z nacionalnimi posebnostmi in cilji pa je seveda smiselno oblikovati tudi dodatne kazalnike za spremljanje, ki sicer ne bodo širše mednarodno primerljivi, vendar pa bodo služili strateškim potrebam nacionalne in lokalne kulturne politike. Na to se navezuje tudi vprašanje definicij osnovnih spremljanih pojavov po posameznih sektorjih. Medtem ko lahko na agregatni ravni oblikujemo splošne kazalnike (npr. število kulturnih dogodkov ali njihova obiskanost), pa se pri posameznih področjih hitro pokažejo razlike v razumevanju tega, kaj sploh šteje kot »dogodek«. Pri gledaliških predstavah je vsaka uprizoritev en dogodek, medtem ko je pri razstavah vprašanje, ali gre za en sam dogodek ali za niz kulturnih priložnosti. Na področju muzejev se na primer pojavlja vprašanje, koliko mora biti muzej odprt, da bi ga lahko šteli za dostopnega javnosti. Podobnih primerov je še veliko. Takšne razlike otežujejo primerljivost in bodo terjale naknadno sektorsko dogovarjanje ter jasna

metodološka pojasnila. Pomembno vlogo imajo pri tem tudi sektorski deležniki oziroma vsebinski upravljalci podatkov, ki na posameznih področjih kulture razpolagajo z dragocenimi informacijami o ustvarjalcih, produkciji in dostopnosti vsebin. Čeprav njihovo zbiranje podatkov ni niti sistematično niti vedno javno dostopno, predstavljajo pomemben vir za razumevanje sektorskih posebnosti in dopolnitev statističnih kazalnikov tam, kjer uradni viri ne zadoščajo. Zato bi bilo smiselno preveriti možnosti, da se ti vsebinski upravljalci vključijo kot dopolnilni partnerji pri razvoju nacionalnega sistema spremljanja, zlasti pri oblikovanju tematskih kazalnikov in metapodatkovnih opisov.

Na lokalni ravni se izzivi spremljanja še poglobijo. Viri podatkov občin so različni in večinoma nesistematični, kar otežuje primerljivost med občinami kot tudi primerjavo v času. Ljubljana ima razdelan sistem sektorskih kazalnikov, Maribor delno sledi temu pristopu, številne druge občine pa uporabljajo bolj osnovne kazalnike (obisk knjižnic, gledaliških predstav, proračunski izdatki). Usklajenosti med državno in lokalno ravno primanjkuje. Lokalni podatki se praviloma ne obdelujejo naprej na nacionalni ravni, hkrati pa občine nimajo dostopa do primerljivih podatkov drugih občin, kar onemogoča sistematično analizo in medobčinsko primerjavo. Norveški model, v katerem centralna institucija združuje podatke z državne in lokalne ravni ter skrbi za njihovo usklajenost, predstavlja primer dobre prakse, ki bi bil lahko navdih tudi za Slovenijo. Analiza administrativnih virov Ministrstva za kulturo kaže, da ti predstavljajo najobsežnejši, a hkrati najmanj integrirani del sistema spremljanja kulture. Javni zavodi, nevladne organizacije in razpisni sistemi Ministrstva za kulturo ustvarjajo velik obseg podatkov o delovanju kulturnega sektorja, vendar ti niso metodološko usklajeni in med seboj primerljivi. Najpogosteje se pojavlja težava z neusklajeno terminologijo, saj isti ali podobni izrazi pomenijo različne stvari v različnih obrazcih in na različnih področjih. Poleg tega so kazalniki zasnovani različno, nekateri so opisni, drugi numerični, kar otežuje njihovo medsebojno povezovanje in interpretacijo. Težavo dodatno pogloblja odsotnost skupnega metodološkega okvira, zlasti logike teorije sprememb, ki bi omogočala sistematično povezovanje podatkov med posameznimi področji in vrednotenje njihovih učinkov.

Dokumentacija za javne zavode omogoča redno spremljanje izvajanja javne službe, a večinoma ostaja na ravni operativnih kazalnikov, medtem ko dokumenti za nevladne organizacije in samozaposlene vključujejo širši nabor vsebinskih in

finančnih podatkov, a le redko zajemajo kazalnike rezultatov in učinkov. Skupni izziv vseh teh sklopov je, da sistem kot celota spremlja predvsem vloške in izvedene aktivnosti, ne pa rezultatov in družbenih vplivov. Trenutni sistem tako omogoča predvsem spremljanje izvajanja (angl. *monitoring*), ne pa še vrednotenja (angl. *evaluation*). Prihodnji sistem spremljanja kulture bi zato moral najprej uskladiti osnovne definicije in kazalnike po posameznih področjih, hkrati pa oblikovati skupen metodološki okvir, ki povezuje sektorske podatke z nacionalnimi cilji ter določa način njihovega nadaljnjega analiziranja in vrednotenja. Izkušnje držav, kot je Nemčija, kažejo, da uspešna vzpostavitev sistema spremljanja temelji na postopnem dogovarjanju, pilotnih fazah in rednem posodabljanju metodologij, ne na enkratni vzpostavitvi sistema. Takšen proces zahteva sodelovanje različnih ravni, a omogoča učenje iz prakse in zmanjšuje tveganja napačnih sistemskih odločitev. Prav tako velja med izzivi spremljanja izpostaviti tudi posebne oblike zaposlitve. V Sloveniji pomembno obliko na področju kulture predstavljajo samozaposleni z normiranimi stroški, vendar za to skupino podatkov večinoma ni ali pa niso dostopni (npr. FURS), zato je njihovo spremljanje zelo omejeno. Čeprav različne mednarodne prakse ponujajo številne rešitve, glavni slovenski izzivi zahtevajo predvsem usklajenost in kontinuiteto obstoječih prizadevanj. Ključna vprašanja prihodnosti bodo zato vezana na to, kako zagotoviti povezovanje med ravnmi, vzpostaviti zanesljive vire podatkov ter omogočiti redno spremljanje učinkov kulturne politike.

4 METODOLOŠKI OKVIR IN SISTEM KAZALNIKOV

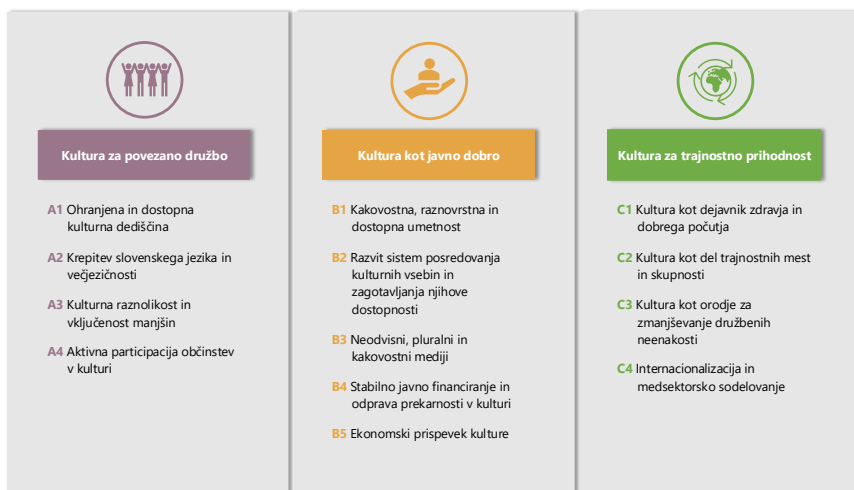
Pri oblikovanju ogrodja ciljev je bila kot temeljno izhodišče upoštevana Resolucija o nacionalnem programu za kulturo, ki jasno določa tri glavne stebre kulturne politike: kultura za povezano družbo, kultura kot javno dobro, kultura za trajnostno prihodnost. Ta struktura je bila v ogrodju ohranjena, saj omogoča pregledno in celovito razvrščanje ciljev na način, ki je skladen z nacionalnimi strateškimi dokumenti in hkrati omogoča primerljivost z mednarodnimi praksami. Vsebina posameznih temeljnih ciljev, kot jih definira resolucija, je v ogrodju delno preoblikovana in dopolnjena. Ta način zagotavlja, da cilji ne zajemajo zgolj nacionalnih prioritet, ampak so v večji meri povezani tudi z razvojnimi cilji kulturne politike in z UNESCO tematskimi kazalniki za kulturo (UNESCO Culture|2030 Indicators). Cilji v ogrodju so torej zasnovani tako, da jih je mogoče hkrati spremljati v okviru nacionalnih politik ter umeščati v širši kontekst Agende 2030 za trajnostni razvoj.

Poudariti je treba, da se določeni razvojni cilji (npr. finančna in regionalna dostopnost) nanašajo na več različnih ciljev v ogrodju. Čeprav v naslednji sliki, ki prikazuje povezavo med cilji našega ogrodja, temeljnimi strateškimi in razvojnimi cilji resolucije ter UNESCO kazalniki, niso vedno neposredno poimenovani, so ti razvojni vidiki upoštevani pri oblikovanju kazalnikov, kar zagotavlja, da bodo ob spremljanju rezultatov zajeti tudi presečni cilji kulturne politike. Podoben primer predstavlja razvojni cilj krepitev analitične in raziskovalne dejavnosti v kulturi, ki ga v našem ogrodju nismo izpostavili kot samostojni cilj. Vendar pa se ta cilj v praksi uresničuje skozi tu zasnovani sistem spremljanja – zbiranje, obdelava in analiza kazalnikov, ki jih opredeljujemo, sama po sebi pomeni krepitev raziskovalne in analitične komponente kulturne politike.

Tako oblikovano ogrodje ciljev omogoča, da so cilji jasno povezani z nacionalnimi prioritetami, da je zagotovljena skladnost z UNESCO metodološkim okvirjem in globalnimi standardi in da se razvojni cilji, ki se nanašajo na več področij, upoštevajo celovito, preko sistema kazalnikov. S tem ogrodjem vzpostavljamo most med nacionalno resolucijo in mednarodnimi okvirji ter zagotavljamo trdno metodološko osnovo za razvoj kazalnikov, ki bodo omogočili spremljanje uresničevanja ciljev kulturne politike v Sloveniji in njihovo umeščanje v širši evropski in globalni kontekst.

Slika 4: Ogrodje ciljev

Kazalniki vpliva v kulturni politiki predstavljajo najvišjo raven merjenja učinkov in so namenjeni spremljanju dolgoročnih sprememb, ki jih kulturni sistem dosega na ravni družbe. Sledijo celovitim in trajnejšim premikom, povezanim s temeljno vizijo razvoja kulture. Ker narava kulturnega sektorja ni ozko usmerjena, posamezni kazalniki vpliva pogosto služijo več ciljem hkrati. Prav zato takšnih kazalnikov ni smiselno opredeljevati znotraj posameznih ciljev, temveč jih kot najvišjo raven natančneje definiramo ločeno na začetku. Kasneje, kjer oblikujemo kazalnike po posameznih ciljeh, zaradi večje preglednosti kazalnik vpliva zgolj navajamo tam, kjer je to relevantno.

KAZALNIK VPLIVA

Kazalnik	Kultura v BDP
Opis	Kazalnik meri, kolikšen del celotnega bruto domačega proizvoda je ustvarjenega v kulturnem (in kreativnem) sektorju.
Prispevek	Kazalnik odraža gospodarski pomen kulture in njen prispevek k nacionalnemu razvoju. Višji delež kulture v BDP kaže na močnejšo integracijo kulturnega sektorja v gospodarske tokove ter na večjo sposobnost ustvarjanja delovnih mest, inovacij in dodane vrednosti.
Potencialni viri	SURS – satelitski računi za kulturo.

Razmerje med bruto dodano vrednostjo relevantnih dejavnosti ter skupnim BDP, izraženo v odstotkih:

$$BDP_{kultura} = \frac{\sum_{izbrane\ dejavnosti} (DV + t - s)}{BDP} \times 100$$

Pri čemer je *DV* dodana vrednost v osnovnih cenah, *t* so davki na proizvode in *s* so subvencije na proizvode.

Če se v izračun vključuje kulturni sektor, izbrane dejavnosti, skladno s SKD 2025, vključujejo:

1. Predelovalne in trgovinske dejavnosti:
 - C18.2 Razmnoževanje posnetih nosilcev zapisa
 - C32.12 Proizvodnja nakita in podobnih izdelkov
 - C32.2 Proizvodnja glasbil
 - G47.610 Trgovina na drobno s knjigami
 - G47.621 Trgovina na drobno s časopisi in revijami
 - G47.622 Trgovina na drobno s papirjem in pisalnimi potrebščinami
2. Založništvo, radiodifuzija ter produkcija in distribucija vsebin:
 - J58.11 Izdajanje knjig
 - J58.12 Izdajanje časopisov
 - J58.13 Izdajanje revij in druge periodike
 - J58.19 Drugo založništvo, razen izdajanja programske opreme
 - J58.21 Izdajanje videoiger
 - J59.11 Produkcija filmov, videofilmov, televizijskih oddaj
 - J59.12 Postproduksijske dejavnosti pri izdelavi filmov, videofilmov, televizijskih oddaj
 - J59.13 Distribucija filmov in videofilmov
 - J59.14 Kinematografska dejavnost
 - J59.2 Snemanje in izdajanje zvočnih zapisov in muzikalij
 - J60.1 Radijska dejavnost in distribucija zvoka
 - J60.2 Televizijska dejavnost in distribucija videoposnetkov
 - J60.31 Dejavnost tiskovnih agencij
3. Strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti:
 - N71.111 Arhitekturno projektiranje
 - N71.112 Krajinsko arhitekturno, urbanistično in drugo projektiranje
 - N73.11 Dejavnost oglaševalskih agencij
 - N73.12 Posredovanje oglaševalskega prostora
 - N74.1 Specializirano oblikovanje
 - N74.2 Fotografska dejavnost
 - N74.3 Prevajanje in tolmačenje
4. Izobraževanje in umetniško ustvarjanje:
 - Q85.52 Izobraževanje, izpopolnjevanje in usposabljanje na področju kulture in umetnosti
 - S90.111 Literarno ustvarjanje

Metoda

-
- S90.112 Komponiranje glasbe
 - S90.12 Vizualna umetnost
 - S90.13 Drugo umetniško ustvarjanje
 - S90.2 Uprizoritvene umetnosti
 - S90.31 Obratovanje objektov za kulturne prireditve
 - S90.39 Druge pomožne dejavnosti za umetniško ustvarjanje in uprizoritvene umetnosti
5. Kultura in dediščina:
- S91.11 Dejavnost knjižnic
 - S91.12 Dejavnost arhivov
 - S91.210 Dejavnost muzejev in dejavnosti v zvezi z zbirkami
 - S91.220 Dejavnosti v zvezi z zgodovinskimi znamenitostmi in spomeniki
 - S91.3 Konservatorstvo, restavriranje in druge pomožne dejavnosti za ohranjanje kulturne dediščine

Za skladnost s FCS se v izračun dodatno vključijo še:

- C13.91 Proizvodnja pletenih in kvačkanih materialov
- C13.93 Proizvodnja preprog
- C16.28 Proizvodnja drugih lesenih, plutovinastih, slamnatih in pletarskih izdelkov
- C23.1 Proizvodnja stekla in steklenih izdelkov
- C23.4 Proizvodnja drugih izdelkov iz keramike in porcelana
- C32.13 Proizvodnja bižuterije
- C47.69 Trgovina na drobno z izdelki za kulturo, šport in zabavo, d. n.
- J60.39 Druge dejavnosti distribucije vsebin
- N73.20 Raziskovanje trga in javnega mnenja
- N74.91 Storitve patentnega posredništva in trženja
- O82.30 Organiziranje razstav, sejmov, srečanj
- S91.41 Dejavnost botaničnih in živalskih vrtov
- S91.42 Varstvo naravnih vrednot

Merjenje se izvaja letno.

Opombe

FCS vključuje tudi dejavnost 6211 *Development of video games, video game software and tools*. V SKD to sodi pod 62.100 *Računalniško programiranje*, ki pa je širša kategorija. Prav tako FCS vključuje 6219 *Other computer programming activities (only websites)* in 81221 *Research and development services in arts (history of arts, performing arts, music)*, ki nimata ekvivalenta v SKD.

SURS je v satelitskih računih za kulturo eksperimentalno izračunaval delež BDP za kulturo za leti 2019 in 2022. Predlagamo redno izračunavanje tega kazalnika v okviru letnega programa statističnih raziskovanj.

Kazalnik	Delež kulturnih dobrin in storitev v celotnem izvozu Slovenije
Opis	Kazalnik meri delež izvoza kulturnih dobrin in storitev (vrednostno izraženih) v skupnem izvozu države.
Prispevek	Kazalnik kaže stopnjo internacionalizacije kulturnega (in kreativnega sektorja) ter njegov prispevek h gospodarskemu razvoju in prepoznavnosti države v svetu. Višji delež nakazuje konkurenčnost kulturnega sektorja, vpetost v globalne verige vrednosti in sposobnost ustvarjanja dodane vrednosti v izvozno usmerjenih dejavnostih.
Potencialni viri	SURS, AJPES
Metoda	Opcija 1: V odstotkih izraženo razmerje med izvozom blaga in storitev, ki sodijo v kulturni in kreativni ekosistem, skladno s FCS, in celotnim izvozom blaga in storitev. Opcija 2: V odstotkih izraženo razmerje med čistimi prihodki od prodaje na tujem trgu (EU in izven EU) podjetij v dejavnostih, naštetih pri kazalniku <i>Kultura v BDP</i>, in vsemi podjetji. Merjenje se izvaja letno.
Opombe	Zaradi podatkovne razpoložljivosti in sorazmerne enostavnosti izračunavanja predlagamo merjenje po metodi pod opcijo 2, ki ima sicer pomanjkljivost, da AJPES-ova baza ne vsebuje podatkov o izvozu blaga in storitev za samostojne podjetnike z normiranim načinom obdavčitve. Ker pa so prihodki teh subjektov praviloma majhni, njihov delež v skupnih prihodkih na tujih trgih bistveno ne vpliva na skupno oceno izvoza.
Kazalnik	Delež zaposlenih v kulturi
Opis	Kazalnik meri delež oseb, zaposlenih v kulturnem (in kreativnem) sektorju, v primerjavi s skupnim številom zaposlenih v državi. Vključuje zaposlene v kulturnih in kreativnih poklicih ter dejavnostih, kot jih opredeljujejo UNESCO FCS 2025 in klasifikacija ISCO 08 (kulturni poklici) ter SKD 2025 (kulturne dejavnosti).
Prispevek	Kazalnik odraža pomen kulture kot zaposlitvenega sektorja ter njen prispevek k trgu dela, ustvarjalnosti in inovacijam. Višji delež kaže na moč kulturnega ekosistema in njegov vpliv na gospodarsko ter družbeno odgovornost. Uporaben je tudi za spremljanje skladnosti z evropskimi cilji o razvoju kulturnega in kreativnega dela ter za oceno vpliva kulturnih politik na zaposlovanje.

Potencialni viri

SURS

V odstotkih izraženo razmerje med številom zaposlenih (vključno s samozaposlenimi) v kulturi in skupnim številom zaposlenih v državi:

$$\% \text{ zaposlenih v kulturi} = \frac{\text{zaposleni v kulturi}}{\text{vsi zaposleni}} \times 100$$

Uvrstitev zaposlenih med tiste, ki so zaposleni v kulturi ali izven nje, lahko definiramo na dva načina:

1. Glede na dejavnost, v kateri je oseba zaposlena (SKD dejavnosti, ki jih uvrščamo v kulturo, so našete pri kazalniku *Kultura v BDP*).
 2. Glede na poklic, ki ga oseba opravlja. Skladno s FCS med kulturne in kreativne uvrščamo sledeče poklice po SKP 2008:
 - 1349 Menedžerji/menedžerke za specializirane strokovne in tehnične storitve, d. n.
 - 1431* Menedžerji/menedžerke športnih, rekreativnih in razvedrilnih centrov
 - 2131* Biologi/biologinje, botaniki/botaničarke, zoologi/zoologinje ipd.
 - 2133* Strokovnjaki/strokovnjakinje za varstvo okolja
 - 2162 Krajinski arhitekti/krajinske arhitektke
 - 2163 Industrijski in modni oblikovalci/industrijske in modne oblikovalke ipd.
 - 2164 Prostorski in prometni načrtovalci/prostorske in prometne načrtovalke
 - 2166 Grafični in multimedijски oblikovalci/grafične in multimedijske oblikovalke
 - 2230 Strokovnjaki/strokovnjakinje za tradicionalno in dopolnilno medicino
 - 2353 Učitelji/učiteljice tujih jezikov v neformalnem izobraževanju
 - 2354 Učitelji/učiteljice glasbe v glasbenih šolah, zasebni vaditelji/zasebne vaditeljice glasbe
 - 2355 Učitelji/učiteljice plesa, slikanja in drugih umetnosti v neformalnem izobraževanju
 - 2431 Strokovnjaki/strokovnjakinje za prodajo, oglaševanje in trženje
 - 2513* Spletni in multimedijски razvijalci
 - 2621 Arhivarji in konservatorji/arhivarke in konservatorke
 - 2622 Bibliotekarji/bibliotekarke, dokumentalisti/dokumentalistke ipd.
 - 2632* Sociologi/sociologinje, antropologi/antropologinje ipd.
 - 2636 Poklici verskih delavcev/delavk
-

Metoda

-
- 2641 Pisatelji/pisateljice ipd.
 - 2642 Novinarji/novinarke
 - 2643 Prevajalci/prevajalke, tolmači/tolmačke, lektorji/lektorice in drugi jezikoslovci/druge jezikoslovke
 - 2651 Vizualni umetniki/vizualne umetnice
 - 2652 Glasbeniki/glasbenice, pevci/pevke, skladatelji/skladateljice
 - 2653 Plesalci/plesalke, koreografi/koreografinje
 - 2654 Filmski, gledališki direktorji in producenti/filmske, gledališke direktorice in producentke ipd.
 - 2655 Igralci/igralke
 - 2656 Napovedovalci/napovedovalke na radiu, televiziji in v drugih medijih
 - 2659 Umetniški ustvarjalci, poustvarjalci/umetniške ustvarjalke, poustvarjalke, d. n.
 - 3118 Tehnični risarji/tehnične risarke
 - 3230 Strokovni sodelavci/strokovne sodelavke za tradicionalno in dopolnilno medicino
 - 3413 Poklicni člani/poklicne članice verskih skupnosti
 - 3431 Fotografi/fotografije
 - 3432 Strokovni sodelavci/strokovne sodelavke za oblikovanje, dekoraterji/dekoraterke, aranžerji/aranžerke ipd.
 - 3433 Tehniki v galerijah, knjižnicah in muzejih
 - 3434 Glavni kuharji/glavne kuharice ipd.
 - 3435 Strokovni sodelavci/strokovne sodelavke za kulturne, razvedrilne in umetniške dejavnosti ter kulinarike, d. n.
 - 4411 Knjižnični uradniki/knjižnične uradnice
 - 7312 Izdelovalci/izdelovalke, uglasjevalci/uglasjevalke glasbil
 - 7313 Izdelovalci/izdelovalke nakita in bižuterije
 - 7314 Keramiki/keramičarke ipd.
 - 7315 Steklarji/steklarke ipd.
 - 7316 Izdelovalci/izdelovalke izveskov, dekoraterji/dekoraterke, graverji/graverke, jedkalci/jedkalke stekla, keramike in drugih materialov
 - 7317 Izdelovalci/izdelovalke predmetov domače obrti iz lesa, vrbja in podobnih materialov
 - 7318 Izdelovalci/izdelovalke predmetov domače obrti iz tekstilij, usnja in podobnih materialov
 - 7319 Poklici za finomehanična in druga rokodelskoobratna dela, d. n.
 - 7522 Mizarji/mizarke ipd.
 - 7531* Krojači/krojačice, šiviljci/šivilje, izdelovalci/izdelovalke usnjenih in krznjenih oblačil, klobočarji/klobočarke ipd.
-

	– 7532 Krojilci/krojilke ipd. – 7533 Šivalci/šivalke ipd. – 7534 Tapetniki/tapetnice ipd. – 7535 Usnarji/usnarke in izdelovalci/izdelovalke krzna – 7536* Izdelovalci/izdelovalke obutve, usnjene galanterije ipd.
	Merjenje se izvaja letno.
Opombe	Kazalnik omogoča tudi spremljanje deleža žensk in mladih v kulturnem sektorju ter geografsko porazdelitev. Kombinacija obeh metod lahko prikaže natančnejšo in bolj poglobljeno analizo zaposlenosti v sektorju, z možnostjo pregleda zaposlenosti kulturnih in ostalih poklicev znotraj posameznih dejavnosti kulturnega sektorja pa tudi izven.
Kazalnik	Kulturna participacija
Opis	Kazalnik meri delež oseb, starih 16 let in več, ki so bili v zadnjih 12 mesecih udeleženi v kulturnih dejavnostih, bodisi kot občinstvo (udeležba) bodisi kot aktivni udeleženci (ustvarjanje). Udeležba vključuje obisk kulturnih in zgodovinskih znamenitosti, muzejev, galerij, koncertov, prireditev, kina, branje knjig in druge oblike kulturne potrošnje. Aktivna participacija vključuje ustvarjanje ali izvajanje umetniških dejavnosti (petje, ples, slikanje, igranje v gledališču ipd.).
Prispevek	Kazalnik izraža kulturno vključenost in dostop prebivalstva do kulturnega življenja ter prispeva k razumevanju socialne kohezije, kakovosti življenja in kulturne demokracije. Visoka kulturna participacija kaže na vključujočo kulturno politiko, večjo kulturno pismenost in družbeno povezanost.
Potencialni viri	SURS – SILC (modul izveden 2006, 2015, 2022) Dodatna anketa ali vključitev dodatnih vprašanj v obstoječe ankete
Metoda	Izračun deleža prebivalcev (v %), ki so se udeležile ali ustvarjale kulturne dejavnosti v referenčnem obdobju (12 mesecev). Merjenje se izvaja z anketami. Uporabiti je možno SILC modul o socialni in kulturni vključenosti. Osebe, ki so se udeležile ali ustvarjale kulturne dejavnosti, so osebe, ki so vsaj na eno od spodaj naštetih vprašanj odgovorile z navedenim odgovorom: – Ali ste v zadnjih 12 mesecih obiskali kino? -> Da ali Kateri je najpomembnejši razlog, da niste obiskali kina? -> Filme gledate po televiziji ali preko spleta?

-
- Katero od naštetih profesionalnih ali amaterskih kulturnih prireditev ste si v živo ogledali v zadnjih 12 mesecih? -> Gledališče predstave/Koncerti/Opera, plesne in baletne predstave/Predstave, pri kateri sodelujejo otroci/Druge kulturne prireditve v živo.
 - Katere od naštetih kulturnih ali zgodovinskih znamenitosti ste si šli ogledat v Sloveniji ali v tujini v zadnjih 12 mesecih? -> Muzeji, galerije/Gradovi, cerkve, palače/Arheološka najdišča/Druge znamenitosti.
 - Ali ste v zadnjih 12 mesecih prebrali kakšno knjigo, vključno z e-knjigami in zvočnimi knjigami? -> Da.
 - Ali ste v zadnjih 12 mesecih obiskali javno knjižnico oz. do nje dostopali prek spleta? -> Da.
 - Ali ste v zadnjih 12 mesecih gledali ali poslušali kulturni program po televiziji, radiu ali prek spleta, kot so igrani in dokumentarni filmi, nadaljevanke, nanizanke; gledališke igre, koncerti, opera, plesne, baletne predstave; oddaje o knjigah, o muzejski dejavnosti, kulturni dediščini ipd.? -> Da.
 - S katero od naštetih aktivnosti se običajno ukvarjate v prostem času - za sprostitev? -> Petje, ples/Igranje na instrument/Fotografiranje, snemanje videoposnetkov/Ijubiteljsko ukvarjanje z gledališčem, igrilstvo/ustvarjanje glasbe, pisanje skladb/slikanje, risanje/ rezljanje, kiparjenje/ročna dela/pisanje pesmi, kratkih zgodb, romanov.
 - V kateri vrsti organizacije ste v zadnjih 12 mesecih opravili največ prostovoljnega dela? -> Kulturna organizacija/društvo.

Kot osebe, ki so se udeležile ali ustvarjale kulturne dejavnosti štejemo tudi osebe, ki opravljajo katerega od poklicev, naštetih pri kazalniku *Delež zaposlenih v kulturi*.

Smiselno bi bilo, da se merjenje izvaja pogosteje, kot to omogoča SILC modul o socialni in kulturni vključenosti. Predlagamo izvajanje vsake 3 leta.

Opombe

Smiselno bi bilo meriti tudi intenzivnost participacije, če pri vsakem izmed zgornjih vprašanj pridobimo tudi podatke o pogostosti in definiramo, kaj velja za pogosto/redko.

Kazalnik	Indeks neenakosti kulturne participacije
Opis	Kazalnik meri stopnjo (ne)enakosti v kulturni participaciji med različnimi družbenimi skupinami. Izračunan je kot Theilov indeks (T) na podlagi porazdelitve kulturne participacije (kot je definirano pri kazalniku <i>Kulturna participacija</i>) po opazovanih skupinah prebivalstva (npr. spol, starost, dohodek, izobrazba, regija). Nižja vrednost indeksa pomeni večjo enakost, višja pa večjo družbeno neenakost v udeležbi v kulturi.
Prispevek	Kazalnik omogoča spremljanje družbene pravičnosti v dostopu do kulturnega življenja. Pomaga razumeti, v kolikšni meri so kulturne dobrine, programi in ustanove dostopni vsem prebivalcem, ne glede na socioekonomski položaj, spol, izobrazbo ali kraj bivanja.
Potencialni viri	SURS – SILC (modul izveden 2006, 2015, 2022). Dodatna anketa ali vključitev dodatnih vprašanj v obstoječe ankete.
Metoda	Izračun Theilovega indeksa (T) na podlagi deležev kulturne participacije (p_i), kot je definirana pri kazalniku <i>Kulturna participacija</i>, po skupinah: $T = \sum_g w_g \frac{p_g}{\bar{p}} \ln\left(\frac{p_g}{\bar{p}}\right),$ kjer je w_i utež skupine g, torej delež skupine v populaciji, in $\bar{p}$ povprečni delež kulturne participacije v populaciji. Rezultat je mogoče razdeliti na: – medskupinsko komponento (angl. <i>between</i>) – razlike med skupinami (npr. regijami), – znotraj-skupinsko komponento (angl. <i>within</i>) – razlike znotraj posamezne skupine. $T = 0$ pomeni popolno enakost, višji T pa pomeni večjo neenakost kulturne participacije. Podobno kot pri prejšnjem kazalniku bi bilo smiselno, da se merjenje izvaja pogosteje, kot to omogoča SILC modul o socialni in kulturni vključenosti. Predlagamo izvajanje vsake 3 leta.
Opombe	Indeks je možno preračunati v indeks enakosti ($1/(1+T)$), kjer večje vrednosti pomenijo večjo enakost.
Kazalnik	Fizična dostopnost do raznovrstne kulture
Opis	Kazalnik meri, v kolikšni meri imajo prebivalci posameznega geografskega območja (npr. občine ali regije) dostop do raznovrstnih kulturnih vsebin. Raznovrstnost se nanaša na prisotnost osnovnih vrst kulturne ponudbe, tj. koncerti, gledališče, kino, knjižnice in vizualne umetnosti, ki so prebivalcem dosegljive v

	realnem prostoru (npr. znotraj 30 minut potovanja) ali z rednim programom v kraju bivanja. Kazalnik ne meri intenzivnosti, temveč raznolikost kulturnih zvrsti, ki so dostopne prebivalcem.
Prispevek	Kazalnik kaže stopnjo teritorialne in vsebinske dostopnosti kulturne ponudbe. Visoke vrednosti pomenijo, da imajo prebivalci možnost izbirati med različnimi umetniškimi izrazi, kar krepi kulturno vključenost, razumevanje med kulturami in socialno kohezijo. Kazalnik med drugim prispeva k spremljanju ciljev kulturne raznolikosti, enakosti dostopa in skladnega regionalnega razvoja kulture.
Potencialni viri	Evidenca javnih zavodov na področju kulture – Ministrstvo za kulturo SURS – KU-ODER, KU-MZ Občine
Metoda	Kazalnik temelji na binarni oceni fizične dostopnosti do posameznih kulturnih zvrsti. Za vsako območje r in za vsako zvrst k (koncerti, gledališče, kino, knjižnice, vizualne umetnosti) se določi vrednost: $A_{r,k} = \begin{cases} 1, & \text{če je v območju ali radiju 30 min} \\ & \text{na voljo ustrezna kulturna ponudba,} \\ 0 & \text{sicer} \end{cases}$ Vsaka zvrst ima enako utež. Skupna vrednost za območje je: $Dostopnost_r = \frac{1}{N} \sum_{k=1}^N A_{r,k},$ kjer je N število spremljanih zvrsti. Vrednost 0 pomeni, da nobena kulturna zvrst ni dosegljiva; vrednost 1 pomeni, da so vse glavne kulturne zvrsti prebivalcem dostopne. Agregatna vrednost za državo se nato izračuna kot: $Dostopnost_{SI} = \sum_r w_r \cdot dostopnost_r,$ kjer je w_r utež izračunana kot delež prebivalstva na območju v celotnem prebivalstvu Slovenije. Poleg prostorskega praga (doseg v 30 minutah potovanja) se lahko upošteva tudi frekvenčni prag (npr. vsaj 12 dogodkov na leto). Merjenje se izvaja na 2–4 leta.
Opombe	Treba bi bilo natančno opredeliti zvrsti in prag za dostopnost – tako prostorski kot frekvenčni. Prag dostopnosti je mogoče določiti z izvedbo ankete.

Kazalnik	Povezava med participacijo v kulturi in samoporočanim zdravjem
Opis	Kazalnik meri povezanost med sodelovanjem v kulturi (obisk kulturnih prireditev, branje knjig, obisk muzejev, gledališča, koncertov ipd.) in samoporočanim zdravjem. Temelji na analizi podatkov iz ankete SILC, ki vključuje vprašanja o kulturni udeležbi in o subjektivni oceni zdravja. Namen kazalnika je kvantitativno oceniti, ali in v kolikšni meri je kulturna participacija povezana z boljšim zdravjem prebivalcev, ob upoštevanju socialno-ekonomskih dejavnikov.
Prispevek	Kazalnik omogoča empirično dokazovanje vpliva kulture na zdravje. Uporaben je za oblikovanje medsektorskih politik (kultura–zdravje), saj pokaže, da kulturna vključenost ni le izraz družbene aktivnosti, temveč tudi determinanta subjektivnega zdravja. Povezuje kulturno politiko z javnim zdravjem in cilji trajnostnega razvoja.
Potencialni viri	SURS – SILC (modul izveden 2006, 2015, 2022)
Metoda	Merjenje se izvaja z anketami. Uporabiti je možnost SILC modul o socialni in kulturni vključenosti ter modul o zdravju. Analiza temelji na mikropodatkih (posamezniki) z uporabo anketnih uteži. Odvisna spremenljivka – zdravje: izmerjena na osnovi odgovora na vprašanje <i>Kakšno je vaše splošno zdravstveno stanje?</i> Spremenljivka je lahko vključena kot ordinalna ali binarna (1 za tiste, ki odgovorijo <i>Zelo dobro</i> ali <i>Dobro</i>, sicer 0). Alternativno se lahko oblikuje binarno spremenljivko, osnovano na vprašanju <i>Ali ste trenutno ovirani zaradi kakršnihkoli zdravstvenih težav pri običajnih aktivnostih?</i> (1 = ne (zdrav); 0 = da). Neodvisna spremenljivka – participacija: spremenljivka, oblikovana na osnovi odgovorov na vprašanja, ki so navedena pri kazalniku <i>Kulturna participacija</i>, vključno z vprašanji o pogostosti (<i>Kolikokrat v zadnjih 2 mesecih ... z možnimi odgovori Do 3-krat ali 4-krat ali večkrat</i>). Intenzivnost se kodira npr. 0 = ne, 0,5 = do 3-krat, 1 = 4-krat ali več, nato se iz več postavk izračuna kompozitni indeks (0–1) kot povprečje postavk (ali po skupinah: v živo/mediji in branje/ustvarjanje in prostovoljstvo). Preizkusiti je potrebno več opcij merjenja intenzivnosti. Model/ocenjevanje: – če je odvisna spremenljivka binarna, se oceni logit ali probit model, če pa je ordinalna pa t. i. »ordered logit«; poročajo se marginalni učinki ali razmerje verjetnosti (angl. <i>odds ratio</i>); – kontrolne spremenljivke: starost, spol, izobrazba, dohodek, delovni status;

	– preveriti je treba tudi interakcijske učinke (ali obstajajo razlike v vplivu participacije med spoloma ali glede na starost) in analizirati robustnost rezultatov (ob različnih definicijah participacije in zdravja). Mera povezave: – ocenjeni koeficient pri spremenljivki kulturne participacije je mera povezave med participacijo v kulturi in samoporočanim zdravjem; – pozitiven in statistično značilen ocenjen koeficient pomeni, da je kulturna participacija pozitivno povezana z boljšim zdravjem. Izvajanje skladno z objavo podatkov SILC modulov.
Opombe	Takšna analiza identificira povezanost, ne pa nujno vzročnosti. Pozitivna povezava je lahko namreč tudi posledica večje participacije tistih z boljšim zdravjem. Če bi podatki omogočali, bi vzročno povezavo lahko identificirali z enim od sledečih pristopov: – s panelnim pristopom (npr. analiza vpliva participacije v obdobju $t-1$ na zdravje v obdobju t); – s t. i. »naravnimi eksperimenti« (če določena skupina doživi eksogeni šok, kot je npr. zaprtje infrastrukture ali uvedba bonov lahko vpliv participacije v kulturi ocenimo z metodo »difference-in-differences«); – z instrumentalnimi spremenljivkami (če najdemo spremenljivko, ki močno vpliva na participacijo, a nima neposrednega vpliva na zdravje).
Kazalnik	Indeks uporabe slovenskega jezika
Opis	Delež in pogostost uporabe slovenskega jezika pri vsakdanjih dejavnostih posameznika. Meri se po več kontekstih rabe in agregira v kompozitni indeks na ravni osebe, nato na ravni regije/države.
Prispevek	Pokaže realno jezikovno prakso (ne le institucionalne zahteve), omogoča spremljanje sprememb pri mladih, v digitalnem okolju in delovnih/šolskih okoljih, hkrati pa omogoča ciljanje jezikovnih politik in kulturnih programov.
Potencialni viri	Nov anketni vprašalnik
	Vprašalnik (groba osnova)
	Konteksti rabe (K):
Metoda	1. Doma/z družino/s prijatelji 2. Branje knjig (tudi e-knjige) 3. Gledanje videov/TV/pretočni prenos (<i>streaming</i>) 4. Na delu/pri študiju/v šoli

-
5. Splet in družbena omrežja (pisno in govorno)
 6. Kulturne udeležbe v živo (predstave, koncerti, pogovori z ustvarjalci)

Osnovno vprašanje za vsak kontekst K (enako besedilo, spremenljiv kontekst v oklepaju):

»Kako pogosto v [kontekst] uporabljate slovenski jezik (v primerjavi z drugimi jeziki)?«

Pri čemer se za rabo slovenskega jezika šteje tudi, če je npr. govorjen tuj jezik, a posameznik uporablja podnapise.

Odgovori (Likert, preslikava v $[0,1]$):

- Skoraj nikoli (0,0).
- Redko (0,25).
- Približno polovico časa (0,5).
- Pogosto (0,75).
- Skoraj vedno (1,0).

Kontrolna vprašanja: starost, spol, izobrazba, materni jezik(i), regija, tip naselja, jezikovno okolje na delu/šoli, čas, namenjen določenemu kontekstu rabe.

Merjenje in točkovanje

Za osebo i in kontekst k je točka $S_{ik} \in [0,1]$ (po zgornjem ključu Likert preslikave).

Osebni indeks (enakovredne uteži):

$$I_i = \sum_{k=1}^K w_k \cdot S_{ik}$$

kjer je K število kontekstov in w_k utež konteksta rabe, izračunana kot delež časa, namenjenega določenemu kontekstu v celotnem razpoložljivem času.

Agregat za regijo/državo/skupino (populacijsko uteženo):

$$I = \frac{\sum_i u_i I_i}{\sum_i u_i}$$

kjer so u_i anketne uteži.

Frekvenca merjenja: na 4 leta.

Opombe

Smiselno je analizirati tudi povprečne vrednosti S_{ik} po kontekstih rabe in vrednosti indeksa za posamezne skupine prebivalca (npr. glede na starostne skupine, ruralno/urbano področje, stopnjo izobrazbe). Na ta način lahko vidimo, na katerih področjih oz. pri katerih skupinah prebivalstva je raba visoka oziroma nizka.

Kazalnik	Uvrstitev na lestvici indeksa svobode medijev
Opis	Kazalnik prikazuje, kako Reports without borders državo uvrščajo na globalni lestvici svobode medijev. Upošteva pet glavnih dimenzij (politični kontekst, pravni okvir, ekonomski kontekst, sociokulturni kontekst in varnost), ki skupaj ustvarijo oceno od 0 do 100 točk. Višje vrednosti nakazujejo večjo svobodo medijev.
Prispevek	Kazalnik ponuja jasen in mednarodno primerljiv pokazatelj stanja medijske svobode, kar je pomembno za kulturo, civilno družbo in demokratični dialog. Visoka uvrstitev nakazuje, da je medijski prostor odprt, pluralen, da omogoča neodvisno poročanje in kritično refleksijo — kar je sestavni del kulturnega modela odprte družbe.
Potencialni viri	RSF – World Press Freedom Index
Metoda	Osnova za izračun indeksa je vprašalnik, ki je razdeljen na pet področij (politični kontekst, pravni okvir, ekonomski kontekst, sociokulturni kontekst in varnost) ter kvalitativnega pregleda zlorab.
Opombe	/
Kazalnik	Indeks družbene kohezije (toleranca do drugih kultur, medosebno zaupanje, percepcija enakosti spolov)
Opis	Temelji na UNESCO kazalniku št. 18 iz nabora Culture 2030 Indicators – Kultura za socialno kohezijo (Culture for social cohesion). Je agregatna mera, sestavljena iz treh kazalnikov: – toleranca do drugih kultur – delež prebivalcev, ki ne nasprotujejo, da bi bil njihov sosed pripadnik druge kulture; – medosebno zaupanje – delež prebivalcev, ki menijo, da je večini ljudi mogoče zaupati; – percepcija enakosti spolov – delež prebivalcev, ki pozitivno ocenjujejo enakost spolov.
Prispevek	Ta kazalnik ocenjuje stopnjo medkulturnega razumevanja, stopnjo osebnega sprejemanja ljudi iz drugih kultur ter razlike med ženskami in moškimi o njihovih priložnostih in pravicah za sodelovanje v kulturnem, družbenem, gospodarskem in političnem življenju svoje države. Neposredno podpira cilj Kulturna raznolikost in vključenost manjšin, posredno pa prispeva k ciljem trajnostnega razvoja.
Potencialni viri	Evropska raziskava vrednot (European values study)

Metoda

Toleranca do drugih kultur: odstotek oseb, ki niso poročale, da ne bi želeli imeti za soseda ljudi druge rase, priseljencev, tujih delavcev, muslimanov, judov, Romov.

Medosebno zaupanje: odstotek oseb, ki na vprašanje »Če ocenjujete na splošno, ali bi rekli, da večini ljudi lahko zaupamo, ali menite, da je treba biti z ljudmi zelo previden?« odgovarjajo z: »Večini ljudi lahko zaupamo«.

Percepcija enakosti spolov: odstotek oseb, ki se ne strinjajo s trditvami »Če gledamo v celoti, so moški boljši politični voditelji kot ženske.« (odgovori ne soglašam oz. sploh ne soglašam); »Univerzitetna izobrazba je bolj pomembna za fanta kot za dekle.« (odgovori ne soglašam oz. sploh ne soglašam); »Kadar je malo možnosti za zaposlitev, bi morali imeti moški prednost pred ženskami.« (odgovori ne soglašam oz. sploh ne soglašam).

Indeks družbene kohezije je enak povprečju treh komponent in zavzema vrednost med 0 in 100. Višja vrednost pomeni večjo družbeno kohezijo.

Osnovno merjenje: spremljanje vrednosti indeksa kot povprečja treh komponent (toleranca, zaupanje, enakost spolov), izračunanih na podlagi reprezentativnih anketnih podatkov. Analiza poteka na deskriptivni ravni – časovno spremljanje in mednarodna primerjava.

Napredno merjenje: ekonometrična ocena vpliva kulture na družbeno kohezijo. V napredni analitični fazi se uporabi ekonometrični model, v katerem je indeks družbene kohezije odvisna spremenljivka, kulturni kazalniki pa neodvisne. Model sledi logiki teorije sprememb, kjer se učinki kulture na kohezijo analizirajo preko posrednih poti.

Modelni okvir (mediatorski pristop):

- vložki (npr. javni izdatki, število zaposlenih) vplivajo na učinke (npr. število projektov, digitaliziranih enot, obiskovalcev);
- učinki vplivajo na rezultate, ti pa nato na kazalnik vpliva (Indeks družbene kohezije).

Model vključuje tudi kontrolne spremenljivke, ki zajemajo strukturne značilnosti družbe, da se izloči vpliv zunanjih dejavnikov:

- demografske: delež pripadnikov drugih kultur ali narodnosti, delež mladih, delež visoko izobraženih;
 - socio-ekonomske: BDP na prebivalca, stopnja brezposelnosti, stopnja neenakosti (GINI);
 - tehnološke in prostorske: delež prebivalcev z dostopom do interneta, stopnja urbanizacije.
-

	Analiza se lahko izvede s strukturnim modelom enačb (SEM), ki omogoča oceno neposrednih in posrednih učinkov kulture ob upoštevanju kontrolnih spremenljivk.
Opombe	Pri percepciji enakosti spolov bi lahko dodali tudi odgovore na vprašanje: »Če gledamo v celoti, so moški boljši poslovneži kot ženske.« Kazalnik omogoča mednarodno primerjavo.
Kazalnik	Indeks družbenega vpliva kulture
Opis	Kazalnik meri, v kolikšni meri kulturna udeležba prispeva k družbeni povezanosti, demokratični participaciji, osebni dobrobiti in dostopnosti kulture. Gre za sestavljeni (kompozitni) kazalnik, ki združuje kvantitativne in kvalitativne podatke.
Prispevek	Kazalnik omogoča primerljivost (tako med državami kot tudi časovno) in interpretativno globino, saj zajema vse štiri razsežnosti družbenega vpliva.
Potencialni viri	Dodatna anketa ali vključitev dodatnih vprašanj v obstoječe ankete.
Metoda	Kazalnik temelji na štirih dimenzijah družbenega vpliva kulture: 1. družbena kohezija: kultura kot povezovalni element med posamezniki in skupinami; 2. demokratična participacija: kultura kot prostor kritične razprave in aktivnega državljanstva; 3. osebna dobrobit: kultura kot vir smisla, zadovoljstva in osebne rasti. 4. dostopnost in vključevanje: kultura kot javno dobro, dostopno vsem družbenim skupinam. Kazalnik se izračunava kot: $IDVK = 0,25 K_1 + 0,25 K_2 + 0,25 K_3 + 0,25 K_4$ kjer so: – K_1: kazalnik družbene kohezije – K_2: kazalnik demokratične participacije – K_3: kazalnik osebne dobrobiti – K_4: kazalnik fizične dostopnosti kulture Vsak podkazalnik je normaliziran na lestvici 0–100 in izračunan iz naslednjega: K_1: Metoda izračuna je predlagana pri kazalniku indeksa družbene kohezije. K_2: Delež prebivalcev, ki menijo, da kultura spodbuja kritično razmišljanje in razpravo (anketa).

	K₃: Povprečna samoocena vpliva kulturne udeležbe na kakovost življenja (npr. lestvica 1–10) (anketa). K₄: Metoda izračuna je predlagana pri kazalniku fizične dostopnosti kulture. Pogostost merjenja: na 3–4 leta.
Opombe	Za kazalnik demokratične participacije bi lahko uporabili tudi kazalnik kulturne participacije, saj Svet Evrope v poročilu Indicator Framework on Culture and Democracy (IFCD) iz leta 2017 navaja, da je visoka kulturna participacija povezana s funkcionalno demokracijo in politično angažiranostjo. Tudi druge študije, na primer npr. Culture and Democracy: the evidence (2023) Evropske komisije, ugotavljajo, da je kulturna participacija pomemben indikator oziroma dejavnik demokratične vitalnosti. Metodo izračuna kazalnika kulturne participacije obravnavamo med že predlaganimi kazalniki.

4.1 Steber A: Kultura za povezano družbo

4.1.1 Kazalniki cilja A1 – Ohranjena in dostopna kulturna dediščina

Ohranjena in dostopna kulturna dediščina	VPLIVI	Kulturna participacija Indeks neenakosti kulturne participacije Fizična dostopnost do raznovrstne kulture				
	REZULTATI	Sprememba deleža enot kulturne dediščine z upravljavcem Sprememba deleža enot, ki so dostopne za javnost Sprememba deleža digitaliziranih enot kulturne dediščine				
	UČINKI	Število oddanih spomenikov v upravljanje	Število sofinanciranih spomeniškovarstvenih projektov	Število programov upravljanja in promocije	Število obiskovalcev v muzejih in galerijah	Število digitaliziranih enot kulturne dediščine
	VLOŽKI	Državni javni izdatki za ohranjanje in upravljanje kulturne dediščine		Občinski javni izdatki za ohranjanje in upravljanje kulturne dediščine		Število zaposlenih v relevantnih dejavnostih

KAZALNIKI VPLIVA

Kazalnik	Kulturna participacija
Opombe	Kazalnik je že opisan na začetku poglavja pri opredeljenih kazalnikih vpliva.

Kazalnik	Indeks neenakosti kulturne participacije
Opombe	Kazalnik je že opisan na začetku poglavja pri opredeljenih kazalnikih vpliva.
Kazalnik	Fizična dostopnost do raznovrstne kulture
Opombe	Kazalnik je že opisan na začetku poglavja pri opredeljenih kazalnikih vpliva.

KAZALNIKI REZULTATOV

Kazalnik	Sprememba deleža enot kulturne dediščine z upravljavcem
Opis	Kazalnik meri spremembo deleža enot dediščine, ki imajo formalno določenega upravljavca.
Prispevek	Upravljavec je temeljni pogoj za zagotavljanje dolgoročne skrbi za kulturno dediščino. Jasno določeno upravljanje omogoča načrtovanje vzdrževalnih, raziskovalnih in promocijskih dejavnosti, kar je bistveno za njeno ohranjanje. Kazalnik neposredno prispeva k cilju, saj višji delež enot z upravljavcem povečuje možnosti za trajnostno varovanje, urejen dostop in vključevanje dediščine v družbeno življenje.
Viri podatkov	Ministrstvo za kulturo – register kulturne dediščine
Metoda	Razmerje med številom enot, ki imajo določenega upravljavca, in skupnim številom enot kulturne dediščine. Merska enota: odstotek. Frekvenca merjenja: letno.
Opombe	Potrebna je jasna in enotna definicija pojma »upravljavec«, saj se v praksi pojavljajo različne oblike lastništva, nosilstva in upravljanja.
Kazalnik	Sprememba deleža enot kulturne dediščine, ki so dostopne za javnost
Opis	Kazalnik meri spremembo deleža enot kulturne dediščine, ki omogočajo fizičen dostop obiskovalcem. Dostopnost se razume kot možnost ogleda ali uporabe dediščine v okviru rednega obratovanja, vodenih ogledov ali drugih javnih programov.
Prispevek	Dostopnost dediščine je nujen pogoj za njeno vlogo v družbi. Le enote, ki so javno dostopne, lahko dejansko prispevajo k širjenju znanja, krepitvi identitete in kulturni participaciji.
Viri podatkov	Ministrstvo za kulturo – register kulturne dediščine, evidence muzejev in galerij

Metoda	Osnovno merjenje: razmerje med številom enot, ki omogočajo dostop javnosti, in skupnim številom enot kulturne dediščine. Dodatna možnost: merjenje dostopnosti z vidika obratovalnega časa, tj. število dni v letu, ko je enota odprta za javnost, iz česar se izračuna delež odprtih dni (odprti dnevi / 365). Merska enota: odstotek. Frekvenca merjenja: letno.
Opombe	Treba je razviti jasna merila za »dostopnost« (npr. stalni urnik, občasni dogodki, omejen dostop). Priporočljivo je razlikovati med redno, občasno in omejeno dostopnimi enotami.
Kazalnik	Sprememba deleža digitaliziranih enot kulturne dediščine
Opis	Kazalnik meri delež enot kulturne dediščine, ki so digitalizirane in dostopne v digitalnih repozitorijih oziroma spletnih bazah. Pri tem se upošteva tako premična, nepremična kot nesnovna dediščina, kadar je ustrezno dokumentirana in objavljena v digitalni obliki.
Prispevek	Digitalizacija je ključni pogoj za dolgoročno varnost, trajno hrambo in širšo dostopnost dediščine. Omogoča, da je kulturna dediščina dosegljiva tudi na daljavo, s čimer se zmanjšujejo regionalne, fizične in socialne ovire za dostop. Kazalnik kaže tudi na sposobnost kulturnega sistema za prilagajanje sodobnim tehnologijam in na pripravljenost za prihodnje oblike sodelovanja, učenja in vključevanja.
Viri podatkov	Ministrstvo za kulturo, muzeji, knjižnice, arhivi, podatkovne zbirke
Metoda	$\frac{\text{število digitaliziranih enot kulturne dediščine}}{\text{skupno število enot kulturne dediščine}} \times 100$ Merska enota: odstotek. Frekvenca merjenja: letno.
Opombe	Smiselno je ločiti med digitalizacijo kot varstvenim postopkom (arhiviranje) in digitalizacijo kot obliko javne dostopnosti. Priporočljivo je, da kazalnik meri predvsem delež digitaliziranih enot, ki so dejansko javno dostopne.

KAZALNIKI UČINKOV

Kazalnik	Število oddanih spomenikov v upravljanje
Opombe	Kazalnik je del Akcijskega načrta do leta 2027 za izvajanje Resolucije o nacionalnem programu za kulturo 2024–2031.

Kazalnik	Število sofinanciranih spomeniškovarstvenih projektov
Opombe	Kazalnik je del Akcijskega načrta do leta 2027 za izvajanje Resolucije o nacionalnem programu za kulturo 2024–2031.
Kazalnik	Število programov upravljanja in promocije
Opombe	Kazalnik je del Akcijskega načrta do leta 2027 za izvajanje Resolucije o nacionalnem programu za kulturo 2024–2031.
Kazalnik	Število obiskovalcev v muzejih in galerijah
Opis	Kazalnik meri absolutno število obiskovalcev muzejev in galerij v določenem letu.
Prispevek	Število obiskovalcev je neposreden pokazatelj dejanske rabe in družbenega pomena kulturne dediščine. Višja obiskanost kaže na to, da so muzeji in galerije uspešno dostopni in relevantni za prebivalstvo.
Viri podatkov	SURS: https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/1079935S.px
Metoda	Absolutno število obiskovalcev muzejev in galerij v posameznem letu. Merska enota: število obiskovalcev. Frekvenca merjenja: letno.
Opombe	Metodološka pojasnila so dostopna na spletni strani SURS (Muzejska in galerijska dejavnost: https://www.stat.si/StatWeb/File/DocSysFile/9746)
Kazalnik	Število digitaliziranih enot kulturne dediščine
Opis	Kazalnik meri absolutno število enot kulturne dediščine, ki so bile v določenem obdobju digitalizirane. Pri tem se upošteva premična, nepremična in nesnovna dediščina, kadar je ustrezno dokumentirana in objavljena v digitalni obliki.
Prispevek	Digitalizacija dediščine omogoča dolgoročno varnost in širšo dostopnost. Ta kazalnik kaže, kolikšen je dejanski obseg digitalizacijskih prizadevanj v posameznem letu. Ker je na ravni rezultatov zajet delež digitaliziranih enot, je tukaj pomembna predvsem absolutna vrednost – koliko novih enot je bilo dodanih v digitalno okolje. S tem se zagotavlja merjenje napredka v digitalizaciji, kar neposredno podpira kazalnik vpliva in cilj, saj povečuje možnosti za trajno ohranjanje in javni dostop do kulturne dediščine.

Viri podatkov	Ministrstvo za kulturo, Narodna in univerzitetna knjižnica (NUK), muzeji, knjižnice, arhivi, repozitoriji, Slovenska kinoteka
Metoda	Vsota digitaliziranih enot (pri čemer je treba paziti, da se podatki ne podvajajo): – število digitalnih vsebin v slovenskem jeziku v Europeani, – število digitalno inventariziranih muzejskih predmetov (skupno in po posameznem letu), – število enot v zbirki Slovenika, – število enot v Digitalni knjižnici Slovenije, – število digitaliziranih enot arhivskega gradiva, – število digitaliziranih slovenskih, predhodno nedigitalnih filmov in AV-del v slovenskem filmskem arhivu, – število filmov in AV-del/enot slovenske filmske dediščine v mediateki Slovenske kinoteke. Merska enota: število enot. Frekvenca merjenja: letno.
Opombe	Kazalnik je kombinacija več kazalnikov Akcijskega načrta do leta 2027 za izvajanje Resolucije o nacionalnem programu za kulturo 2024–2031.

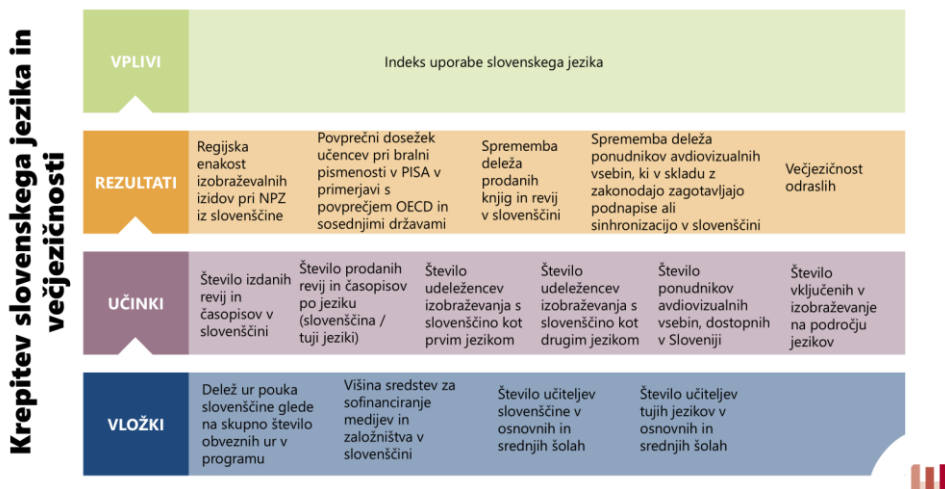
KAZALNIKI VLOŽKOV

Kazalnik	Državni javni izdatki za ohranjanje in upravljanje kulturne dediščine
Opis	Kazalnik meri višino državnih javnih sredstev, namenjenih ohranjanju, varovanju, obnovi, digitalizaciji, upravljanju in promociji kulturne dediščine.
Prispevek	Gre za osnovni kazalnik, ki prikazuje obseg državnih vložkov v kulturno dediščino na nacionalni ravni. Višina teh sredstev neposredno določa obseg izvedenih ukrepov (učinkov), kot so število sofinanciranih projektov, izvedba programov upravljanja, obnova spomenikov ali obseg digitalizacije. Stabilno in zadostno financiranje je predpogoj za dolgoročno ohranjanje in dostopnost dediščine ter posredno podpira doseganje kazalnikov rezultatov in učinkov cilja Ohranjena in dostopna kulturna dediščina.
Viri podatkov	Ministrstvo za kulturo, SURS
Metoda	Vsota državnih javnih sredstev, namenjenih kulturni dediščini v posameznem letu. Alternativna možnost: Odstotek sredstev za kulturno dediščino v državnem proračunu, izračunan kot delež izdatkov za program

	1802 (Ohranjanje kulturne dediščine) po programski klasifikaciji izdatkov v celotnem realiziranem proračunu. Merska enota: EUR oziroma odstotek. Frekvenca merjenja: letno.
Opombe	SURS je za leto 2019 poročal kazalnik Izdatki za končno potrošnjo države – kulturna in naravna dediščina. Smiselno bi bilo preučiti možnost vzpostavitve rednega spremljanja teh podatkov.
Kazalnik	Občinski javni izdatki za ohranjanje in upravljanje kulturne dediščine
Opis	Kazalnik meri višino občinskih javnih sredstev, namenjenih ohranjanju, varovanju, obnovi, digitalizaciji, upravljanju in promociji kulturne dediščine.
Prispevek	Gre za osnovni kazalnik, ki prikazuje obseg vložkov v kulturno dediščino na lokalni ravni. Višina teh sredstev neposredno določa obseg izvedenih ukrepov (učinkov), kot so število sofinanciranih projektov, izvedba programov upravljanja, obnova spomenikov ali obseg digitalizacije. Stabilno in zadostno financiranje je predpogoj za dolgoročno ohranjanje in dostopnost dediščine ter posredno podpira doseganje kazalnikov rezultatov in učinkov cilja Ohranjena in dostopna kulturna dediščina.
Viri podatkov	Občinski proračuni
Metoda	Vsota občinskih javnih sredstev, namenjenih kulturni dediščini v posameznem letu. Alternativna možnost: Odstotek sredstev za kulturno dediščino v občinskih proračunih, izračunan kot delež izdatkov za program 1802 (Ohranjanje kulturne dediščine) po programski klasifikaciji izdatkov v celotnem realiziranem proračunu. Merska enota: EUR oziroma odstotek. Frekvenca merjenja: letno.
Opombe	/
Kazalnik	Število zaposlenih v relevantnih dejavnostih
Opis	Kazalnik meri število oseb, zaposlenih v dejavnostih S91.1 – S91.3 po SKD, ki zajemajo dejavnosti knjižnic, arhivov, muzejev in drugih kulturnih dejavnosti. Ti zaposleni so ključni izvajalci ohranjanja in zagotavljanja dostopnosti kulturne dediščine.

Prispevek	Gre za osnovni kazalnik kadrovske zmogljivosti, ki določa, v kolikšni meri lahko kulturni sistem zagotavlja izvajanje nalog na področju dediščine. Višje število zaposlenih omogoča večji obseg izvedenih aktivnosti za zagotavljanje ohranjanja in dostopnosti kulturne dediščine. Kadrovska stabilnost in strokovnost sta ključni predpogoj za dolgoročno ohranjanje in dostopnost dediščine, kar posredno podpira doseganje kazalnikov učinkov in rezultatov cilja Ohranjena in dostopna kulturna dediščina.
Viri podatkov	SURS: Statistični register delovno aktivnega prebivalstva oziroma raziskovanje Delovno aktivno prebivalstvo.
Metoda	Vsota število zaposlenih na določen dan v letu (npr. 31. 12. ali 1. 1.) ali povprečno število zaposlenih v naslednjih dejavnostih po SKD: – S91.1 Dejavnost knjižnic in arhivov, – S91.2 Dejavnost muzejev ter dejavnosti v zvezi z zbirkami, zgodovinskimi znamenitostmi in spomeniki, – S91.3 Konservatorstvo, restavriranje in druge pomožne dejavnosti za ohranjanje kulturne dediščine. Merska enota: število oseb. Frekvenca merjenja: letno.
Opombe	Kazalnik meri razpoložljive človeške vire, ne pa njihove učinkovitosti. To je težko spremljati redno, zato je smiselno občasno izvesti kvalitativne raziskave (npr. kompetence, potrebe po dodatnem usposabljanju, kadrovske vrzeli). Kazalnik je mogoče analizirati na lokalni ravni, če je število opazovanj zadostno za zagotavljanje statistične zaupnosti.

4.1.2 Kazalniki cilja A2 – Krepitev slovenskega jezika in večjezičnosti

KAZALNIK VPLIVA

Kazalnik	Indeks uporabe slovenskega jezika
Opombe	Kazalnik je že opisan na začetku poglavja pri opredeljenih kazalnikih vpliva.

KAZALNIKI REZULTATOV

Kazalnik	Regijska enakost izobraževalnih izidov pri NPZ iz slovenščine
Opis	Kazalnik meri stopnjo regijske enakosti izobraževalnih izidov pri nacionalnem preverjanju znanja (NPZ) iz slovenščine. Namen kazalnika je oceniti, kolikšen delež razlik v rezultatih učencev pojasnjuje regija, v kateri obiskujejo šolo. S tem kazalnik prikazuje, v kolikšni meri je dosežek učencev povezan z njihovim regijskim okoljem. Nižje vrednosti pomenijo manjše regijske razlike (večjo podobnost rezultatov med regijami), višje vrednosti pa večjo prostorsko neenakost v izobraževalnih izidih.
Prispevek	Kazalnik omogoča spremljanje prostorskih razlik v dosežkih učencev pri slovenščini in posredno nakazuje raven uravnoveženosti izobraževalnih rezultatov med regijami. Kazalnik sam po sebi ne meri enakih možnosti učencev z vidika kakovosti dela na šolah, saj ne upošteva ostalih dejavnikov, ki vplivajo na rezultate učencev (npr. izobrazba staršev, dohodki itd.). Kazalnik je zato treba razumeti kot opisni pokazatelj regijskih razlik.

Viri podatkov	Državni izpitni center
Metoda	Kazalnik se izračuna kot koeficient determinacije (R^2) iz linearne regresije, v kateri je odvisna spremenljivka rezultat učenca pri NPZ iz slovenščine, pojasnjevalne spremenljivke pa so indikatorske spremenljivke za regije: $x_i = \mu + \sum_{j=2}^{12} \beta_j D_{ij} + \epsilon_i$ kjer je x_i rezultat učenca in D_{ij} binarna spremenljivka, ki označuje, ali učenec obiskuje šolo v regiji i. Kazalnik je enak vrednosti R^2 in prikazuje delež variance rezultatov, ki ga pojasnjuje regijska pripadnost. Ker je R^2 standardizirana mera, je kazalnik primerljiv med leti. Frekvenca merjenja: letno.
Opombe	Za zagotavljanje rednega spremljanja je priporočljivo, da Ministrstvo za kulturo naslovi ustrezen strokovni predlog na državno komisijo za izvedbo NPZ, ki lahko nato ta kazalnik izračuna in objavi v letnem poročilu o izvedbi NPZ.
Kazalnik	Povprečni dosežek učencev pri bralni pismenosti v PISA v primerjavi s povprečjem OECD in sosednjimi državami
Opis	Kazalnik meri povprečni dosežek slovenskih 15-letnikov pri bralni pismenosti, kot jo opredeljuje OECD v raziskavi PISA (Programme for International Student Assessment). Rezultat se izraža v točkah na PISA lestvici in vključuje primerjavo s povprečjem OECD in s sosednjimi državami (Avstrija, Madžarska, Italija, Hrvaška), kar omogoča oceno relativne uspešnosti slovenskih učencev v regionalnem in mednarodnem kontekstu.
Prispevek	Kazalnik prikazuje kakovost jezikovnega izobraževanja in bralne pismenosti, ki sta temeljni dimenziji cilja Krepitev slovenskega jezika in večjezičnosti. Bralna pismenost je ključna za funkcionalno rabo jezika, razumevanje besedil in uspešno vključevanje v družbo in trg dela. Dosežki, primerjani z OECD in sosednjimi državami, kažejo, ali slovenski sistem učenja jezika zagotavlja nadpovprečne kompetence ali zaostaja v primerjavi z referenčnimi državami.
Viri podatkov	OECD – PISA
Metoda	1. Povprečni rezultat slovenskih učencev pri bralni pismenosti (PISA) v posameznem ciklu. 2. Izračun razlike glede na povprečje OECD. 3. Izračun razlike glede na povprečje sosednjih držav (AT, IT, HR, HU).

	Frekvenca merjenja: na 3 leta oz. skladno z objavo OECD.
Opombe	Kazalnik omogoča časovno in mednarodno primerljivost, saj OECD zagotavlja stabilno lestvico in metodologijo. Za dodatni vpogled se lahko spremlja tudi delež učencev pod osnovno ravniyo bralne pismenosti (Level 2) in delež odličnih (Level 5+).
Kazalnik	Sprememba deleža prodanih knjig in revij v slovenščini
Opis	Kazalnik meri delež prodanih izvodov knjig in revij, izdanih v slovenskem jeziku, glede na celoten obseg prodaje knjižnega in revijalnega trga v Sloveniji (vseh jezikov).
Prispevek	Kazalnik odraža dejansko rabo in tržni položaj slovenskega jezika v kulturnem in medijskem prostoru. Višji delež prodaje vsebin v slovenščini kaže, da slovenski jezik ostaja glavni jezik branja, izobraževanja in vsakodnevne komunikacije. S tem krepi jezikovno okolje, v katerem prebivalci vsakodnevno uporabljajo, utrjujejo in razvijajo slovenski jezik.
Viri podatkov	JAK, izdajatelji in distribucijski sistemi (npr. Mladinska knjiga, Delo).
Metoda	$\text{delež} = \frac{\text{število prodanih izvodov knjig in revij v slovenščini}}{\text{število prodanih izvodov vseh knjig in revij}} \times 100$ Merska enota: odstotek. Frekvenca merjenja: letno.
Opombe	Potrebno je sistematično zbiranje podatkov o prodaji po jeziku. Smiselno je tudi ločeno spremljanje po kategorijah: – knjige, – revije in časopisi. Kazalnik je občutljiv na rast digitalnih izdaj, za katere pa je težko pridobiti podatke o številu vseh prodanih izvodov, ne glede na jezik.
Kazalnik	Sprememba deleža ponudnikov avdiovizualnih vsebin, ki v skladu z zakonodajo zagotavljajo podnapise ali sinhronizacijo v slovenščini
Opis	Kazalnik meri delež ponudnikov avdiovizualnih (AV) vsebin, ki omogočajo dostop do vsebin v slovenskem jeziku, bodisi z izvirnim slovenskim zvokom, sinhronizacijo bodisi podnapisi v slovenščini. Zajema televizijske programe, pretočne (<i>streaming</i>) storitve in druge AV-platforme, dostopne v Sloveniji.
Prispevek	Kazalnik odraža dostopnost slovenščine v sodobnem medijskem prostoru, kjer prevladuje tujejezična produkcija.

	Višji delež ponudnikov, ki zagotavljajo vsebine v slovenščini, pomeni, da imajo prebivalci stalno možnost uporabe in stika z jezikom v vsakdanjem življenju, tj. pri zabavi, informiranju in izobraževanju.
Viri podatkov	Agencija za komunikacijska omrežja in storitve RS, Ministrstvo za kulturo
Metoda	Odstotek ponudnikov AV-vsebin, ki zagotavljajo vsebine s podnapisi ali sinhronizacijo v slovenščini, glede na skupno število ponudnikov, dostopnih v Sloveniji. Frekvenca merjenja: letno.
Opombe	Priporočljivo je vzpostaviti enotno evidenco ponudnikov in deleža vsebin v slovenščini. Kazalnik lahko hkrati omogoča tudi spremljanje skladnosti z zakonskimi obveznostmi iz Zakona o avdiovizualnih medijskih storitvah (ZAVMS).
Kazalnik	Večjezičnost odraslih
Opis	Kazalnik meri samoporočano število jezikov, ki jih prebivalci ocenjujejo, da jih obvladajo na ravni tekočega govora.
Prispevek	Kazalnik prikazuje stopnjo večjezičnosti prebivalcev in kaže, kako razširjena je sposobnost aktivnega komuniciranja v več jezikih. Kazalnik prikazuje dejansko raznolikost jezikovnih kompetenc v populaciji in razvoj večjezične družbe.
Viri podatkov	SURS
Metoda	Delež odraslih po številu tujih jezikov, ki jih razumejo ali uporabljajo. Merska enota: odstotek. Frekvenca merjenja: na 6 let.
Opombe	Trenutno se meri le znanje drugih jezikov; smiselno je dodati vprašanje o obvladovanju maternega jezika.

KAZALNIKI UČINKOV

Kazalnik	Število izdanih revij in časopisov v slovenščini
Opis	Kazalnik meri absolutno število revij in časopisov, izdanih v slovenskem jeziku v določenem letu.
Prispevek	Kazalnik kaže raznolikost in vitalnost medijskega prostora v slovenščini, kar krepi prisotnost slovenskega jezika v javni sferi. Neposredno prispeva h kazalniku rezultatov – delež prodanih knjig in revij v slovenščini, saj večja ponudba slovenskih izdaj omogoča večjo prodajo in dostopnost tovrstnih vsebin.

Viri podatkov	JAK, izdajatelji in distribucijski sistemi (npr. Mladinska knjiga, Delo)
Metoda	Absolutno število izdanih revij in časopisov v slovenskem jeziku v posameznem letu. Frekvenca merjenja: letno.
Opombe	V kazalnik bi bilo načeloma mogoče vključiti tudi digitalne medije, a je smiselno ločevanje med tiskanimi in digitalnimi mediji.
Kazalnik	Število prodanih revij in časopisov po jeziku (slovenščina/tuji jeziki)
Opis	Kazalnik meri obseg prodaje revij in časopisov po jeziku izdaje.
Prispevek	Merjenje omogoča oceno dejanske uporabe slovenskega in tujih jezikov v medijski potrošnji. Kazalnik dopolnjuje delež prodanih knjig in revij v slovenščini.
Viri podatkov	JAK, izdajatelji in distribucijski sistemi
Metoda	Vsota števila prodanih revij in časopisov. Frekvenca merjenja: letno.
Opombe	Merjenje števila prodanih revij in časopisov v digitalni obliki je problematično, saj zaenkrat ne obstajajo zanesljivi in primerljivi podatki. Poleg tega ni enotno opredeljeno, kaj natančno pomeni »prodana digitalna revija« – ali gre za posamezno digitalno izdajo, naročnino, plačan dostop do vsebin ali kombinirane modele.
Kazalnik	Število udeležencev izobraževanja s slovenščino kot prvim jezikom
Opis	Kazalnik meri število oseb, ki obiskujejo programe, kjer je slovenščina prvi in glavni jezik pouka.
Prispevek	Kazalnik prikazuje obseg formalnega izobraževanja v slovenskem jeziku, kar neposredno krepi jezikovne kompetence prebivalcev in prispeva k ohranjanju jezika v javnem življenju. Podpira širšo kompetentnost v maternem jeziku kot osnovo za večjezičnost.
Viri podatkov	Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje
Metoda	Število vpisanih udeležencev v osnovne in srednje, kjer je slovenščina prvi jezik. Frekvenca merjenja: letno.
Opombe	Možnost ločevanja po stopnjah izobraževanja in glede raven: lokalna/državna.

Kazalnik	Število udeležencev izobraževanja s slovenščino kot drugim jezikom
Opis	Kazalnik meri število udeležencev, ki se učijo slovenščine kot drugega jezika.
Prispevek	Kazalnik prikazuje vključenost in integracijo neslovensko govorečih prebivalcev. Na ravni kazalnika vpliva prispeva k širjenju kompetenc v slovenščini kot jeziku integracije in omogoča dejansko uresničevanje večjezičnosti v praksi.
Viri podatkov	Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje, Center za slovenščino kot drugi in tuji jezik
Metoda	Vsota: – števila udeležencev tečajev slovenščine kot tujega jezika, – učencev na narodnostno mešanih območjih, – učencev, ki kot prvi jezik uporabljajo slovenski jezikovni jezik, – učencev pouka slovenščine izven meja Slovenije. Frekvenca merjenja: letno.
Opombe	/

Kazalnik	Število ponudnikov avdiovizualnih vsebin, dostopnih v Sloveniji
Opis	Kazalnik meri skupno število ponudnikov televizijskih, pretočnih in drugih avdiovizualnih storitev, ki delujejo na slovenskem trgu.
Prispevek	Kazalnik prikazuje velikost in raznolikost AV-trga, ki določa širino medijskega prostora. Širši nabor ponudnikov povečuje potencial dostopa do vsebin v slovenščini in tujih jezikih.
Viri podatkov	Agencija za komunikacijska omrežja in storitve RS, Ministrstvo za kulturo
Metoda	Absolutno število registriranih ali dostopnih ponudnikov AV-vsebin na slovenskem trgu v posameznem letu. Frekvenca merjenja: letno.
Opombe	/

Kazalnik	Število vključenih v izobraževanje na področju jezikov
Opis	Kazalnik meri število oseb, ki so vključene v izobraževanje na področju jezikov (v skladu s klasifikacijo KLASIUS-P-16 = 023 Jeziki). Ta skupina zajema študijske programe s področja jezikov, jezikoslovja, književnosti, prevajanja in tolmačenja.

Prispevek	Kazalnik prikazuje obseg in strukturo jezikovnega izobraževanja v Sloveniji ter zanimanje za študij jezikov in sorodnih ved. Neposredno prispeva h kazalnikom rezultatov (npr. večjezičnost odraslih), saj kaže, koliko posameznikov sistematično razvija jezikovne in medkulturne kompetence. Hkrati kazalnik vpliva na bodoče kadrovske kapacitete v jezikovnem in izobraževalnem sistemu – zlasti za učitelje jezikov, prevajalce, lektorje in strokovnjake za jezikovne tehnologije. S tem krepi osnovo za učinkovito poučevanje slovenščine in tujih jezikov, pa tudi za prevajanje in prenos tujih vsebin v slovenščino (knjige, revije, AV-vsebine).
Viri podatkov	SURS
Metoda	Vsota oseb, vključenih v izobraževalne programe po KLASIUS-P-16 = 023 Jeziki. Frekvenca merjenja: letno.
Opombe	/

KAZALNIKI VLOŽKOV

Kazalnik	Delež ur pouka slovenščine glede na skupno število obveznih ur v programu (OŠ, gimnazija, strokovna, poklicna šola)
Opis	Kazalnik meri delež ur pouka slovenščine v učnih načrtih osnovnih in srednjih šol glede na celotno število obveznih ur pouka.
Prispevek	Kazalnik prikazuje sistematično prisotnost slovenščine v izobraževalnem sistemu. Večji delež ur slovenščine krepi kompetence v maternem jeziku in tako neposredno vpliva na obvladovanje slovenskega jezika.
Viri podatkov	Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje, Zavod RS za šolstvo
Metoda	Razmerje med urami slovenščine in skupnim številom obveznih ur pouka (OŠ, gimnazije, poklicne in strokovne šole). Merska enota: odstotek. Frekvenca merjenja: letno.
Opombe	Smiselno je spremljati spremembe ob kurikularnih prenovah.
Kazalnik	Višina sredstev za sofinanciranje medijev in založništva v slovenščini
Opis	Kazalnik meri višino javnih sredstev, namenjenih podpori medijev in založništva, ki ustvarjajo in izdajajo vsebine v slovenskem jeziku.
Prispevek	Kazalnik kaže finančno podporo slovenski jezikovni produkciji in s tem prispeva k ohranjanju jezika v javnem prostoru.

Viri podatkov	Ministrstvo za kulturo
Metoda	Skupna vrednost dodeljenih sredstev za medije in založništvo v slovenščini v posameznem letu. Merska enota: EUR. Frekvenca merjenja: letno.
Opombe	/

Kazalnik	Število učiteljev slovenščine v osnovnih in srednjih šolah
Opis	Kazalnik meri število učiteljev, ki poučujejo slovenščino v osnovnih in srednjih šolah.
Prispevek	Kazalnik odraža kadrovske zmogljivosti za poučevanje slovenskega jezika. Večje število učiteljev krepi tudi kakovost pouka in dosežke učencev v slovenščini.
Viri podatkov	SURS (Statistični register delovno aktivnega prebivalstva), Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje
Metoda	Število zaposlenih učiteljev slovenščine v posameznem letu. Frekvenca merjenja: letno.
Opombe	Kazalnik dopolnjuje podatke o številu ur pouka in uspešnosti učencev. Alternativno je možno meriti število oseb z ustrezno izobrazbo na trgu dela.

Kazalnik	Število učiteljev tujih jezikov v osnovnih in srednjih šolah
Opis	Kazalnik meri število učiteljev, ki poučujejo tuje jezike (angleščina, nemščina, italijanščina, francoščina idr.) v osnovnih in srednjih šolah.
Prispevek	Kazalnik prikazuje kapacitete za razvoj večjezičnosti. Večje število učiteljev krepi tudi kakovost pouka in dosežke učencev.
Viri podatkov	SURS (Statistični register delovno aktivnega prebivalstva), Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje
Metoda	Število zaposlenih učiteljev tujih jezikov v posameznem letu. Frekvenca merjenja: letno.
Opombe	Alternativno je možno meriti število oseb z ustrezno izobrazbo na trgu dela.

4.1.3 Kazalniki cilja A3 – Kulturna raznolikost in vključenost manjšin

Kulturna raznolikost in vključenost manjšin

VPLIVI	Indeks družbene kohezije (toleranca do drugih kultur, medosebno zaupanje, percepcija enakosti spolov)			
REZULTATI	Delež oseb, ki čutijo pripadnost državi Delež oseb, ki se izreka kot pripadnik skupine, ki je diskriminirana			
UČINKI	Število projektov s področja kulture, ki vključujejo, ali so namenjeni pripadnikom ranljivih družbenih skupin	Nove investicije ministrstva v javno kulturno infrastrukturo po letu 2023 z urejenim dostopom za gibalno ovirane osebe	Število vključenih žensk iz drugih kulturnih okolij in romskih žensk v kulturne dejavnosti v okviru programov socialne aktivacije	Ure usposabljanj o inkluziji, nediskriminaciji in univerzalni dostopnosti
VLOŽKI	Obseg javnih sredstev za vključevanje ranljivih skupin Število angažiranih kulturnih mediatorjev/tolmačev			

KAZALNIK VPLIVA

Kazalnik	Indeks družbene kohezije
Opombe	Kazalnik je že opisan na začetku poglavja pri opredeljenih kazalnikih vpliva.

KAZALNIKA REZULTATOV

Kazalnik	Delež oseb, ki čutijo pripadnost državi
Opis	Kazalnik meri delež prebivalcev, ki poročajo, da čutijo močno ali zelo močno pripadnost Sloveniji. Izraža stopnjo družbene integracije in identifikacije prebivalcev z državo in njenimi institucijami.
Prispevek	Kazalnik kaže, v kolikšni meri kulturne in družbene politike uspešno spodbujajo vključevanje vseh prebivalcev v nacionalno skupnost. Neposredno prispeva h kazalniku vpliva – indeks družbene kohezije, saj krepi enotnost in občutek skupne identitete, ki je pogoj za družbeno zaupanje in stabilnost.
Viri podatkov	Evropska družboslovna raziskava (European Social Survey)
Metoda	Delež oseb, ki so na lestvici (npr. 1–10) označile stopnjo pripadnosti državi z oceno ≥ 7. Merska enota: odstotek.

	Frekvenca merjenja: vsaki 2 leti oziroma skladno z objavo podatkov Evropske družboslovne raziskave.
Opombe	Kazalnik je mogoče analizirati po različnih skupinah prebivalstva (spol, starost narodnost). Omogoča tudi mednarodno primerjavo.
Kazalnik	Delež oseb, ki se izreka kot pripadnik skupine, ki je diskriminirana
Opis	Kazalnik meri delež prebivalcev, ki se samoopredelijo kot pripadniki skupin, ki so pogosto diskriminirane.
Prispevek	Kazalnik osvetljuje obseg doživljane diskriminacije in občutek družbene izključenosti. Neposredno prispeva h kazalniku vpliva – indeks družbene kohezije, saj višje vrednosti diskriminacije zmanjšujejo zaupanje in toleranco.
Viri podatkov	Evropska družboslovna raziskava (European social survey)
Metoda	Odstotek oseb, ki so na vprašanje, ali bi se opredelili kot pripadniki skupine, ki je v državi diskriminirana, odgovorile pritrdilno. Merska enota: odstotek. Frekvenca merjenja: vsaki 2 leti oziroma skladno z objavo podatkov Evropske družboslovne raziskave.
Opombe	Kazalnik omogoča mednarodno primerjavo.

KAZALNIKI UČINKOV

Kazalnik	Število projektov s področja kulture, ki vključujejo, ali so namenjeni pripadnikom ranljivih družbenih skupin
Opombe	Kazalnik je del Akcijskega načrta do leta 2027 za izvajanje Resolucije o nacionalnem programu za kulturo 2024–2031.
Kazalnik	Nove investicije ministrstva v javno kulturno infrastrukturo po letu 2023 z urejenim dostopom za gibalno ovirane osebe
Opombe	Kazalnik je del Akcijskega načrta do leta 2027 za izvajanje Resolucije o nacionalnem programu za kulturo 2024–2031.
Kazalnik	Število vključenih žensk iz drugih kulturnih okolij in romskih žensk v kulturne dejavnosti v okviru programov socialne aktivacije
Opombe	Kazalnik je del Akcijskega načrta do leta 2027 za izvajanje Resolucije o nacionalnem programu za kulturo 2024–2031.

Kazalnik	Ure usposabljanj o inkluziji, nediskriminaciji in univerzalni dostopnosti
Opis	Kazalnik meri skupno število izvedenih ur usposabljanj, seminarjev, delavnic ali izobraževanj za zaposlene v kulturnih institucijah, javni upravi ali nevladnih organizacijah, ki se nanašajo na vključevanje ranljivih skupin, preprečevanje diskriminacije in zagotavljanje univerzalne dostopnosti.
Prispevek	Kazalnik meri krepitev kompetenc in ozaveščenosti zaposlenih na področju kulture o načelih enakosti, dostopnosti in raznolikosti. Podpira kazalnik rezultata – delež oseb, ki čutijo pripadnost državi, saj izboljšana dostopnost in odnos do različnih skupin povečujeta občutek zaupanja in sprejetosti.
Viri podatkov	Ministrstvo za kulturo
Metoda	Evidenca izvedenih usposabljanj: skupno število ur usposabljanj × število udeležencev. Frekvenca merjenja: letno.
Opombe	Treba je razviti standardizirano poročanje o izvedenih usposabljanjih.

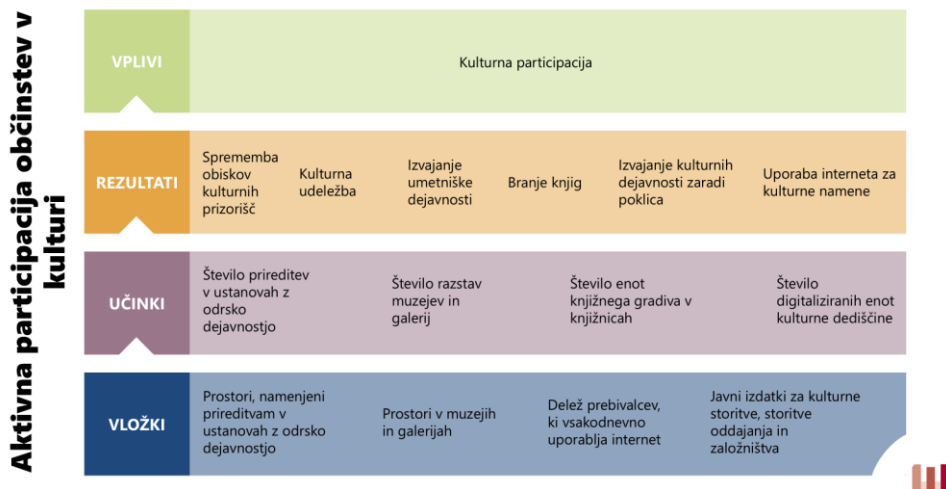
KAZALNIKA VLOŽKOV

Kazalnik	Obseg javnih sredstev za vključevanje ranljivih skupin
Opis	Kazalnik meri skupno višino javnih sredstev, namenjenih programom, projektom in ukrepom, ki spodbujajo vključevanje ranljivih skupin v kulturno življenje (npr. manjšine, priseljenci, invalidi, ženske v ranljivem položaju, starejši).
Prispevek	Kazalnik prikazuje finančno zavezanost države in lokalnih skupnosti politikam kulturne enakosti in dostopnosti. Neposredno prispeva h kazalnikom učinka, saj omogoča izvajanje projektov, investicij in programov, namenjenih vključevanju ranljivih skupin. Posredno vpliva tudi na kazalnik – delež oseb, ki se izreka kot pripadnik diskriminirane skupine, saj zadostno financiranje omogoča vidnost, participacijo in zmanjšanje diskriminacije.
Viri podatkov	Ministrstvo za kulturo, občine
Metoda	Letna vsota javnih sredstev, namenjenih projektom za vključevanje ranljivih skupin v kulturno življenje. Merska enota: EUR. Frekvenca merjenja: letno.

Opombe	Kazalnik se lahko izrazi tudi kot delež v skupnih javnih sredstvih za kulturo.
Kazalnik	Število angažiranih kulturnih mediatorjev/tolmačev
Opis	Kazalnik meri število kulturnih mediatorjev, prevajalcev in tolmačev, ki sodelujejo pri izvajanju kulturnih dejavnosti, projektov in programov, namenjenih vključevanju manjšin, priseljencev, beguncev in drugih jezikovnih skupin. Kulturni mediatorji posredujejo med institucijami in občinstvi z različnimi kulturnimi ozadji ter omogočajo medkulturno razumevanje in dostopnost informacij.
Prispevek	Kazalnik prikazuje kadrovske in strokovne zmogljivosti za zagotavljanje vključujoče kulturne komunikacije. Neposredno prispeva h kazalnikom učinka (npr. projekti s sodelovanjem ranljivih skupin, vključevanje žensk iz drugih kulturnih okolij), saj omogoča premagovanje jezikovnih in kulturnih ovir. Posredno prispeva h kazalniku vpliva – indeks družbene kohezije, saj vloga mediatorjev spodbuja medkulturno razumevanje in zmanjšuje družbene delitve.
Viri podatkov	Ministrstvo za kulturo, javni zavodi
Metoda	Število kulturnih mediatorjev, prevajalcev ali tolmačev, angažiranih v kulturnih programih v posameznem letu, izraženih v ekvivalentu polne zaposlitve (FTE). Frekvenca merjenja: letno.
Opombe	/

4.1.4 Kazalniki cilja A4 – Aktivna participacija občinste v kulturi

KAZALNIK VPLIVA

Kazalnik	Kulturna participacija
Opombe	Kazalnik je že opisan na začetku poglavja pri opredeljenih kazalnikih vpliva.

KAZALNIKI REZULTATOV

Kazalnik	Sprememba obiskov kulturnih prizorišč
Opis	Kazalnik meri stopnjo aktivne udeležbe prebivalcev v kulturnem življenju skozi obiske muzejev, galerij, gledališč, glasbenih in drugih odrskih ustanov.
Prispevek	Redni obiski kulturnih prizorišč so eden ključnih izrazov kulturne participacije. Višja stopnja obiskov kaže na večjo vključenost prebivalcev v kulturno življenje, kar prispeva k razvoju kulturnega kapitala, družbene povezanosti in trajnostnemu razvoju kulture. Kazalnik posredno odraža dostopnost, privlačnost in relevantnost kulturnih programov za širšo javnost.
Viri podatkov	SURS
	Seštevek:
Metoda	– obiskovalci razstav v muzejih in galerijah, – obiskovalci v ustanovah z odrsko dejavnostjo.
	Frekvenca merjenja: letno.

	Možno je izražanje absolutno (število obiskov) ali relativno (na 1.000 prebivalcev).
Opombe	/
Kazalnik	Kulturna udeležba
Opis	Kazalnik meri delež prebivalcev, ki so se v zadnjih 12 mesecih udeležili vsaj ene kulturne dejavnosti (npr. obisk muzeja, razstave, gledališke ali glasbene predstave, kina, festivala ipd.). Poudarek je na udeležbi, torej prisotnosti pri kulturnih dogodkih, ne pa na participaciji, ki vključuje tudi aktivno izvajanje ali sooblikovanje kulturnih vsebin.
Prispevek	Kulturna udeležba je osnovna raven kulturne participacije – predstavlja izpostavljenost kulturi in prvi korak k aktivnejši vključenosti. Višji delež udeležencev kaže na večjo dostopnost, zanimanje in raznolikost kulturne ponudbe. Kazalnik omogoča spremljanje, v kolikšni meri prebivalci dejansko koristijo možnosti kulturnega udejstvovanja, ter podpira načrtovanje politik za širjenje in demokratizacijo dostopa do kulture.
Viri podatkov	Eurostat – SILC (modul izveden 2006, 2015, 2022) Dodatna anketa ali vključitev dodatnih vprašanj v obstoječe ankete
Metoda	Delež (%) prebivalstva, ki se je v zadnjih 12 mesecih vsaj enkrat udeležil kulturne dejavnosti. Smiselno bi bilo, da se merjenje izvaja pogostejše, kot to omogoča SILC modul o socialni in kulturni vključenosti. Predlagamo izvajanje vsake 3 leta.
Opombe	Kazalnik se nanaša na pasivno udeležbo v kulturi in ne zajema aktivne participacije, ki je spremljana ločeno. Uporaba SILC podatkov omogoča mednarodno primerjavo.
Kazalnik	Izvajanje umetniške dejavnosti
Opis	Kazalnik meri delež prebivalcev, ki so se v zadnjih 12 mesecih aktivno ukvarjali z umetniško dejavnostjo kot hobi ali ljubiteljsko dejavnost – na primer z glasbo, plesom, gledališčem, likovnim, literarnim ali drugim umetniškim ustvarjanjem.
Prispevek	Kazalnik meri aktivno kulturno participacijo, ki presega zgolj udeležbo kot občinstvo. Aktivno umetniško ustvarjanje krepi kulturne kompetence, izražanje identitete, občutek pripadnosti in družbeno povezanost. Hkrati predstavlja pomemben segment kulturnega ekosistema, saj ljubiteljska in amaterska dejavnost pogosto podpira profesionalno kulturno produkcijo ter prispeva k razvoju lokalnih skupnosti.

Viri podatkov	Eurostat – SILC (modul izveden 2006, 2015, 2022) Dodatna anketa ali vključitev dodatnih vprašanj v obstoječe ankete
Metoda	Delež (%) prebivalstva, ki je v zadnjih 12 mesecih izvajalo umetniško dejavnost kot hobi ali ljubiteljsko ustvarjanje. Smiselno bi bilo, da se merjenje izvaja pogosteje, kot to omogoča SILC modul o socialni in kulturni vključenosti. Predlagamo izvajanje vsake 3 leta.
Opombe	Kazalnik se nanaša na neprofesionalno umetniško ustvarjanje, ne pa na poklicno umetniško dejavnost, ki je spremljana ločeno. Uporaba SILC podatkov omogoča mednarodno primerjavo.
Kazalnik	Branje knjig
Opis	Kazalnik meri delež prebivalcev, ki so v zadnjih 12 mesecih brali knjige. Kazalnik odraža kulturne navade, dostopnost knjižničnih in knjižnih vsebin ter širšo stopnjo kulturne in bralne pismenosti prebivalstva.
Prispevek	Branje knjig je ena temeljnih oblik kulturne udeležbe in ključni pokazatelj kulturnega kapitala ter življenjskega učenja. Redno branje krepi sposobnost kritičnega mišljenja, domišljijo in razumevanje družbenih kontekstov. Višji delež bralcev prispeva k razvoju kulturne pismenosti, socialni vključenosti in trajnostni družbi znanja.
Viri podatkov	Eurostat – SILC (modul izveden 2006, 2015, 2022) Dodatna anketa ali vključitev dodatnih vprašanj v obstoječe ankete
Metoda	Delež (v %) prebivalstva, ki je v zadnjih 12 mesecih bral knjige. Smiselno bi bilo, da se merjenje izvaja pogosteje, kot to omogoča SILC modul o socialni in kulturni vključenosti. Predlagamo izvajanje vsake 3 leta.
Opombe	Uporaba SILC podatkov omogoča mednarodno primerjavo.
Kazalnik	Izvajanje kulturnih dejavnosti zaradi poklica
Opis	Kazalnik meri delež prebivalcev, ki se v kulturi udeležujejo zaradi svojega poklica, torej opravljajo umetniške, ustvarjalne ali sorodne dejavnosti v okviru svojega zaposlitvenega statusa. Vključuje posameznike, katerih kulturna participacija je profesionalna, torej izhaja iz opravljanja poklica, kot so ustvarjalni in uprizoritveni umetniki, avtorji, novinarji, jezikoslovci ter drugi poklici, kjer je kulturno ustvarjanje sestavni del dela.
Prispevek	Kazalnik zajema tisti del kulturne participacije, ki temelji na poklicnem izvajanju umetniških dejavnosti. Predstavlja vrh

	kontinuumu kulturne vključenosti – od udeležbe (kot občinstvo), prek ljubiteljskega ustvarjanja, do profesionalnega izvajanja.
Viri podatkov	Eurostat - LFS
Metoda	Delež (%) prebivalstva, zaposlenega v poklicih, povezanih z umetniškim, ustvarjalnim ali kulturnim delom (glede na celotno zaposleno populacijo). Frekvenca merjenja: letno.
Opombe	Uporaba LFS podatkov omogoča mednarodno primerjavo.
Kazalnik	Uporaba interneta za kulturne namene
Opis	Kazalnik meri delež prebivalcev, ki so v zadnjih 12 mesecih uporabljali internet za dostop do kulturnih vsebin, kot so branje novic, poslušanje glasbe ali podkastov, ogled videoposnetkov, filmov ali pretočnih vsebin ter prenos ali igranje iger.
Prispevek	Kazalnik odraža digitalno dimenzijo kulturne participacije – vključenost prebivalcev v kulturo prek spletnih kanalov in digitalnih platform. Digitalni dostop bistveno širi možnosti vključevanja v kulturo, zmanjšuje fizične in regionalne ovire ter omogoča nove oblike ustvarjalnosti in izražanja. Višje vrednosti kažejo na uspešnost digitalne transformacije kulturnega sektorja ter na stopnjo kulturne vključenosti v sodobnem informacijskem okolju.
Viri podatkov	Eurostat (https://doi.org/10.2908/ISOC_CI_AC_I)
Metoda	Delež (%) prebivalstva, ki je v zadnjih 12 mesecih uporabljalo internet za enega ali več naslednjih kulturnih namenov: – branje spletnih novic ali časopisov, – poslušanje ali prenos podcastov, – igranje ali prenos spletnih iger, – poslušanje glasbe, – ogled videoposnetkov, filmov ali pretočnih vsebin (streamed TV). Frekvenca merjenja: letno.
Opombe	Uporaba Eurostat podatkov omogoča mednarodno primerjavo.

KAZALNIKI UČINKOV

Kazalnik	Število prireditev v ustanovah z odrsko dejavnostjo
Opis	Kazalnik meri skupno število javnih prireditev, izvedenih v ustanovah z odrsko dejavnostjo, kot so gledališča, operne in plesne ustanove, glasbene organizacije, koncertne dvorane ter druge institucije, ki izvajajo uprizoritveno dejavnost. Kazalnik odraža obseg in dinamiko kulturne ponudbe ter aktivnost kulturnih ustanov v posameznem letu.
Prispevek	Kazalnik prikazuje obseg kulturne produkcije v živi kulturi, torej neposredno ponudbo kulturnih vsebin občinstvom. Višje število prireditev pomeni večjo raznolikost in dostopnost kulturne ponudbe ter lahko prispeva k večji udeležbi občinstev.
Viri podatkov	SURS
Metoda	Letno število izvedenih prireditev v ustanovah z odrsko dejavnostjo, kot jih poroča SURS. Frekvenca merjenja: letno.
Opombe	/

Kazalnik	Število razstav muzejev in galerij
Opis	Kazalnik meri skupno število razstav, ki jih muzeji in galerije pripravijo v posameznem letu.
Prispevek	Kazalnik prikazuje intenzivnost razstavne ponudbe in je pomemben pokazatelj dostopnosti in vitalnosti vizualne kulture. Višje število razstav pomeni večjo raznolikost kulturnih vsebin, več priložnosti za kulturno udeležbo.
Viri podatkov	SURS
Metoda	Letno število razstav, izvedenih v muzejih in galerijah v Sloveniji. Kazalnik vključuje stalne in občasne razstave. Frekvenca merjenja: letno.
Opombe	/

Kazalnik	Število enot knjižnega gradiva v knjižnicah
Opis	Kazalnik meri obseg ponudbe za bralno in kulturno udeležbo, tj. skupno število enot knjižnega gradiva, ki jih hranijo knjižnice v Sloveniji.
Prispevek	Kazalnik zajema ponudbeno stran, ki vpliva na participacijo v obliki branja, saj knjižnični fond določa možnosti prebivalcev za vključevanje v kulturo prek knjig in bralnih vsebin.
Viri podatkov	BibSiSt

Metoda	Letno število enot knjižnega gradiva, ki ga knjižnice evidentirajo v sistemu BibSiSt. Frekvenca merjenja: letno.
Opombe	/
Kazalnik	Število digitaliziranih enot kulturne dediščine
Opombe	Kazalnik je že opisan pri cilju Ohranjena in dostopna kulturna dediščina.

KAZALNIKI VLOŽKOV

Kazalnik	Prostori, namenjeni prireditvam v ustanovah z odrsko dejavnostjo
Opis	Kazalnik meri število in zmogljivost prostorskih enot (dvoran, odrov, dvoran na prostem ipd.), namenjenih izvajanju kulturnih prireditev v javnih in zasebnih ustanovah z odrsko dejavnostjo (gledališča, koncertne dvorane, plesne ustanove, kulturni domovi ipd.). Kazalnik odraža obseg fizične infrastrukture, ki omogoča izvedbo in dostop do žive kulture.
Prispevek	Kazalnik meri število in zmogljivost prostorskih enot (dvoran, odrov, dvoran na prostem ipd.), namenjenih izvajanju kulturnih prireditev v javnih in zasebnih ustanovah z odrsko dejavnostjo (gledališča, koncertne dvorane, plesne ustanove, kulturni domovi ipd.). Kazalnik odraža obseg fizične infrastrukture, ki omogoča izvedbo in dostop do žive kulture.
Viri podatkov	SURS
Metoda	Seštevek števila prireditvenih prostorov v kulturnih domovih, centrih za kulturo, gledališčih, operi in glasbenih ustanovah, po podatkih SURS. Vključuje stalne dvorane (velike in male) ter občasna prizorišča. Frekvenca merjenja: letno.
Opombe	/
Kazalnik	Prostori v muzejih in galerijah
Opis	Kazalnik meri obseg razstavnih in drugih uporabnih površin, ki jih muzeji in galerije uporabljajo za izvajanje svoje dejavnosti.
Prispevek	Kazalnik predstavlja vložek v kulturno infrastrukturo, ki omogoča izvajanje dejavnosti muzejev in galerij ter s tem participacijo prebivalcev.
Viri podatkov	SURS

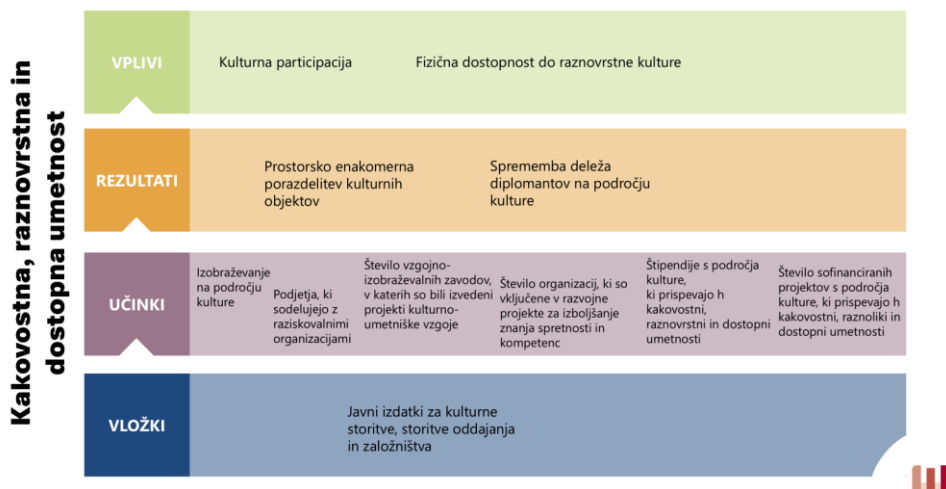
	Seštevek skupne površine (v m ²) prostorov v muzejih in galerijah, ki so namenjeni:
Metoda	– razstavam, – vzgojno-izobraževalnim dejavnostim, – depojem, – drugim namenom.
	Frekvenca merjenja: letno.
Opombe	/

Kazalnik	Delež prebivalcev, ki vsakodnevno uporablja internet
Opis	Kazalnik meri delež prebivalcev, ki vsakodnevno uporabljajo internet za kakršen koli namen.
Prispevek	Kazalnik predstavlja osnovni infrastrukturni pogoj za digitalno kulturno participacijo. Redna uporaba interneta omogoča prebivalcem dostop do digitalnih kulturnih vsebin (glasbe, filmov, spletnih razstav, e-knjig, spletnih dogodkov ipd.) ter povečuje možnosti za ustvarjanje in deljenje lastnih kulturnih vsebin.
Viri podatkov	Eurostat
Metoda	Delež (%) prebivalcev, ki so v zadnjih treh mesecih uporabljali internet vsak dan. Frekvenca merjenja: letno.
Opombe	Kazalnik omogoča mednarodno primerjavo.

Kazalnik	Javni izdatki za kulturne storitve, storitve oddajanja in založništva
Opis	Kazalnik meri skupne javne izdatke države in lokalnih skupnosti za področja kulturnih storitev ter medijev, skladno s klasifikacijo COFOG.
Prispevek	Kazalnik predstavlja ključni finančni vložek države v kulturni ekosistem, ki omogoča izvajanje in s tem vpliva na participacijo v kulturi.
Viri podatkov	Eurostat
Metoda	Skupni javni izdatki za funkciji COFOG 0802 in 0803 izraženi kot delež BDP (v %). Frekvenca merjenja: letno.
Opombe	Kazalnik omogoča mednarodno primerjavo.

4.2 Steber B: Kultura kot javno dobro

4.2.1 Kazalniki cilja B1 – Kakovostna, raznovrstna in dostopna umetnost

KAZALNIKA VPLIVA

Kazalnik	Fizična dostopnost do raznovrstne kulture
Opombe	Kazalnik je že opisan na začetku poglavja pri opredeljenih kazalnikih vpliva.

Kazalnik	Kulturna participacija
Opombe	Kazalnik je že opisan na začetku poglavja pri opredeljenih kazalnikih vpliva.

KAZALNIKA REZULTATOV

Kazalnik	Prostorsko enakomerna porazdelitev kulturnih objektov
Opis	Prikazuje porazdelitev kulturnih objektov s pomočjo prostorskega kartiranja.
Prispevek	Kazalnik, oziroma bolje rečeno prikaz, je namenjen oceni raznolikosti kulturnih objektov in njihove teritorialne razporeditve. Omogoča opredelitev kulturnih območij v povezavi s prebivalstvom, prometom, upravo in gospodarskimi središči. Ta kazalnik dopolnjuje kazalnike dostopnosti, saj je namenjen oceni, kako so kulturni objekti vključeni v urbano okolje in zagotavljajo različnim skupnostim udeležbo na kulturnih dogodkih,

	izvajanje in sodelovanje, kulturnim delavcem in podjetjem pa uspešno delovanje. Omogoča tudi prostorsko oceno območij, ki so bolj pokrita oziroma bolj potrebujejo kulturne ustanove.
Viri podatkov	Evidenca javnih zavodov na področju kulture – Ministrstvo za kulturo SURS – KU-ODER, KU-MZ Občine OPSI: Evidenca javne infrastrukture na področju kulture / Evidenca nepremičnin, ki sestavljajo javno kulturno infrastrukturo
Metoda	Obstaja sicer več načinov za analizo razporeditve kulturnih objektov, vendar na osnovi ravni zadostuje, da se ugotovi in prikaže, ali ima vsaka skupnost (npr. občina) prostor oz. objekte, ki se uporabljajo za posamezne kulturne dejavnosti, saj so te dejavnosti temeljne za oblikovanje identitete skupnosti. Pri tem se je treba zavedati, da lahko večji kulturni objekti (npr. gledališče, galerija, muzej ipd.) privabijo obiskovalce tudi iz oddaljenih krajev in imajo tako velik doseg. Možne so tudi obsežnejše prostorske analize (npr. GIS), ki omogočajo proučevanje objektov v povezavi z razpoložljivimi prometnimi potmi, saj je npr. pomanjkanje javnega prevoza lahko velika ovira za obiskovanje kulturnih dogodkov, zlasti za ljudi iz bolj oddaljenih območij. Vir podatkov je enak kot pri kazalniku fizične dostopnosti do kulture z dodanimi geografskimi koordinatami.
Opombe	Kazalnik temelji na UNESCO kazalniku št. 4 iz nabora Culture 2030 Indicators – Okolje in odpornost (Environment and Resilience). Smiselno bi tudi bilo, da Ministrstvo za kulturo določi kriterij (radij, razdalja, čas dostopa ipd.), ki se upošteva pri analizi območja za pokritost s kulturnimi objekti. To bi omogočilo enotno in pregledno ocenjevanje, ali je neko območje dobro dostopno do kulturne infrastrukture.
Kazalnik	Sprememba deleža diplomantov na področju kulture
Opis	Kazalnik je namenjen oceni obsega in rezultatov izobraževanja na področju kulture in kreativnega sektorja. Za oceno se uporablja število študentov, ki so uspešno zaključili študij v referenčnem letu.
Prispevek	Kazalnik predstavlja osnovo za oceno letnega vstopa študentov s kvalifikacijami v kulturnem in kreativnem sektorju na trg dela. Upoštovati pa je treba, da mnogi od teh študentov v realnosti ne bodo zaposleni v kulturi, saj so plače pogosto nižje kot v drugih sektorjih in poklicnih področjih.
Viri podatkov	Eurostat, SURS

Metoda	Kazalnik temelji na študijskih področjih, ki so po UIS okvirju za kulturno statistiko (UIS Framework for Cultural Statistics) relevantni za kulturo, in se poučujejo na ravneh ISCED 5–8. Kazalnik je opredeljen kot: – Število študentov, ki so v referenčnem letu zaključili srednješolsko in visokošolsko izobraževanje na področju kulture, izraženo v odstotkih vseh študentov, ki so zaključili te stopnje izobraževanja. Eurostatovi podatki število študentov terciarnega izobraževanja na področjih, povezanih s kulturo, zajemajo v skladu z mednarodno standardno klasifikacijo izobraževanja (ISCED) na ravni ISCED od 5 do 8 ter s področij: umetnost, humanistika in jeziki, novinarstvo in informatika, arhitektura in urbanizem. Za Slovenijo podatki ne zajemajo števila študentov terciarnega izobraževanja s področij arhitekture in urbanizma. Podatki SURS so na voljo le za področje "Umetnost in humanistika", in sicer je kazalnik: Porazdelitev študentov visokošolskega izobraževanja 1. stopnje (%) 3 leta po izteku obdobja, predvidenega za študij, po statusu dokončanja terciarnega izobraževanja, spolu in področju izobraževanja (KLASIUS_P16, 1. raven – za drugega ni podatkov), Slovenija, večletno, eksperimentalna statistika.
Opombe	Kazalnik izobraževanja, ki se meri preko »števila študentov, ki so uspešno zaključili študij«, je uvrščen pod kazalnike rezultatov, saj kaže na krepitev človeških virov in znanj v kulturi, medtem ko kazalnik izobraževanja, ki se meri preko »števila vpisanih študentov«, sodi pod kazalnike učinkov, saj odraža zgolj udeležbo in ne neposredno krepitev človeških virov in znanj v kulturi.

KAZALNIKI UČINKOV

Kazalnik	Izobraževanje na področju kulture
Opis	Kazalnik je namenjen oceni obsega izobraževanja na področju kulture in kreativnega sektorja. Za oceno se uporablja število vpisanih študentov.
Prispevek	Kazalnik predstavlja osnovo za oceno zanimanja za kulturne izobraževalne programe ter potencialno kadrovske baze. Upoštevati pa je treba, da mnogi od teh študentov ne bodo zaključili študija, obenem pa v realnosti ne bodo zaposleni v kulturi, saj so plače pogosto nižje kot v drugih sektorjih in poklicnih področjih.
Viri podatkov	Eurostat, SURS

Metoda	Kazalnik temelji na študijskih področjih, ki so po UIS okvirju za kulturno statistiko (UIS Framework for Cultural Statistics) relevantni za kulturo, in se poučujejo na ravneh ISCED 5–8. Kazalnik je opredeljen kot: – Število študentov, vpisanih v poklicno in visokošolsko izobraževanje na področju kulture v referenčnem letu, izraženo v odstotkih vseh študentov, vpisanih v te stopnje izobraževanja. Eurostatovi podatki število študentov terciarnega izobraževanja na področjih, povezanih s kulturo, zajemajo v skladu z mednarodno standardno klasifikacijo izobraževanja (ISCED) na ravni ISCED od 5 do 8 ter s področij: umetnost, humanistika in jeziki, novinarstvo in informatika, arhitektura in urbanizem. Za Slovenijo podatki ne zajemajo števila študentov terciarnega izobraževanja s področij arhitekture in urbanizma. Podatki SURS so na voljo le za področje "Umetnost in humanistika", in sicer: Študenti terciarnega izobraževanja po področju izobraževanja (KLASIUS-P-16, 1. raven oz. 2. raven), spolu, načinu študija in vrsti izobraževanja, Slovenija, letno.
	Kazalnik izobraževanja, ki se meri preko »števila študentov, ki so uspešno zaključili študij«, je uvrščen pod kazalnike rezultatov, saj kaže na krepitev človeških virov in znanj v kulturi, medtem ko kazalnik izobraževanja, ki se meri preko »števila vpisanih študentov«, sodi pod kazalnike učinkov, saj odraža zgolj udeležbo in ne neposredno krepitev človeških virov in znanj v kulturi.
Kazalnik	Podjetja, ki sodelujejo z raziskovalnimi organizacijami
Opombe	Kazalnik je del Akcijskega načrta do leta 2027 za izvajanje Resolucije o nacionalnem programu za kulturo 2024–2031
Kazalnik	Število vzgojno-izobraževalnih zavodov, v katerih so bili izvedeni projekti kulturno-umetniške vzgoje
Opombe	Kazalnik je del Akcijskega načrta do leta 2027 za izvajanje Resolucije o nacionalnem programu za kulturo 2024–2031.
Kazalnik	Število organizacij, ki so vključene v razvojne projekte za izboljšanje znanja spretnosti in kompetenc
Opombe	Kazalnik je del Akcijskega načrta do leta 2027 za izvajanje Resolucije o nacionalnem programu za kulturo 2024–2031.

Kazalnik	Število sofinanciranih projektov s področja kulture, ki prispevajo h kakovostni, raznoliki in dostopni umetnosti
Opis	Kazalnik meri skupno število javno sofinanciranih projektov, namenjenih programom, projektom in aktivnostim, ki sodijo na področje kulture in prispevajo h kakovostni, raznoliki in dostopni umetnosti.
Prispevek	Kazalnik zajema število projektov in aktivnosti, ki so prejeli sofinanciranje za spodbujanje kakovostne, raznovrstne in dostopne umetnosti. Prispeva k spremljanju učinkov ukrepov, namenjenih dvigu umetniške kakovosti, raznolikosti izraznih oblik in dostopnosti umetniških vsebin v lokalnem in širšem okolju
Viri podatkov	Ministrstvo za kulturo, JAK, SFC
Metoda	Skupno število podprtih programov/projektov/aktivnosti z namenom spodbujanja kakovostne, raznovrstne in dostopne umetnosti, ki predstavlja seštevek naslednjih kazalnikov iz Kazalnik je del Akcijskega načrta do leta 2027 za izvajanje Resolucije o nacionalnem programu za kulturo 2024–2031: – število sofinanciranih projektov/programov na podlagi javnih razpisov/pozivov, – število sofinanciranih e-knjig (razpisi JAK), – število sofinanciranih spletnih medijev s področja literature, ki krepijo položaj literarne kritike, – število sofinanciranih založnikov na slovenskem knjižnem sejmu, – število sofinanciranih triletnih programov za revije s področja književnosti, – število sofinanciranih knjig na štiriletnem programskem razpisu, – število sofinanciranih knjig manjših založnikov na dveletnem projektne razpisu, – število sofinanciranih zahtevnejših večletnih projektov, – število sofinanciranih projektov na ciljnem razpisu za podporo izdajanju slikanic in stripov, – število sofinanciranih revij s področja književnosti in kulture – število sofinanciranih celovečernih filmov, javno predvajanih v tekočem letu, – število sofinanciranih avdiovizualnih projektov, – število sofinanciranih kratkih filmov, – število sofinanciranih članarin v mednarodnih referenčnih mrežah in organizacijah za deležnike v kulturi, – število sofinanciranih prevodov kulturnih vsebin za gostovanja,

-
- število sofinanciranih turnej glasbenih zasedb v mednarodnem prostoru,
 - število projektov, sofinanciranih iz skupnega sklada ministrstva in MZEZ,
 - število sofinanciranih programov mednarodnega sodelovanja in kulturnih projektov na področjih knjige,
 - število sofinanciranih nastopov avtorjev v mednarodnem prostoru,
 - število projektov, sofinanciranih iz programa Ustvarjalna Evropa, ki jih sofinancira ministrstvo,
 - število sofinanciranih revij s področja leposlovja in humanistike,
 - število sofinanciranih projektov najnujnejših prostorskih pogojev in opreme za razvoj na področju ljubiteljske in nevladne kulture,
 - število sofinanciranih projektov na področju vizualnih umetnosti na podlagi javnih razpisov in pozivov,
 - število sofinanciranih projektov na področju uprizoritvenih umetnosti na podlagi javnih razpisov in pozivov,
 - število sofinanciranih projektov na področju intermedijskih umetnosti na podlagi javnih razpisov in pozivov,
 - število sofinanciranih projektov na področju glasbe na podlagi javnih razpisov in pozivov,
 - število sofinanciranih projektov na področju arhitekture in oblikovanja na podlagi javnih razpisov in pozivov,
 - število sofinanciranih projektov ljubiteljske kulture na področju etničnih skupin in priseljencev,
 - število sofinanciranih projektov iz evropskih sredstev na področju kulturnega in kreativnega sektorja,
 - število sofinanciranih projektov in programov na področju knjige na podlagi javnih razpisov in pozivov,
 - število sofinanciranih projektov na področju ljubiteljske kulture na podlagi javnih razpisov in pozivov,
 - število sofinanciranih programov na področju vizualnih umetnosti na podlagi javnih razpisov in pozivov,
 - število sofinanciranih programov na področju uprizoritvenih umetnosti na podlagi javnih razpisov in pozivov,
 - število sofinanciranih programov na področju intermedijskih umetnosti na podlagi javnih razpisov in pozivov,
 - število sofinanciranih programov na področju glasbe na podlagi javnih razpisov in pozivov,
 - število sofinanciranih programov na področju arhitekture in oblikovanja na podlagi javnih razpisov in pozivov,
-

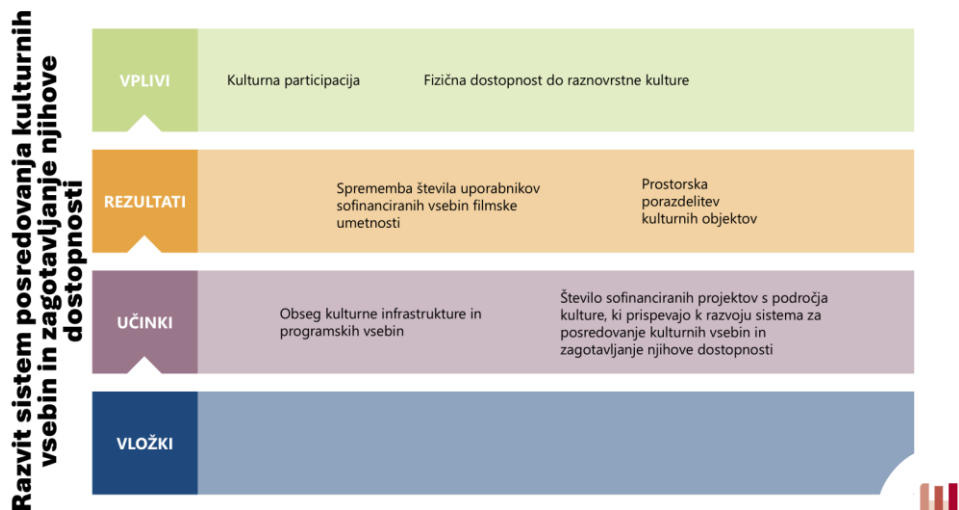
	– število sofinanciranih knjig, – število sofinanciranih projektov kakovostnega filma, – število sofinanciranih projektov filmske vzgoje, – število sofinanciranih projektov za spodbujanje novih možnosti za razširjanje kakovostnih avdiovizualnih in kinematografskih del, – število sofinanciranih filmskih festivalov, – število z javnimi sredstvi sofinanciranih filmov v distribuciji kinematografov, – število sofinanciranih kompetenčnih centrov na področju knjižnične dejavnosti, – število sofinanciranih projektov Rastem s knjigo, – število sofinanciranih projektov Pot knjige, – število sofinanciranih projektov kulturnih prireditev v knjigarnah, – število področij kulture, za katere ministrstvo neposredno sofinancira aktivnosti arhiviranja, digitalizacije in kritiškega premisleka, – število z javnimi sredstvi sofinanciranih umetniških (art) kino programov, – število sofinanciranih vsebin, namenjenih senzorno oviranim v zanje prilagojenih tehnikah, – število sofinanciranih knjigarn.
	Frekvenca merjenja: letno.
Opombe	Kazalnik bi lahko dodatno razčlenili po posameznih kulturnih sektorjih, tako da bi bili podatki prikazani ločeno za vsak sektor posebej.
Kazalnik	Štipendije s področja kulture, ki prispevajo h kakovostni, raznovrstni in dostopni umetnosti
Opis	Kazalnik meri število podeljenih štipendij s področja kulture, ki prispevajo h kakovostni, raznovrstni in dostopni umetnosti
Prispevek	Kazalnik meri obseg podpore posameznikom na področju kulture prek podeljenih štipendij, ki prispevajo h kakovostni, raznovrstni in dostopni umetnosti. Kazalnik prispeva k spremljanju učinkov ukrepov, namenjenih spodbujanju umetniške ustvarjalnosti, strokovnemu razvoju in dolgoročni krepitvi človeških virov v kulturnem sektorju.
Viri podatkov	Ministrstvo za kulturo
Metoda	Skupno število podeljenih štipendij s področja kulture, ki prispevajo h kakovostni, raznovrstni in dostopni umetnosti, predstavlja seštevek naslednjih kazalnikov iz Akcijskega načrta do leta 2027 za

	izvajanje Resolucije o nacionalnem programu za kulturo 2024–2031: – štipendije za specializirane poklice v kulturi, – število štipendij za dodiplomski in podiplomski študij, – število delovnih štipendij na področju knjige, – število podeljenih delovnih štipendij na področju vizualnih umetnosti, – število podeljenih delovnih štipendij na področju uprizoritvenih umetnosti, – število podeljenih delovnih štipendij na področju intermedijskih umetnosti, – število podeljenih delovnih štipendij na področju glasbe, – število podeljenih delovnih štipendij na področju arhitekture in oblikovanja, – število podeljenih delovnih štipendij na področju knjige. Frekvenca merjenja: letno.
Opombe	Kazalnik »število delovnih štipendij novinarjev« ni vključen v zgodnji nabor, saj sodi pod drug cilj, in sicer pod »B3 – neodvisni, pluralni in kakovostni mediji«.

KAZALNIK VLOŽKOV

Kazalnik	Javni izdatki za kulturne storitve, storitve oddajanja in založništva
Opombe	Kazalnik je že opisan pod stebrom Kultura za povezano družbo.

4.2.2 Kazalniki cilja B2 – Razvit sistem posredovanja kulturnih vsebin in zagotavljanja njihove dostopnosti

KAZALNIKA VPLIVA

Kazalnik	Fizična dostopnost do raznovrstne kulture
Opombe	Kazalnik je že opisan v osnovnem poglavju kazalnikov vpliva.

Kazalnik	Kulturna participacija
Opombe	Kazalnik je že opisan v osnovnem poglavju kazalnikov vpliva.

KAZALNIKA REZULTATOV

Kazalnik	Sprememba števila uporabnikov sofinanciranih vsebin filmske umetnosti
Opis	Kazalnik meri, koliko ljudi dejansko dosežejo filmi in filmski programi, ki so bili podprti z javnimi oz. institucionalnimi sredstvi. S spremljanjem obiska, gledanosti ali dostopnosti filmov, ki so bili sofinancirani, kazalnik pokaže, kako uspešno podprte filmske vsebine dosegajo svoje občinstvo in ali javna podpora vodi v realno rabo ter vidnost filmske umetnosti v družbi.
Prispevek	Kazalnik razkriva, kako učinkovito investirana javna sredstva spodbujajo dostop do filmske kulture in kulturno participacijo. Višje število uporabnikov pomeni, da javna vlaganja ne ostajajo omejena na produkcijo, ampak dejansko omogočajo širše kroženje filmskih

	vsebin, večjo prepoznavnost domače produkcije in krepitev filmske pismenosti.
Viri podatkov	Ministrstvo za kulturo
Metoda	Skupno število uporabnikov sofinanciranih vsebin, ki kažejo na stopnjo razvoja sistema za posredovanje kulturnih vsebin s področja filmske umetnosti in zagotavljanje njihove dostopnosti, predstavlja seštevek naslednjih kazalnikov iz Akcijskega načrta do leta 2027 za izvajanje Resolucije o nacionalnem programu za kulturo 2024–2031: – število gledalcev sofinanciranih umetniških kino projektov, – število gledalcev sofinanciranih filmov in AV-del, – število uporabnikov sofinanciranih projektov vsebin na zahtevo, – število gledalcev sofinanciranih umetniških kino programov.
Opombe	V primeru razpoložljivosti (zbiranja) podatkov se podoben kazalnik lahko oblikuje tudi za druga področja kulture.
Kazalnik	Prostorska porazdelitev kulturnih objektov
Opombe	Kazalnik je že opisan pod ciljem B1 – Kakovostna, raznovrstna in dostopna umetnost.

KAZALNIKA UČINKOV

Kazalnik	Obseg kulturne infrastrukture in programskih vsebin
Opis	Kazalnik meri razvitost kulturnega okolja s spremljanjem ključnih elementov, ki kažejo na dostopnost in pestrost kulturne ponudbe. V izračun so vključeni podatki o številu razstav, prostorih za odrsko dejavnost, bibliobusih, vpisih v razvid muzejev ter številu slovenskih filmov in avdiovizualnih del v katalogih pretočnih platform. S tem kazalnik zajema tako fizično infrastrukturo, mobilno dostopnost kulture, institucionalno razvitost kot tudi prisotnost domače produkcije v sodobnih distribucijskih okoljih.
Prispevek	Kazalnik omogoča celovit vpogled v to, kako široko, dostopno in raznoliko je kulturno okolje, ki ga ima na voljo prebivalstvo. Na ta način kazalnik ne meri le števila objektov ali programov, temveč dejansko sposobnost kulturnega sistema, da ljudi dosega na različnih ravneh in v različnih oblikah, kar je bistveno za kulturno vključenost, razvoj občinstva in krepitev kulturne identitete.
Viri podatkov	Ministrstvo za kulturo, SFC, NUK
Metoda	Skupno število kulturne infrastrukture in programskih vsebin, ki kažejo na stopnjo razvoja sistema za posredovanje izbranih

	kulturnih vsebin in zagotavljanje njihove dostopnosti, predstavlja seštevek naslednjih kazalnikov iz Akcijskega načrta do leta 2027 za izvajanje Resolucije o nacionalnem programu za kulturo 2024–2031: – število razstav, – število prostorov, namenjenih odrski dejavnosti, – število bibliobusov, – število vpisov v razvidu muzejev, – število slovenskih filmov in AV-del v katalogih ponudnikov pretočnih vsebin. Frekvenca merjenja: letno.
Opombe	V primeru razpoložljivosti (zbiranja) podatkov se lahko kazalnik razširi in se vključi tudi druga področja kulture, npr. število knjižnic, galerij ipd. Po zgledu študije Kultura kot razvojni dejavnik države in regij (Lipovšek, 2003¹³⁶) bi bilo smiselno razmisliti tudi o regionalizaciji podatkov nekaterih področij kulture (npr. muzeji, galerije, knjižnice, gledališča ipd.).
Kazalnik	Število sofinanciranih projektov s področja kulture, ki prispevajo k razvoju sistema za posredovanje kulturnih vsebin in zagotavljanje njihove dostopnosti
Opis	Kazalnik meri skupno število javno sofinanciranih projektov, namenjenih programom, projektom in vsebinam, ki sodijo na področje kulture in prispevajo k razvoju sistema za posredovanje kulturnih vsebin in zagotavljanje njihove dostopnosti.
Prispevek	Kazalnik zajema število programov, projektov in aktivnosti, ki so prejeli sofinanciranje za razvoj sistema za posredovanje kulturnih vsebin in zagotavljanje njihove dostopnosti. Prispeva k spremljanju učinkov ukrepov, namenjenih dvigu umetniške kakovosti, raznolikosti izraznih oblik in dostopnosti umetniških vsebin v lokalnem in širšem okolju.
Viri podatkov	Ministrstvo za kulturo, JAK, SFC
Metoda	Skupno število podprtih programov/projektov/aktivnosti z namenom razvoja sistema za posredovanje kulturnih vsebin in zagotavljanje njihove dostopnosti predstavlja seštevek naslednjih kazalnikov iz Akcijskega načrta do leta 2027 za izvajanje Resolucije o nacionalnem programu za kulturo 2024–2031: – število sofinanciranih projektov kakovostnega filma, – število sofinanciranih projektov filmske vzgoje,

¹³⁶ Lipovšek, B. (2003). Kultura kot razvojni dejavnik države in regij. Delovni zvezek 4/2003, UMAR. https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/dz/2003/dz04-03.pdf

-
- število sofinanciranih projektov za spodbujanje novih možnosti za razširjanje kakovostnih avdiovizualnih in kinematografskih del,
 - število sofinanciranih filmskih festivalov,
 - število z javnimi sredstvi sofinanciranih filmov v distribuciji kinematografov,
 - število sofinanciranih kompetenčnih centrov na področju knjižnične dejavnosti,
 - število sofinanciranih programov in projektov razvijanja bralne kulture in literarnih prireditev,
 - število sofinanciranih projektov Rastem s knjigo,
 - število sofinanciranih projektov Pot knjige,
 - število sofinanciranih projektov kulturnih prireditev v knjigarnah,
 - število področij kulture, za katere ministrstvo neposredno sofinancira aktivnosti arhiviranja, digitalizacije in kritiškega premisleka,
 - število z javnimi sredstvi sofinanciranih umetniških (art) kino programov,
 - število sofinanciranih vsebin, namenjenih senzorno oviranim v zanje prilagojenih tehnikah,
 - število sofinanciranih knjigarn.

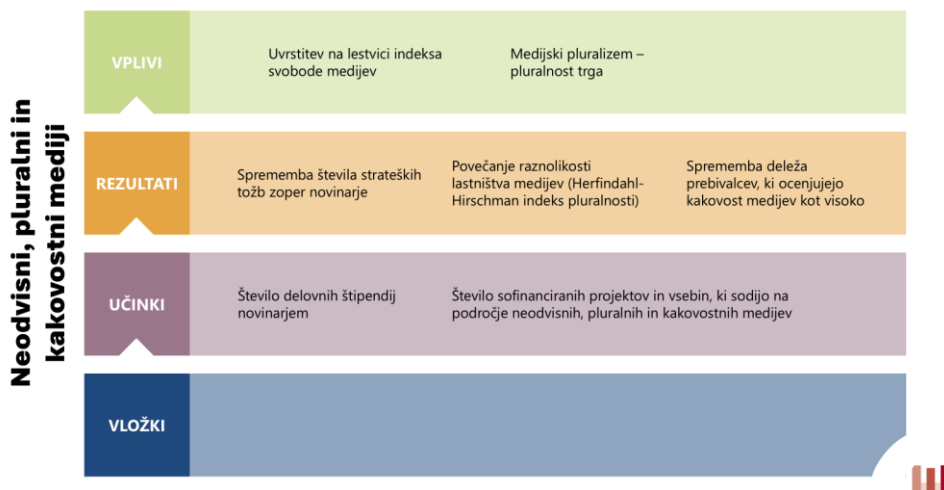
Frekvenca merjenja: letno.

Opombe

V primeru razpoložljivosti (zbiranja) podatkov se lahko kazalnik razširi in se vključi tudi sofinancirane projekte/programme/aktivnosti z drugih področij kulture.

4.2.3 Kazalniki cilja B3 – Neodvisni, pluralni in kakovostni mediji

KAZALNIKA VPLIVA

Kazalnik	Uvrstitev na lestvici indeksa svobode medijev
Opombe	Kazalnik je že opisan v osnovnem poglavju kazalnikov vpliva. Kot alternativo spodaj predstavljamo podoben kazalnik, ki je prav tako pokazatelj stanja medijske svobode.
Kazalnik	Medijski pluralizem – pluralnost trga
Opis	Ocena medijskega pluralizma je ključna za razumevanje razvoja kulture, saj razkriva, kako odprt in raznolik je javni prostor, v katerem nastajajo in krožijo ideje. Mediji so del kulturne infrastrukture, saj omogočajo izražanje različnih identitet, spodbujajo kritični dialog in oblikujejo kolektivno razumevanje sveta. Kadar je pluralizem šibek, se omeji tudi kulturna svoboda: nekateri glasovi ostanejo nevidni, ustvarjalnost se podredi političnim ali tržnim interesom, družba pa izgubi del svoje simbolne raznolikosti. Zato je merjenje pluralizma hkrati merjenje kulturne vitalnosti in demokratične zrelosti neke države.
Prispevek	Ocena medijskega pluralizma je pomembna za razumevanje stanja kulture v posamezni državi, ker medijski sistem ni le orodje za obveščanje, temveč tudi ključni del kulturne infrastrukture. Mediji posredujejo ideje, ustvarjajo skupne reference, določajo, katere teme vstopajo v javni prostor, s čimer oblikujejo simbolno podobo družbe.

Viri podatkov	EUI – Centre for Media Pluralism and Media Freedom: https://cmpf.eui.eu/mpm-interactive-results/
Metoda	Metoda, ki jo uporablja Centre for Media Pluralism and Media Freedom, ponuja model za spremljanje kulturne demokracije, torej kdo ima možnost ustvarjati, širiti in interpretirati pomen v javnem prostoru. Z ocenjevanjem dostopa do informacij, neodvisnosti uredniških praks in raznolikosti lastništva metoda razkriva, v kolikšni meri kulturni sistem omogoča svobodno izmenjavo idej. V tem smislu dopolnjuje tradicionalne kulturne kazalnike s poudarkom na komunikacijskih pogojih kulture, tj. kdo ima besedo in kdo ne. Metoda gradi svoj prispevek na štirih dimenzijah: 1. temeljna zaščita – meri svobodo izražanja in varnost ustvarjalcev informacij; to sta osnovna pogoja za kulturno participacijo; 2. tržna pluralnost – opozarja na koncentracijo kulturne produkcije in distribucije; s tem meri ekonomsko osnovo za kulturno raznolikost; 3. politična neodvisnost – meri institucionalno avtonomijo kulturnega izražanja; s tem postane kazalnik kulturne svobode v javni sferi; 4. socialna vključenost – meri reprezentacijo marginaliziranih skupin, kar je neposreden pokazatelj kulturne enakosti. Te dimenzije omogočajo vpogled v kulturni ekosistem, kjer se novinarstvo, medijska politika in kulturna participacija srečujejo. Metoda tako ne meri le medijev kot industrije, temveč medijsko okolje kot kulturni prostor, v katerem se oblikujejo identitete, mnenja in vrednote.
Opombe	Kazalnik sicer ni opisan v osnovnem poglavju kazalnikov vpliva, saj predstavlja alternativo kazalniku »Uvrstitev na lestvici indeksa svobode medijev«, sta pa oba primerna kot pokazatelja stanja medijske svobode.

KAZALNIKI REZULTATOV

Kazalnik	Sprememba števila strateških tožb zoper novinarje
Opis	Kazalnik meri pojavnost sodnih postopkov, v katerih so novinarji tarča tožb, namenjenih omejevanju njihovega dela, zastraševanju ali utišanju kritičnega poročanja.
Prispevek	Kazalnik prispeva k razumevanju stanja medijske svobode in širšega kulturnega okolja, saj strateške tožbe zoper novinarje (SLAPP) neposredno vplivajo na možnosti svobodnega ustvarjanja, novinarske integritete in javnega dostopa do informacij. Višji pojav takšnih tožb kaže na povečano tveganje za pritisk na novinarje, zmanjševanje varnega prostora za kritično javno besedo ter slabšanje pogojev delovanja kulturnega in medijskega sektorja. Kazalnik zato predstavlja pomemben signal za spremljanje odprtosti družbe, stopnje demokratičnosti in kakovosti kulturnega okolja, saj medijska svoboda neposredno vpliva na pluralnost, ustvarjalnost in javni dialog.
Viri podatkov	Dodatne raziskave
Metoda	Trenutno ni uradnih javnih evidenc o številu strateških tožb zoper novinarje (SLAPP) v Sloveniji, tudi v statistiki sodne prakse ni tega podatka, saj gre za analitično kategorijo in ne pravno. Empiričen vpogled sicer nudi prispevek Tanje Kerševan in Melite Poler iz leta 2024 ¹³⁷ , ki pa predstavlja le raziskovalni podatek, ne gre pa za redno in sistematično spremljanje. Tudi mednarodne institucije tega pojava ne spremljajo sistematično (npr. European Anti-SLAPP monitor, CASE).
Opombe	Kazalnik se navezuje na predlog Zakona o zaščitnih ukrepih zoper strateške tožbe za onemogočanje javnega udejstvovanja.
Kazalnik	Povečanje raznolikosti lastništva medijev (Herfindahl-Hirschman indeks pluralnosti)
Opis	Kazalnik meri stopnjo koncentracije medijskega lastništva na trgu. Herfindahl–Hirschman indeks (HHI) je standardno ekonomsko orodje, ki izračuna, kako porazdeljeni so tržni deleži med medijskimi podjetji: nižja vrednost pomeni večjo razpršenost lastništva, višja pa večjo koncentracijo. Kazalnik omogoča kvantitativno spremljanje, v kolikšni meri je medijski prostor odvisen od majhnega števila lastnikov ali pa vključuje raznolike akterje.

¹³⁷ Kerševan, T., Poler, M. (2024). Silencing journalists in matters of public interest: Journalists and editors assessments of the impact of SLAPPs on journalism. <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/14648849231210695>

Prispevek	Kazalnik prispeva k oceni stanja medijske svobode in kulturnega pluralizma, saj raznolikost lastništva neposredno vpliva na raznolikost vsebin, uredniško avtonomijo in javni dostop do različnih mnenj. Nižja koncentracija običajno pomeni bolj odprt, večglasen in demokratičen medijski prostor, kar spodbuja kakovostno javno razpravo in krepi širše kulturno okolje. HHI tako deluje kot zgodnje opozorilo na morebitne tržne ali politične pritiske, ki lahko ogrozijo pluralnost in svobodo izražanja.
Viri podatkov	Dodatne raziskave
Metoda	Herfindahl–Hirschmanov indeks (HHI) je standardno mednarodno orodje za ocenjevanje koncentracije trga. Izračuna se kot vsota kvadratov tržnih deležev vseh akterjev na trgu, kar pomeni, da večji deleži posameznih podjetij nesorazmerno povečajo končno vrednost indeksa. Indeks se izračunava po naslednji formuli: $HHI = \sum_{i=1}^n s_i^2$ kjer je: – n = število vseh podjetij/akterjev na trgu, – s_i = tržni delež akterja i izražen v odstotkih (npr. 25, ne 0,25). Pri interpretaciji HHI se uporabljajo ustaljene mejne vrednosti: – $HHI < 1.500$ označuje nizko koncentracijo, značilno za razpršene trge brez izrazitih dominantnih akterjev. – $1.500 \leq HHI < 2.500$ označuje zmerno koncentracijo, kjer obstaja nekaj večjih akterjev, a trg še vedno ohranja razmeroma pluralno strukturo. – $HHI \geq 2.500$ pomeni visoko koncentracijo, pri kateri majhno število akterjev obvladuje večino trga, kar povečuje tveganje za zmanjšanje konkurence in pluralnosti. V medijskih sektorjih se te mejne vrednosti pogosto razlagajo še previdneje, saj visoka koncentracija lahko neposredno vpliva na svobodo in raznolikost informacij. Zato vrednosti nad približno 2.000 že nakazujejo povečano tveganje za zmanjšanje medijske pluralnosti, tudi če po ekonomski metodologiji ne presegajo najvišjega praga.
Opombe	/
Kazalnik	Sprememba deleža prebivalcev, ki ocenjujejo kakovost medijev kot visoko
Opis	Kazalnik meri, kolikšen odstotek populacije meni, da je v državi kakovost medijev visoka. Kazalnik temelji na javnomnenjskih

	raziskavah (anketah) in izraža subjektivno percepcijo javnosti glede medijskega sektorja.
Prispevek	Kazalnik prikaže, kako ljudje vrednotijo medijski prostor ne le z vidika zaupanja, temveč tudi z vidika ocenjene kakovosti. Visok delež pomeni, da javnost meni, da mediji delujejo dobro, kar lahko kaže na stabilno uredniško avtonomijo, raznolikost vsebin in zadovoljstvo z informacijami. Nasprotno lahko nizka vrednost signalizira nezadovoljstvo, potencialne težave s pluralnostjo, koncentracijo lastništva, politične ali druge pritiske. S tem kazalnik prispeva k oceni stanja medijske kulture in omogoča vpogled v to, kako je medijski sistem kot ključen element kulturne in informacijske infrastrukture sprejet s strani javnosti.
Viri podatkov	Dodatne raziskave oz. ankete
Metoda	Anketno vprašanje o tem, kakšna je kakovost medijev v državi. Vprašanje bi lahko bilo: »Kako bi na splošno ocenili kakovost medijev v Sloveniji (televizija, radio, tiskani in spletni mediji)?«, ocene pa so od 1 (zelo nizka) do 5 (zelo visoka). Kazalnik se izračuna kot delež anketirancev, ki so izbrali »visoka« ali »zelo visoka« (4 ali 5) kakovost pri splošni oceni kakovosti medijev.
Opombe	OECD v svoji študiji iz leta 2024 ¹³⁸ navaja podatek za zaupanje v medije, ki sicer ne izraža v celoti ocene kakovosti medijev, vendar je lahko dober pokazatelj kakovosti medijev v Sloveniji. Obstaja tudi nekaj raziskav, iz katerih bi se dalo sklepati o kakovosti medijev v Sloveniji ¹³⁹ , vendar pri tem ne gre za sistematično zbiranje.
Kazalnik	Delež novinarjev, ki poročajo o izboljšani uredniški neodvisnosti
Opis	Kazalnik meri delež anketiranih novinarjev (ali urednikov), ki v določenem obdobju ocenijo, da se je uredniška neodvisnost njihove organizacije izboljšala v primerjavi s preteklim obdobjem. To lahko dokazuje prisotnost manjšega političnega ali gospodarskega vpliva, večje avtonomije pri izbiri vsebin ali večje zaščite pred pritiskom.
Prispevek	Kazalnik omogoča neposreden vpogled v pojem uredniške neodvisnosti, ki je ključni element medijske svobode in pluralnosti. Če večji delež novinarjev poroča o izboljšanju, to pomeni, da pogoji za neodvisno poročanje postajajo boljši — kar povečuje verodostojnost medijev, krepi pluralnost glasov in podpira kulturni

¹³⁸ OECD (2024). *Survey on Drivers of Trust in Public Institutions – Country Note: Slovenia*.

¹³⁹ Npr. Tomšič, M. in drugi. (2020). Raziskava medijske krajine; Kovačič, A., Kovačič, T. (2020). Medijska pismenost 2020; Rek, M., Kovačič, A., Brumat, K. (2014). Medijska pismenost 2014.

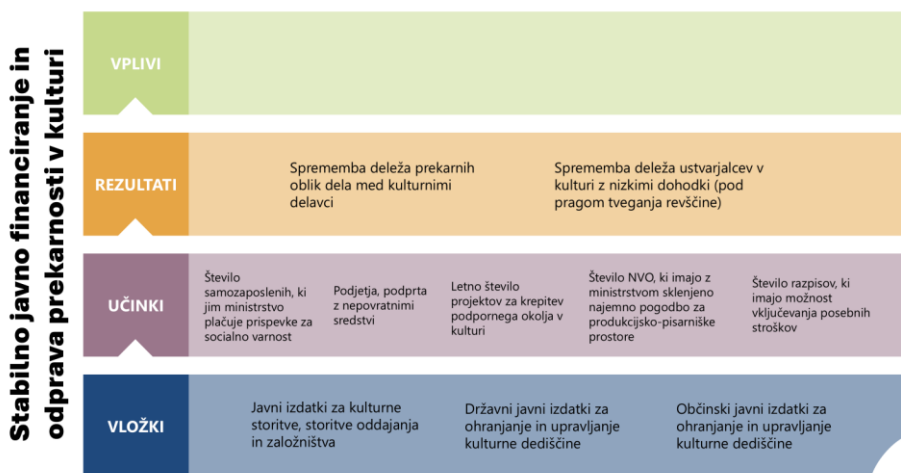
	in medijski razvoj. Nizka vrednost kazalnika pa signalizira tveganje za samocenzuro, pritisk lastništva ali političnih akterjev in posledično zmanjšano kakovost javnega razpravnega prostora.
Viri podatkov	EUI – Centre for Media Pluralism and Media Freedom: https://cmpf.eui.eu/mpm-interactive-results/
Metoda	EUI kazalnik »uredniška avtonomija« (angl. <i>Editorial Autonomy</i>) je del širšega področja »politična neodvisnost« (angl. <i>Political Independence</i>) v okviru merjenja, ki meri tveganja za vpliv politične moči na medije. Kazalnik ocenjujejo s pomočjo vprašanj: – Ali obstajajo zakonski/regulativni varovalni mehanizmi za imenovanja in razrešitve glavnih urednikov? – Ali so uredniški postopki v praksi neodvisni od političnega vpliva? – Ali obstajajo samoregulativni mehanizmi (kodeksi, etični standardi) in ali so učinkoviti? Odgovori se pretvorijo v tveganjske ocene (angl. <i>risk scores</i>) za vsako državo, ki so razdeljene v rangih: nizko (angl. <i>Low</i>), srednje (angl. <i>Medium</i>) in visoko (angl. <i>High</i>) tveganje. Če ima država oceno, ki sodi v območje visokega tveganja (> 67 %) za ta indikator, pomeni, da obstaja resna ranljivost medijskega prostora za politično vmešavanje.
Opombe	/

KAZALNIKA UČINKOV

Kazalnik	Število delovnih štipendij novinarjem
Opis	Kazalnik meri število podeljenih štipendij s področja kulture, ki vplivajo na razvoj medijskega prostora. S tem meri obseg institucionalne podpore novinarjem za poglobljeno, raziskovalno ali tematsko specializirano delo in kaže, v kolikšni meri okolje omogoča novinarjem, da delujejo neodvisno od raznovrstnih pritiskov in interesov. Višje število štipendij praviloma pomeni več možnosti za razvoj kakovostnega novinarstva.
Prispevek	Kazalnik razkriva, koliko družba vrednoti informirano razpravo in kritično mišljenje kot del svoje kulturne identitete. Novinarstvo je namreč eden ključnih mehanizmov kulturne refleksije, saj oblikuje skupni jezik javnosti, preverja pomene in odpira prostor za pluralnost pogledov.
Viri podatkov	Ministrstvo za kulturo
Metoda	Kazalnik je del Akcijskega načrta do leta 2027 za izvajanje Resolucije o nacionalnem programu za kulturo 2024–2031.
Opombe	/

Kazalnik	Število sofinanciranih projektov in vsebin, ki sodijo na področje neodvisnih, pluralnih in kakovostnih medijev
Opis	Kazalnik meri skupno število javno sofinanciranih projektov, namenjenih programom, projektom in vsebinam, ki sodijo na področje neodvisnih, pluralnih in kakovostnih medijev. S tem kazalnik meri obseg javne ali institucionalne podpore medijskim pobudam, ki prispevajo k raznolikosti in kakovosti medijskega prostora.
Prispevek	Kazalnik zajema število programov, projektov in aktivnosti, ki so prejeli sofinanciranje za razvoj neodvisnih, pluralnih in kakovostnih medijev. S tem kazalnik meri zmožnost kulturnega prostora, da podpira odprt dialog, kritično razmišljanje in dostop do zanesljivih informacij.
Viri podatkov	Ministrstvo za kulturo
Metoda	Sestavljen iz kazalnikov Akcijskega načrta do leta 2027 za izvajanje Resolucije o nacionalnem programu za kulturo 2024–2031: – število sofinanciranih medijskih projektov, – število podprtih projektov na razpisu za medijsko pismenost, – število sofinanciranih programskih vsebin in projektov medijev, – število sofinanciranih projektov za medijsko pismenost.
Opombe	/

4.2.4 Kazalniki cilja B4 – Stabilno javno financiranje in odprava preknarnosti v kulturi

KAZALNIKA REZULTATOV

Kazalnik	Sprememba deleža preknarnih oblik dela med kulturnimi delavci
Opis	Kazalnik meri, kolikšen delež vseh delovno aktivnih oseb v kulturnem in kreativnem sektorju opravlja delo v preknarnih delovnih razmerjih, kot so npr. začasne pogodbe, samozaposlitve, delo za enega naročnika, delo brez zagotovljene redne zaposlitve in socialne varnosti.
Prispevek	Kazalnik neposredno kaže delovno in socialno ranljivost kulturnega sektorja. Delež preknarnih oblik dela predstavlja delež tistih, ki so pogosto izpostavljeni nizkim in nestalnim prihodkom, slabši socialni zaščiti in večji odvisnosti od razpisov in kratkoročnih projektov. To vpliva na kakovost in trajnost kulturnega ustvarjanja, na možnosti dolgoročnega profesionalnega razvoja ter na privlačnost kulturnih poklicev za mlade. Kazalnik je zato ključen za ocenjevanje, ali ukrepi kulturne (in drugih) politike dejansko izboljšuje pogoje dela v sektorju.
Viri podatkov	Dodatne raziskave/ankete
Metoda	Prekarno delo sicer v Sloveniji ni zakonsko natančno opredeljen pojem, vendar se v praksi uporablja za opis negotovih, kratkotrajnih, slabo plačanih oblik dela, ki ne zagotavljajo osnovnih delavskih pravic in socialne varnosti. Gre za delo, ki je pogosto brez stabilne pogodbe, brez plačanega dopusta, bolniške odsotnosti, regresa in prispevkov za socialna zavarovanja. Ključna značilnost je pomanjkanje varnosti in predvidljivosti, kar otežuje načrtovanje

prihodnosti in dostojno življenje. Najpogostejše oblike v Sloveniji so:

- pogodbe o zaposlitvi za določen čas (kratkotrajne, brez garancije podaljšanja),
- študentsko delo (omejene pravice, brez socialne varnosti),
- samozaposlitev (s. p.), kadar je dejansko odvisno razmerje z naročnikom (t. i. lažni samozaposleni),
- delo prek agencij za posredovanje dela (nestabilno, pogosto brez kolektivnih pravic),
- platformno delo (npr. dostavljavci, vozniki za aplikacije),
- avtorske in podjemne pogodbe, kadar nadomeščajo redno zaposlitev,
- prikrita delovna razmerja, kjer bi moral obstajati delovni odnos, pa ga ni.

Prekarnost se v Sloveniji sistematično ne meri, je pa na voljo nekaj virov (npr. Anketa o delovni sili), na podlagi katerih bi se dalo sklepati o obsegu prekarnosti pri nas. Z dodatno anketo, kjer bi natančno definirali prekarno delo in jo sistematično izvajali med kulturnimi delavci, bi lahko dobili natančnejši podatek o obsegu prekarne delo med delovno aktivnimi osebami v kulturnem in kreativnem sektorju.

Opombe

/

Kazalnik

Sprememba deleža ustvarjalcev v kulturi z nizkimi dohodki (pod pragom tveganja revščine)

Opis

Kazalnik meri, kolikšen delež ustvarjalcev, ki delujejo v kulturnem in kreativnem sektorju, ima (letni) dohodek nižji od praga tveganja revščine, kot ga opredeljuje Statistični urad Republike Slovenije (60 % mediane ekvivalentnega razpoložljivega dohodka). Vključuje tako samozaposlene kot zaposlene ustvarjalce, če njihovi realni dohodki padejo pod ta prag.

Prispevek

Kazalnik je eden ključnih pokazateljev socialne in ekonomske varnosti kulturnih ustvarjalcev. Kulturni sektor je namreč izrazito izpostavljen tveganju nizkih in nestabilnih dohodkov, zato kazalnik pomaga razumeti obseg ekonomske ranljivosti med ustvarjalci.

Viri podatkov

SURS (SILC)
Dodatne raziskave/ankete

Metoda

Merjenje se izvaja z anketami. Možno je uporabiti EU-SILC raziskavo, kjer so na ravni mikropodatkov na voljo podatki o ekvivalentnem razpoložljivem dohodku gospodinjstev – za izračun se upošteva tiste enote, ki sodijo bodisi med kulturne in kreativne poklice (po ISCO) bodisi med kulturne in kreativne dejavnosti (po NACE oz. SKD). Prag tveganja revščine je za vsako leto določen kot

	60 % mediane ekvivalentnega razpoložljivega dohodka v Sloveniji (za enočlansko gospodinjstvo), kot ga objavi SURS. Ta prag služi za določitev tistega števila ustvarjalcev, ki imajo dohodek nižji od praga tveganja revščine. S pomočjo tega je moč izračunati delež po naslednji formuli: $\text{Delež ustvarjalcev v kulturi pod pragom revščine} = \frac{\text{št. ustvarjalcev z dohodkom, nižjim od praga tveganja revščine}}{\text{število ustvarjalcev v kulturi}}$
Opombe	Občasne raziskave (v letu 2018 in 2022) neodvisnega in neprofitnega medija Pod Črto vsebujejo podatek o številu oz. deležu samozaposlenih v kulturi, ki jim država plačuje prispevke, pod pragom tveganja revščine. Sicer njihova ocena ne pokriva vseh ustvarjalcev v kulturi, je pa podatek uporaben za oceno resnosti izpostavljenosti tveganju revščine med kulturnimi ustvarjalci.

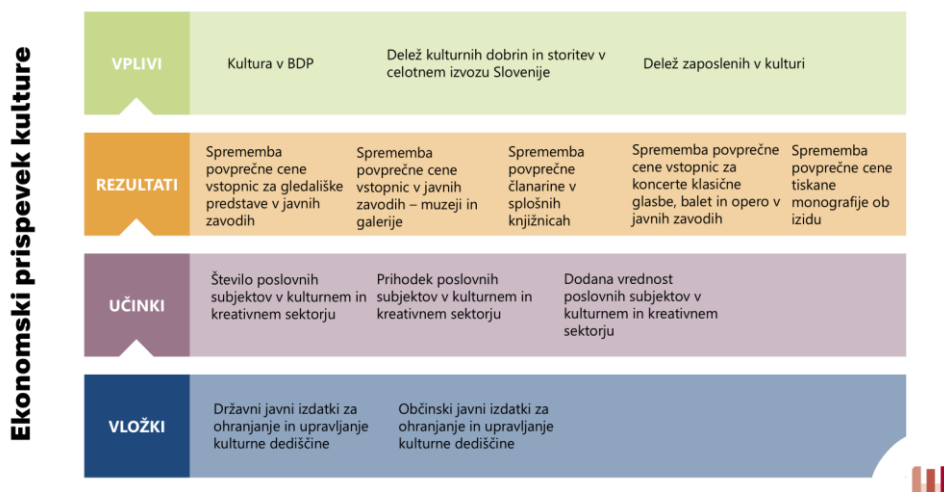
KAZALNIKI UČINKOV

Kazalnik	Število samozaposlenih, ki jim ministrstvo plačuje prispevke za socialno varnost
Opombe	Kazalnik je del Akcijskega načrta do leta 2027 za izvajanje Resolucije o nacionalnem programu za kulturo 2024–2031.
Kazalnik	Podjetja, podprta z nepovratnimi sredstvi
Opombe	Kazalnik je del Akcijskega načrta do leta 2027 za izvajanje Resolucije o nacionalnem programu za kulturo 2024–2031.
Kazalnik	Število NVO, ki imajo z ministrstvom sklenjeno najemno pogodbo za produkcijsko-pisarniške prostore
Opombe	Kazalnik je del Akcijskega načrta do leta 2027 za izvajanje Resolucije o nacionalnem programu za kulturo 2024–2031.
Kazalnik	Letno število projektov za krepitev podpornega okolja v kulturi
Opombe	Kazalnik je del Akcijskega načrta do leta 2027 za izvajanje Resolucije o nacionalnem programu za kulturo 2024–2031.
Kazalnik	Število razpisov, ki imajo možnost vključevanja posebnih stroškov
Opombe	Kazalnik je del Akcijskega načrta do leta 2027 za izvajanje Resolucije o nacionalnem programu za kulturo 2024–2031.

KAZALNIKI VLOŽKOV

Kazalnik	Javni izdatki za kulturne storitve, storitve oddajanja in založništva
Opombe	Kazalnik je že opisan pod stebrom Kultura za povezano družbo.
Kazalnik	Državni javni izdatki za ohranjanje in upravljanje kulturne dediščine
Opombe	Kazalnik je že opisan pod stebrom Kultura za povezano družbo.
Kazalnik	Občinski javni izdatki za ohranjanje in upravljanje kulturne dediščine
Opombe	Kazalnik je že opisan pod stebrom Kultura za povezano družbo.

4.2.5 Kazalniki cilja B5 – Ekonomski prispevek kulture

KAZALNIKI VPLIVA

Kazalnik	Kultura v BDP
Opombe	Kazalnik je že opisan v osnovnem poglavju kazalnikov vpliva.
Kazalnik	Delež kulturnih dobrin in storitev v celotnem izvozu Slovenije
Opombe	Kazalnik je že opisan v osnovnem poglavju kazalnikov vpliva.

Kazalnik	Delež zaposlenih v kulturi
Opombe	Kazalnik je že opisan v osnovnem poglavju kazalnikov vpliva.

KAZALNIKI REZULTATOV

Kazalnik	Sprememba povprečne cene vstopnic za gledališke predstave v javnih zavodih
Opombe	Kazalnik je del Akcijskega načrta do leta 2027 za izvajanje Resolucije o nacionalnem programu za kulturo 2024–2031.

Kazalnik	Sprememba povprečne cene vstopnic v javnih zavodih – muzeji in galerije
Opombe	Kazalnik je del Akcijskega načrta do leta 2027 za izvajanje Resolucije o nacionalnem programu za kulturo 2024–2031.

Kazalnik	Sprememba povprečne članarine v splošnih knjižnicah
Opombe	Kazalnik je del Akcijskega načrta do leta 2027 za izvajanje Resolucije o nacionalnem programu za kulturo 2024–2031.

Kazalnik	Sprememba povprečne cene vstopnic za koncerte klasične glasbe, balet in opero v javnih zavodih
Opombe	Kazalnik je del Akcijskega načrta do leta 2027 za izvajanje Resolucije o nacionalnem programu za kulturo 2024–2031.

Kazalnik	Sprememba povprečne cene tiskane monografije ob izidu
Opombe	Kazalnik je del Akcijskega načrta do leta 2027 za izvajanje Resolucije o nacionalnem programu za kulturo 2024–2031.

KAZALNIKI UČINKOV

Kazalnik	Število poslovnih subjektov v kulturnem in kreativnem sektorju
Opis	Kazalnik meri obseg in vitalnost gospodarske dejavnosti znotraj področij, ki sodijo v kulturni in kreativni sektor. Kazalnik kaže sposobnost sektorja, da povezuje kulturne vrednosti z ekonomskim potencialom.
Prispevek	Kazalnik razkriva, kako močno je kulturno okolje vpeto v širši družbeni in gospodarski razvoj. Močan kulturni in kreativni sektor pomeni večjo dostopnost kulturnih vsebin, raznolikost ustvarjalnih

	izrazov in trajnejše pogoje za delo ustvarjalcev. S tem kazalnik ne meri le števila podjetij, temveč tudi živost kulturnega ekosistema, kjer se prepletata kultura kot vrednota in kultura kot dejavnost.
Viri podatkov	Eurostat: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sbs_oww_act_custom_18856899/default/table
Metoda	Eurostat med kulturne in kreativne sektorje šteje (klasifikacija NACE Rev. 2)¹⁴⁰: – 18 (18.11, 18.12, 18.13, 18.14, 18.20) Tiskarstvo in razmnoževanje posnetih nosilcev zapisa, 32.12 Proizvodnja nakita in podobnih izdelkov, 32.2 Proizvodnja glasbil – 47.61 Trgovina na drobno s knjigami v specializiranih trgovinah, 47.62 Trgovina na drobno z revijami in drugo periodiko v specializiranih trgovinah, 47.63 Trgovina na drobno z zvočnimi in video zapisi v specializiranih trgovinah – 58.11 Izdajanje knjig, 58.13 Izdajanje časopisov, 58.14 Izdajanje revij in druge periodike, 58.15 Izdajanje računalniških iger – 59.1 Filmska in video dejavnost, 59.2 Snemanje in izdajanje zvočnih zapisov in muzikalij, 77.22 Dajanje video trakov in diskov v najem – 60.10 Programiranje, 60.2 Radijske in televizijske dejavnosti, 63.91 Dejavnosti tiskovnih agencij – 71.11 Arhitekturne dejavnosti, 74.1 Specializirano oblikovanje, 74.2 Fotografske dejavnosti, 74.3 Dejavnosti prevajanja in tolmačenja, – 85.52 Izobraževanje v kulturi – 90.01, 90.02, 90.03 in 90.04 Kreativne, umetniške in razvedrilne dejavnosti, 91.01, 91.02, 91.03 in 91.04 Dejavnosti knjižnic, arhivov, muzejev in drugih kulturnih dejavnosti Frekvenca merjenja: letno.
Opombe	Gre za nabor kulturnih in kreativnih dejavnosti, uporabljenih v Eurostat SBS (Structural Business Statistics) in nekaterih modulih nacionalnih računov. Namen je omogočiti primerljivo spremljanje gospodarske moči kulturnega in kreativnega sektorja (prihodki, dodana vrednost, podjetja, zaposleni). Sicer metodologija temelji še na stari definiciji, a njena prednost je, da omogoča mednarodno primerljivost.

¹⁴⁰ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Culture_statistics_-_cultural_enterprises

	Podatkovni vir (Eurostat) omogoča tudi izračun deleža podjetij v kulturnem in kreativnem sektorju glede na število vseh podjetij, s čimer je omogočena primerjava pomena sektorja v širšem ekonomskem kontekstu. S tem kazalnik ne meri več le obsega, temveč tudi strukturno vlogo kulture v gospodarstvu.
Kazalnik	Prihodek poslovnih subjektov v kulturnem in kreativnem sektorju
Opis	Kazalnik meri ekonomsko moč in tržni obseg tega dela gospodarstva. Višina prihodkov odraža uspešnost sektorja pri trženju kulturnih in kreativnih vsebin ter njegovo sposobnost povezovanja ustvarjalnosti z gospodarsko vrednostjo.
Prispevek	Kazalnik omogoča vpogled v gospodarski pomen kulturnega in kreativnega sektorja in meri njegov obseg.
Viri podatkov	Eurostat
Metoda	Eurostat med kulturne in kreativne sektorje šteje (klasifikacija NACE Rev. 2): – 18 (18.11, 18.12, 18.13, 18.14, 18.20) Tiskarstvo in razmnoževanje posnetih nosilcev zapisa, 32.12 Proizvodnja nakita in podobnih izdelkov, 32.2 Proizvodnja glasbil – 47.61 Trgovina na drobno s knjigami v specializiranih trgovinah, 47.62 Trgovina na drobno z revijami in drugo periodiko v specializiranih trgovinah, 47.63 Trgovina na drobno z zvočnimi in video zapisi v specializiranih trgovinah – 58.11 Izdajanje knjig, 58.13 Izdajanje časopisov, 58.14 Izdajanje revij in druge periodike, 58.15 Izdajanje računalniških iger – 59.1 Filmska in video dejavnost, 59.2 Snemanje in izdajanje zvočnih zapisov in muzikalij, 77.22 Dajanje video trakov in diskov v najem, – 60.10 Programiranje, 60.2 Radijske in televizijske dejavnosti, 63.91 Dejavnosti tiskovnih agencij – 71.11 Arhitekturne dejavnosti, 74.1 Specializirano oblikovanje, 74.2 Fotografske dejavnosti, 74.3 Dejavnosti prevajanja in tolmačenja – 85.52 Izobraževanje v kulturi – 90.01, 90.02, 90.03 in 90.04 Kreativne, umetniške in razvedrilne dejavnosti, 91.01, 91.02, 91.03 in 91.04 Dejavnosti knjižnic, arhivov, muzejev in drugih kulturnih dejavnosti Frekvenca merjenja: letno.

Opombe	Podatkovni vir (Eurostat) omogoča tudi izračun deleža prihodka podjetij v kulturnem in kreativnem sektorju glede na prihodek vseh podjetij, s čimer je omogočena primerjava pomena sektorja v širšem ekonomskem kontekstu. S tem kazalnik ne meri več le obsega, temveč tudi strukturno vlogo kulture v gospodarstvu.
Kazalnik	Dodana vrednost poslovnih subjektov v kulturnem in kreativnem sektorju
Opis	Kazalnik meri ustvarjeno gospodarsko vrednost znotraj tega sektorja – prikazuje, koliko dejanske nove vrednosti ustvarijo kulturne in kreativne dejavnosti.
Prispevek	Kazalnik omogoča razumevanje gospodarskega pomena kulture onkraj simbolne vrednosti, saj pokaže, da kulturne in kreativne dejavnosti niso le družbeno pomembne, ampak tudi pomemben del gospodarskega okolja.
Viri podatkov	Eurostat
Metoda	Eurostat med kulturne in kreativne sektorje šteje (klasifikacija NACE Rev. 2): – 18 (18.11, 18.12, 18.13, 18.14, 18.20) Tiskarstvo in razmnoževanje posnetih nosilcev zapisa, 32.12 Proizvodnja nakita in podobnih izdelkov, 32.2 Proizvodnja glasbil – 47.61 Trgovina na drobno s knjigami v specializiranih trgovinah, 47.62 Trgovina na drobno z revijami in drugo periodiko v specializiranih trgovinah, 47.63 Trgovina na drobno z zvočnimi in video zapisi v specializiranih trgovinah – 58.11 Izdajanje knjig, 58.13 Izdajanje časopisov, 58.14 Izdajanje revij in druge periodike, 58.15 Izdajanje računalniških iger – 59.1 Filmska in video dejavnost, 59.2 Snemanje in izdajanje zvočnih zapisov in muzikalij, 77.22 Dajanje video trakov in diskov v najem – 60.10 Programiranje, 60.2 Radijske in televizijske dejavnosti, 63.91 Dejavnosti tiskovnih agencij – 71.11 Arhitekturne dejavnosti, 74.1 Specializirano oblikovanje, 74.2 Fotografske dejavnosti, 74.3 Dejavnosti prevajanja in tolmačenja, – 85.52 Izobraževanje v kulturi – 90.01, 90.02, 90.03 in 90.04 Kreativne, umetniške in razvedrilne dejavnosti, 91.01, 91.02, 91.03 in 91.04 Dejavnosti knjižnic, arhivov, muzejev in drugih kulturnih dejavnosti

	Frekvenca merjenja: letno.
Opombe	Podatkovni vir (Eurostat) omogoča tudi izračun deleža dodane vrednosti podjetij v kulturnem in kreativnem sektorju glede na dodano vrednost vseh podjetij, s čimer je omogočena primerjava pomena sektorja v širšem ekonomskem kontekstu. S tem kazalnik ne meri več le obsega, temveč tudi strukturno vlogo kulture v gospodarstvu. Prav tako bi bilo smiselno izračunavati tudi kazalnik dodane vrednosti na zaposlenega, ki pokaže bolj realno oceno razvojnega potenciala in konkurenčnosti sektorja. Tak kazalnik pokaže, kako uspešno kulturne in kreativne dejavnosti pretvarjajo ustvarjalni kapital v trajnostno gospodarsko in družbeno vrednost.

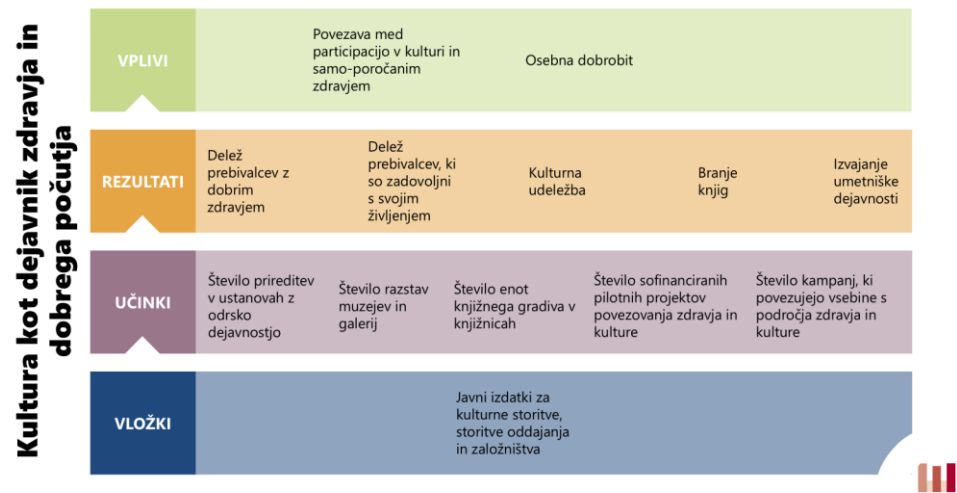
KAZALNIKA VLOŽKOV

Kazalnik	Državni javni izdatki za ohranjanje in upravljanje kulturne dediščine
Opombe	Kazalnik je že opisan pod stebrom Kultura za povezano družbo.
Kazalnik	Občinski javni izdatki za ohranjanje in upravljanje kulturne dediščine
Opombe	Kazalnik je že opisan pod stebrom Kultura za povezano družbo.

4.3 Steber C: Kultura za trajnostno prihodnost

4.3.1 Kazalniki cilja C1 – Kultura kot dejavnik zdravja in dobrega počutja

KAZALNIKA VPLIVA

Kazalnik	Poveza med participacijo v kulturi in samo-poročanim zdravjem
Opombe	Kazalnik je že opisan v osnovnem poglavju kazalnikov vpliva.

Kazalnik	Osebna dobrobit
Opombe	Kazalnik je že opisan v osnovnem poglavju kazalnikov vpliva.

KAZALNIKI REZULTATOV

Kazalnik	Delež prebivalcev z dobrim zdravjem
Opis	Kazalnik meri delež prebivalcev, ki svoje splošno zdravstveno stanje ocenjujejo kot dobro ali zelo dobro. Gre za standardni kazalnik subjektivno zaznanega zdravja, ki ga uporablja večina evropskih držav v okviru raziskave EU-SILC.
Prispevek	Kazalnik služi kot izhodiščni pokazatelj zdravstvenega stanja prebivalstva, v okviru katerega se ocenjuje tudi vpliv kulturne participacije na zdravje in dobro počutje.
Viri podatkov	SURS – SILC (modul izveden 2006, 2015, 2022)

Metoda	Zdravje je izmerjeno na osnovi odgovora na vprašanje <i>Kakšno je vaše splošno zdravstveno stanje?</i>. Delež prebivalcev z dobrim zdravjem je enak odstotku oseb, ki so na vprašanje odgovorili <i>Zelo dobro</i> ali <i>Dobro</i>. Alternativno se lahko izračuna odstotek oseb, ki so na vprašanje <i>Ali ste trenutno ovirani zaradi kakršnihkoli zdravstvenih težav pri običajnih aktivnostih?</i> Odgovorili z <i>Ne</i>. Izvajanje skladno z objavo podatkov SILC modulov.
Opombe	Kazalnik omogoča mednarodno primerjavo.
Kazalnik	Delež prebivalcev, ki so zadovoljni s svojim življenjem
Opis	Kazalnik meri delež prebivalcev, ki izražajo visoko stopnjo zadovoljstva s svojim življenjem kot celoto. Kazalnik temelji na samooceni posameznika in predstavlja eno najpogostejše uporabljenih mer v evropskih in mednarodnih raziskavah kakovosti življenja.
Prispevek	Kazalnik služi kot izhodiščni pokazatelj zadovoljstva z življenjem prebivalstva in je neposredno povezan s kazalnikom vpliva Osebna dobrobit.
Viri podatkov	SURS – SILC (modul izveden 2006, 2015, 2022)
Metoda	Kazalnik je enak odstotku oseb, ki so na vprašanje <i>Kako ste na splošno zadovoljni s svojim življenjem?</i> odgovorili s 7 ali višjo vrednostjo. Izvajanje skladno z objavo podatkov SILC modulov.
Opombe	Kazalnik omogoča mednarodno primerjavo.
Kazalnik	Kulturna udeležba
Opombe	Kazalnik je že opisan pri cilju Aktivna participacija občinste v kulturi.
Kazalnik	Izvajanje umetniške dejavnosti
Opombe	Kazalnik je že opisan pri cilju Aktivna participacija občinste v kulturi.
Kazalnik	Branje knjig
Opombe	Kazalnik je že opisan pri cilju Aktivna participacija občinste v kulturi.

KAZALNIKI UČINKOV

Kazalnik	Število prireditev v ustanovah z odrsko dejavnostjo
Opombe	Kazalnik je že opisan pri cilju Aktivna participacija občinstev v kulturi.
Kazalnik	Število razstav muzejev in galerij
Opombe	Kazalnik je že opisan pri cilju Aktivna participacija občinstev v kulturi.
Kazalnik	Število enot knjižnega gradiva v knjižnicah
Opombe	Kazalnik je že opisan pri cilju Aktivna participacija občinstev v kulturi.
Kazalnik	Število sofinanciranih pilotnih projektov povezovanja zdravja in kulture
Opombe	Kazalnik je del Akcijskega načrta do leta 2027 za izvajanje Resolucije o nacionalnem programu za kulturo 2024–2031.
Kazalnik	Število kampanj, ki povezujejo vsebine s področja zdravja in kulture
Opombe	Kazalnik je del Akcijskega načrta do leta 2027 za izvajanje Resolucije o nacionalnem programu za kulturo 2024–2031.

KAZALNIK VLOŽKOV

Kazalnik	Javni izdatki za kulturne storitve, storitve oddajanja in založništva
Opombe	Kazalnik je že opisan pri cilju Aktivna participacija občinstev v kulturi.

4.3.2 Kazalniki cilja C2 – Kultura kot del trajnostnih mest in skupnosti

Kultura kot del trajnostnih mest in skupnosti

VPLIVI	Fizična dostopnost do raznovrstne kulture					
REZULTATI	Delež kulturnih ustanov, ki so uvedle trajnostne prakse		Delež kulturnih spomenikov in objektov dediščine, ki imajo izvedene prilagoditvene ukrepe za podnebne spremembe		Delež kulturnih prireditev in festivalov z implementiranimi zelenimi standardi	
UČINKI	Število izvedenih pilotnih projektov zelenega prehoda	Število izvedenih prilagoditvenih rešitev za varovanje kulturne dediščine	Število dodeljenih spodbud za skupnostno delovanje	Število sofinanciranih obnov kulturnih spomenikov	Število kulturnih prireditev/festivalov, ki prejemajo podporo za implementacijo zelenih standardov	Število strokovnih usposabljanj za zaposlene v kulturnih ustanovah na področju trajnostnih praks in prilagoditve na podnebne spremembe
VLOŽKI	Obseg javnih sredstev, namenjenih zelenemu prehodu v kulturi			Obseg javnih sredstev, namenjenih projektom kulturne odpornosti in prilagoditve na podnebne spremembe		

KAZALNIKI REZULTATOV

Kazalnik	Delež kulturnih ustanov, ki so uvedle trajnostne prakse
Opis	Kazalnik meri delež kulturnih ustanov (muzejev, galerij, gledališč, kulturnih domov, knjižnic ipd.), ki v svojem delovanju uveljavljajo trajnostne prakse – okoljske, družbene ali upravljavske.
Prispevek	Kazalnik ponazarja vlogo kulturnega sektorja pri doseganju ciljev trajnostnega razvoja. Kulturne ustanove, ki uvajajo trajnostne prakse, prispevajo k: – okoljsko odgovornemu delovanju mest in skupnosti, – dvigu ozaveščenosti obiskovalcev o trajnostnih vrednotah, – zglednemu upravljanju javnih institucij, ki vpliva na vedenjske spremembe v družbi. S tem kazalnik meri kulturni prispevek k trajnostni preobrazbi družbe ter preko prenov, trajnostne mobilnosti in uravnotežene prostorske porazdelitve kulturnih vsebin izboljšuje fizično dostopnost do kulture.
Viri podatkov	Ministrstvo za kulturo
Metoda	Delež (%) kulturnih ustanov, ki so v zadnjih treh letih uvedle vsaj eno dokumentirano trajnostno prakso ali strategijo v vsaki izmed treh kategorij: – okoljska trajnost (energetska učinkovitost, odpadki, voda, transport),

	– družbena trajnost (vključevanje, dostopnost, enakost spolov), – upravljavska trajnost (zeleni standardi, poročanje, certifikati). Frekvenca merjenja: na 3 leta (v okviru poročil ali anket).
Opombe	Kazalnik meri prizadevanja kulturnih ustanov za trajnostno delovanje, ne pa neposredno njihovih učinkov na trajnost.
Kazalnik	Delež kulturnih spomenikov in objektov dediščine, ki imajo izvedene prilagoditvene ukrepe za podnebne spremembe
Opis	Kazalnik meri delež evidentiranih kulturnih spomenikov in objektov kulturne dediščine, pri katerih so bile izvedene prilagoditve za zmanjšanje tveganj in vplivov podnebnih sprememb.
Prispevek	Kazalnik meri okoljsko trajnost kulturne dediščine in njen prispevek k ciljem trajnostnega razvoja. Kazalnik hkrati odraža učinkovitost vlaganj v varovanje in upravljanje dediščine ter pripravljenost sektorja na prihodnje okoljske izzive in s tem dostopnost do raznovrstne kulture.
Viri podatkov	Ministrstvo za kulturo, Zavod za varstvo kulturne dediščine
Metoda	Delež (%) evidentiranih kulturnih spomenikov in objektov dediščine, pri katerih so bili izvedeni dokumentirani prilagoditveni ukrepi na podnebne spremembe, glede na skupno število enot. Frekvenca merjenja: na 3 leta.
Opombe	Za zanesljivo spremljanje je priporočljivo vzpostaviti enotno evidenco izvedenih prilagoditvenih ukrepov v Registru kulturne dediščine.
Kazalnik	Delež kulturnih prireditev in festivalov z implementiranimi zelenimi standardi
Opis	Kazalnik meri delež kulturnih prireditev, festivalov in drugih javnih dogodkov, ki pri načrtovanju in izvedbi upoštevajo zelene (okoljske) standarde.
Prispevek	Kazalnik ponazarja vlogo kulturnih dogodkov pri doseganju ciljev trajnostnega razvoja in pri uresničevanju zelenega prehoda v kulturnem sektorju. Hkrati uvajanje zelenih standardov povečuje fizično dostopnost kulture, saj podpira uravnoteženo regionalno organizacijo prireditev, ki zmanjšuje okoljski vpliv potovanja in omogoča večjo lokalno udeležbo.
Viri podatkov	Ministrstvo za kulturo, občine
Metoda	Delež (%) kulturnih prireditev in festivalov, ki imajo dokumentirano uvedene zelene standarde (npr. zmanjševanje okoljskega odtisa,

	spodbujanje trajnostne mobilnosti) glede na skupno število evidentiranih prireditev v posameznem letu. Frekvenca merjenja: na 3 leta.
Opombe	Za primerljivost je priporočljivo uporabiti smernice oziroma standarde za zelene dogodke in standardiziran sistem poročanja (npr. z vnosom v obrazec za prijavo na sofinanciranje).

KAZALNIKI UČINKOV

Kazalnik	Število izvedenih pilotnih projektov zelenega prehoda
Opombe	Kazalnik je del Akcijskega načrta do leta 2027 za izvajanje Resolucije o nacionalnem programu za kulturo 2024–2031.
Kazalnik	Število izvedenih prilagoditvenih rešitev za varovanje kulturne dediščine
Opombe	Kazalnik je del Akcijskega načrta do leta 2027 za izvajanje Resolucije o nacionalnem programu za kulturo 2024–2031.
Kazalnik	Število dodeljenih spodbud za skupnostno delovanje
Opombe	Kazalnik je del Akcijskega načrta do leta 2027 za izvajanje Resolucije o nacionalnem programu za kulturo 2024–2031.
Kazalnik	Število sofinanciranih obnov kulturnih spomenikov na podlagi javnih razpisov iz proračuna ministrstva
Opombe	Kazalnik je del Akcijskega načrta do leta 2027 za izvajanje Resolucije o nacionalnem programu za kulturo 2024–2031.
Kazalnik	Število sofinanciranih obnov kulturnih spomenikov, ki jih vodi ministrstvo
Opombe	Kazalnik je del Akcijskega načrta do leta 2027 za izvajanje Resolucije o nacionalnem programu za kulturo 2024–2031.
Kazalnik	Število kulturnih prireditev/festivalov, ki prejmejo podporo za implementacijo zelenih standardov
Opombe	Kazalnik je del Akcijskega načrta do leta 2027 za izvajanje Resolucije o nacionalnem programu za kulturo 2024–2031.

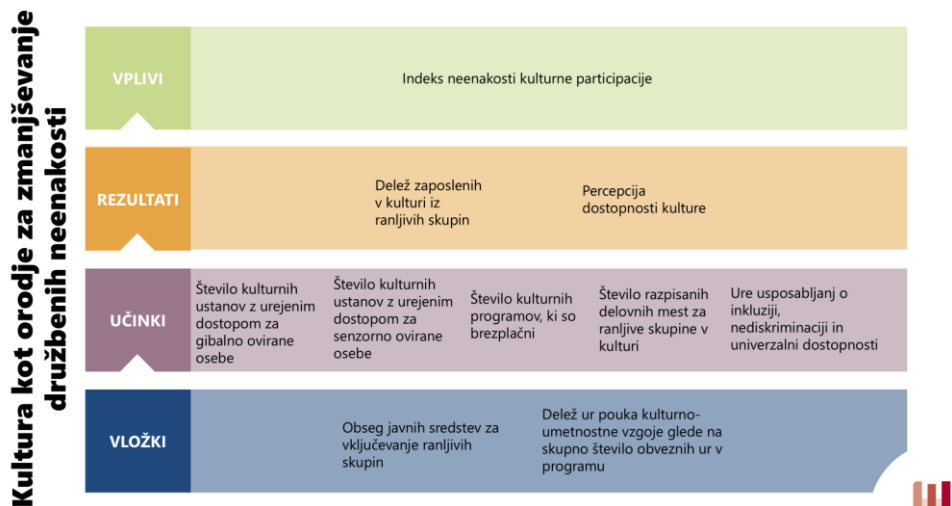
Kazalnik	Število strokovnih usposabljanj za zaposlene v kulturnih ustanovah na področju trajnostnih praks in prilagoditve na podnebne spremembe
Opis	Kazalnik meri število izvedenih strokovnih usposabljanj, delavnic ali izobraževalnih programov za zaposlene v kulturnih ustanovah, ki obravnavajo teme: – trajnostno upravljanje in zelene prakse v kulturi (energetska učinkovitost, zmanjšanje odpadkov, dostopnost, družbena odgovornost); – prilagajanje kulturne infrastrukture in dediščine na podnebne spremembe; – okoljsko poročanje, certificiranje in trajnostni standardi; – krepitev kompetenc za trajnostno načrtovanje in vodenje projektov.
Prispevek	Kazalnik prikazuje, kako kulturni sektor razvija človeške vire in znanja, ki so ključni za uresničevanje trajnostnih ciljev.
Viri podatkov	Ministrstvo za kulturo, poročila kulturnih ustanov
Metoda	Evidenca izvedenih usposabljanj: skupno število ur usposabljanj × število udeležencev. Frekvenca merjenja: letno.
Opombe	/

KAZALNIKA VLOŽKOV

Kazalnik	Obseg javnih sredstev, namenjenih zelenemu prehodu v kulturi
Opis	Kazalnik meri skupni obseg javnih sredstev (v evrih), namenjenih izvajanju ukrepov zelenega prehoda v kulturnem sektorju.
Prispevek	Kazalnik meri finančne vloške v zeleni prehod kulture in s tem prispevek kulturnih politik k ciljem trajnostnega razvoja. Posredno ta vlaganja vplivajo tudi na fizično dostopnost do kulture, saj prenovljeni in energetske učinkoviti objekti izboljšujejo pogoje za obiskovalce, povečujejo varnost, udobje in dostopnost za osebe z oviranostmi ter zagotavljajo dolgotrajno delovanje kulturne infrastrukture v lokalnih skupnostih.
Viri podatkov	Ministrstvo za kulturo; Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo
Metoda	Skupni znesek (v EUR) javnih sredstev, namenjenih ukrepi zelenega prehoda v kulturi v posameznem proračunskem letu. Frekvenca merjenja: letno.
Opombe	/

Kazalnik	Obseg javnih sredstev, namenjenih projektom kulturne odpornosti in prilagoditve na podnebne spremembe
Opis	Kazalnik meri skupni obseg javnih sredstev (v evrih), namenjenih izvajanju projektov, programov in investicij, katerih cilj je povečati odpornost kulturne dediščine, kulturne infrastrukture in kulturnih skupnosti na vplive podnebnih sprememb.
Prispevek	Kazalnik meri finančne vloške v krepitev odpornosti kulturnega sektorja in prispevek kulture k ciljem podnebne politike. Posredno kazalnik prispeva tudi k fizični in varnostni dostopnosti kulture, saj ohranjeni in prilagojeni kulturni objekti ostajajo odprti in varni za obiskovalce tudi v spremenjenih podnebnih pogojih.
Viri podatkov	Ministrstvo za kulturo; Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo; Zavod za varstvo kulturne dediščine
Metoda	Skupni znesek (v EUR) javnih sredstev, namenjenih v posameznem letu za: – projekte fizične prilagoditve kulturne infrastrukture in dediščine, – programe raziskav, usposabljanja ali ozaveščanja s področja kulturne odpornosti, – razvoj metodologij in orodij za spremljanje vplivov podnebnih sprememb na kulturno dediščino. Frekvenca merjenja: letno.
Opombe	/

4.3.3 Kazalniki cilja C3 – Kultura kot orodje za zmanjševanje družbenih neenakosti

KAZALNIKI VPLIVA

Kazalnik	Indeks neenakosti kulturne participacije
Opombe	Kazalnik je že opisan v osnovnem poglavju kazalnikov vpliva.

KAZALNIKA REZULTATOV

Kazalnik	Delež zaposlenih v kulturi iz ranljivih skupin
Opis	Kazalnik meri delež oseb iz ranljivih družbenih skupin, ki so zaposlene v kulturnem sektorju.
Prispevek	Kazalnik neposredno meri vključenost in enake možnosti v kulturnem sektorju ter s tem njegov prispevek k zmanjševanju družbenih neenakosti.
Viri podatkov	SURS
Metoda	Delež (%) zaposlenih v kulturnem sektorju, ki pripadajo eni ali več opredeljenim ranljivim skupinam, glede na skupno število zaposlenih v kulturi, kot so definirani pri kazalniku <i>Delež zaposlenih v kulturi</i> . Analizo je smiselno dopolniti s primerjavo deleža zaposlenih iz ranljivih skupin v kulturi z njihovim deležem v drugih sektorjih, kar omogoča oceno, ali je kulturni sektor bolj ali manj vključujoč od povprečja gospodarstva.

	Frekvenca merjenja: letno.
Opombe	Za dosledno uporabo kazalnika je potrebna jasna opredelitev ranljivih skupin.
Kazalnik	Percepcija dostopnosti kulture
Opis	Kazalnik meri subjektivno zaznavo posameznikov o dostopnosti in osebni relevantnosti kulturne ponudbe.
Prispevek	Kazalnik kaže, kako različne skupine prebivalstva zaznavajo kulturno dostopnost in relevantnost. Če večji delež prebivalcev, zlasti iz ranljivih skupin, ocenjuje kulturno ponudbo kot dostopno in zase relevantno, to prispeva k nižji neenakosti v kulturni participaciji ter k večji družbeni povezanosti in občutku pripadnosti.
Viri podatkov	Dodatna anketa ali vključitev dodatnih vprašanj v obstoječe ankete
Metoda	Kazalnik se meri kot delež prebivalcev, ki ocenjujejo kulturno ponudbo kot dostopno in zanje osebno relevantno. Primer vprašanj: »V kolikšni meri menite, da je kulturna ponudba dostopna vam osebno?« »V kolikšni meri vam dostopna kulturna ponudba vključuje vsebine, ki so vam zanimive?« Odgovori na lestvici od 0 (sploh ne) do 10 (v celoti). Kazalnik se izrazi kot: – delež (%) oseb, ki ocenjujejo dostopnost in relevantnost z oceno ≥ 7, in/ali – povprečna ocena percepcije dostopnosti in relevantnosti kulture. Frekvenca merjenja: na 3 leta.
Opombe	Možna razčlenitev po pripadnosti ranljivim skupinam.

KAZALNIKI UČINKOV

Kazalnik	Število kulturnih ustanov z urejenim dostopom za gibalno ovirane osebe
Opombe	Kazalnik je del Akcijskega načrta do leta 2027 za izvajanje Resolucije o nacionalnem programu za kulturo 2024–2031.
Kazalnik	Število kulturnih ustanov z urejenim dostopom za senzorno ovirane osebe

Opombe	Kazalnik je del Akcijskega načrta do leta 2027 za izvajanje Resolucije o nacionalnem programu za kulturo 2024–2031.
Kazalnik	Število kulturnih programov, ki so brezplačni
Opis	Kazalnik meri število kulturnih programov, prireditev ali dejavnosti, ki so za obiskovalce brezplačni.
Prispevek	Kazalnik odraža vlogo javnih kulturnih politik pri omogočanju dostopa do kulture za vse. Kazalnik tako neposredno prispeva k zmanjšanju neenakosti v kulturni participaciji.
Viri podatkov	Ministrstvo za kulturo, občine
Metoda	Delež (%) brezplačnih ali cenovno olajšanih programov glede na skupno število izvedenih programov. Frekvenca merjenja: letno.
Opombe	/

Kazalnik	Število razpisanih delovnih mest za ranljive skupine v kulturi
Opis	Kazalnik meri število delovnih mest, ki jih kulturne ustanove, organizacije ali ministrstvo namenijo posebej kandidatom iz ranljivih družbenih skupin.
Prispevek	Kazalnik meri aktivne ukrepe države in kulturnih institucij za zmanjševanje zaposlitvenih neenakosti.
Viri podatkov	Ministrstvo za kulturo, Zavod RS za zaposlovanje, kulturne ustanove in nevladne organizacije
Metoda	Delež (%) delovnih mest (šteti v FTE) v kulturnem sektorju v posameznem letu, kjer je zaposlitev namenjena ali prioriteto dostopna pripadnikom ranljivih skupin, oziroma je v razpisni dokumentaciji naveden kriterij vključevanja ranljivih skupin, v skupnem številu razpisanih delovnih mest (v FTE). Analizo je smiselno dopolniti s primerjavo deleža v drugih sektorjih, kar omogoča oceno, ali je kulturni sektor bolj ali manj vključujoč od povprečja gospodarstva/javnega sektorja. Frekvenca merjenja: letno.
Opombe	/

Kazalnik	Ure usposabljanj o inkluziji, nediskriminaciji in univerzalni dostopnosti
Opombe	Kazalnik je že opisan pri cilju Kulturna raznolikost in vključenost manjšin.

KAZALNIK VLOŽKOV

Kazalnik	Obseg javnih sredstev za vključevanje ranljivih skupin
Opombe	Kazalnik je že opisan pri cilju Kulturna raznolikost in vključenost manjšin.
Kazalnik	Delež ur pouka kulturno-umetnostne vzgoje glede na skupno število obveznih ur v programu
Opis	Kazalnik meri delež ur pouka kulturno-umetnostne vzgoje v učnih načrtih osnovnih in srednjih šol glede na celotno število obveznih ur pouka.
Prispevek	Kazalnik meri strukturni dostop otrok in mladih do umetnosti in kulture v izobraževalnem sistemu. Višji delež ur kulturno-umetnostne vzgoje med drugim vodi v izenačevanje možnosti za stik s kulturo ne glede na socialno ali geografsko ozadje ter krepi dolgoročno kulturno participacijo.
Viri podatkov	Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje, Zavod RS za šolstvo
Metoda	Razmerje med urami kulturno-umetnostne vzgoje in skupnim številom obveznih ur pouka (OŠ, gimnazije, poklicne in strokovne šole). Merska enota: odstotek. Frekvenca merjenja: letno.
Opombe	Smiselno je spremljati spremembe ob kurikularnih prenovah.

4.3.4 Kazalniki cilja C4 – Internacionalizacija in medsektorsko sodelovanje

Internationalizacija in medsektorsko sodelovanje

KAZALNIK VPLIVA

Kazalnik	Delež kulturnih dobrin in storitev v celotnem izvozu Slovenije
Opombe	Kazalnik je že opisan v osnovnem poglavju kazalnikov vpliva.

KAZALNIKA REZULTATOV

Kazalnik	Sprememba deleža kulturnih programov, razvitih v partnerstvu z drugimi sektorji
Opis	Kazalnik meri delež kulturnih programov, projektov ali iniciativ, ki so bili razviti ali izvedeni v sodelovanju z organizacijami, podjetji ali institucijami iz drugih sektorjev (npr. izobraževanje, turizem, tehnologija, zdravje, okolje, gospodarstvo, socialne dejavnosti).
Prispevek	Kazalnik prikazuje, v kolikšni meri kulturni sektor deluje odprto, inovativno in povezovalno z drugimi področji družbe in gospodarstva.
Viri podatkov	Ministrstvo za kulturo
Metoda	Delež (%) kulturnih programov, ki vključujejo partnerje iz vsaj enega drugega sektorja, glede na skupno število izvedenih kulturnih programov v posameznem letu. Frekvenca merjenja: letno.
Opombe	/

Kazalnik	Sprememba deleža kulturnih in kreativnih organizacij, ki delujejo na mednarodnem trgu
Opis	Kazalnik meri delež organizacij iz kulturnega (in kreativnega) sektorja, ki so v posameznem letu poslovale ali sodelovale na mednarodnem trgu.
Prispevek	Kazalnik odraža odprtost, konkurenčnost in prepoznavnost kulturnega in kreativnega sektorja v globalnem okolju. Višji delež organizacij, ki delujejo na mednarodnem trgu, vodi v večjo gospodarsko vitalnost in izvozno sposobnost kulturnih dejavnosti, izboljššan pretok znanja, idej in inovacij, povečano prepoznavnost slovenske kulture v tujini, razvoj novih poslovnih modelov in partnerstev ter krepitev kulturne diplomacije in blagovne znamke Slovenije.
Viri podatkov	SURS, AJ PES
Metoda	Kazalnik se izračuna kot v odstotkih izraženo razmerje med številom podjetij, zavodov ali organizacij v kulturnem sektorju, ki ustvarjajo čiste prihodke od prodaje na tujem trgu (EU in izven EU), in vseh podjetij v teh dejavnostih. Vključene dejavnosti temeljijo na definiciji sektorjev, uporabljenih pri kazalniku Kultura v BDP. Frekvenca merjenja: letno.
Opombe	/

KAZALNIKA UČINKOV

Kazalnik	Število izvedenih pilotnih projektov kulture v sodelovanju z drugimi sektorji (zdravje, izobraževanje, turizem, okolje, tehnologija).
Opombe	Kazalnik je del Akcijskega načrta do leta 2027 za izvajanje Resolucije o nacionalnem programu za kulturo 2024–2031.
Kazalnik	Število vstopov podjetij na tuji trg
Opis	Kazalnik meri število podjetij, zavodov ali organizacij iz kulturnega sektorja, ki so v posameznem letu prvič začeli poslovati ali sodelovati na mednarodnem trgu.
Prispevek	Kazalnik meri širjenje mednarodne prisotnosti kulturnih organizacij, kar je ključno za krepitev izvoza kulturnih dobrin in storitev.
Viri podatkov	SURS, AJ PES
Metoda	Kazalnik se meri kot število podjetij, zavodov ali organizacij v kulturnem sektorju, ki so v posameznem letu prvič ustvarile čiste prihodke od prodaje na tujem trgu (EU in izven EU). Podjetja so

	opredeljena skladno z dejavnostmi, zajetimi v kazalniku Kultura v BDP.
	Frekvenca merjenja: letno.
Opombe	/

Kazalnik	Število sofinanciranih projektov mednarodnega sodelovanja
	Kazalnik je seštevek več kazalnikov iz Akcijskega načrta do leta 2027 za izvajanje Resolucije o nacionalnem programu za kulturo 2024–2031:
Opombe	– število projektov mobilnosti umetnikov in drugih strokovnjakov s področja kulture; – število projektov za podporo mednarodnim koprodukcijam in gostovanjem; – število projektov, sofinanciranih iz programa Ustvarjalna Evropa, ki jih sofinancira ministrstvo; – število projektov mednarodnega povezovanja na področju vizualne umetnosti, intermedijskih umetnosti, arhitekture in oblikovanja iz te rešitve; – število projektov na področju prevodov v druge jezike; – število projektov za tisk izvirnih del v drugih jezikih; – število projektov na področju mobilnosti v mednarodnem prostoru; – število sofinanciranih programov mednarodnega sodelovanja in kulturnih projektov na področjih knjige; – število sofinanciranih nastopov avtorjev v mednarodnem prostoru; – število sofinanciranih turnej glasbenih zasedb v mednarodnem prostoru; – število projektov mobilnosti umetnikov in drugih strokovnjakov s področja kulture.

KAZALNIK VLOŽKOV

Kazalnik	Obseg sredstev za programe internacionalizacije in medsektorskega sodelovanja
Opis	Kazalnik meri skupni obseg javnih sredstev (v EUR), namenjenih programom, projektom in ukrepom, ki podpirajo internacionalizacijo in medsektorsko sodelovanje kulture z drugimi področji.
Prispevek	Kazalnik meri vlaganja v razvoj partnerstev in internacionalizacijo kulturnega sektorja.
Viri podatkov	Ministrstvo za kulturo

Metoda	Skupni znesek (v EUR) javnih sredstev, namenjenih v posameznem letu za:
	– programe in razpise, ki vključujejo cilje internacionalizacije kulturnega in kreativnega sektorja, – projekte, ki povezujejo kulturo z drugimi sektorji, – kulturno diplomacijo, predstavitev in mreženja v tujini, – usposabljanja ali podporne ukrepe za internacionalizacijo in medsektorsko sodelovanje.
	Frekvenca merjenja: letno.
Opombe	/

5 SINTEZA METODOLOŠKEGA OKVIRA SPREMLJANJA KULTURE

5.1 Konceptualna izhodišča in funkcije sistemskega spremljanja

Spremljanje (*monitoring*) v tej monografiji ni razumljeno zgolj kot tehnično zbiranje podatkov, temveč kot **osrednji mehanizem upravljanja kulturne politike**. Njegov namen je zagotoviti, da se intervencije izvajajo skladno z načrti, da se pravočasno prepoznajo odstopanja in omogoči sprotno upravljanje. Kot ugotavljata Nared in Kavaš (2009), je sistem spremljanja sestavljen iz zbiranja finančnih, statističnih in projektnih podatkov, vzpostavitve nadzornih organov ter vseh oblik poročanja.

Analiza utemeljuje, da mora biti spremljanje redno, sistematično in vpeto v logiko **Teorije sprememb (ToC)**, ki omogoča razumevanje vzročnih poti od vložkov preko aktivnosti do dolgoročnih vplivov. Sistemsko spremljanje kulture opravlja pet ključnih funkcij:

- **Strateška funkcija:** identifikacija vrzeli in načrtovanje prihodnjih intervencij.
- **Operativna funkcija:** podpora tekočemu odločanju.
- **Analitična funkcija:** vrednotenje prispevka kulture k družbenim, gospodarskim in trajnostnim ciljem.
- **Demokratizacijska funkcija:** krepitev transparentnosti in odgovornosti do javnosti.
- **Razvojna funkcija:** spodbujanje inovacij, profesionalizacija sektorja in povečanje odpornosti sistema.

Predlagani pristop pomeni konceptualni premik od spremljanja izvedenih aktivnosti k spremljanju sprememb, ki jih kulturne politike povzročajo v družbi. Spremljanje tako postane instrument strateškega učenja, prilagajanja politik in vrednotenja njihove dolgoročne uspešnosti.

5.2 Izziv razdrobljenosti in pomen mednarodne primerljivosti

Pregled stanja v Sloveniji razkriva, da obstoječi podatkovni viri (SURS, MK, občine) delujejo kot **ločeni segmenti brez skupne logike** in mehanizmov povezovanja. Za razvoj stabilnega sistema je nujna uskladitev z mednarodnimi standardi (UNESCO, Eurostat), kar zagotavlja metodološko zanesljivost, možnost učenja prek primerjav (*benchmarking*) ter neposredno povezavo s cilji trajnostnega razvoja (*Culture|2030 Indicators*).

Za slovenski prostor je utemeljena uporaba **hibridnega modela**, ki mednarodno jedro kazalnikov dopolnjuje z nacionalno specifičnimi elementi, kot so ljubiteljska kultura, specifična vloga občin in močna prostovoljna komponenta. Hibridni pristop omogoča ohranjanje mednarodne primerljivosti ob hkratnem upoštevanju posebnosti slovenskega kulturnega prostora. S tem se zmanjšuje tveganje nekritičnega prenosa tujih rešitev ter krepi uporabnost pristopa za spremljanje kulturne politike.

5.3 Piramidni model kazalnikov

Na osnovi primerjave tujih praks strokovni okvir uvaja **piramidni model**, ki omogoča logično razmejitev ravni merjenja in postopno nadgradnjo sistema:

1. **Osnova (Vhodni kazalniki):** operativni podatki o sistemu (sredstva, kadri, infrastruktura).
2. **Kazalniki učinkov:** neposredni dosežki (obiski, produkcija, dostopnost).
3. **Kazalniki rezultatov:** napredek pri doseganju ciljev in spremembe v znanju ali praksah ciljnih skupin.
4. **Vrh (Kazalniki vplivov):** dolgoročni družbeni, ekonomski, okoljski in prostorski (teritorialni) učinki.

Model je prilagodljiv, saj dopušča umeščanje kazalnikov v različne ravni glede na analitični namen, ne da bi bilo treba spreminjati celotno zasnovo ob uvedbi novih področij. Model omogoča jasno razlikovanje med spremljanjem in vrednotenjem kulturne politike. Njegova prilagodljivost zagotavlja, da je sistem mogoče nadgrajevati brez spreminjanja njegove osnovne metodološke zasnove.

5.4 Analiza podatkovnih vrzeli in potreba po novih virih

Strokovni pregled ugotavlja, da je del vrzeli mogoče zapolniti s prilagoditvijo obstoječih instrumentov (npr. dodajanje vprašanj o digitalnih praksah v modul EU-SILC ali o regionalni dostopnosti v poročila muzejev). Vendar pa za poglobljeno razumevanje ključnih tem, kot so kulturna participacija, uporaba slovenskega jezika in družbeni vpliv kulture, obstoječi viri ne zadoščajo. Študija utemeljuje potrebo po **novi nacionalni anketi**, ki bi sistematično zajela podatke o motivih, ovirah in percepciji dostopnosti kulture, kar bi bilo uporabno tako na nacionalni kot lokalni ravni. Dolgoročni razvoj sistema bo zahteval kombinacijo administrativnih evidenc, statističnih raziskovanj in novih anket. Povezovanje obstoječih in novih podatkovnih virov z uporabo naprednih analitičnih metod pa bo omogočilo spremljanje kompleksnih družbenih, ekonomskih in razvojnih učinkov kulture.

5.5 Prispevek metodološkega okvira

Predlagani metodološki okvir predstavlja konceptualni, metodološki in aplikativni prispevek k razvoju spremljanja kulture v Sloveniji. Združuje teorijo sprememb, mednarodne standarde in nacionalne posebnosti v enoten sistem, ki omogoča spremljanje kulture kot razvojnega dejavnika ter podpira na dokazih utemeljeno oblikovanje javnih politik.

Učinkovitega upravljanja kulturne politike ni mogoče zagotoviti brez kakovostnega, metodološko usklajenega in institucionalno podprtega sistema spremljanja. Predlagani okvir presega administrativno poročanje ter vzpostavlja temelje za sistematično spremljanje rezultatov in dolgoročnih učinkov kulture na trajnostni razvoj. Predstavlja izhodišče za nadaljnji razvoj kulturne statistike, vrednotenja javnih politik in raziskovanja prispevka kulture k razvoju Slovenije.

6 PRIPOROČILA ZA OBLIKOVANJE POLITIK IN INSTITUCIONALNI RAZVOJ

Predlagana priporočila izhajajo iz primerjalne analize mednarodnih praks, pregleda obstoječega sistema spremljanja kulture v Sloveniji ter predlaganega metodološkega okvira, predstavljenega v monografiji. Njihov namen ni le izboljšati zbiranje in obdelavo podatkov, temveč vzpostaviti dolgoročno stabilen, institucionalno podprt in mednarodno primerljiv sistem spremljanja kulture. Takšen sistem mora omogočati sprotno spremljanje izvajanja kulturnih politik, vrednotenje njihovih učinkov ter oblikovanje odločitev na podlagi kakovostnih, mednarodno primerljivih podatkov. Predlagani ukrepi predstavljajo medsebojno povezano razvojno agendo, katere uspešnost je odvisna od njihovega usklajenega in postopnega izvajanja.

6.1 Institucionalni okvir: Koordinacijska skupina

Priporoča se vzpostavitev **stalne koordinacijske skupine**, ki jo imenuje Vlada RS. Skupina naj vključuje predstavnike MK, SURS, ostalih ministrstev, združenj občin ter strokovnih in raziskovalnih institucij. Njene naloge vključujejo:

- Metodološko usklajevanje definicij, klasifikacij in kazalnikov.
- Spremljanje kakovosti administrativnih in statističnih podatkov.
- Identifikacijo podatkovnih vrzeli in razvoj novih raziskovalnih instrumentov.
- Usklajevanje medinstitucionalnega sodelovanja.
- Povezovanje sistema spremljanja z vrednotenjem javnih politik.
- Pripravo priporočil za nadaljnji razvoj sistema spremljanja.

Takšna koordinacijska skupina bi zagotavljala kontinuiteto razvoja sistema tudi ob spremembah nacionalnih razvojnih dokumentov in institucionalnih pristojnosti.

6.2 Podatkovna infrastruktura: Register administrativnih virov

Kot predpogoj za učinkovito spremljanje se predlaga vzpostavitev **registra administrativnih virov** na Ministrstvu za kulturo. Register naj poveže razpršene obrazce in evidence v enoten digitalni okvir s standardizirano terminologijo. Ključno je dodajanje **prostorskega označevalca** (občina/regija), kar bi podprlo

oblikovanje kazalnikov regionalne enakosti in povezalo državne evidence z lokalnimi programi kulture.

Smiselno bi bilo tudi postopno razvijati interoperabilnost med administrativnimi evidencami različnih institucij, kar bi omogočilo zmanjšanje administrativnih bremen, izboljšanje kakovosti podatkov ter učinkovitejšo analitično obdelavo.

6.3 Operativni načrt in pilotna implementacija

Svetuje se priprava **načrta vzpostavitve sistema**, ki naj se vključi v akcijski načrt izvajanja Nacionalnega programa za kulturo (ReNPK). Proces naj poteka postopno:

- **Pilotna uporaba:** preizkus piramidnega modela na področjih participacije, dediščine ter kulturnih in kreativnih industrij.
- **Formalni dogovor:** sklenitev medinstitucionalnega dogovora (MK, SURS, občine) o razdelitvi pristojnosti za pridobivanje in objavo podatkov.
- **Digitalizacija:** vzpostavitev nacionalnega portala kazalnikov (*dashboard*), ki bi omogočal interaktivno vizualizacijo in prost dostop do analiz za strokovno javnost.

6.4 Trajnost in politična zaveza

Dolgoročna institucionalizacija zahteva jasna ciklična poročila, redno posodabljanje metapodatkov ter izvajanje periodičnih sektorskih študij za globlji analitični vpogled. Potrebna je jasna **politična zaveza**, da se kazalniki vključujejo v nacionalne razvojne dokumente in služijo kot podlaga za argumentirano odločanje. Takšen sistem bo omogočil, da se kultura v Sloveniji jasno umesti kot področje z dokazanimi družbenimi, gospodarskimi in okoljskimi vplivi. Sočasno je treba zagotoviti ustrezne kadrovske in finančne zmogljivosti za dolgoročno upravljanje sistema ter njegovo redno metodološko posodabljanje.

6.5 Sklepne ugotovitve o implementaciji sistema

Predlagani sistem spremljanja kulture predstavlja pomemben institucionalni premik od administrativnega spremljanja kulturnih dejavnosti k strateškemu upravljanju kulturnega razvoja. Njegova uspešna vzpostavitev bo omogočila večjo preglednost delovanja kulturnega sistema, boljšo primerljivost podatkov med različnimi ravni upravljanja ter kakovostnejše vrednotenje kulturne politike.

Predlagani metodološki okvir hkrati krepi mednarodno primerljivost slovenskega sistema spremljanja kulture ter omogoča njegovo vključevanje v evropske in globalne razvojne procese. Dolgoročno predstavlja pomembno podlago za oblikovanje dokazno podprtih kulturnih politik, ki bodo temeljile na kakovostnih podatkih, sistematičnem spremljanju rezultatov in razumevanju dolgoročnih družbenih, gospodarskih ter okoljskih učinkov kulture.

Vzpostavitev takšnega sistema zato ne pomeni zgolj izboljšanja statističnega spremljanja, temveč predstavlja pomemben korak k sodobnemu upravljanju kulturnega razvoja, v katerem kultura postaja prepoznana kot eden ključnih dejavnikov trajnostnega razvoja, družbene blaginje in kakovosti življenja v Sloveniji.

7 SKLEP

Kultura je eno temeljnih področij družbenega razvoja, ki presega svojo tradicionalno vlogo ustvarjanja umetniških vsebin ter pomembno prispeva h gospodarski uspešnosti, družbeni koheziji, oblikovanju identitete, kakovosti življenja in trajnostnemu razvoju. Kljub temu je njeno sistematično spremljanje v številnih državah, tudi v Sloveniji, metodološko in institucionalno premalo razvito. Obstoječi sistemi praviloma temeljijo na administrativnem poročanju o izvedenih dejavnostih in porabljenih sredstvih, precej manj pa omogočajo razumevanje dejanskih rezultatov in dolgoročnih učinkov kulturnih politik. Posledično oblikovalci politik pogosto nimajo na voljo celovitih analitičnih podlag, ki bi omogočale dokazno podprto načrtovanje, izvajanje in vrednotenje ukrepov.

Osrednji namen monografije je razviti metodološko utemeljen, sistemsko zasnovan in mednarodno primerljiv okvir spremljanja kulture v Sloveniji, ki presega tradicionalno razumevanje kulturne statistike ter omogoča spremljanje prispevka kulture k širšim družbenim, gospodarskim in razvojnim ciljem. Pri tem monografija kazalnikov ne obravnava kot izoliranih statističnih meritev, temveč kot sestavni del celovitega sistema upravljanja javnih politik, v katerem podatki postanejo podlaga za strateško odločanje, institucionalno učenje in dolgoročno vrednotenje učinkov kulturnega razvoja.

Temeljna ugotovitev monografije je, da učinkovitega spremljanja kulture ni mogoče vzpostaviti zgolj z razširitvijo obstoječega nabora statističnih kazalnikov, temveč je potreben konceptualni premik od spremljanja aktivnosti k spremljanju sprememb. Takšen premik zahteva jasno opredeljeno intervencijsko logiko, ki omogoča povezovanje vložkov, aktivnosti, učinkov, rezultatov in dolgoročnih vplivov. Teorija sprememb se pri tem izkaže kot metodološki okvir, ki omogoča razumevanje vzročnih povezav med javnimi intervencijami in družbenimi spremembami ter hkrati presega omejitve linearnega administrativnega poročanja.

Primerjalna analiza mednarodnih praks pokaže, da nobena država ne razpolaga z univerzalnim modelom spremljanja kulture, vendar se v najbolj razvitih sistemih pojavlja več skupnih značilnosti. Te vključujejo uporabo mednarodno primerljivih klasifikacij, povezovanje različnih administrativnih in statističnih virov, vključevanje kvalitativnih informacij, razvoj kazalnikov dolgoročnih učinkov ter

institucionalizirano sodelovanje med statističnimi uradi, resornimi ministrstvi in raziskovalnimi organizacijami. Analiza hkrati potrjuje, da uspešni sistemi ne temeljijo le na kakovosti posameznih kazalnikov, temveč predvsem na stabilni institucionalni ureditvi, jasno določenih odgovornostih ter dolgoročni kontinuiteti zbiranja in interpretacije podatkov.

Analiza slovenskega sistema spremljanja kulture razkriva več medsebojno povezanih sistemskih omejitev. Podatki so razpršeni med številnimi institucijami, metodološke opredelitve niso vedno usklajene, številni podatkovni viri niso medsebojno povezljivi, pomembna področja kulturnega delovanja pa ostajajo statistično slabo pokrita. Posebej izrazite so vrzeli pri spremljanju digitalnih kulturnih praks, kulturne participacije, dostopnosti kulture, kulturnih navad prebivalstva, vpliva kulture na zdravje, socialno vključenost in kakovost življenja ter medsektorskih učinkov kulture. Poleg vsebinskih vrzeli predstavlja pomemben izziv tudi odsotnost prostorske dimenzije podatkov, zaradi česar je oteženo spremljanje regionalnih razlik in lokalnih učinkov kulturnih politik.

Monografija zato predlaga metodološki okvir, ki povezuje mednarodne standarde UNESCO, Eurostata, OECD in drugih referenčnih organizacij s specifikami slovenskega kulturnega prostora. Njegova posebna vrednost je v hibridni zasnovi, ki omogoča hkratno zagotavljanje mednarodne primerljivosti ter spremljanje nacionalno pomembnih pojavov, kot so ljubiteljska kultura, vloga občin, kulturna dediščina, slovenski jezik in kulturna raznolikost. Takšna zasnova preprečuje nekritično prevzemanje tujih modelov ter omogoča razvoj sistema, ki odraža dejanske razvojne prioritete Slovenije.

Pomembna konceptualna novost monografije je uvedba piramidnega modela kazalnikov, ki jasno razlikuje med kazalniki vložkov, učinkov, rezultatov in vplivov. Takšna hierarhična struktura omogoča preglednejše razumevanje medsebojnih povezav med posameznimi ravni spremljanja ter bistveno izboljšuje možnosti vrednotenja uspešnosti kulturnih politik. Hkrati zmanjšuje tveganje, da bi uspešnost ukrepov presojali zgolj na podlagi obsega izvedenih aktivnosti ali višine finančnih sredstev, ne da bi upoštevali njihove dejanske učinke na družbo.

Posebna prednost predlaganega sistema je njegovo razumevanje kulture kot horizontalnega razvojnega področja. Kultura v predlaganem okviru ni obravnavana zgolj kot samostojen resorni sistem, temveč kot dejavnik, ki

pomembno prispeva k razvoju izobraževanja, zdravja, socialne kohezije, regionalnega razvoja, trajnostne mobilnosti, internacionalizacije, ustvarjalnosti in inovacij. Takšen pristop je skladen s sodobnimi mednarodnimi razumevanji kulture kot enega ključnih dejavnikov trajnostnega razvoja ter omogoča boljše vključevanje kulturnih vidikov v širše razvojne politike države.

Prispevek monografije je mogoče ovrednotiti na več ravneh. Na konceptualni ravni razvija celovito metodologijo spremljanja kulture, ki presega tradicionalne statistične pristope in temelji na sodobnih konceptih vrednotenja. Na metodološki ravni sistematično povezuje teorijo sprememb, mednarodne metodološke standarde in praktične zahteve nacionalnega sistema spremljanja. Na strokovni ravni predstavlja prvo celovito zasnovo nacionalnega sistema kazalnikov spremljanja kulture, prilagojenega slovenskemu institucionalnemu okolju. Njena uporabna vrednost se kaže v neposredni uporabi pri pripravi strateških dokumentov, spremljanju izvajanja Nacionalnega programa za kulturo, vrednotenju javnih politik ter pripravi analitičnih podlag za odločanje na nacionalni, regionalni in lokalni ravni.

Monografija pomembno prispeva tudi k razvoju dokazno podprtega oblikovanja kulturnih politik. Vzpostavitev enotnega sistema spremljanja omogoča večjo transparentnost javnega financiranja, boljšo primerljivost rezultatov med posameznimi področji kulture ter objektivnejše vrednotenje učinkov javnih intervencij. Hkrati ustvarja pogoje za učinkovitejše sodelovanje med državnimi institucijami, raziskovalnimi organizacijami, statističnim sistemom in lokalnimi skupnostmi, kar je pomemben predpogoj za dolgoročno institucionalno stabilnost sistema spremljanja.

Kljub celovitosti predlaganega metodološkega okvira monografija jasno opozarja, da vzpostavitev sistema kazalnikov sama po sebi ne zagotavlja uspešnega spremljanja kulture. Ključni izzivi so predvsem institucionalne narave. Med njimi izstopajo potreba po trajni koordinaciji med različnimi nosilci podatkov, zagotavljanje dolgoročne politične podpore, razvoj ustreznih analitičnih zmogljivosti ter sistematično izboljševanje kakovosti administrativnih evidenc. Brez ustreznega institucionalnega upravljanja obstaja tveganje, da bo tudi metodološko kakovosten sistem ostal omejen na raven formalnega poročanja in ne bo dosegel svojega osnovnega namena – podpore odločanju.

LITERATURA IN VIRI

1. ALF. (n. d.). Measuring the cultural and creative sectors in the EU. <https://alf.website/en/publications/measuring-the-cultural-and-creative-sectors-in-the-eu>
2. ARD/ZDF. (n. d.). ARD-ZDF-Onlinestudie & Medienforschung. <https://www.ard-zdf-medienstudie.de/>
3. Astbury, B., & Leeuw, F. L. (2010). Unpacking black boxes: Mechanisms and theory building in evaluation. *American Journal of Evaluation*, 31(3), 363–381.
4. Bibliotekarski sistem Slovenije (bibsist). (n. d.). Spletna stran. <https://bibsist.si/>
5. Bundesministerium für Wirtschaft und Klimaschutz (BMWK). (2024). Monitoringbericht Kultur- und Kreativwirtschaft 2024. <https://www.bundeswirtschaftsministerium.de/Redaktion/DE/Publikationen/Kultur-und-Kreativwirtschaft/Monitoringberichte/monitoringbericht-kultur-und-kreativwirtschaft-2024.html>
6. Bundesministerium für Wirtschaft und Klimaschutz (BMWK). (n. d.). Kultur- und Kreativwirtschaft – Dossier. <https://www.bundeswirtschaftsministerium.de/Redaktion/DE/Dossier/kultur-und-kreativwirtschaft.html>
7. Bundesministerium für Wirtschaft und Klimaschutz (BMWK). (n. d.). Studie: Wirtschaftliche Lage Solo-Selbstständige in der Kultur- und Kreativwirtschaft. <https://www.bundeswirtschaftsministerium.de/Redaktion/DE/Publikationen/Kultur-und-Kreativwirtschaft/studie-wirtschaftliche-lage-solo-selbststaendige.html>
8. Center za kreativnost (CZK). (n. d.). Spletna stran. <https://czk.si/>
9. Compendium of Cultural Policies & Trends. (n. d.). Croatia – Cultural policy profile. https://www.culturalpolicies.net/country_profile/croatia-6-1/
10. Culture Next. (2023). SDG Lab: Measuring culture (Policy Paper 03). https://culturenext.eu/wp-content/uploads/Culture-Next_PolicyPaper_03_SDGLab_MeasuringCulture-1.pdf
11. CultureNet Česká republika. (2017). Mapping cultural and creative industries in the Czech Republic. <https://www.culturenet.cz/coKmv4d994Swax/uploads/2017/10/Mapping-Cultural-and-Creative-Industries-in-the-Czech-Republic.pdf>

12. Český statistický úřad (ČSÚ). (n. d.). Spletna stran. <https://www.statistikakultury.cz/>
13. Deutscher Bühnenverein. (n. d.). Spletna stran. <https://www.buehnenverein.de/>
14. Deutscher Bundestag. (2007). Kultur in Deutschland: Schlussbericht der Enquete-Kommission (BT-Drucksache 16/7000). <https://dserver.bundestag.de/btd/16/070/1607000.pdf>
15. Deutscher Musikrat. (n.d.). Eiszeit – Studie des Deutschen Musikrats. https://www.musikrat.de/fileadmin/redaktion/Media/Publikationen/DMR_Eiszeit_Studie.pdf
16. Directorate for Cultural Heritage (Riksantikvaren). (n.d.). Spletna stran. <https://riksantikvaren.no/en/>
17. Državni zavod za statistiku (DZS). (n. d.). Spletna stran. <https://dzs.gov.hr/>
18. Enablers of Change. (n. d.). How theories of change and logframes differ. <https://www.enablersofchange.com.au/how-theories-of-change-and-logframes-differ/>
19. ESSnet-Culture. (2012). ESSnet-Culture final report. https://ec.europa.eu/assets/eac/culture/library/reports/ess-net-report_en.pdf
20. Evropska komisija. (2000). Indicators for monitoring and evaluation: An indicative methodology. The new programming period 2000–2006: Methodological working papers (Working Paper No. 3). Evropska komisija.
21. Evropska komisija. (2017). Better regulation toolbox. Tool #41: Monitoring indicators. Evropska komisija.
22. Evropska komisija. (2022). Measuring the cultural and creative sectors in the EU: Final report. Directorate-General for Education and Culture.
23. Evropska komisija. (2023). Better regulation: Guidelines and toolbox. Evropska komisija.
24. European Social Survey. Spletna stran. <https://www.europeansocialsurvey.org/>
25. European Values Study. (n. d.). Methodology, data & documentation. <https://europeanvaluesstudy.eu/methodology-data-documentation/>
26. Eurostat. (2018). Cultural statistics — 2018 edition. <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/9433072/KS-GQ-18-011-EN-N.pdf/72981708-edb7-4007-a298-8b5d9d5a61b5?t=1544174403000>

27. Eurostat. (2018). Guide to Culture Statistics. Luksemburg: Publications Office of the EU.
28. Eurostat. (n. d.). Culture – statistics. Spletna stran. <https://ec.europa.eu/eurostat/web/culture>
29. Evaluation Hub, Ministry of Education NZ. (n. d.). A theory of change. <https://evaluationhub.education.govt.nz/theory-of-change/a-theory-of-change/>
30. Filmförderungsanstalt (FFA). (n. d.). Marktdaten. <https://www.ffa.de/marktdaten.html>
31. Funnell, S. C., & Rogers, P. J. (2011). Purposeful program theory: Effective use of theories of change and logic models. Jossey-Bass.
32. GENESIS-Online (Destatis). (n. d.). Statistische Datenbank. <https://www-genesis.destatis.de/datenbank/online/statistics>
33. Hochschulbibliothekszentrum des Landes NRW (HBZ). (n. d.). Deutsche Bibliotheksstatistik (DBS) und Österreichische Bibliotheksstatistik (ÖBS). <https://service-wiki.hbz-nrw.de/spaces/DBS/pages/78577673/Deutsche+Bibliotheksstatistik+DBS+und+%C3%96sterreichische+Bibliotheksstatistik+%C3%96BS>
34. Instituto Nacional de Estatística. (2021). Estatísticas da Cultura 2020. https://www.ine.pt/ngt_server/attachfileu.jsp?look_parentBoui=535337754&att_display=n&att_download=y
35. Instituto Nacional de Estatística. (2024). Estatísticas da Cultura 2023. https://www.ine.pt/ngt_server/attachfileu.jsp?look_parentBoui=702126243&att_display=n&att_download=y
36. Kavaš, D. (2014). Regionalna politika v Sloveniji po vključitvi v Evropsko unijo (Doktorska disertacija). Ekonomska fakulteta Univerze v Ljubljani.
37. Kerševan, T., & Poler, M. (2024). Silencing journalists in matters of public interest: Journalists and editors assessments of the impact of SLAPPs on journalism. <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/14648849231210695>
38. Kreativní Česko. (n. d.). Culture data. <https://www.kreativnicesko.cz/en/culture-data>
39. Kulturdirektoratet. (2023). Kartlegging av kunst- og kultursektorens arbeid med mangfold. <https://www.kulturdirektoratet.no/publikasjoner/kartlegging-av-kunst-og-kultursektorens-arbeid-med-mangfold>

40. Kulturdirektoratet. (2024). Statistikk for museum 2023. <https://www.kulturdirektoratet.no/en/publications/statistikk-for-museum-2023>
41. Kultusministerkonferenz (KMK). (n.d.). KMK – Kultusministerkonferenz. <https://www.kmk.org/kmk/kultusministerkonferenz.html>
42. Lipovšek, B. (2003). Kultura kot razvojni dejavnik države in regij. Delovni zvezek 4/2003, UMAR. https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/dz/2003/dz04-03.pdf
43. Liz Mohn Stiftung. (n. d.). Relevanzmonitor Kultur. <https://liz-mohn-stiftung.de/projekt/relevanzmonitor-kultur/>
44. Mayne, J. (2015). Useful Theory of Change models. Canadian Journal of Program Evaluation, 30(2), 119–142. <https://doi.org/10.3138/cjpe.230>
45. Mestna občina Celje. (n. d.). Program za kulturo Mestne občine Celje. https://moc.celje.si/images/Datoteke/Program_za_Kulturo_Mestne_Obcine_Celje_OBLIKA4.pdf
46. Mestna občina Koper. (2019). Lokalni program kulture Mestne občine Koper 2019–2023. <https://www.koper.si/wp-content/uploads/2019/12/Lokalni-program-kulture-Mestne-ob%C4%8Dine-Koper-2019-2023.pdf>
47. Mestna občina Ljubljana. (2024). Strategija razvoja kulture v MOL 2024–2027. <https://www.ljubljana.si/assets/Uploads/Strategija-razvoja-kulture-v-MOL-2024-2027.pdf>
48. Mestna občina Maribor. (2024). Lokalni program za kulturo v MOM 2024–2027. https://maribor.si/wp-content/uploads/2024/07/Lokalni-program-za-kulturo-v-Mestni-obcini-Maribor-v-obdobju-2024-2027_junij24_SPLET.pdf
49. Mestna občina Velenje. (2023). Lokalni program kulture 2022. https://www.velenje.si/app/uploads/2023/03/lpk_program_2022_objava-splet.pdf
50. Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske. (2022). Pregled kulturnog razvoja i kulturnih politika u Republici Hrvatskoj. Zagreb.
51. Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske. (n.d.). Akcijski plan uz Nacionalni plan razvoja kulture i medija. https://min-kulture.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Nacionalni%20plan%20razvoja%20kulture%20i%20medija/Akcij%20plan_objava.pdf
52. Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske. (n.d.). Pregled kulturnog razvoja i kulturnih politika u Republici Hrvatskoj. https://min-kulture.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Nacionalni%20plan%20razvoja%20kulture%20i%20medija/Akcij%20plan_objava.pdf

- kulture.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Pregled%20kulturnog%20razvoja%20i%20kulturnih%20politika%20u%20Republici%20Hrvatskoj.pdf
53. Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske. (n. d.). Spletna stran. <https://min-kulture.gov.hr/>
 54. Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije. (n. d.). Spletna stran. <https://remk.ekultura.gov.si/>
 55. Ministrstvo za kulturo RS. (2025). Akcijski načrt – infografika. https://www.gov.si/assets/ministrstva/MK/FOTO/2025/Info-Grafika-Web-Akijski-nactr_FitMaxWzlwMDAsMjAwMCwiYTczNTI1NTU1OCJd.jpg
 56. Ministrstvo za kulturo RS. (n. d.). Služba za proračun in finance. <https://www.gov.si/drzavni-organi/ministrstva/ministrstvo-za-kulturo/o-ministrstvu/sekretariat/sluzba-za-proracun-in-finance/>
 57. Mustapić, M., Milas, G., & Dergić, V. (2022). Kulturna participacija, kulturna socijalizacija i prijenos kulture među hrvatskim adolescentima. *Sociology & Space/Sociologija i Prostor*, 60(3).
 58. Nared, J., & Kavaš, D. (2009). Spremljanje in vrednotenje regionalne politike v Sloveniji. Založba ZRC SAZU.
 59. Národní informační a poradenské středisko pro kulturu (NIPOS). (n. d.). Spletna stran. <https://www.nipos.cz/>
 60. Norwegian Directorate for Cultural Affairs (Kulturdirektoratet). (n. d.). Spletna stran. <https://www.kulturdirektoratet.no/english>
 61. Norwegian Register of Intangible Cultural Heritage. (n. d.). Immateriell kulturarv. <https://www.immateriellekulturarv.no/en/>
 62. OeBIB / Deutsche Bibliotheksstatistik. (n. d.). DBS – Deutsche Bibliotheksstatistik. <https://www.oebib.de/bibliotheken/statistik/dbs-deutsche-bibliotheksstatistik>
 63. OECD. (2002). Glossary of key terms in evaluation and results-based management. OECD Publishing.
 64. OECD. (2021). Applying evaluation criteria thoughtfully. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/543e84ed-en>
 65. OECD. (2023). OECD Indicators. <https://doi.org/10.1787/991bb520-en>
 66. OECD. (2024). Survey on Drivers of Trust in Public Institutions – Country Note: Slovenia.
 67. OECD. (n. d.). PISA – Programme for International Student Assessment. <https://www.oecd.org/en/about/programmes/pisa.html>

68. Pais, J. M., Magalhães, P., & Antunes, M. L. (2020). Survey of Cultural Practices in Portugal 2020. ICS ULisboa.
69. Polverari, L. (2016). 2014–2020 EU Cohesion Policy: Results-orientation through better Monitoring. *European Structural and Investment Funds Journal*, 4(1), 26–34.
70. Public Admin Institute. (n. d.). Monitoring public policy implementation. <https://pubadmin.institute/public-policy-and-analysis/monitoring-public-policy-implementation>
71. Reporters Without Borders (RSF). (n.d.). World Press Freedom Index. <https://rsf.org/en/index>
72. Riksantikvaren. (n. d.). Kulturminnesøk. <https://www.kulturminnesok.no/>
73. Schumann, A. (2016). Using Outcome Indicators to Improve Policies: Methods, Design Strategies and Implementation. OECD Regional Development Working Papers 2016/2. Paris: OECD.
74. Staatliche Museen zu Berlin – Institut für Museumsforschung. (n. d.). <https://www.smb.museum/en/museums-institutions/institut-fuer-museumsforschung/>
75. Statistics Norway (SSB). (2024). Kulturbruksundersøkelsen 2023: Dokumentasjonsnotat. https://www.ssb.no/kultur-og-fritid/kultur/artikler/kulturbruksundersokelsen-2023.dokumentasjonsnotat/_attachment/inline/9dad9641-0e2d-4f13-adfe-2a2e5177ddb5:8c9bd83433ed9048243b606e8bb512c75d1b2253/NOT2024-27.pdf
76. Statistics Norway (SSB). (2024). Norsk kulturbarometer 2023: Hovudrapport. PDF: https://www.ssb.no/kultur-og-fritid/kultur/artikler/norsk-kulturbarometer-2023/_attachment/inline/f544a7ce-41f9-46e8-ac0d-fc4e09be1e97:9e379a32642db01ceb2329600ba6aee395adb719/SA174_web.pdf
77. Statistics Norway (SSB). (n. d.). Spletna stran. <https://www.ssb.no/en/>
78. Statistični urad Republike Slovenije (SURS). (2024). Eksperimentalna statistika: Satelitski računi za kulturo, 2019 in 2022 (Novica št. 13212). <https://www.stat.si/StatWeb/news/Index/13212>
79. Statistični urad Republike Slovenije (SURS). (n. d.). Kultura – področje 12. <https://www.stat.si/StatWeb/Field/Index/12>
80. Statistični urad Republike Slovenije (SURS). (n. d.). SiStat – podatkovni portal. <https://pxweb.stat.si/SiStat/sl>

81. Statistisches Bundesamt (Destatis). (2024). Zeitverwendung für Kultur (Publ.-Nr. 5216202229004-1). https://www.destatis.de/.../zeitverwendung-kultur-5216202229004-1_2024142.pdf
82. Statistisches Bundesamt (Destatis). (n. d.). Spletna stran. <https://www.destatis.de/>
83. Throsby, D. (2001). *Economics and Culture*. Cambridge: Cambridge University Press.
84. UNCTAD. (2024). Advancing the measurement of the creative economy — A revised framework. https://unctad.org/system/files/official-document/ditctsce2024d1_en.pdf
85. UNCTAD. (2024). Advancing the measurement of the creative economy – A revised framework. https://unctad.org/system/files/official-document/ditctsce2024d1_en.pdf
86. UNCTAD. (2024). *Creative Economy Outlook 2024*. https://unctad.org/system/files/official-document/ditctsce2024d2_en.pdf
87. UNCTAD. (n. d.). Creative Economy Programme and Network. <https://unctad.org/topic/trade-analysis/creative-economy-programme/creative-economy-network>
88. UNCTAD. (n. d.). UNCTADStat Data Centre. <https://unctadstat.unctad.org/datacentre/>
89. UNESCO. (2001). *Universal Declaration on Cultural Diversity*. Paris: UNESCO.
90. UNESCO. (2009). *UNESCO framework for cultural statistics*. https://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/unesco-framework-for-cultural-statistics-2009-en_0.pdf
91. UNESCO. (2019). *Culture|2030 Indicators*. Paris: UNESCO.
92. UNESCO. (2020). *Culture|2030 Indicators*. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000371562>
93. UNESCO. (2025). Draft 2025 UNESCO FCS. Part I. https://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/Draft_2025_UNESCO_FCS_Part_I.pdf
94. UNESCO. (2025). Draft 2025 UNESCO FCS. Part II. https://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/Draft_2025_UNESCO_FCS_Part_II.pdf
95. UNESCO. (2025, draft). *Framework for Cultural Statistics*. Paris: UNESCO.
96. Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj (UMAR). (n. d.). Poročilo o razvoju. <https://www.umar.gov.si/publikacije/porocilo-o-razvoju>

97. ver.di – Vereinte Dienstleistungsgewerkschaft. (n. d.). VS Literatur – Publikation. <https://kunst-kultur.verdi.de/literatur/vs/++co++d991b24a-8a30-11ef-af6e-852580bdd060>
98. Vlada Republike Slovenije. (n. d.). Razogljičimo Slovenijo: Osmišljanje. <https://www.gov.si/zbirke/projekti-in-programi/razogljjicimo-slovenijo/osmisljanje/>
99. Vogel, I. (2012). Review of the use of Theory of Change in international development: Review report. UK Department for International Development (DFID).
100. Weiss, C. H. (1997). Theory-based evaluation: Past, present, and future. *New Directions for Evaluation*, 1997(76), 41–52. <https://doi.org/10.1002/ev.1086>
101. Williams, R. (1977). *Keywords: A Vocabulary of Culture and Society*. London: Fontana.
102. Zenodo. (2024). Dataset / Record 15740537. <https://zenodo.org/records/15740537>

EkonomIERa
02-2026

